

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА**

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

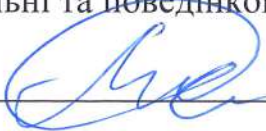
НАУМЕНКО МАРИНА МИХАЙЛІВНА

УДК 321:[316.77:005.21](477)''364/366''(043.3)

ДИСЕРТАЦІЯ

**Роль стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану та повоєнного
відновлення України**

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань
05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія

_____ М. М. Наumenко

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Науковий керівник: **Остапенко Марина Анатоліївна,**
доктор політичних наук, професор

Київ – 2026

АНОТАЦІЯ

Науменко М. М. Роль стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з політології зі спеціальності 052 Політологія. Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Київ, 2026.

У дисертації здійснено комплексне політологічне дослідження ролі стратегічних комунікацій України в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Стратегічні комунікації розглянуто як складову політичного управління та державної політики, пов'язану з досягненням стратегічних цілей, реалізацією національних інтересів, координацією діяльності державних інституцій та взаємодією з внутрішніми і зовнішніми аудиторіями.

Актуальність дослідження зумовлена трансформацією ролі стратегічних комунікацій після початку повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України. Воєнний стан посилив значення оперативної, достовірної та узгодженої комунікації державних інституцій, протидії дезінформації, підтримання суспільної стійкості та міжнародної підтримки. Одночасне виконання Україною завдань відновлення, реформування, європейської інтеграції та довгострокового розвитку зумовлює потребу в послідовному поясненні політичних рішень, підтриманні суспільної довіри, залученні громадян і міжнародних партнерів.

Метою дисертаційного дослідження є комплексний політологічний аналіз ролі стратегічних комунікацій України в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, визначення особливостей взаємодії їх безпекового й відновлювального напрямів та теоретичне обґрунтування двокомпонентної

моделі стратегічних комунікацій держави, що поєднує оборонно-кризовий і конструктивно-інноваційний компоненти.

Стратегічні комунікації у дослідженні визначено як системне, координоване та цілеспрямоване використання комунікативних спроможностей держави для досягнення стратегічних цілей, взаємодії з цільовими аудиторіями та реалізації національних інтересів. Хронологічні межі дослідження охоплюють переважно 2022–2026 роки, що дає змогу простежити трансформацію стратегічних комунікацій від початку повномасштабної збройної агресії до етапу паралельної реалізації безпекових і відновлювальних завдань. Для висвітлення передумов становлення сучасної системи стратегічних комунікацій України залучено також матеріали попередніх періодів.

Теоретико-методологічну основу дослідження становить поєднання загальнонаукових і спеціальних методів. Системний і структурно-функціональний підходи використано для аналізу стратегічних комунікацій як сукупності взаємопов'язаних елементів та визначення функцій їх основних суб'єктів. Інституційний і неінституційний підходи застосовано для дослідження розвитку державних інституцій, нормативних засад їх діяльності та механізмів координації. Ситуаційний і кризовий підходи дали змогу простежити адаптацію комунікаційної політики до змін політичного та безпекового середовища. Аксіологічний, дискурсивний і наративний підходи використано для аналізу демократичних цінностей, суспільної довіри, стратегічних наративів і способів пояснення політичних рішень. Застосовано також порівняльний метод, аналіз і синтез, контент- та івент-аналіз, елементи прогнозування.

Важливу складову емпіричної основи дослідження становлять результати опитування, проведеного в межах проєкту LIFE D2R, що реалізується за підтримки Програми LIFE Європейського Союзу. Опитування охопило 147 представників зацікавлених сторін із різних регіонів України. Кількісні результати доповнено матеріалами професійних обговорень із представниками територіальних громад. У дослідженні ці матеріали використано для аналізу

комунікаційної складової процесів відновлення, зокрема взаємодії між органами публічної влади, територіальними громадами та іншими зацікавленими сторонами, потреб у міжінституційній координації, доступності регуляторної інформації, прозорості, партнерській взаємодії та обміні знаннями.

Емпіричну базу доповнюють нормативно-правові акти та стратегічні документи України, офіційні матеріали органів державної влади, спеціалізованих інституцій у сфері стратегічних комунікацій і протидії дезінформації, документи та аналітичні матеріали Європейського Союзу, Організації Північноатлантичного договору, Організації Об'єднаних Націй, Організації економічного співробітництва та розвитку, Світового банку та інших міжнародних організацій. Використано також матеріали міжнародних конференцій з відновлення України, цифрової платформи DREAM та міжнародних проєктів у сфері відновлення.

Під час підготовки дисертації засоби штучного інтелекту використовувалися виключно як технічний інструмент підтримки роботи з текстом, зокрема для мовного редагування, стилістичного вдосконалення та впорядкування структури окремих фрагментів. Визначення наукової проблематики, побудова дослідницької логіки, здійснення аналізу, інтерпретація матеріалу, формулювання висновків і наукових результатів виконувалися автором самостійно. Відповідальність за зміст, достовірність і коректність викладених положень повністю належить автору.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні взаємозв'язку безпекового й відновлювального напрямів стратегічних комунікацій держави та розробленні двокомпонентної моделі, що поєднує оборонно-кризовий і конструктивно-інноваційний компоненти. Стратегічні комунікації воєнного періоду та комунікації відновлення розглянуто не як відокремлені або послідовні етапи, а як функціонально пов'язані складові державної політики, що реалізуються паралельно.

Уперше запропоновано та теоретично обґрунтовано двокомпонентну модель стратегічних комунікацій України, яка відображає одночасне виконання державою безпекових і відновлювальних завдань. Оборонно-кризовий компонент охоплює забезпечення стійкості держави і суспільства, протидію інформаційним та гібридним загрозам, міжінституційну координацію та збереження міжнародної підтримки. Конструктивно-інноваційний компонент пов'язаний із комунікаційним забезпеченням відновлення, поясненням і легітимацією реформ, забезпеченням прозорості та підзвітності, залученням громадян і зацікавлених сторін, розвитком міжнародного партнерства та формуванням бачення майбутнього України.

Обґрунтовано, що взаємозв'язок двох компонентів ґрунтується на спільності стратегічних цілей, інституційних спроможностей, суспільної та міжнародної довіри й узгодженості державної комунікації. Інституційні та комунікативні спроможності, сформовані в умовах війни, можуть використовуватися для пояснення реформ, залучення громадян і міжнародних партнерів та забезпечення легітимності процесів відновлення. Водночас комунікації відновлення здійснюються ще до завершення воєнного періоду, що підтверджує необхідність аналізу безпекових і відновлювальних завдань у взаємозв'язку.

Запропоновано розмежування критеріїв результативності двох компонентів стратегічних комунікацій. Для оборонно-кризового компонента пріоритетними визначено оперативність, достовірність і верифікацію інформації, міжінституційну координацію, протидію дезінформації, підтримання довіри до офіційних джерел та суспільної стійкості. Для конструктивно-інноваційного компонента ключове значення мають прозорість і підзвітність, якість зворотного зв'язку, участь громадян і зацікавлених сторін, суспільна довіра, сталість міжнародної взаємодії та легітимність процесів відновлення.

Удосконалено розуміння стратегічних комунікацій держави як багаторівневої системи, що поєднує політичне управління, інформаційну безпеку, публічну дипломатію, діяльність державних і місцевих інституцій, взаємодію з громадянським суспільством та міжнародними партнерами. Конкретизовано чинники, що знижують результативність державної комунікації, зокрема недостатню узгодженість публічних повідомлень і практичних дій, слабку міжінституційну координацію, нерівномірний доступ до інформації та несталість механізмів зворотного зв'язку.

Подальшого розвитку набули положення про взаємозв'язок реактивної та проактивної функцій стратегічних комунікацій, їх роль у забезпеченні суспільної стійкості, легітимності політичних рішень і міжнародної довіри, а також значення цифрової прозорості, участі громадян і зацікавлених сторін у процесах відновлення.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання органами державної влади та місцевого самоврядування під час розроблення і реалізації інформаційної та комунікаційної політики, програм протидії дезінформації, удосконалення міжінституційної взаємодії та комунікаційного забезпечення процесів відновлення України. Результати можуть застосовуватися для розвитку механізмів прозорості, підзвітності, зворотного зв'язку, суспільної участі та взаємодії з міжнародними партнерами, а також в освітньому процесі й подальших дослідженнях політичної комунікації, інформаційної безпеки, суспільної стійкості та повоєнного відновлення. Окремі положення дослідження апробовано у практичній діяльності у сфері стратегічних комунікацій та відновлення України, зокрема в межах міжнародного проєкту LIFE Debris2Resource: Green Recovery Ukraine, що реалізується за підтримки Європейського Союзу.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел та додатків. У першому розділі досліджено теоретичні підходи та методологічні засади аналізу стратегічних комунікацій в умовах

воєнного стану і повоєнного відновлення. У другому розділі проаналізовано інституційні механізми стратегічних комунікацій України, їх роль у підтриманні суспільної стійкості, консолідації та міжнародній взаємодії. У третьому розділі досліджено стратегічні комунікації у процесах відновлення України, забезпеченні суспільної довіри, прозорості, підзвітності й участі зацікавлених сторін та обґрунтовано двокомпонентну модель стратегічних комунікацій держави.

Ключові слова: стратегічні комунікації, політичні комунікації, інформаційна політика, комунікативна стійкість, воєнний стан, збройна агресія Російської Федерації проти України, повоєнне відновлення України, національна стійкість, інформаційна безпека, дезінформація, стратегічні наративи, публічна дипломатія, європейська інтеграція, двокомпонентна модель стратегічних комунікацій.

ABSTRACT

Naumenko M. M. The Role of Strategic Communications under Martial Law and in Ukraine's Post-War Recovery. Qualification research paper submitted as a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in Political Science, specialty 052 Political Science. Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv, 2026.

The dissertation presents a comprehensive political science study of the role of Ukraine's strategic communications under martial law and in the context of post-war recovery. Strategic communications are examined as an integral part of political governance and public policy, linked to the achievement of strategic objectives, the advancement of national interests, the coordination of public institutions, and engagement with domestic and international audiences.

The relevance of the study stems from the changing role of strategic communications following the onset of the Russian Federation's full-scale armed aggression against Ukraine. Martial law has increased the importance of timely, reliable and coordinated communication by public institutions, efforts to counter disinformation, the maintenance of societal resilience and continued international support. At the same time, Ukraine is pursuing recovery, reform, European integration and long-term development, all of which require consistent communication of policy decisions, sustained public trust, citizen engagement and cooperation with international partners.

The aim of the dissertation is to provide a comprehensive political science analysis of the role of Ukraine's strategic communications under martial law and in post-war recovery, to identify the specific features of interaction between their security and recovery dimensions, and to provide a theoretical basis for a two-component model of state strategic communications combining a defence and crisis component with a constructive and innovative component.

In this study, strategic communications are understood as the systematic, coordinated and purposeful use of the state's communication capabilities to achieve strategic objectives, engage with target audiences and advance national interests. The research primarily covers the period from 2022 to 2026, making it possible to trace the transformation of strategic communications from the onset of the full-scale armed aggression to a stage at which security and recovery priorities are being pursued simultaneously. Materials from earlier periods are also used where necessary to explain the development of Ukraine's contemporary system of strategic communications.

The theoretical and methodological basis of the study combines general scientific and specialised research methods. Systems and structural-functional approaches are used to examine strategic communications as a set of interconnected elements and to identify the functions of their principal actors. Institutional and neo-institutional approaches are applied to analyse the development of public institutions, the regulatory foundations of their activities and mechanisms of coordination.

Situational and crisis approaches make it possible to trace the adaptation of communication policy to changes in the political and security environment. Axiological, discourse and narrative approaches are used to examine democratic values, public trust, strategic narratives and the ways in which political decisions are communicated and explained. The study also employs comparative analysis, analysis and synthesis, content and event analysis, and elements of forecasting.

An important part of the empirical basis of the study is provided by the results of a survey conducted within the LIFE D2R project, implemented with the support of the European Union's LIFE Programme. The survey involved 147 stakeholders from different regions of Ukraine. The quantitative findings were supplemented by professional discussions with representatives of local communities. These materials are used in the dissertation to analyse the communication dimension of recovery processes, including interaction between public authorities, local communities and other stakeholders, the need for interinstitutional coordination, access to regulatory information, transparency, partnership and knowledge exchange.

The empirical basis is further supplemented by Ukrainian legislation and strategic documents, official materials produced by public authorities and specialised institutions working in the fields of strategic communications and countering disinformation, as well as documents and analytical materials of the European Union, the North Atlantic Treaty Organization, the United Nations, the Organisation for Economic Co-operation and Development, the World Bank and other international organisations. Materials from the Ukraine Recovery Conferences, the Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management (DREAM) platform and international recovery projects are also used.

During the preparation of the dissertation, artificial intelligence tools were used solely as technical support for working with the text, particularly for language editing, stylistic refinement and the organisation of individual sections. The research problem, research logic, analysis and interpretation of the material, as well as the formulation of conclusions and research findings, were developed independently by the author. Full

responsibility for the content, accuracy and validity of the arguments presented in the dissertation rests with the author.

The scientific novelty of the findings lies in substantiating the relationship between the security and recovery dimensions of state strategic communications and in developing a two-component model that combines a defence and crisis component with a constructive and innovative component. Wartime strategic communications and recovery communications are viewed not as separate or sequential stages, but as functionally interconnected elements of public policy that operate in parallel.

For the first time, a two-component model of Ukraine's strategic communications is proposed and theoretically substantiated to reflect the simultaneous pursuit of security and recovery objectives by the state. The defence and crisis component encompasses communication mechanisms aimed at strengthening the resilience of the state and society, countering information and hybrid threats, ensuring interinstitutional coordination and maintaining international support. The constructive and innovative component is associated with communication support for recovery, the explanation and legitimisation of reforms, transparency and accountability, the engagement of citizens and stakeholders, the development of international partnerships and the articulation of a future vision for Ukraine.

The study demonstrates that the relationship between the two components is underpinned by shared strategic objectives, institutional capacities, public and international trust, and the coherence of state communication. Institutional and communication capacities developed during wartime can also support the explanation of reforms, the engagement of citizens and international partners, and the legitimacy of recovery processes. At the same time, recovery communication is already taking place before the end of the war, confirming the need to examine security and recovery objectives as interconnected rather than as separate sequential stages.

The dissertation proposes a distinction between the criteria used to assess the effectiveness of the two components of strategic communications. For the defence and crisis component, the key criteria are timeliness, accuracy and verification of

information, interinstitutional coordination, efforts to counter disinformation, trust in official sources and societal resilience. For the constructive and innovative component, particular importance is attached to transparency and accountability, the quality of feedback, the participation of citizens and stakeholders, public trust, the sustainability of international cooperation and the legitimacy of recovery processes.

The understanding of state strategic communications as a multilevel system is further developed. This system brings together political governance, information security, public diplomacy, the activities of national and local institutions, engagement with civil society and cooperation with international partners. The study also specifies factors that reduce the effectiveness of public communication, including insufficient consistency between public messages and practical actions, weak interinstitutional coordination, unequal access to information and unstable feedback mechanisms.

Further development is given to the understanding of the relationship between the reactive and proactive functions of strategic communications, their role in supporting societal resilience, the legitimacy of political decisions and international trust, as well as the importance of digital transparency and the participation of citizens and stakeholders in recovery processes.

The practical significance of the findings lies in their potential use by national and local authorities in the development and implementation of information and communication policies, programmes for countering disinformation, improvements in interinstitutional cooperation, and communication support for Ukraine's recovery. The findings may also be used to strengthen transparency, accountability, feedback mechanisms, public participation and cooperation with international partners, as well as in teaching and further research on political communication, information security, societal resilience and post-war recovery. Individual findings have been applied in professional practice in the fields of strategic communications and Ukraine's recovery, including within the international LIFE D2R-GreenUA – Debris2Resource: Green Recovery Ukraine project, implemented with the support of the European Union.

The dissertation is structured into an introduction, three chapters, a conclusion, a list of references, and appendices. The first chapter examines theoretical approaches and methodological principles for analysing strategic communications under martial law and in post-war recovery. The second chapter analyses the institutional mechanisms of Ukraine's strategic communications, their role in supporting societal resilience and consolidation, and their international dimension. The third chapter examines strategic communications in Ukraine's recovery processes, with particular attention to public trust, transparency, accountability and stakeholder participation, and substantiates the proposed two-component model of state strategic communications.

Keywords: strategic communications, political communications, information policy, communicative resilience, martial law, armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, Ukraine's post-war recovery, national resilience, information security, disinformation, strategic narratives, public diplomacy, European integration, two-component model of strategic communications.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧКИ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях України:

1. Наumenко М. М. Вплив стратегічних комунікацій на національну стійкість України в умовах військової агресії з боку Росії. *Politicus*. 2025. Вип. 5. С. 57–65.
2. Наumenко М. М. Стратегічні комунікації у впровадженні кругової економіки у процесі відбудови України. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2025. Вип. 56. С. 258–265.
3. Naumenko M. M. Strategic communication in Ukraine's information warfare. *Acta Securitatae Volynienses*. 2025. № 6. P. 208–216.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Бабкіна О. В., Науменко М. М. Стратегічні комунікації в інформаційній політиці держави в умовах війни в Україні. *Міжнародна науково-практична конференція «Європейські орієнтири політичної й духовної консолідації українського суспільства»*, Переяслав, 2 червня 2023 р. С. 35–40.

2. Науменко М. М. Державна політика щодо відновлення ринку праці в Україні в умовах війни. *Освіта і наука – 2024: матеріали щорічної звітно-наукової конференції*. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 8–12 квітня 2024р. С. 1265–1267.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	16
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ.....	27
1.1. Стратегічні комунікації як об'єкт вивчення сучасної політичної науки.....	27
1.2. Специфіка використання стратегічних комунікацій у кризових та посткризових умовах.....	49
1.3. Методологічні підходи до аналізу стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.....	65
Висновки до першого розділу.....	93
РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	100
2.1. Інституційна система стратегічних комунікацій держави в умовах воєнного стану.....	100
2.2. Вплив стратегічних комунікацій на суспільну стійкість та консолідацію населення.....	118
2.3. Міжнародний вимір стратегічних комунікацій України в умовах воєнного стану.....	137
Висновки до другого розділу.....	152
РОЗДІЛ 3. РОЛЬ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ.....	158
3.1. Стратегічні комунікації як чинник формування позитивного міжнародного іміджу України.....	158
3.2. Комунікаційні стратегії відбудови: сталий розвиток, інновації та довіра суспільства.....	173
3.3. Інструменти стратегічної комунікації у процесі відновлення та перспективи їх використання.....	189
Висновки до третього розділу.....	203
ВИСНОВКИ.....	206
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	214

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЄС – Європейський Союз

ЗМІ – засоби масової інформації

ІПСО – інформаційно-психологічні операції

МЗС – Міністерство закордонних справ України

НАТО – Організація Північноатлантичного договору (North Atlantic Treaty Organization, NATO)

НІСД – Національний інститут стратегічних досліджень

ООН – Організація Об'єднаних Націй

ОЕСР – Організація економічного співробітництва та розвитку (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD)

РНБО України – Рада національної безпеки і оборони України

CCDCOE – NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence (Центр передового досвіду НАТО з кібероборони)

DREAM – Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management (Цифрова екосистема підзвітного управління відновленням)

EEAS – European External Action Service (Європейська служба зовнішніх дій)

LIFE D2R – LIFE Debris2Resource: Green Recovery Ukraine (LIFE D2R-GreenUA)

NATO StratCom COE – NATO Strategic Communications Centre of Excellence (Центр передового досвіду НАТО зі стратегічних комунікацій)

RDNA – Rapid Damage and Needs Assessment (швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення)

RDNA4 – Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (четверта швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення)

RDNA5 – Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (п'ята швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення)

URC – Ukraine Recovery Conference (Міжнародна конференція з відновлення України)

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена трансформацією ролі стратегічних комунікацій у сучасному політичному управлінні та зростанням їх значення як складової державної політики. Динамічний розвиток інформаційного середовища, цифровізація суспільно-політичних процесів, поширення гібридних загроз і посилення впливу інформаційних чинників на політичні процеси в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України змінюють характер взаємодії між державою, суспільством і міжнародними партнерами. За таких умов стратегічні комунікації виходять за межі інформаційного супроводу державних рішень і набувають особливого значення для досягнення стратегічних цілей держави, забезпечення узгодженості дій державних інституцій, підтримання суспільної довіри та стійкості, протидії дезінформації й збереження міжнародної підтримки.

Після початку повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України значення оперативної, достовірної та узгодженої комунікації державних інституцій істотно зросло. Стратегічні комунікації стали важливим інструментом забезпечення інформаційної безпеки, підтримання довіри до офіційних джерел, консолідації суспільства та взаємодії з міжнародними партнерами. Водночас Україна вже в умовах триваючої війни реалізує завдання відновлення, реформування, європейської інтеграції та довгострокового розвитку. Це зумовлює потребу в послідовному поясненні політичних рішень, забезпеченні прозорості та підзвітності, залученні громадян і зацікавлених сторін та підтриманні суспільної й міжнародної довіри до процесів відновлення.

У теоретичному вимірі проблематика стратегічних комунікацій, державної інформаційної політики, інформаційної безпеки, політичної комунікації, суспільної стійкості та соціального капіталу спирається на широкий міждисциплінарний науковий доробок. Серед зарубіжних дослідників відповідні питання представлені у працях В. Л. Беннетта, Н. Болта, П. Бурдье, Д. Верчича,

К. Галлахана, Ю. Габермаса, К. Гейдена, Р. Ентмана, А. Зерфасса, М. Кастельса, Дж. Коулмана, Д. Мерфі, Д. Міскіммона, Дж. Ная, Б. О'Лафліна, Р. Патнема, К. Пола, Л. Розелль, Є. Стрембека, Дж. Фарвелла, Ф. Фукуями та Е. Чедвіка. Праці класиків комунікаційних досліджень заклали підґрунтя для аналізу структури комунікаційного процесу, масової комунікації, громадської думки, ролі медіа та інформаційного впливу, тоді як сучасні підходи розширили предмет дослідження, охопивши стратегічні наративи, публічну дипломатію, комунікаційну владу, соціальний капітал і стратегічні комунікації у безпековому середовищі.

Серед вітчизняних науковців теоретичні та прикладні аспекти політичної комунікації, інформаційної безпеки, стратегічних комунікацій, суспільної стійкості, довіри та повоєнного відновлення досліджували А. Баровський, В. Бебик, В. Гапоненко, В. Горбулін, Д. Дубов, К. Захаренко, Б. Калініченко, В. Корнієнко, В. Ліпкан, О. Литвиненко, Є. Магда, О. Новакова, М. Ожеван, М. Остапенко, Г. Почепцов, О. Резнікова та інші. Їхні напрацювання охоплюють теоретичні засади політичної комунікації, інституційний розвиток інформаційної політики, механізми протидії інформаційним загрозам, формування стратегічних наративів, зміцнення суспільної довіри й соціального капіталу, а також проблематику національної та суспільної стійкості.

Водночас у науковому дискурсі стратегічні комунікації воєнного періоду та комунікації повоєнного відновлення переважно досліджуються як окремі напрями, що залишає недостатньо вивченим питання їх взаємозв'язку в умовах одночасного виконання державою безпекових і відновлювальних завдань. Український досвід засвідчує, що ці процеси не є суто послідовними. Комунікації відновлення здійснюються ще до завершення воєнного періоду, а інституційні й комунікативні спроможності, сформовані в умовах війни, використовуються для пояснення реформ, залучення громадян і міжнародних партнерів та забезпечення легітимності процесів відновлення. Це зумовлює необхідність політологічного аналізу стратегічних комунікацій воєнного періоду

та комунікацій відновлення як функціонально пов'язаних складових державної політики.

Практична актуальність дослідження визначається потребою підвищення результативності державної інформаційної та комунікаційної політики в умовах триваючої збройної агресії Російської Федерації проти України, зміцнення національної та суспільної стійкості, протидії дезінформації, забезпечення прозорості й підзвітності процесів відновлення, розвитку міжінституційної координації та взаємодії держави з громадянським суспільством, територіальними громадами й міжнародними партнерами. Одночасне виконання безпекових і відновлювальних завдань потребує узгодження державної комунікації, розвитку механізмів зворотного зв'язку та врахування потреб різних груп зацікавлених сторін.

Таким чином, особливість сучасного українського досвіду полягає в паралельній реалізації безпекових і відновлювальних завдань. Стратегічні комунікації в цих умовах виконують як реактивні функції, пов'язані з реагуванням на актуальні інформаційні та безпекові загрози, так і проактивні, спрямовані на пояснення стратегічних цілей держави, підтримання послідовності її позиції та формування довгострокових уявлень про напрями розвитку України. Саме взаємозв'язок цих функцій і напрямів стратегічних комунікацій визначає дослідницьку логіку цієї дисертації.

Метою дисертаційного дослідження є комплексний політологічний аналіз ролі стратегічних комунікацій України в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, визначення особливостей взаємодії їх безпекового й відновлювального напрямів та теоретичне обґрунтування авторської моделі стратегічних комунікацій держави, що поєднує оборонно-кризовий і конструктивно-інноваційний компоненти.

Для досягнення поставленої мети визначено такі наукові завдання:

- проаналізувати основні теоретичні підходи до визначення змісту стратегічних комунікацій у сучасній політичній науці;

- визначити специфіку функціонування стратегічних комунікацій у кризових, воєнних і посткризових умовах;
- обґрунтувати методологічні засади аналізу стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення;
- дослідити інституційну систему стратегічних комунікацій держави в умовах воєнного стану в Україні;
- визначити роль стратегічних комунікацій у формуванні стійкості та консолідації суспільства;
- проаналізувати міжнародний вимір стратегічних комунікацій України в умовах воєнного стану та забезпеченні міжнародної підтримки процесів її повоєнного відновлення;
- проаналізувати комунікаційні стратегії відбудови України крізь призму сталого розвитку, інновацій і суспільної довіри;
- обґрунтувати двокомпонентну модель стратегічних комунікацій держави, визначити особливості взаємозв'язку її оборонно-кризового і конструктивно-інноваційного компонентів та окреслити перспективи їх застосування у процесі відновлення України.

Об'єктом дослідження є стратегічні комунікації як системне, координоване та цілеспрямоване використання комунікативних ресурсів держави для досягнення стратегічних цілей, взаємодії з цільовими аудиторіями та реалізації національних інтересів.

Предметом дослідження є роль, особливості функціонування та взаємозв'язок безпекового й відновлювального напрямів стратегічних комунікацій України в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Хронологічні межі дослідження охоплюють переважно 2022–2026 роки. Відлік досліджуваного періоду розпочинається з початку повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України у лютому 2022 року та запровадження правового режиму воєнного стану, що істотно змінили умови функціонування стратегічних комунікацій держави, їх інституційні механізми та

функціональні пріоритети. Для висвітлення передумов становлення та інституціоналізації сучасної системи стратегічних комунікацій України в окремих випадках залучено матеріали попередніх періодів. Завершальною хронологічною точкою дослідження є 2026 рік, коли Україна продовжує функціонувати в умовах воєнного стану та водночас формує і реалізує політику відновлення, що дає змогу простежити взаємозв'язок безпекового й відновлювального напрямів стратегічних комунікацій.

Теоретико-методологічну основу дослідження становить поєднання загальнонаукових і спеціальних методів, застосованих для політологічного аналізу стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України. Системний підхід дав змогу розглядати стратегічні комунікації як сукупність взаємопов'язаних елементів, а структурно-функціональний підхід використано для визначення функцій основних суб'єктів стратегічних комунікацій та характеру взаємозв'язків між ними.

Інституційний та неоінституційний підходи застосовано для дослідження розвитку державних інституцій, нормативних засад їх діяльності та механізмів міжінституційної координації. Ситуаційний і кризовий підходи дали змогу простежити адаптацію комунікаційної політики до змін політичного та безпекового середовища та зіставити особливості комунікації в умовах тривалої війни і відновлення. Аксіологічний підхід використано для аналізу значення демократичних цінностей, суспільної довіри та громадянської взаємодії. Дискурсивний і наративний підходи застосовано для дослідження стратегічних наративів і способів пояснення політичних рішень.

У дослідженні використано також порівняльний метод для зіставлення підходів до стратегічних комунікацій у кризових, воєнних і посткризових умовах; методи аналізу та синтезу – для узагальнення теоретичних положень і практичних напрацювань; контент- та івент-аналіз – для опрацювання офіційних заяв, нормативно-правових актів, стратегічних і доктринальних документів, матеріалів органів державної влади та міжнародних інституцій, а також

комунікаційних практик, пов'язаних із ключовими подіями війни і процесами відновлення. Елементи прогнозування використано для визначення перспектив розвитку стратегічних комунікацій у процесах повоєнного відновлення.

Міждисциплінарний характер дослідження забезпечено залученням напрацювань політичної науки, публічного управління, соціальних комунікацій, соціології, міжнародних відносин, національної безпеки та права. Це дало змогу дослідити стратегічні комунікації у взаємозв'язку їх безпекового і відновлювального напрямів та обґрунтувати двокомпонентну модель, що поєднує оборонно-кризовий і конструктивно-інноваційний компоненти.

Емпіричну основу роботи становлять результати соціологічних досліджень Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, а також результати опитувань, проведеного авторкою в межах проєкту LIFE D2R, що реалізується за підтримки Програми LIFE Європейського Союзу. Опитування охопило 147 представників зацікавлених сторін із різних регіонів України. Кількісні результати було доповнено матеріалами професійних обговорень із представниками територіальних громад. У дисертаційному дослідженні ці матеріали використано для аналізу комунікаційної складової процесів відновлення, зокрема взаємодії між органами публічної влади, територіальними громадами та іншими зацікавленими сторонами, потреб у міжінституційній координації, доступності регуляторної інформації, прозорості та партнерській взаємодії.

Дослідницький інструментарій доповнюють нормативно-правові акти та стратегічні документи України, офіційні матеріали Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Ради національної безпеки і оборони України, центральних органів виконавчої влади, Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, Центру протидії дезінформації та інших інституцій, залучених до формування й реалізації державної інформаційної та комунікаційної політики. Використано також документи й аналітичні матеріали Європейського Союзу, Організації Північноатлантичного договору, Організації

Об'єднаних Націй, Організації економічного співробітництва та розвитку, Світового банку та інших міжнародних організацій, матеріали міжнародних конференцій з відновлення України (Ukraine Recovery Conference, URC), дані та публічні матеріали цифрової платформи Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management (DREAM), а також матеріали міжнародних проєктів у сфері відновлення. Сукупність цих джерел дала змогу проаналізувати практики державної комунікації, прозорості, участі громадян і зацікавлених сторін та міжнародного партнерства.

Під час підготовки дисертації використовувалися інструменти штучного інтелекту виключно як допоміжний засіб для мовно-стилістичного вдосконалення тексту, уточнення окремих формулювань та впорядкування матеріалу. Зміст дослідження, його концептуальні положення, методологія, аналіз джерел, наукові результати, висновки та авторські пропозиції сформульовані самостійно. Усі матеріали, підготовлені із застосуванням таких інструментів, були критично перевірені та опрацьовані авторкою, яка несе повну відповідальність за достовірність, академічну доброчесність і зміст дисертаційної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні трансформації ролі стратегічних комунікацій – від інформаційного супроводу дій і рішень влади до функціонування як системного інструменту державної політики та складової політичного управління, що включає визначення цілей, формування смислів і наративів, координацію комунікативних дій, взаємодію з різними аудиторіями та оцінювання суспільної реакції. В умовах воєнного стану та повоєнного відновлення окреслене втілюється через взаємозв'язок безпекового й відновлювального напрямів стратегічних комунікацій держави, які функціонально пов'язані та одночасно реалізуються в межах державної інформаційної політики та політичного управління. Наукова новизна конкретизується у таких положеннях:

Уперше:

- запропоновано та теоретично обґрунтовано авторську модель стратегічних комунікацій України, що поєднує оборонно-кризовий і конструктивно-інноваційний компоненти та відображає одночасне виконання державою безпекових і відновлювальних завдань. Оборонно-кризовий компонент охоплює забезпечення стійкості держави і суспільства, протидію інформаційним та гібридним загрозам, міжінституційну координацію та збереження міжнародної підтримки; конструктивно-інноваційний компонент пов'язаний із комунікаційним забезпеченням відновлення, поясненням і легітимацією реформ, забезпеченням прозорості та підзвітності, залученням громадян і зацікавлених сторін, розвитком міжнародного партнерства та формуванням бачення майбутнього України;

- обґрунтовано взаємозалежність та часову паралельність функціонування оборонно-кризового й конструктивно-інноваційного компонентів стратегічних комунікацій, що виявляється у використанні сформованих під час війни інституційних спроможностей для супроводу реформ і відбудови та аргументовано, що комунікації відновлення реалізуються ще до завершення воєнного періоду, що підтверджує необхідність взаємопов'язаного аналізу безпекових і відновлювальних завдань;

- запропоновано диференційовану систему критеріїв результативності двох компонентів стратегічних комунікацій: для оборонно-кризового – оперативність, достовірність і верифікація інформації, міжінституційна координація, протидія дезінформації, довіра до офіційних джерел і суспільна стійкість; для конструктивно-інноваційного – прозорість і підзвітність, якість зворотного зв'язку, залучення громадян і зацікавлених сторін, суспільна довіра, сталість міжнародної взаємодії та легітимність процесів відновлення.

Удосконалено:

- розуміння стратегічних комунікацій держави як багаторівневої системи, що забезпечує узгодження політичного управління, інформаційної

безпеки та публічної дипломатії через горизонтальну й вертикальну інтеграцію: від міжінституційної координації на загальнодержавному та місцевому рівнях до взаємодії з громадянським суспільством і міжнародними партнерами, що дозволяє мінімізувати дистанцію між управлінськими рішеннями й суспільними очікуваннями в умовах воєнного стану та забезпечити участь зацікавлених сторін у процесах відбудови;

- конкретизовано чинники, що знижують результативність державної комунікації, зокрема неузгодженість публічних повідомлень і практичних дій, інституційна роз'єднаність суб'єктів комунікації, нерівномірний доступ до інформації та несталість механізмів зворотного зв'язку, що створює підґрунтя для вироблення напрямів оптимізації комунікативної взаємодії.

Набули подальшого розвитку:

- положення про взаємозв'язок реактивної та проактивної функцій стратегічних комунікацій, відповідно до якого державна комунікація має не лише реагувати на актуальні інформаційні та безпекові загрози, а й пояснювати стратегічні цілі держави, підтримувати послідовність її позиції та формувати довгострокові уявлення про напрями розвитку країни;

- осмислення ролі стратегічних комунікацій у забезпеченні суспільної стійкості, легітимності політичних рішень і міжнародної довіри, а також значення цифрової прозорості, участі громадян і зацікавлених сторін у процесах відновлення України.

Теоретичне і практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що обґрунтовані в дисертації теоретичні положення, аналітичні підходи та методи дослідження можуть бути використані дослідниками, аналітиками та фахівцями з політичних комунікацій для визначення рівня ефективності стратегічних комунікацій держави в умовах війни та повоєнного відновлення. Розроблена та теоретично обґрунтована модель стратегічних комунікацій, а також підготовлені рекомендації щодо їх удосконалення можуть бути ефективними у роботі фахівців, дотичних до аналізу політичних процесів,

інформаційної політики та формування суспільної довіри. Окремі ідеї дослідження можуть бути використані для поглиблення уявлень про ефективність стратегічних комунікацій як інструменту забезпечення суспільної стійкості, політичної консолідації та міжнародної підтримки держави. Отримані результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі закладів вищої освіти при викладанні дисциплін із політичних комунікацій, публічної політики, державного управління та інформаційної безпеки. Практична цінність дисертаційної роботи полягає в тому, що її положення та висновки можуть бути використані для удосконалення державної комунікативної політики в умовах воєнного стану та під час повоєнної трансформації, зокрема щодо підвищення координації роботи інститутів, зміцнення суспільної довіри й стійкості, а також посилення міжнародної суб'єктності України в комунікативному вимірі.

Особистий внесок здобувачки. Усі наукові результати, викладені в дисертації, отримані авторкою самостійно. Наукові положення, висновки та рекомендації, що становлять наукову новизну дослідження, є особистим доробком здобувачки. У тезах «Стратегічні комунікації в інформаційній політиці держави в умовах війни в Україні», підготовлених у співавторстві з О.В. Бабкіною та опублікованих у матеріалах Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири політичної й духовної консолідації українського суспільства» (Переяслав, 2 червня 2023 р.), особистий внесок здобувачки полягає у формулюванні мети дослідження, опрацюванні та систематизації наукових і нормативно-правових джерел, аналізі становлення та розвитку системи стратегічних комунікацій в Україні, узагальненні результатів дослідження, підготовці основного тексту тез та формулюванні висновків і практичних рекомендацій.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційного дослідження були презентовані та обговорені на засіданнях кафедри політичних наук Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,

наукових і науково-практичних конференціях та інших наукових заходах, зокрема Міжнародній науково-практичній конференції «Європейські орієнтири політичної й духовної консолідації українського суспільства» (Переяслав, 2 червня 2023 р.), щорічній звітно-науковій конференції «Освіта і наука – 2024» (Київ, 8–12 квітня 2024 р.). Окремі положення дисертаційного дослідження апробовано авторкою у практичній діяльності у сфері стратегічних комунікацій та відновлення України, зокрема в межах міжнародного проєкту LIFE D2R, що реалізується за підтримки Європейського Союзу. У межах проєкту матеріали дослідження використовувалися під час аналізу комунікаційної складової процесів відновлення, підготовки та реалізації комунікаційних заходів, а також у взаємодії з органами публічної влади, територіальними громадами та міжнародними партнерами.

Публікації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 5 наукових праць, зокрема 3 статті у наукових фахових виданнях України та 2 публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації на наукових і науково-практичних конференціях.

Структура дисертації визначена її метою, завданнями та логікою дослідження. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 246 сторінок, з них основного тексту 197 сторінок. Список використаних джерел включає 257 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

1.1. Стратегічні комунікації як об'єкт вивчення сучасної політичної науки

Формування стратегічних комунікацій як самостійного об'єкта наукового аналізу стало результатом поступової трансформації ролі комунікації в політичному управлінні. У ранніх підходах комунікація переважно розглядалася як допоміжний механізм передавання вже ухвалених рішень, нормативних установок і управлінських сигналів від суб'єкта влади до підпорядкованих структур та суспільства. Така модель ґрунтувалася на лінійному розумінні комунікативного процесу, у межах якого пріоритетними залишалися організаційна керованість, дисципліна виконання та відтворення адміністративної вертикалі.

За такої логіки стратегія тлумачилася передусім як раціонально організований план досягнення визначених цілей, тоді як комунікація виконувала функцію інструментального супроводу вже сформованої політичної або управлінської волі. Вона не розглядалася як самостійний чинник формування стратегічних рішень, визначення політичних пріоритетів чи впливу на суспільне сприйняття. Відповідно, комунікативна діяльність зводилася переважно до інформування, роз'яснення та забезпечення виконання ухвалених рішень.

Історична еволюція поняття стратегії засвідчує, що воно не зводиться до лінійного плану дій, а охоплює процес узгодження цілей, ресурсів, середовища та поведінки інших акторів. Л. Фрідман показує, що стратегія формується у взаємодії з невизначеністю, конкуренцією та необхідністю постійного коригування рішень. Для концептуалізації стратегічних комунікацій це дозволяє

розглядати комунікацію як елемент самого стратегічного процесу, а не лише як засіб донесення вже визначених цілей [204, с. 7–14].

Розвиток суспільно-політичних систем, мас-медіа, цифровізація публічної сфери та посилення ролі громадської думки поступово продемонстрували обмеженість такого підходу. Комунікація дедалі більше почала осмислюватися не лише як передавання інформації, а як простір політичної взаємодії, у межах якого формуються інтерпретації подій, конкурують смисли, виробляються суспільні очікування та відбувається легітимація політичних рішень. За таких умов комунікативні процеси починають безпосередньо впливати не лише на сприйняття політики, а й на визначення стратегічних пріоритетів і характер взаємодії між державою та суспільством.

Ця зміна стала передумовою переходу від інструментального розуміння комунікації до її стратегічного осмислення. Стратегічні комунікації поступово утверджуються як складова політичного управління, що поєднує постановку цілей, формування смислів, координацію комунікативних дій, взаємодію з різними аудиторіями та оцінювання суспільної реакції. У такому розумінні комунікація перестає бути лише каналом реалізації політики й стає одним із механізмів її формування, легітимації та коригування.

Еволюція наукових підходів до політичної комунікації, публічної взаємодії, медіа та управлінських процесів сформувала теоретичне підґрунтя для подальшого осмислення стратегічних комунікацій як окремого напрямку наукового аналізу. Це зумовлює необхідність послідовного розгляду концептуальних підходів, у межах яких визначалися зміст, функції та місце комунікації у політичних і управлінських процесах.

Політична комунікація є важливим об'єктом сучасного наукового аналізу, що охоплює різні аспекти взаємодії політичних інститутів, суспільства та медіасередовища. Формування теорії політичної комунікації розпочалося у 1920-х роках, а особливо інтенсивного розвитку вона набула у другій половині XX століття, коли сформувалися мікро- та макрорівневі підходи до її вивчення.

У сучасній політичній науці політична комунікація досліджується як міждисциплінарне явище, пов'язане з функціонуванням політичних інститутів, суспільними трансформаціями та змінами у способах взаємодії між політичними акторами і громадянами. Зміни комунікативних практик відображають трансформацію політичних стратегій, моделей участі та способів публічного представлення політичних рішень.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій додатково розширив предмет дослідження політичної комунікації, актуалізувавши питання трансформації владних ресурсів, каналів політичної взаємодії та механізмів впливу на суспільні процеси. Становлення політичної комунікативістики як самостійного наукового напрямку було тісно пов'язане з дослідженням громадської думки, політичного впливу, пропаганди та медіаефектів. Важливе теоретичне підґрунтя для розвитку цього напрямку сформували праці У. Ліппмана та Г. Лассуелла, у яких закладено основи дослідження громадської думки, структури комунікаційного процесу, впливу мас-медіа та електоральної поведінки [216, с. 3–20; 214, с. 37–51].

Подальший розвиток досліджень політичної та масової комунікації охоплював проблематику функціонування медіа, формування суспільних уявлень та механізмів інформаційного впливу. Цей напрям представлений, зокрема, у працях М. Паренті, який аналізував роль новинних медіа у формуванні суспільного сприйняття політичної реальності [232, с. 1–18].

В українській політичній та комунікаційній науці проблематика політичної комунікації отримала розвиток у дослідженнях В. Бебика, В. Горбуліна, К. Захаренка, В. Корнієнка, М. Остапенко, Г. Почепцова та В. Різуна. У їхніх працях висвітлено теоретичні засади політичної та масової комунікації, механізми інформаційного і політичного впливу, особливості функціонування медіа та інформаційного простору, взаємодію політичних інститутів із суспільством та безпекові аспекти комунікаційних процесів [8, с. 297–303; 24, с. 15–18; 42, с. 4–6; 72, с. 320–328; 106, с. 135–144; 117, с. 16–20; 147, с. 21–24].

Проблематику політичної комунікації послідовно досліджує Т. Шлемкевич, зосереджуючи увагу на інформаційно-комунікаційному просторі політики, функціонуванні політичних комунікацій в українському інформаційному середовищі, їх ролі у політичній системі та виборчих процесах. Дослідниця розглядає політичну комунікацію як форму політичної та соціальної взаємодії, аналізує роль медіа і соціальних мереж у трансформації комунікативних практик [168, с. 62–69; 167, с. 42–47]. Окрему увагу Т. Шлемкевич приділяє впливу цифровізації на політичну комунікацію. Поширення онлайн-платформ і соціальних мереж змінює характер взаємодії політичних акторів із суспільством, роблячи її більш постійною та менш залежною від виборчого циклу. Потреба аудиторій у відкритості та регулярному діалозі відповідно впливає на вибір каналів, форматів і стратегій політичної комунікації [167, с. 42–47].

Ю. Тищенко та співавтори праці «Моделі політичної комунікації: політичні партії та громадянське суспільство» розглядають політичну комунікацію крізь призму взаємодії політичних акторів і громадянського суспільства [94, с. 21–31]. Н. Кондратенко досліджує політичну комунікацію в межах комунікативного, дискурсивного та лінгвопрагматичного підходів, визначаючи їх пріоритетними напрямками аналізу сучасного політичного дискурсу. Особливу увагу дослідниця приділяє комунікативним стратегіям, мовленнєвим жанрам і прагматичним характеристикам політичної взаємодії [67]. Г. Буканов вивчає особливості політичної комунікації влади і суспільства в умовах воєнного стану, трактуючи її як комунікативну взаємодію, спрямовану на легітимацію державно-політичних рішень, стабілізацію суспільно-політичних відносин, підтримання суспільної стійкості та адаптацію громадян до викликів війни. Автор також акцентує увагу на ролі засобів масової комунікації та інформаційного інтернет-середовища у забезпеченні взаємодії між владою і суспільством [11, с. 72–78].

О. Гордійчук аналізує вплив політичної ментальності та політичних традицій українців на зміст і результативність політичної комунікації. Дослідниця обґрунтовує, що історичний досвід державотворення, характер взаємодії влади і суспільства, усталені політичні традиції та особливості політичної ментальності впливають на рівень суспільної довіри, сприйняття політичної інформації, суспільні настрої та схильність громадян до певних форм політичної участі [25, с. 94–103]. А. Шугаєв і М. Мальченко досліджують співвідношення політичної комунікації та політичної PR-комунікації, роль масмедіа, інтернету й політичного дискурсу у взаємодії політичних суб'єктів із громадськістю [169, с. 65–76].

У сукупності ці підходи демонструють розширення предметного поля дослідження політичної комунікації – від аналізу традиційних каналів політичної взаємодії до дослідження дискурсивних, цифрових і мережевих практик.

Проблема політичної комунікації дедалі частіше осмислюється у взаємозв'язку з медіа, політичним дискурсом, цифровими платформами, соціальними мережами, дезінформацією та стратегічними комунікаціями. Так, Я. Попович і В. Маракін простежують залежність форм політичної комунікації від моделей демократії, акцентують увагу на розвитку електронного урядування, електронної демократії та використанні соціальних медіа як середовища політичної участі й суспільної взаємодії. Відзначають, що в умовах воєнного стану особливого значення набувають цифрові та медійні канали комунікації, здатні забезпечувати оперативну взаємодію між політичними акторами і громадянами [115, с. 61–71]. В. Марчук досліджує трансформацію політичної комунікації в умовах інформаційної війни та поширення дезінформації. Автор розглядає політичну комунікацію не лише як засіб інформаційної взаємодії, а й як складову забезпечення національної безпеки, політичної легітимності та суспільної стійкості. У межах запропонованого підходу протидія дезінформації передбачає поєднання оперативного реагування, превентивних механізмів, розвитку стратегічних комунікацій, медіаграмотності та когнітивної стійкості

суспільства [90, с. 147–156]. Р. Каприця зосереджується на трансформації комунікативних стратегій політичних еліт України в умовах повномасштабної війни та посилення гібридних загроз. Автор типологізує сучасні комунікативні стратегії політичних еліт, аналізує роль соціальних медіа, дезінформації, стратегічних комунікацій і політичного PR та розглядає їх у взаємозв'язку з інформаційною безпекою і суспільною довірою. Особливого значення, на думку дослідника, набувають прозорість комунікації, проактивне інформування та здатність політичних акторів адаптувати комунікативні практики до умов гібридного протистояння [55, с. 141–148].

У згаданих та інших дослідженнях визначається, що дедалі більшого значення для політичного життя набувають цифрове середовище, мережеві форми політичної участі, протидія дезінформації, стратегічні комунікації та забезпечення суспільної й когнітивної стійкості. Водночас переважна частина згаданих вище праць зосереджена на окремих аспектах політичної комунікації в умовах війни або цифрової трансформації, тоді як питання її системних змін, впливу воєнного стану, відповідність запитам повоєнного відновлення потребує подальшого комплексного дослідження.

Узагальнення розглянутих підходів дає змогу виокремити кілька основних напрямів дослідження політичної комунікації у сучасній науці: теоретико-методологічний, у межах якого концептуалізуються моделі та структура політичної комунікації; дискурсивний, зосереджений на формуванні політичних смислів, фреймів і наративів; соціально-психологічний, що охоплює механізми сприйняття, переконання та маніпулятивного впливу; інституційно-управлінський, пов'язаний із взаємодією політичних інститутів, органів влади та суспільства; медійно-цифровий, орієнтований на трансформацію каналів і практик політичної взаємодії; а також стратегічно-безпековий, у межах якого досліджуються стратегічні комунікації, інформаційні загрози, пропаганда, дезінформація та суспільна стійкість. Саме стратегічно-безпековий напрям

формує безпосереднє теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу стратегічних комунікацій у цій роботі.

В умовах війни механізми політичної легітимації поширюються на управлінські рішення, політичний курс, положення воєнної стратегії та застосування воєнної сили. Комунікація в такій ситуації формує смислові рамки, у межах яких воєнні дії можуть сприйматися певними аудиторіями як необхідні, виправдані або безальтернативні. Легітимацію війни доцільно розглядати як процес комунікаційного обґрунтування застосування сили через систему аргументів, символів, ціннісних орієнтирів та інтерпретацій політичної реальності, зокрема через апеляцію до екзистенційних загроз, які включаються у ширший дискурс безпеки та використовуються для обґрунтування необхідності політичних і воєнних рішень

Розвиток теоретичних підходів вивчення комунікації заклав передумови для виокремлення стратегічних комунікацій у самостійну предметну сферу. Йдеться про перехід від ситуативного використання окремих комунікаційних інструментів до розуміння комунікації як цілеспрямованої, довгострокової та інтегрованої діяльності, пов'язаної з процесами управління. Стратегічні комунікації за такого підходу охоплюють формування цілей, узгодження змісту повідомлень і організаційних дій, а також їх публічне пояснення відповідно до визначеної стратегічної лінії.

У зарубіжній науковій літературі стратегічні комунікації трактуються як цілеспрямована комунікативна діяльність, узгоджена зі стратегічними цілями організації, інституції або держави. У такому підході комунікація виходить за межі окремих інформаційних заходів і набуває значення інструменту формування та реалізації стратегічних цілей, координації дій і довгострокової взаємодії з ключовими аудиторіями [207, с. 3–8; 257, с. 487–493].

Безпековий вимір стратегічних комунікацій додатково розкривається у підході П. Корніша, Дж. Ліндлі-Френча та К. Йорка, які пов'язують стратегічні комунікації з реалізацією національної стратегії та наголошують на необхідності

узгодження політики, дій і комунікаційного ефекту. Для держави в умовах воєнного протистояння це означає, що комунікаційна діяльність має бути інтегрована у стратегічне планування, а не функціонувати як окремий інформаційний супровід [189, с. 3–9].

У політичному вимірі стратегічні комунікації реалізуються через систему політичних технологій, що забезпечують узгодження стратегічних цілей держави, комунікаційних практик і механізмів взаємодії з різними аудиторіями. На відміну від ситуативних інформаційних заходів, такі технології мають довгострокову спрямованість і використовуються для формування легітимності політичних рішень, підтримки стратегічних наративів та консолідації суспільства.

Розвиток теорії стратегічних комунікацій засвідчив контекстуальну зумовленість цього феномену. Його функції та механізми реалізації відрізняються залежно від типу політичної системи, ступеня відкритості влади, рівня демократичності, характеру суспільного контролю та конфігурації публічних акторів. Особливо виразно ця залежність проявляється у публічному секторі, де комунікація є складовою політично та нормативно регламентованих процесів ухвалення і реалізації рішень.

Політична система являє собою сукупність взаємопов'язаних політичних інститутів, норм, відносин, цінностей і комунікаційних механізмів, через які формується та реалізується політична влада. Її функціонування передбачає постійну взаємодію між державою, органами місцевого самоврядування, політичними партіями, громадянським суспільством, медіа та громадянами. Стратегічні комунікації в межах цієї системи забезпечують обмін інформацією, узгодження позицій, публічне пояснення політичних рішень і підтримання зворотного зв'язку між суб'єктами політичного процесу.

Публічні організації функціонують у системі взаємних зобов'язань, що передбачає дотримання принципів прозорості й підзвітності, реагування на суспільні очікування та виконання політичних рішень у межах установлених

правових норм. Така множинність вимог ускладнює стратегічне планування комунікації та відрізняє публічний сектор від комунікаційних практик приватних організацій. Тому стратегічні комунікації органів влади не можуть зводитися до іміджевої або маркетингової діяльності: їх зміст визначається політичною відповідальністю, нормативними обмеженнями та необхідністю взаємодії з різними суспільними групами [203, с. 1–3].

Безпосередню роль у формуванні та реалізації стратегічних комунікацій відіграють політичні інститути як відносно стійкі елементи політичної системи, через які організовуються владні відносини, ухвалюються політичні рішення та регулюється суспільно-політична взаємодія. До них належать держава, органи законодавчої та виконавчої влади, інститут президентства, місцеве самоврядування, політичні партії та інші формалізовані структури політичного процесу. У комунікаційному вимірі їх діяльність охоплює формування стратегічних і політичних наративів, пояснення політичних пріоритетів, взаємодію із суспільством та отримання зворотного зв'язку щодо сприйняття й результатів державної політики.

Еволюція підходів до стратегічних комунікацій свідчить про поступову зміну розуміння ролі комунікації у політичному процесі. Від функції передавання та пояснення вже ухвалених рішень дослідницький фокус змістився до її участі у формуванні політики, забезпеченні суспільного сприйняття та легітимації політичних рішень. Це пояснює, чому стратегічні комунікації нині досліджуються одночасно в межах політичної науки, публічного управління та безпекових студій. Попри поступове утвердження стратегічних комунікацій як окремого напрямку наукового аналізу, однією з ключових теоретичних проблем залишається відсутність усталеного та загальноприйнятого визначення цього поняття. У сучасному науковому дискурсі стратегічні комунікації використовуються для опису широкого спектра практик: від публічної дипломатії та урядових комунікацій до інформаційної політики й безпекових комунікацій. Така багатозначність, з одного боку, відображає складність і

багатовимірність самого явища, а з іншого – створює ризик концептуальної розмитості та ускладнює його теоретичне осмислення.

Проблема дефініції стратегічних комунікацій пов'язана не тільки з відмінностями між авторськими підходами, а й із різними аналітичними рівнями застосування цього поняття. У частині досліджень стратегічні комунікації розглядаються як управлінська функція, спрямована на координацію інформаційних потоків і публічних повідомлень. В інших працях вони постають як складова політичного процесу, пов'язана з формуванням легітимності, управлінням порядком денним і взаємодією з громадськістю. У межах безпекових досліджень стратегічні комунікації трактуються як інструмент протидії дезінформації, інформаційним впливам і формування стратегічних наративів.

Д. Дубов наголошує, що відсутність чіткого концептуального ядра поняття «стратегічні комунікації» ускладнює формування цілісних теоретичних рамок і призводить до використання одного терміна для позначення різних за змістом явищ. Така термінологічна невизначеність знижує аналітичну точність досліджень і створює труднощі для практичного застосування стратегічних комунікацій у діяльності державних інституцій [41, с. 9–10].

Стратегічні комунікації також не слід ототожнювати з інформаційною війною. Інформаційна агресія характеризує конфліктне середовище, у межах якого інформаційні впливи можуть виступати самостійними факторами конфлікту та використовуватися для досягнення політичних, воєнних і безпекових цілей. Стратегічні комунікації мають ширше функціональне призначення та передбачають узгодження державної політики, практичних дій, повідомлень і взаємодії з внутрішніми та зовнішніми аудиторіями. Вони можуть бути одним із механізмів протидії інформаційній війні, проте їх функції не обмежуються реагуванням на ворожі інформаційні впливи.

На відміну від інструментальних трактувань, у працях, спрямованих на концептуальне уточнення поняття, стратегічні комунікації розглядаються як

інтегрована діяльність, що поєднує цілі, повідомлення та дії в межах єдиної стратегічної рамки. Саме такий підхід представлений у концепції К. Галлахана та співавторів, де стратегічні комунікації визначаються як усвідомлене використання комунікації для досягнення довгострокових цілей організації або держави [207, с. 3–8]. У цьому підході визначальним є не сам факт комунікаційної активності, а її узгодженість із загальною стратегією та організаційною поведінкою.

Концепція К. Галлахана дає змогу чіткіше розмежувати стратегічні комунікації та тактичні інформаційні дії. Якщо останні можуть бути ситуативними, реактивними або короткостроковими, стратегічні комунікації передбачають наявність визначених цілей, сталої смислової рамки та довгострокового горизонту планування. За такого розуміння стратегічні комунікації не зводяться до окремих кампаній або повідомлень, а охоплюють цілісну комунікаційну поведінку організації чи держави.

Одним із ключових змістових елементів стратегічних комунікацій є стратегічний наратив, який забезпечує смислову узгодженість політичних цілей, дій і публічних повідомлень. У широкому розумінні він формує інтерпретаційну рамку, через яку пояснюються минулий досвід, актуальні політичні рішення та бажаний образ майбутнього. У цьому сенсі стратегічний наратив виконує не лише інформаційну, а й інтеграційну та легітимаційну функції, пов'язуючи державні цілі із суспільними цінностями та очікуваннями.

Д. Дубов розглядає стратегічний наратив як одну із сутнісних складових стратегічних комунікацій, що акумулює комунікативні ресурси держави та спрямовує їх на формування узгодженого сприйняття політичних процесів внутрішніми й зовнішніми аудиторіями. Дослідник наголошує на методологічних і практичних труднощах його формування та імплементації, пов'язаних, зокрема, з необхідністю поєднання різних рівнів наративу та комунікаційних інструментів [40]. М. Чеховська та А. Рагнєв визначають стратегічний наратив як одну або кілька пов'язаних історій, спрямованих на

корекцію світосприйняття та поглядів потенційних реципієнтів, підкреслюючи його значення для захисту інформаційного простору та просування національних смислів [163, с. 32–37].

Для цього дисертаційного дослідження стратегічний наратив має значення як механізм забезпечення смислової наступності між комунікаціями воєнного періоду та комунікаціями відновлення. У першому випадку він сприяє поясненню безпекових рішень, підтриманню суспільної стійкості та консолідації, у другому – формуванню уявлення про бажане майбутнє, легітимації реформ і підтриманню довгострокових трансформацій. Така функціональна мінливість наративу водночас потребує збереження базових ціннісних орієнтирів і узгодженості між публічними повідомленнями та практичними діями держави.

Разом із тим дискусійним залишається питання про межі поняття стратегічних комунікацій, зокрема їх співвідношення з публічними комунікаціями та місце у структурі державного управління. Частина дослідників розглядає стратегічні комунікації як механізм координації різних форм публічної комунікації відповідно до визначених стратегічних цілей, тоді як в інших підходах вони постають як окрема функціональна сфера з власною логікою, інституційними механізмами та критеріями результативності [257, с. 487–493].

У *The Handbook of Strategic Communication* стратегічні комунікації представлені як сформоване, але концептуально неоднорідне дослідницьке поле, що охоплює теоретичні, організаційні та прикладні аспекти цілеспрямованої комунікативної діяльності. Різноманітність підходів до їх визначення пов'язана з відмінностями у рівнях аналізу, суб'єктах комунікації та контекстах застосування. Для наукового аналізу принципово важливим є чітке розмежування стратегічної та нестратегічної комунікації, а також визначення ключових понять, на яких ґрунтується відповідний підхід [179, с. 6–8].

Для публічного управління проблема концептуальної визначеності стратегічних комунікацій має особливе значення. Чітке розуміння їх змісту є

необхідною передумовою для формування системи взаємодії між органами влади та суспільством, розмежування інституційної відповідальності й визначення засад реалізації комунікаційної політики. Специфіка публічного сектору зумовлює особливі вимоги до комунікаційної діяльності, пов'язані з публічністю організацій, політичною відповідальністю, підзвітністю та необхідністю врахування очікувань громадян [181, с. 7–10]. Д. Дубов розглядає стратегічні комунікації як цілісну діяльність, спрямовану на досягнення стратегічних цілей держави. Такий підхід дає змогу відмежувати їх від вузького інструментального розуміння інформаційного впливу та простежити зв'язок комунікаційної діяльності із загальною логікою державної політики [41, с. 12–13].

Відсутність єдиного визначення стратегічних комунікацій свідчить про складність цього поняття та незавершеність його концептуалізації. Аналіз наукових підходів показує поступове розширення предмета дослідження – від окремих комунікаційних практик до аналізу їх взаємозв'язку з управлінськими рішеннями, інституційною діяльністю та формуванням публічних смислів. Це створює підґрунтя для подальшого розгляду функціональної диференціації стратегічних комунікацій в умовах війни та відновлення.

Системне розуміння стратегічних комунікацій передбачає їх функціональну диференціацію відповідно до стратегічних завдань держави. В умовах тривалої війни та одночасного відновлення така диференціація виявляється у формуванні двох взаємопов'язаних векторів – оборонно-кризового, спрямованого на підтримання державної та суспільної стійкості, і конструктивно-інноваційного, пов'язаного з формуванням передумов для модернізації, відновлення та подальшого розвитку.

Складність і багатовимірність стратегічних комунікацій визначають їх міждисциплінарний характер як об'єкта наукового аналізу. Їх дослідження охоплює процеси, що перебувають на перетині політики, публічного управління, комунікаційних студій та безпеки. Кожна з цих наукових галузей формує

власний аналітичний ракурс, акцентуючи увагу на окремих функціях, механізмах і результатах стратегічних комунікацій.

Поняття двокомпонентності необхідно відрізнити від двосторонньої комунікації, яка характеризує взаємодію між комунікатором та аудиторією. Двокомпонентність відображає функціональну спрямованість державної комунікаційної політики, тоді як двосторонність передбачає наявність зворотного зв'язку. Обидва вектори стратегічних комунікацій при цьому мають реалізовуватися з урахуванням діалогу та реакцій відповідних аудиторій.

Теоретичне підґрунтя двосторонньої взаємодії було суттєво розвинене у межах «excellence theory» Дж. Груніга, де результативна комунікація пов'язується з діалогом, урахуванням інтересів різних груп і включенням комунікаційної функції у процеси управлінського прийняття рішень. Для стратегічних комунікацій держави цей підхід важливий тим, що зворотний зв'язок постає не допоміжним каналом, а ресурсом коригування політики та підтримання довіри [205, с. 285–291].

У політичній науці стратегічні комунікації розглядаються передусім як складова політичного процесу, пов'язана з формуванням і підтриманням політичної легітимності, управлінням публічним порядком денним та взаємодією влади з громадськістю. Комунікація у цьому розумінні виступає не нейтральним каналом передавання інформації, а механізмом формування рамок сприйняття подій, проблем і політичних рішень. Стратегічні комунікації, відповідно, аналізуються через їхній вплив на суспільні уявлення, політичні наративи та підтримку політичного курсу. Цей підхід дає змогу простежити зв'язок між комунікаційними процесами та результативністю політичного управління. Значення має як зміст ухвалених рішень, так і спосіб їх публічного представлення, інтерпретації та включення у ширший політичний контекст. У цьому вимірі стратегічні комунікації безпосередньо пов'язані з формуванням довіри, політичної легітимності та суспільної підтримки.

Важливим ресурсом цього процесу є соціальний капітал, який поєднує інституційну та міжособистісну довіру, мережі взаємодії й норми взаємності. Його рівень впливає на готовність громадян до співпраці з органами влади, участі у суспільно-політичних процесах та підтримки колективних рішень [235, с. 163–171].

У сфері державного управління увага зосереджується на організаційних і процедурних аспектах стратегічних комунікацій. Вони розглядаються як складова управлінської діяльності, спрямована на координацію дій між інституціями, узгодження публічних повідомлень і реалізацію публічної політики. Цей підхід передбачає аналіз інституційних механізмів, нормативної регламентації та управлінських процедур, які визначають можливості й обмеження комунікаційної діяльності органів влади.

М. Фредрікссон та Й. Паллас зазначають, що публічне управління функціонує в умовах постійної взаємодії з громадянами, медіа та іншими стейкхолдерами, що істотно відрізняє його від приватного сектору. Публічні організації мають одночасно дотримуватися вимог прозорості, підзвітності та відповідності політичним рішенням, що впливає на можливості стратегічного планування комунікацій. За таких умов стратегічні комунікації набувають значення механізму управлінської координації, спрямованого на зменшення фрагментації повідомлень і підвищення узгодженості комунікаційної діяльності держави [203, с. 2–5].

Комунікаційні студії пропонують інший аналітичний ракурс, зосереджуючи увагу на процесах створення, передавання та інтерпретації значень. У межах цього підходу стратегічні комунікації розглядаються як взаємодія між комунікатором і аудиторією, у процесі якої значення не просто передаються, а формуються та інтерпретуються учасниками комунікації.

Розвиток мережевого суспільства істотно трансформував характер комунікаційних процесів. Створення й поширення суспільно значущих смислів більше не є виключною сферою діяльності державних інституцій або

традиційних медіа. У мережевому суспільстві інформаційні потоки формуються внаслідок взаємодії значної кількості акторів, що потребує адаптації стратегічних комунікацій держави до цифрового середовища та нових моделей мережевої взаємодії.

Результативність стратегічних комунікацій значною мірою залежить від урахування особливостей різних соціальних груп, які відрізняються ціннісними орієнтаціями, інформаційними потребами, рівнем політичної участі та моделями сприйняття публічних повідомлень. Адаптація змісту, каналів і форматів комунікації до характеристик соціальних груп дає змогу точніше враховувати їхні очікування та реакції у процесі реалізації державної комунікаційної політики. Навіть ретельно сплановані комунікаційні стратегії не гарантують однакового результату для різних аудиторій. Сприйняття повідомлень залежить від політичного і соціального контексту, культурних кодів, попереднього досвіду та вже сформованих уявлень аудиторій.

К.Галлахан та співавтори наголошують, що результативність стратегічних комунікацій не може визначатися виключно контролем над повідомленнями або каналами їх поширення. Важливе значення має узгодженість комунікаційної діяльності з поведінкою та ціннісними орієнтирами інституції. Такий підхід розширює розуміння стратегічних комунікацій, оскільки враховує роль аудиторій та процесів інтерпретації у формуванні комунікаційного результату [207, с. 18–21].

Дослідження стратегічних комунікацій потребує інтеграції різних наукових підходів у межах цілісної методологічної системи. Важливим є чітке визначення аналітичного рівня дослідження – інституційної моделі, комунікаційної політики, стратегічних наративів, організаційних практик або впливу комунікації на суспільну довіру та політичну легітимність. Д. Дубов звертає увагу на необхідність такого розмежування, застерігаючи від змішування різних аналітичних площин у межах одного дослідження [41, с. 12–13].

Результативність стратегічних комунікацій залежить також від взаємодії формальних і неформальних інститутів. До останніх належать усталені практики суспільної взаємодії, норми, волонтерські мережі, професійні спільноти та інші горизонтальні форми самоорганізації. Вони доповнюють офіційні механізми комунікації, сприяють підтриманню суспільної довіри та розширюють можливості взаємодії між державою і громадянами.

Поєднання політичного, управлінського, комунікаційного та безпекового підходів дає змогу розглядати стратегічні комунікації як комплексний процес, у межах якого взаємопов'язані політичні рішення, інституційні дії, взаємодія з аудиторіями та підтримання стійкості держави. Така міждисциплінарна перспектива є основою для подальшого аналізу безпекового виміру стратегічних комунікацій та особливостей їх функціонування в умовах криз і воєнного конфлікту. Особливу увагу безпековому виміру стратегічних комунікацій приділяють дослідження, пов'язані із зовнішньополітичною діяльністю держави. М. Хилько розглядає стратегічні комунікації у сфері зовнішньої політики як механізм узгодження дипломатичних, інформаційних і безпекових інструментів впливу. Їх застосування пов'язане з формуванням сприятливого міжнародного середовища для реалізації національних інтересів, нейтралізацією зовнішніх інформаційних загроз та протидією спробам дискредитації держави на міжнародній арені [159, с. 52–57].

У зовнішньополітичному вимірі стратегічні комунікації виходять за межі внутрішніх політичних процесів і набувають значення чинника державної безпеки. Їх результативність залежить від узгодженості зовнішніх повідомлень, внутрішньої політики та практичних дій держави на міжнародній арені. Розбіжність між публічно задекларованими позиціями та фактичними діями може знижувати довіру до держави та створювати додаткові безпекові ризики.

Додаткову теоретичну перспективу для осмислення зовнішньополітичного виміру стратегічних комунікацій формує конструктивістський підхід А. Вендта, відповідно до якого інтереси та ідентичності політичних акторів не є

незмінними, а формуються у процесі соціальної взаємодії. У такому ракурсі стратегічні комунікації можуть розглядатися як один із механізмів конструювання та публічного представлення державної ідентичності, через який формується сприйняття держави внутрішніми й зовнішніми аудиторіями. Це дозволяє пов'язати стратегічні наративи з міжнародною суб'єктністю, легітимністю та характером взаємодії держави з партнерами й іншими зовнішніми акторами [250, с. 315–316].

Для України цей вимір набув особливого значення після 2014 року, коли російсько-українська війна, інформаційна війна, дезінформація та маніпулятивні технології сформували комплекс екзистенційних загроз для державного суверенітету, суспільної стійкості та функціонування політичної системи. Українські дослідники звертають увагу на необхідність цілісності державного наративу, узгодженості дій органів влади та послідовності публічної позиції держави. І. Іжутова підкреслює, що стратегічні комунікації у сфері національної безпеки спрямовані на формування стійких смислових рамок, здатних протидіяти деструктивним інформаційним впливам і підтримувати внутрішню згуртованість суспільства [172]. О. Меленко та В. Кушнір розглядають стратегічні комунікації як інструмент забезпечення національної безпеки, що поєднує інформаційні, політичні та управлінські компоненти. На думку авторів, їх результативність визначається не інтенсивністю інформаційного впливу, а здатністю держави формувати довгострокову комунікаційну політику, узгоджену зі стратегічними цілями та безпековими пріоритетами [91, с. 88–91].

Стратегічні комунікації тісно пов'язані з інформаційною політикою держави, проте не є тотожними їй. Інформаційна політика визначає загальні принципи, напрями та механізми діяльності держави в інформаційній сфері, включно з регулюванням інформаційного середовища, забезпеченням доступу до інформації та інформаційною безпекою. Стратегічні комунікації натомість акцентують узгодження політичних цілей, практичних дій, повідомлень і взаємодії з аудиторіями для досягнення довгострокового стратегічного

результату. У цьому сенсі вони можуть розглядатися як один із механізмів реалізації державної інформаційної політики, водночас виходячи за межі суто інформаційної сфери через зв'язок із політичними рішеннями, інституційною поведінкою та суспільною взаємодією [43, с. 73–74].

Важливим аспектом безпекового виміру стратегічних комунікацій є їх інституційне закріплення на нормативному рівні. В Україні поняття стратегічних комунікацій було офіційно введено в нормативне поле в Доктрині інформаційної безпеки України, затвердженій Указом Президента України від 25 лютого 2017 року № 47/2017. У документі стратегічні комунікації визначаються як скоординоване та належне використання комунікативних можливостей держави, спрямоване на досягнення її цілей [137]. Подальший розвиток цього підходу відбувся у Стратегії інформаційної безпеки України, затвердженій Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021 [134]. У документі стратегічні комунікації розглядаються як складова системи інформаційної безпеки, що охоплює публічну дипломатію, зв'язки з громадськістю, військові комунікації, інформаційні та психологічні операції. Це свідчить про інституціоналізацію стратегічних комунікацій як складової державної безпекової політики

Інституційний розвиток стратегічних комунікацій відбувається в умовах становлення мережевого суспільства, у якому цифрові платформи, соціальні медіа та горизонтальні комунікаційні зв'язки дедалі більше впливають на формування громадської думки, суспільних настроїв і політичної легітимності.

Нормативне закріплення стратегічних комунікацій саме по собі не гарантує результативності їх реалізації. Однією з основних проблем залишається координація між різними інституційними рівнями та суб'єктами, залученими до комунікаційної діяльності. Практична реалізація стратегічних комунікацій значною мірою залежить також від рівня соціального капіталу, який визначає спроможність державних інституцій, громадянського суспільства та інших учасників політичного процесу до довгострокової співпраці, координації дій і

взаємної довіри. Відсутність чітко визначеної інституційної відповідальності та дієвих механізмів координації може призводити до фрагментації повідомлень, суперечливості публічних позицій і зниження довіри до державної комунікації.

У безпековому вимірі стратегічні комунікації постають як складний управлінський процес, що потребує нормативного регулювання, інституційної спроможності, професійної експертизи та довгострокового бачення. Їх функціонування передбачає узгодження стратегічних цілей держави, практичних дій органів влади та публічного сприйняття цих дій внутрішніми й зовнішніми аудиторіями.

Безпековий вимір стратегічних комунікацій має для України як теоретичне, так і прикладне значення, оскільки безпосередньо пов'язаний із державною стійкістю, протидією інформаційним загрозам та формуванням міжнародної довіри. За таких умов стратегічні комунікації набувають значення складової національної безпеки та формують основу для подальшого аналізу їх функціонування в умовах криз, війни та повоєнного відновлення.

Осмислення стратегічних комунікацій як об'єкта сучасної науки потребує також уточнення змісту категорії «стратегічність», яка становить концептуальне ядро відповідного дослідницького поля. У класичних управлінських підходах стратегія трактувалася переважно як результат раціонального планування, що передбачає формулювання цілей, визначення засобів їх досягнення та побудову ієрархічної системи управлінських рішень. За такого підходу стратегічність пов'язувалася з довгостроковістю, формалізацією та контролем, а комунікації виконували переважно допоміжну функцію, забезпечуючи реалізацію вже ухвалених стратегічних рішень.

Подальший розвиток теорії управління, політичного розвитку засвідчив обмеженість такого підходу. Сучасні дослідження розглядають стратегічні процеси як динамічні та такі, що формуються не тільки через планування, а й у взаємодії між різними акторами, інституціями та аудиторіями. Стратегія за такого розуміння постає не як статичний документ, а як безперервний процес

узгодження цілей, дій і смислів у мінливому політичному та соціальному середовищі [207, с. 18–21].

Для публічного управління таке переосмислення стратегічності має принципове значення. Державні інституції функціонують в умовах множинності акторів, суперечливих очікувань і постійної публічної уваги, що обмежує можливості застосування суто лінійної моделі стратегічного планування. Стратегічні рішення формуються як у межах адміністративних процедур, так і в процесі публічної комунікації, де важливими є інтерпретації, символічні значення та реакції суспільства. Стратегічність комунікації органів влади відповідно проявляється у здатності не тільки формувати повідомлення, а й враховувати процеси їх сприйняття та осмислення різними аудиторіями.

У сучасному науковому дискурсі ця логіка пов'язується з концептом управління смислами. Комунікація в такому вимірі розглядається як простір, у межах якого конструюються значення, формуються наративи та визначаються рамки інтерпретації політичних і управлінських рішень. Стратегічні комунікації відповідно спрямовані на довгострокове формування смислових структур, які підвищують зрозумілість і передбачуваність державної політики для різних аудиторій.

Особливого значення в такому підході набуває проблема легітимності. У публічному управлінні вона не зводиться до формально-правового обґрунтування рішень, а передбачає їх суспільне визнання. Через комунікацію відбувається пояснення мотивів політичних рішень, узгодження очікувань і підтримання взаємодії між владою та громадянами. В. Луома-ахо та М.-Й. Канел пов'язують публічну комунікацію з підтриманням довіри між громадянами й владою як необхідної передумови стабільної взаємодії в демократичному суспільстві [217, с. 7–10]. Довіра в цьому вимірі є стратегічним ресурсом публічного управління. Вона формується через послідовність комунікаційних дій, відповідність між публічними заявами та практичними рішеннями, а також здатність влади реагувати на суспільні очікування без втрати стратегічної

цілісності. Стратегічні комунікації, орієнтовані на управління смислами, сприяють формуванню стійких рамок, у межах яких громадяни інтерпретують дії держави.

У системі публічного управління стратегічність комунікації проявляється через поєднання плановості та адаптивності. Т. Сивак наголошує на необхідності узгодження стратегічних документів, управлінських рішень і практик їх публічного представлення з одночасним урахуванням змін у суспільних настроях та кризових обставин. За такого підходу стратегічність не зводиться до жорстко визначеного плану, а передбачає можливість коригування комунікаційних дій відповідно до змін середовища [149, с. 46–48].

Роль управління смислами та довіри особливо виразно проявляється в умовах криз і конфліктів. Комунікаційні помилки, суперечливість публічних позицій або несвоєчасне пояснення рішень можуть посилювати суспільну напругу та негативно впливати на сприйняття дій влади. За таких обставин стратегічні комунікації спрямовуються на підтримання цілісності публічного наративу, пояснення політичних рішень і зменшення інформаційної невизначеності.

Стратегічні комунікації в цьому вимірі виступають механізмом узгодження управлінських рішень, організаційних практик і комунікаційних повідомлень. Їх результативність визначається відповідністю між публічно задекларованими позиціями держави та її практичними діями. Така узгодженість безпосередньо впливає на підтримання політичної легітимності та довіри до публічних інституцій. Стратегічність комунікації в сучасному публічному управлінні виходить за межі класичного раціонального планування та охоплює управління смислами, формування легітимності й підтримання довіри. Стратегічні комунікації за такого розуміння постають як динамічний багаторівневий механізм, що поєднує політичні, управлінські та комунікаційні процеси й формує теоретичне підґрунтя для аналізу їх функціонування в умовах війни та повоєнного відновлення України.

1.2. Специфіка використання стратегічних комунікацій у кризових та посткризових умовах

У кризових умовах стратегічні комунікації набувають особливого функціонального значення, оскільки здійснюються в середовищі підвищеної невизначеності, інформаційного дефіциту та обмеженого часу для ухвалення рішень. Криза змінює не лише зміст публічних повідомлень, а й умови їх формування, поширення та суспільного сприйняття. Швидка зміна обставин, неповнота перевіреної інформації та підвищена емоційна напруга ускладнюють інтерпретацію повідомлень і підвищують вимоги до їхньої точності, послідовності та своєчасності. За таких умов стратегічні комунікації стають невід'ємною складовою антикризового управління, підтримання легітимності державних рішень і забезпечення керованості суспільно-політичних процесів. Інформаційний менеджмент у цьому вимірі виконує координаційну функцію, забезпечуючи узгодження інформаційних потоків, управлінських рішень і публічної комунікації в умовах дефіциту часу та високої невизначеності [12, с. 31–36].

Питання взаємодії між органами публічної влади та суспільством посідає помітне місце у вітчизняних дослідженнях політичної й публічної комунікації. Г. Почепцов аналізує трансформацію інформаційного середовища та вплив комунікаційних практик на суспільне сприйняття в умовах війни [117, с. 16–20; 118]. Є. Архипова та Н. Дмитренко акцентують на значенні ефективної комунікації між органами державної влади та громадськістю як однієї з передумов демократичного розвитку [2, с. 92–96].

Л. Ладонько, Н. Новікова та Н. Мірко, своєю чергою, обґрунтовують необхідність переходу від переважно одностороннього інформування до партнерської моделі комунікаційної взаємодії між владою та громадськістю [79].

А. Башук розкриває комунікаційні стратегії державної влади в умовах інформаційного суспільства [6, с. 9–18].

Окремий напрям становлять дослідження кризових комунікацій як складової публічного управління. Г. Дзяна та Р. Дзяний систематизують особливості управління комунікаціями в умовах криз, наголошуючи на зміні сприйняття інформації та порушенні усталених інформаційних потоків [34, с. 13–21]. О. Михайловська, І. Михайловський та О. Пилипенко розглядають вплив комунікацій на результативність публічного управління під час криз [92]. О. Даниліна досліджує стратегії і тактики кризової комунікації та роль цифрових платформ і дезінформації у сучасному кризовому середовищі [30, с. 35–41].

Проблема відновлення взаємодії та довіри між державою і суспільством комплексно представлена у колективній монографії «Державно-громадянська комунікація: шлях від кризи до взаємодії», у якій комунікація розглядається як один із механізмів демократизації публічного управління та залучення громадян до вироблення політики [58, с. 9–18]. Водночас сучасна воєнна ситуація істотно розширює проблемне поле кризових комунікацій, оскільки поєднує гостру безпекову кризу, тривалу невизначеність, цифрове інформаційне середовище та цілеспрямовані ворожі інформаційні впливи.

Нові умови функціонування державної комунікації в Україні досліджуються крізь призму трансформації стратегій взаємодії влади з громадянами. Н. Євтушенко аналізує евфемізацію комунікації між владою та громадськістю як специфічну практику публічно-адміністративного дискурсу [170, с. 51–65]. І. Цикуль досліджує оновлення комунікаційних стратегій інститутів влади в умовах російської агресії на прикладі комунікацій Президента України [162, с. 37–53]. Дослідження комунікації влади та громадськості в умовах воєнного стану підтверджують, що результативність державної взаємодії значною мірою залежить від регулярності зворотного зв'язку, зрозумілості рішень і збереження каналів суспільного діалогу [67, с. 88–93].

О. Шиманова обґрунтовує теоретико-методологічні засади аналізу комунікативних стратегій у політиці [165, с. 212–222], О. Шиманова-Стефанишин розглядає трансформацію політичної комунікації в умовах воєнного стану, виокремлюючи ключові рівні та принципи поширення державних меседжів [166, с. 112–117].

І. Грабовець і Л. Черноус аналізують кризову комунікацію у системі «влада–громадськість» в умовах воєнного стану, виокремлюючи її етапи, чинники та характерні риси [26, с. 216–222]. Т. Лушагіна наголошує на залежності рівня довіри до органів публічної влади від якості комунікативної політики та на необхідності зворотного зв'язку з громадянами [84, с. 471–491].

Л. Макаренко розглядає стратегічні комунікації як засіб протидії інформаційним війнам і систематизує основні інструменти деструктивного інформаційно-психологічного впливу, зокрема маніпулювання та пропаганду. Дослідниця наголошує на превентивній і довгостроковій природі стратегічних комунікацій та їх значенні для захисту національних інтересів і проукраїнських цінностей [89, с. 75–81].

Сучасний етап розвитку кризових комунікацій характеризується переходом від реактивного інформування до побудови системи стратегічної стійкості. Д. Терещенко, аналізуючи комунікації органів публічного управління в умовах ВАНІ-світу та воєнного стану, розглядає комунікативну діяльність як критичний ресурс державної спроможності, репутації та суспільної довіри [155, с. 96–102]. Такий підхід відображає загальну тенденцію до розуміння кризової комунікації не як допоміжної сервісної функції, а як одного з елементів національної безпеки та інституційної стійкості. Перехід до стратегічної стійкості передбачає також підтримання суспільно-політичної стабільності як складової інформаційної безпеки, оскільки комунікаційні збої можуть посилювати недовіру, поляризацію та вразливість до зовнішніх впливів. [95, с. 41–54]

Для окреслення природи кризового середовища доцільно враховувати, що криза характеризується порушенням усталених механізмів функціонування системи, загостренням суперечностей і потребою в адаптивних управлінських рішеннях [78].

У соціально-політичній сфері кризові явища порушують звичні канали комунікації та інформаційні обміни, змінюють способи сприйняття інформації й ускладнюють процес ухвалення рішень. За таких умов традиційні інструменти взаємодії з громадськістю можуть втрачати результативність, що актуалізує вимоги до оперативності, релевантності, верифікованості та достатності публічної інформації.

У кризовому середовищі комунікація стає структурним компонентом антикризового управління. Вона не може розглядатися як сукупність відокремлених інформаційних дій – заяв, брифінгів або публікацій, – оскільки безпосередньо впливає на поведінку аудиторій, формування очікувань, розподіл відповідальності та рівень довіри. В. Т. Кумбс розглядає кризову комунікацію як складову цілісного процесу управління кризою, що охоплює докризовий, кризовий і посткризовий етапи [186, с. 129–162].

Функціональна специфіка кризових стратегічних комунікацій полягає також у зміні ролі інформації. У кризовому середовищі інформація впливає не лише на рівень поінформованості, а й на оцінювання ризику, емоційні реакції та сприйняття управлінських рішень. Навіть фактично точне повідомлення може не досягти комунікаційної мети, якщо воно не враховує суспільних очікувань щодо відповідальності, справедливості та прозорості. Тому кризову комунікацію доцільно аналізувати і як процес зменшення невизначеності та управління сприйняттям ризику [210, с. 80–98].

У кризових умовах аудиторії оцінюють не лише зміст повідомлень, а й поведінку інституції. Важливими стають своєчасність комунікації, готовність визнавати масштаб проблеми, пояснювати логіку рішень, брати відповідальність за дії та забезпечувати відповідність між публічними заявами і практичною

поведінкою. Саме поєднання цих чинників визначає, чи сприйматиметься інституція як спроможний і відповідальний суб'єкт у кризовій ситуації. Легітимаційний вимір кризової комунікації особливо виразний у воєнних умовах, коли суспільне прийняття рішень залежить від їх правової обґрунтованості, процедурної передбачуваності та здатності влади послідовно пояснювати логіку власних дій [101, с. 5–13].

Криза водночас посилює конкуренцію інтерпретацій у публічному просторі. Поряд з офіційними повідомленнями діють неофіційні канали, експертні оцінки, журналістські трактування, соціальні мережі та цілеспрямовані інформаційні впливи. За таких умов стратегічні комунікації виконують взаємопов'язані оперативну, стабілізаційну, координаційну, легітимаційну та прогностичну функції. Конкуренція інтерпретацій посилюється застосуванням технологій інформаційного впливу, здатних безпосередньо впливати на формування політичних оцінок і прийняття рішень [5, с. 1082–1094]. Маніпулювання в таких умовах стає одним із інструментів політичної комунікації в інформаційному протистоянні [81, с. 67–72].

В умовах інформаційної війни кризова комунікація не може обмежуватися реагуванням на окремі події або спростуванням недостовірних повідомлень. Вона має враховувати системність ворожих інформаційних операцій, спрямованих на підрив довіри до державних інституцій, поляризацію суспільства, делегітимацію політичних рішень і послаблення міжнародної підтримки. Л. Макаренко звертає увагу на відсутність чітких часових меж інформаційної війни та її здатність тривалий час залишатися малопомітною для частини суспільства [89, с. 75–81]. Інформаційна війна значною мірою реалізується через медіасередовище, тому засоби масової інформації можуть виступати не лише каналами поширення повідомлень, а й інструментами формування інтерпретацій та політичних установок аудиторій [52, с. 77–82].

До деструктивних наслідків інформаційної війни належать послаблення довіри до влади, зростання протестних настроїв, суспільна поляризація,

формування комплексу меншовартості, загрози національній ідентичності та культурна асиміляція [89, с. 75–81]. Це зумовлює необхідність поєднання оперативної реакції з довгостроковим формуванням стійких смислових рамок і стратегічних наративів.

Перші повідомлення в умовах кризи мають особливе значення, оскільки вони формують первинну інтерпретаційну рамку події та впливають на її подальше суспільне сприйняття. Кризова ситуація може інтерпретуватися як контрольований тимчасовий виклик або, навпаки, як прояв глибшої інституційної неспроможності. З огляду на це стратегічні комунікації мають не лише реагувати на перебіг подій, а й формувати рамку їх осмислення, пов'язуючи кризову комунікацію з порядком денним та інституційною довірою у середньо- й довгостроковій перспективі [186, с. 129–162; 202, с. 69–87].

Важливою особливістю кризового середовища є те, що мовчання, запізнiла реакція або фрагментарність комунікації також набувають значення повідомлення. Відсутність чіткої позиції може інтерпретуватися як приховування інформації, некомпетентність або уникнення відповідальності, а комунікаційна пауза – посилювати невизначеність і мати тривалі наслідки для довіри [186, с. 129–162; 210, с. 143–167]. За таких умов професійна відповідальність медіа набуває безпекового значення: точність, перевірка фактів і дотримання стандартів впливають на стійкість суспільства до кризових та маніпулятивних повідомлень. [42, с. 4–6]

У публічному секторі комунікаційна помилка здатна спричинити вторинну кризу – кризу довіри, репутації або легітимності, що може тривати довше за первинну подію. Репутаційні наслідки кризи мають накопичувальний характер, а тому стратегічні комунікації повинні бути спрямовані не тільки на локалізацію поточної ситуації, а й на збереження довгострокового ресурсу суспільної довіри [186, с. 129–162]. Кризу можна розглядати і як своєрідний стрес-тест інституційної спроможності до стратегічної комунікації. Саме в умовах підвищеного суспільного тиску виявляється, наскільки комунікація інтегрована

в управлінські процеси, чи узгоджені позиції ключових суб'єктів і чи здатна інституція підтримувати послідовність між рішеннями, практичними діями та повідомленнями [186, с. 129–162; 210, с. 99–118].

Важливим теоретичним інструментом аналізу кризової комунікації є ситуаційна теорія кризових комунікацій (Situational Crisis Communication Theory, SCCT), розроблена В. Т. Кумбсом. Її вихідне положення полягає в тому, що аудиторії оцінюють не лише саму кризову подію, а й рівень відповідальності, який вони приписують інституції, попередній кризовий досвід та характер її реакції. Відповідно, комунікаційна стратегія має залежати від типу кризи, рівня приписуваної відповідальності й особливостей сприйняття ситуації стейкхолдерами [187, с. 163–176].

Для публічного управління SCCT має особливе значення, оскільки громадяни можуть очікувати від держави контролю, пояснення та спроможності діяти навіть тоді, коли державна інституція не є безпосередньою причиною кризової події. Кризові повідомлення за таких умов мають поєднувати фактичну інформацію, пояснення управлінських дій, обґрунтування принципів ухвалення рішень і окреслення подальших кроків. Невідповідність між очікуваннями аудиторій та комунікаційною реакцією створює ризик вторинної кризи, пов'язаної зі зниженням довіри та послабленням легітимності [186, с. 137–144].

Ключовою умовою кризових стратегічних комунікацій є узгодженість публічних позицій. Йдеться не лише про відсутність суперечностей між повідомленнями різних органів влади, а й про наявність спільної інтерпретаційної рамки, у межах якої однаково визначаються причини події, пріоритети дій, стратегічні цілі та межі відповідальності. Відсутність такої узгодженості збільшує простір для маніпулятивних інтерпретацій і підсилює суспільну невизначеність. У кризовій ситуації внутрішня узгодженість державної комунікації має доповнюватися врахуванням правових меж інформаційної політики, зокрема необхідністю зберігати баланс між безпековими обмеженнями та принципом свободи слова [74, с. 93–97].

Якість зовнішньої комунікації безпосередньо залежить від внутрішньої координації. Чіткий розподіл комунікаційних ролей, визначення уповноважених спікерів, узгодження процедур верифікації інформації та координація змісту повідомлень є передумовами послідовної публічної позиції. У кризових умовах внутрішня комунікація набуває стратегічного значення, оскільки визначає здатність інституції діяти як єдиний суб'єкт [210, с. 5–30].

На сприйняття кризової реакції впливає також попередній досвід взаємодії інституції з аудиторіями. Наявний рівень довіри або недовіри, репутаційний ресурс і послідовність попередньої комунікаційної поведінки визначають, як суспільство інтерпретуватиме дії інституції в критичній ситуації. Отже, кризові стратегічні комунікації фактично формуються задовго до конкретної кризи і значною мірою спираються на накопичений ресурс довіри.

З цієї позиції стратегічні комунікації в кризі мають одночасно зменшувати ризики поточної ситуації та створювати передумови для посткризового відновлення. Перші управлінські й комунікаційні рішення можуть визначати, чи перейде інституція до наступної фази із збереженням ресурсом легітимності, чи посткризовий етап буде пов'язаний із необхідністю відновлювати втрачену довіру. Тому стратегічний підхід до кризової комунікації повинен охоплювати не лише оперативне реагування, а й пояснення перспективи подальших дій [202, с. 69–87; 186, с. 163–180].

У практичному вимірі специфіка кризових стратегічних комунікацій виявляється у формуванні цілісної комунікаційної архітектури: розподілі ролей, визначенні відповідальних суб'єктів, узгодженні каналів і темпів інформування, правилах роботи з неповною або змінною інформацією та механізмах внутрішньої координації. Кризова ситуація скорочує часові рамки ухвалення рішень і підвищує суспільну чутливість до неузгодженості, тому комунікаційні механізми мають бути інтегровані у загальну систему антикризового управління [186, с. 129–162].

Стабілізаційна функція кризових стратегічних комунікацій полягає у зменшенні невизначеності та запобіганні інформаційному вакууму. Важливо чітко розмежовувати підтверджену та непідтверджену інформацію, пояснювати процедури її верифікації й визначати очікуваний час наступних оновлень. Регулярність і передбачуваність комунікації за таких умов є не лише характеристиками інформаційної роботи, а й показниками управлінської спроможності. Стратегічні комунікації в кризі пов'язані з управлінням сприйняттям ризику та поведінковими реакціями аудиторій; результативність повідомлення визначається не тільки достовірністю інформації, а й здатністю враховувати емоційний стан, потреби й очікування аудиторій [210, с. 80–98].

Особливої складності кризова комунікація набуває в умовах роботи з неповною інформацією. Відкрите окреслення меж наявного знання, пояснення процедур збору й перевірки даних та визначення часу наступного оновлення інформації зменшують простір для чуток і спекуляцій. Водночас тональність повідомлень має поєднувати врахування емоційного стану суспільства з демонстрацією управлінської спроможності: надмірна драматизація здатна посилити тривожність, тоді як применшення проблеми – підірвати довіру.

Окремий аналітичний вимір стратегічних комунікацій сформувався в межах безпекових досліджень. У цьому напрямі вони розглядаються як інструмент забезпечення інформаційної стійкості держави, протидії дезінформації та формування стратегічних наративів у конфліктних умовах. Комунікація за такого підходу виходить за межі внутрішньоуправлінських процесів і набуває значення чинника національної безпеки, що впливає на спроможність держави протистояти зовнішнім інформаційним загрозам.

Українські дослідники зазначають, що в умовах гібридної війни стратегічні комунікації не можуть бути зведені до класичних управлінських моделей. Вони охоплюють публічну дипломатію, урядові комунікації, взаємодію з медіа та формування стійких наративів для внутрішніх і зовнішніх аудиторій. Такий підхід дає змогу розглядати стратегічні комунікації як елемент державної

стійкості та складову системи забезпечення національної безпеки в умовах криз і конфліктів [172, с. 12–15; 91, с. 88–91].

Актуалізація безпекового виміру стратегічних комунікацій пов'язана з трансформаціями сучасного безпекового середовища, у якому інформаційна складова дедалі більше впливає на перебіг політичних і суспільних процесів. Асиметричні конфлікти, гібридні та екзистенційні загрози, а також зростання ролі інформаційного впливу спричинили перегляд традиційного розуміння безпеки як переважно військової або силової категорії.

Поширення принципів мережевого суспільства змінило характер сучасних інформаційних загроз. Інформація поширюється багатоканально, із високою швидкістю та за участю численних мережевих спільнот. За таких умов стратегічні комунікації мають враховувати специфіку цифрової взаємодії, динаміку інформаційних потоків і особливості мережевого поширення повідомлень.

Стратегічні комунікації в безпековому вимірі почали розглядатися як інструмент узгодження дій держави у сфері інформації, дипломатії, внутрішньої політики та оборони. Такий підхід пов'язує комунікаційну діяльність із ширшими завданнями національної безпеки та потребує координації між різними інституціями й напрямками державної політики.

У межах безпекових досліджень стратегічні комунікації трактуються як складова комплексного підходу до забезпечення національної безпеки, що поєднує інституційні рішення, комунікаційні практики та формування стійких наративів. Їх зміст не обмежується реакцією на інформаційні загрози, а передбачає довгострокове планування комунікаційної діяльності держави та формування інформаційного середовища, сприятливого для реалізації національних інтересів. Важливим результатом такої діяльності є також накопичення соціального капіталу, який сприяє суспільній згуртованості, зміцнює довіру до державних інституцій та підвищує стійкість демократичної політичної системи до внутрішніх і зовнішніх викликів.

На відміну від криз із відносно чіткими часовими межами, повномасштабна війна та гібридна агресія формують тривалий режим нестабільності. За таких умов кризовий стан перестає бути винятком і стає середовищем функціонування держави. Стратегічні комунікації відповідно не можуть обмежуватися реагуванням на окремі події: вони перетворюються на постійний елемент політичного управління, спрямований на підтримання суспільної стійкості, координацію дій і формування довгострокових смислових орієнтирів. Тривалий режим нестабільності трансформує сам інформаційно-комунікаційний простір: український досвід 2014–2023 років демонструє його поступову адаптацію до умов тривалого воєнного протистояння, зміни каналів комунікації та характеру деструктивних впливів [105, с. 140–152].

В умовах гібридної війни інформаційний простір стає середовищем безперервного протистояння, у якому поєднуються військовий, політичний, економічний та гуманітарний виміри. Дезінформація та маніпулятивні технології використовуються для послаблення суспільної довіри, делегітимації політичних рішень і нав'язування альтернативних інтерпретацій подій. За таких умов результативність стратегічних комунікацій визначається не кількістю окремих спростувань, а здатністю держави формувати стійкі наративи, підвищувати інформаційну стійкість аудиторій і діяти на випередження інформаційних загроз [89, с. 75–81].

У врегулюванні сучасних конфліктів безпековий та інформаційний виміри дедалі тісніше взаємопов'язані, що підтверджує включення стратегічних комунікацій безпосередньо до механізмів кризового реагування. [152, с. 75–81].

Тривалий характер війни змінює очікування аудиторій. Громадянам потрібна не лише інформація про поточні події, а й пояснення логіки політичних рішень, меж можливого та довгострокової перспективи. Саме тому стратегічні комунікації мають пов'язувати поточні управлінські дії з політичними цілями держави, підтримуючи смислову цілісність і передбачуваність державної позиції. Особливого значення набуває наративний вимір: стратегічні та

політичні наративи структурують сприйняття подій, допомагають суспільству осмислювати досвід втрат і тривалої невизначеності, пояснюють причини подій, стратегічні цілі держави та перспективи подальшого розвитку.

У воєнному середовищі стратегічний наратив може виконувати і легітимаційну функцію – формувати рамку, у межах якої пояснюються джерело загрози, право держави на самооборону, цілі державної політики та допустимі засоби їх досягнення. Водночас легітимація застосування сили є лише однією з можливих функцій стратегічного наративотворення і не вичерпує змісту стратегічних комунікацій. Не менш важливими є делегітимація агресії, підтримання внутрішньої консолідації та формування міжнародної підтримки України.

У воєнний період стратегічні комунікації мають інтеграційний характер, поєднуючи політичний, безпековий, військовий, гуманітарний і громадянський рівні дії. Несинхронізованість між ними породжує суперечливі сигнали та може знижувати довіру навіть до обґрунтованих рішень. Відтак внутрішня координація державних інституцій є передумовою послідовної зовнішньої комунікації.

Тривала війна зумовлює поступовий перехід від короткострокової мобілізаційної логіки до підтримання довгострокової суспільної стійкості. Стратегічні комунікації мають враховувати втому суспільства, зміну емоційної чутливості та очікувань аудиторій. Комунікація, побудована виключно на надзвичайності та терміновості, з часом втрачає результативність; натомість стратегічний підхід передбачає адаптацію тональності, поглиблене пояснення подій і поступове включення тем відновлення та майбутнього розвитку ще до завершення воєнної фази. Підтримання довгострокової стійкості пов'язане і з суспільною солідарністю, оскільки здатність громадян зберігати спільні рамки політичної належності та взаємної відповідальності зменшує ефект деструктивних інформаційних впливів [153, с. 15–24].

У цьому контексті стратегічні комунікації можуть розглядатися як нематеріальний ресурс національної стійкості. Вони формують рамки інтерпретації подій, сприяють узгодженості державних дій, підтримують довіру та готовність до колективної дії в умовах тривалої нестабільності. Український досвід засвідчує, що слабкість або фрагментарність комунікаційної політики створює довготривалі вразливості, які неможливо компенсувати лише силовими чи адміністративними заходами.

Воєнний стан змінює характер сприйняття інформації, посилюючи чутливість суспільства до чинників невизначеності та підвищуючи значення довіри до державних інституцій. За таких умов комунікація впливає не тільки на поінформованість громадян, а й на те, як вони оцінюють масштаби загроз, сприймають управлінські рішення та реагують на політичні ризики, що виникають в умовах тривалої нестабільності. Водночас війна змінює не лише інтенсивність ризиків, а й ціннісно-сміслові орієнтири аудиторій, тому аналіз стратегічних комунікацій має враховувати динаміку геополітичних цінностей і політичної самоідентифікації суспільства [100, с. 94–103].

Ризик-комунікаційний підхід дає змогу розглядати стратегічні комунікації як механізм зменшення невизначеності та формування зрозумілих рамок сприйняття загроз. У працях Р. Л. Гіта та Г. Д. О'Гейра ризик-комунікація трактується як соціальний процес, у межах якого формуються уявлення про характер ризику, межі відповідальності та очікувану поведінку інституцій [210, с. 5–30]. Для воєнного середовища такий підхід має особливе значення, оскільки ризик стає постійною складовою суспільного життя.

Практичне продовження ризик-комунікаційного підходу становить модель *risk communication and community engagement (RCCE)*, у якій оперативне інформування поєднується з двосторонньою взаємодією, управлінням невизначеністю, моніторингом чуток і залученням громад. Рекомендації ВООЗ підкреслюють, що ефективне реагування потребує не лише передачі перевіреної

інформації, а й постійного врахування сприйняття ризику та зворотного зв'язку від аудиторій [255, с. 1–5].

Метою комунікації за таких обставин є не формування уявлення про відсутність загроз, а забезпечення їх зрозумілого пояснення. Державні інституції мають окреслювати логіку рішень, наявні обмеження та причини невизначеності. Надмірно оптимістичні або спрощені повідомлення можуть послаблювати довіру, якщо подальший розвиток подій не відповідає сформованим очікуванням. Відкрите пояснення ризиків, навпаки, сприяє більш реалістичному сприйняттю ситуації та зменшує ймовірність вторинних криз довіри.

Ризик у воєнних умовах має об'єктивний та інтерпретаційний виміри. Суспільне сприйняття загрози залежить від того, як держава визначає проблему, пояснює її масштаб і окреслює межі власної відповідальності. Тому стратегічні комунікації впливають на формування відповідальної громадянської позиції, здатність суспільства адаптуватися до тривалої нестабільності та готовність громадян до участі в колективних діях.

Аналіз цього інтерпретаційного виміру потребує врахування технологій інформаційного впливу, здатних змінювати рамки сприйняття проблеми та впливати на політичні оцінки і рішення [5, с. 1082–1094].

Особливого значення набуває довіра як ресурс взаємодії між державою та суспільством. Вона визначає готовність громадян сприймати неповну інформацію, приймати обґрунтовані обмеження та підтримувати рішення, результати яких можуть проявитися лише в довгостроковій перспективі. К. Пол пов'язує стратегічну результативність комунікації з узгодженістю цілей, засобів і досягнутих результатів, що дає підстави розглядати довіру як одну зі стратегічних передумов результативної комунікаційної політики [233, с. 22–29].

Важливим критерієм є відповідність між публічними повідомленнями та практичними діями державних інституцій. Суттєві розбіжності між ними можуть послаблювати довіру та формувати уявлення про інституційну неспроможність. Ризик-комунікаційний підхід у цьому аспекті дає змогу аналізувати стратегічні

комунікації через їх здатність підтримувати передбачуваність державної політики та узгоджувати суспільні очікування з реальними можливостями держави.

У період повоєнного відновлення результативність стратегічних комунікацій набуває трансформаційного виміру. Комунікаційна політика має сприяти осмисленню пережитого досвіду, поясненню логіки реформ і формуванню суспільного розуміння пріоритетів відновлення. Якщо в умовах війни основна увага зосереджується на підтриманні стійкості та здатності суспільства діяти в умовах загроз, то в процесі відновлення зростає значення довгострокової довіри, участі громадян, прозорості державної політики та легітимності трансформацій.

Ф. Франдзен та В. Йогансен розглядають посткризову комунікацію як складову інституційного навчання, що передбачає осмислення кризового досвіду, коригування попередніх практик і формування нових стандартів взаємодії [202, с. 69–87]. Для повоєнного відновлення України такий підхід надає змогу розглядати результативність стратегічних комунікацій як тривалий процес, у межах якого набуті під час війни комунікаційні спроможності переосмислюються та інтегруються у політику відновлення.

Посткризовий етап змінює функціональну спрямованість стратегічних комунікацій. Якщо у гострій фазі основними завданнями є стабілізація ситуації, зменшення невизначеності та підтримання керованості, то після зниження інтенсивності кризи зростає значення відновлення довіри, переосмислення пережитого досвіду та трансформації управлінських практик. Комунікація набуває виразної інтерпретаційної функції, допомагаючи громадянам співвідносити власний досвід із діями держави та логікою політичних рішень.

Важливим компонентом посткризової комунікації є формування інституційної пам'яті. Кризовий досвід закріплюється у рішеннях, документах, процедурах та публічних наративах. Комунікація впливає на те, які аспекти пережитого досвіду осмислюються як помилки, об'єктивні обмеження або

результативні практики. Інституційна рефлексія і здатність визнавати обмеження попередніх рішень сприяють відновленню довіри, оскільки демонструють готовність держави навчатися та адаптуватися.

У посткризовий період змінюється і тональність стратегічних комунікацій: зменшується домінування терміновості, натомість зростає значення послідовності, передбачуваності та орієнтації на майбутнє. Особливо складною така трансформація є в умовах тривалої війни, коли межа між кризовою, адаптаційною та відновлювальною фазами залишається розмитою. Стабілізація, поточне відновлення та формування засад повоєнної трансформації можуть відбуватися паралельно, що вимагає від стратегічних комунікацій високої гнучкості.

У процесі повоєнного або постконфліктного відновлення стратегічні комунікації набувають особливого значення для формування суспільної підтримки реформ і структурних змін. Вони впливають на розуміння громадянами пріоритетів відбудови, готовність брати участь у процесах відновлення та сприйняття складних політичних рішень. За відсутності цілісної комунікаційної рамки відновлення може сприйматися як сукупність розрізнених заходів без зрозумілого зв'язку між ними та довгостроковою метою. Тому стратегічні комунікації мають поєднувати безпековий, політичний, економічний і соціальний виміри відновлення у спільному баченні майбутнього.

Посткризова фаза актуалізує питання інституціоналізації стратегічних комунікацій. Кризовий досвід дає змогу виявити сильні та слабкі сторони комунікаційної системи, однак без закріплення висновків у процедурах, стандартах і механізмах розподілу відповідальності набуті знання залишаються ситуативними. Саме тому посткризові стратегічні комунікації мають сприяти формуванню сталих механізмів координації, професіоналізації комунікаційної діяльності та її інтеграції в систему публічного управління.

Отже, стратегічні комунікації в кризових і посткризових умовах доцільно розглядати як безперервний процес, що охоплює реагування, стабілізацію,

адаптацію, інституційне навчання та трансформацію. Їх функціональне призначення змінюється відповідно до характеру політичних і безпекових завдань: у гострій фазі пріоритетними є зниження невизначеності, підтримання керованості, координації та легітимності, тоді як у посткризовий період посилюється роль переосмислення досвіду, відновлення довіри та формування спільного бачення майбутнього.

Умови тривалої російсько-української війни засвідчують обмеженість лінійного поділу комунікаційного процесу на кризову та посткризову фази. В українському випадку реагування на безпекові загрози відбувається одночасно з поточним відновленням, підготовкою реформ і формуванням довгострокових орієнтирів розвитку. Це дає підстави виокремити два функціонально взаємопов'язані компоненти стратегічних комунікацій держави – оборонно-кризовий і конструктивно-інноваційний. Перехід між кризовою та посткризовою логікою комунікації має враховувати також трансформацію демократичного світогляду під впливом глобальних загроз, оскільки відновлення довіри та модернізація інститутів потребують збереження демократичних ціннісних орієнтирів. [19, с. 198–204]

Оборонно-кризовий компонент охоплює комунікаційні механізми, спрямовані на підтримання державної керованості, суспільної стійкості та внутрішньої консолідації, забезпечення спроможності до опору і спротиву, протидію інформаційним і гібридним загрозам та збереження міжнародної безпекової підтримки. У цьому вимірі стратегічні комунікації пов'язані з формуванням дискурсу безпеки, через який визначаються та інтерпретуються загрози, обґрунтовуються пріоритети державної політики та формуються уявлення про механізми захисту держави й суспільства.

Конструктивно-інноваційний компонент спрямований на формування спільного бачення майбутнього, легітимацію реформ, забезпечення прозорості та сталості відновлення, залучення громадян, міжнародних партнерів та інвесторів. Кризові й посткризові комунікації в такій логіці не є виключно

послідовними стадіями: в умовах тривалої війни вони функціонують паралельно та формують єдину систему стратегічних комунікацій держави. Саме їх узгодження створює можливість поєднати завдання поточної стійкості із завданнями довгострокового відновлення та розвитку.

1.3. Методологічні підходи до аналізу стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення

Аналіз стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення потребує поєднання методологічних підходів, здатних враховувати динаміку кризових процесів, інституційні зміни та довготривалі суспільно-політичні трансформації, спричинені війною.

У межах дослідження дискурс безпеки розглядається як одна з ключових аналітичних категорій, що дає змогу простежити, як у стратегічних комунікаціях визначаються та інтерпретуються загрози, формуються уявлення про суб'єкти й об'єкти захисту та обґрунтовуються політичні рішення.

Воєнний контекст істотно ускладнює застосування традиційних підходів до аналізу комунікації. До основних джерел невизначеності належать асиметрія доступу до даних, неповнота інформації, швидка зміна безпекової ситуації та постійний дефіцит часу на ухвалення рішень. За таких обставин стратегічні комунікації впливають на суспільну стійкість, мобілізаційний потенціал і спроможність держави зберігати керованість соціальних процесів.

Методологічно цей стан доцільно аналізувати через категорію політичної невизначеності, яка охоплює не лише дефіцит інформації, а й зміну конфігурації ризиків, непередбачуваність поведінки акторів та обмеженість лінійних моделей пояснення. [69].

У межах цього дослідження стратегічні комунікації розглядаються як системний елемент політичного та публічного управління, інтегрований у механізми національної безпеки, кризового реагування та повоєнного відновлення. Такий підхід дає змогу перейти від опису окремих повідомлень і

комунікаційних кампаній до аналізу взаємозв'язку між комунікаційними стратегіями, інституційними рішеннями та суспільними реакціями. Методологія дослідження відповідно має охоплювати зміст комунікації, умови її формування, інституційні обмеження, контекстуальні чинники та довгострокові наслідки.

Інституційний підхід дає змогу доповнити системний аналіз оцінюванням реальної спроможності політичних інститутів виконувати визначені функції, координувати дії та забезпечувати відповідність між формальними повноваженнями і практичними результатами. [47].

Методологічне осмислення стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення потребує комплексної аналітичної рамки, яка поєднує положення теорії стратегічних комунікацій, кризових і ризикових комунікацій із підходами політичної науки, публічного управління та безпекових досліджень. Така міждисциплінарність зумовлена самою природою досліджуваного явища: стратегічні комунікації формуються на перетині політичних рішень, інституційної взаємодії, безпекових обмежень, інформаційних процесів і суспільних реакцій. Відповідно, їх аналіз має охоплювати не лише зміст і канали поширення повідомлень, а й умови їх формування, особливості функціонування політичних інститутів, характер ризиків, динаміку суспільних очікувань та здатність держави адаптувати комунікаційну політику до мінливого середовища. Особливого значення набуває інституційний вимір, оскільки кризові періоди та точки системних змін трансформують не лише організаційну структуру політичної системи, а й усталені механізми взаємодії між державою та суспільством, способи вироблення й легітимації рішень та характер комунікаційних зв'язків між основними політичними акторами [22].

У межах такого методологічного підходу важливого значення набуває аналіз моделей і стратегій кризової комунікації, що дає змогу зіставити їхні функціональні можливості, умови застосування та потенційні обмеження. У цьому аспекті науковий інтерес становить запропонована Д. Терещенком

систематизація основних стратегій кризових комунікацій, здійснена на основі комплексного аналізу класичних і сучасних теоретичних підходів (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

**Порівняльний аналіз стратегій кризових комунікацій для органів
публічної влади**

Модель / стратегія	Автор	Основний зміст	Особливості використання в умовах ВАНІ-світу та воєнного стану
Теорія відновлення іміджу (Image Repair Theory)	В. Бенуа	П'ять базових тактик: заперечення, уникнення відповідальності, зменшення негативного сприйняття, коригувальні дії, примирення.	У кризі публічного управління акцент зміщується з репутаційного захисту на демонстрацію спроможності системи діяти; коригувальні дії мають пріоритет перед іміджевими міркуваннями.
Ситуаційна теорія кризової комунікації (SCCT)	В. Т. Кумбс	Вибір реакції залежно від типу кризи, рівня приписуваної відповідальності та попередньої історії взаємодії.	Пріоритетом є безпека й інтереси постраждалих; інструктивна інформація та рекомендації мають передувати репутаційному менеджменту.
Соціально-опосередкована модель кризової комунікації (SMCC)	Л. Остін, Б. Лю, Я. Джин	Аналіз поширення кризової інформації через соціальні та традиційні медіа та взаємодії з цифровими аудиторіями.	Доцільне використання «вузлів довіри» – лідерів думок, блогерів, волонтерських і професійних мереж – для ретрансляції офіційних повідомлень.
Інтегрована модель мапування криз (ICM)	Я. Джин, А. Панг, Г. Камерон	Адаптація повідомлень до емоційних реакцій аудиторій, зокрема страху, гніву й тривоги.	Підсилює емпатичну складову комунікації, що особливо важливо за підвищеної тривожності та невизначеності.
«Крадіжка грому» (Stealing Thunder)	Л. Вільямс та ін.	Випереджальне оприлюднення організацією негативної інформації до її появи в медіа.	Випереджальна прозорість дає змогу першою сформувати рамку інтерпретації події та зменшити простір для дезінформації й паніки.

Складено на основі: [155, с. 96–102].

Базовим методологічним орієнтиром для аналізу стратегічних комунікацій у воєнних умовах у межах цього дослідження є ситуаційний підхід до кризових комунікацій. Він надає змогу співвідносити характер комунікаційних стратегій із типом кризової ситуації, рівнем відповідальності та очікуваннями ключових аудиторій. Ситуаційна логіка виходить із того, що аудиторії не тільки фіксують сам факт кризи, а й інтерпретують поведінку інституцій, оцінюючи її відповідність уявленням про відповідальність і справедливість управлінських

рішень. Це означає, що стратегічні комунікації мають бути контекстно чутливими та адаптивними, а не будуватися за універсальними моделями реагування.

У працях В. Кумбса ситуаційний підхід розглядається як інструмент аналізу взаємозв'язку між типом кризи, попередньою історією взаємодії з аудиторіями та вибором комунікаційної стратегії. Застосування цього підходу до стратегічних комунікацій у період воєнного стану дає змогу дослідити, як держава коригує комунікаційні рішення з урахуванням поточних подій, накопиченого рівня довіри та суспільних очікувань. В умовах війни така адаптація набуває особливого значення, оскільки комунікаційні помилки можуть мати наслідки, що виходять за межі окремої кризової події [186, с. 129–162].

Застосування ситуаційного підходу у воєнних умовах водночас виявляє його методологічні обмеження. Війна формує стан тривалої кризи, за якого традиційне розмежування кризової та посткризової фаз стає умовним. Стратегічні комунікації за таких обставин мають поєднувати оперативне реагування з довгостроковим формуванням смислових рамок, орієнтованих на майбутнє. З огляду на це в межах дослідження пропонується інтегрована двокомпонентна модель стратегічних комунікацій держави, що передбачає паралельне функціонування оборонно-кризового та конструктивно-інноваційного векторів, об'єднаних спільним ціннісно-стратегічним, інституційним і наративним ядром. Ситуаційний підхід у межах цієї моделі застосовується у поєднанні з іншими методологічними підходами, що забезпечує врахування ризикового, інституційного, наративного та результативного вимірів стратегічних комунікацій.

Застосування двокомпонентної моделі потребує розширення методологічної оптики через аналіз стратегічних комунікацій як інструменту управління ризиками, довірою та суспільними очікуваннями.

Оцінювання результативності стратегічних комунікацій доцільно розглядати як окремий елемент методології дослідження. Така оцінка має

враховувати не тільки інтенсивність комунікаційної діяльності або кількісні показники охоплення аудиторій, а й якість функціонування комунікаційної системи, характер сприйняття повідомлень цільовими аудиторіями та їх зв'язок із досягненням стратегічних цілей держави. Це потребує поєднання кількісних і якісних критеріїв аналізу. Міжнародний досвід аналізу публічної комунікації також орієнтує на оцінювання не тільки комунікаційних продуктів, а й інституційних спроможностей, координації, відкритості та здатності комунікації підтримувати реалізацію державної політики [228, с. 23–24].

Методологічно оцінювання стратегічних комунікацій доцільно здійснювати на трьох взаємопов'язаних рівнях: процесуальному, результативному та суспільно-політичному. Процесуальний рівень охоплює організаційні та інституційні характеристики системи стратегічних комунікацій, зокрема якість координації між суб'єктами, сталість комунікаційних процедур, узгодженість повідомлень і спроможність системи забезпечувати своєчасний та послідовний інформаційний обмін. Результативний рівень відображає сприйняття комунікації цільовими аудиторіями, зокрема рівень довіри, розуміння політичних рішень і сприйняття стратегічних наративів. Суспільно-політичний рівень дає змогу оцінити довготривалі наслідки комунікаційної політики – її вплив на суспільну стійкість, легітимність рішень, громадянську участь, партнерську взаємодію та реалізацію стратегічних цілей держави.

Таке розмежування надає змогу відокремити безпосередні результати комунікаційної діяльності від її ширших політичних і суспільних наслідків. Кількість оприлюднених повідомлень, охоплення аудиторій або частота комунікацій характеризують передусім інтенсивність інформаційної діяльності, однак самі по собі не свідчать про її стратегічну результативність. Вона проявляється у здатності комунікації підтримувати довіру, забезпечувати зрозумілість політичних рішень, сприяти взаємодії між суб'єктами та досягненню визначених державою цілей.

В умовах воєнного стану критерії результативності стратегічних комунікацій мають відображати спроможність комунікаційної системи функціонувати за високої невизначеності, дефіциту інформації та зовнішнього деструктивного впливу. До основних критеріїв доцільно віднести оперативність реагування, достовірність і верифікацію інформації, міжінституційну узгодженість, здатність протидіяти дезінформаційним впливам, доступність критично важливої інформації та рівень довіри до офіційних джерел.

Оперативність реагування не слід ототожнювати виключно зі швидкістю поширення повідомлень. Її зміст полягає у здатності державних інституцій своєчасно заповнювати інформаційний вакуум перевіреною та суспільно значущою інформацією. Тому швидкість комунікації необхідно оцінювати у взаємозв'язку з достовірністю, повнотою та рівнем верифікації повідомлень.

Окремим критерієм є міжінституційна узгодженість, що характеризує відповідність між публічними повідомленнями різних органів влади, ухваленими рішеннями та практичними діями. В умовах війни суперечливість офіційних позицій може посилювати невизначеність і створювати додаткові можливості для інформаційних маніпуляцій.

У цифровому середовищі така узгодженість потребує врахування того, що політична комунікація дедалі більше формується через мережеві медіа, де швидкість поширення повідомлень і механізми формування громадської думки змінюють умови взаємодії між інституціями та аудиторіями [68].

Результативність протидії дезінформації також не варто визначати виключно за кількістю виявлених або спростованих повідомлень. Більш показовими є своєчасність виявлення дезінформаційних наративів, здатність обмежувати їх поширення, формувати переконливі альтернативні інтерпретації та зменшувати вразливість аудиторій до повторних маніпулятивних впливів. Такий підхід передбачає поєднання реактивних і превентивних механізмів стратегічних комунікацій. Методологічно протидію дезінформації доцільно розглядати як багатосуб'єктний процес, у якому поряд із державними

інституціями діють медіа та громадянське суспільство, а результат залежить від мережевої взаємодії, довіри й здатності до спільного реагування [103, с. 308–314; 230].

Для періоду відбудови критерії ефективності стратегічних комунікацій мають відповідати зміні характеру політичних завдань. Якщо в умовах воєнного стану першочергового значення набувають оперативність, достовірність інформації та протидія інформаційним загрозам, то в процесі відновлення посилюється значення суспільної довіри, прозорості й підзвітності дій інституцій, якості зворотного зв'язку, участі громадян і стейкхолдерів, сталості взаємодії з міжнародними партнерами та підтримки реформ і трансформаційних рішень.

Ступінь суспільної довіри доцільно розглядати як один із базових критеріїв результативності стратегічних комунікацій у сфері відновлення. Йдеться не тільки про загальне ставлення до державних інституцій, а й про довіру до конкретних рішень, процедур розподілу ресурсів, механізмів визначення пріоритетів відбудови та спроможності влади виконувати заявлені зобов'язання.

У цьому сенсі довіра має аналізуватися не як ситуативна реакція на окреме повідомлення, а як характеристика демократичного врядування, пов'язана з якістю інституцій, передбачуваністю рішень і сприйняттям їхньої справедливості [226, с. 124–125].

Прозорість і підзвітність дій інституцій можуть оцінюватися через доступність інформації про проєкти відновлення, джерела їх фінансування, процедури ухвалення рішень, строки реалізації та результати моніторингу. Значення має також регулярність публічного звітування та можливість громадян отримувати зрозумілу інформацію про перебіг і результати процесів відбудови.

Сталість взаємодії з міжнародними партнерами та донорами є ще одним важливим критерієм результативності стратегічних комунікацій у період відбудови. Її не слід пов'язувати виключно з обсягами фінансової підтримки, оскільки вони залежать від ширшого комплексу політичних, економічних і

безпекових чинників. У комунікаційному вимірі більш показовими є рівень довіри до українських інституцій, регулярність і прозорість звітності, передбачуваність державної політики, сталість партнерських форматів та готовність міжнародних суб'єктів продовжувати або розширювати співпрацю.

До системи критеріїв доцільно включити також здатність стратегічних комунікацій підтримувати реалізацію реформ і довгострокових трансформацій. Йдеться про те, наскільки комунікаційна політика сприяє розумінню суспільством цілей, змісту та очікуваних результатів реформ, формує реалістичні очікування щодо темпів відновлення та підтримує готовність громадян до участі у відповідних процесах. Такий критерій дає змогу оцінювати стратегічні комунікації не за короткостроковою реакцією аудиторій, а за їх внеском у досягнення довгострокових політичних цілей.

Для конструктивно-інноваційного вектора стратегічних комунікацій основними критеріями результативності є суспільна довіра, прозорість і підзвітність дій інституцій, якість зворотного зв'язку, рівень участі громадян і стейкхолдерів, сталість взаємодії з міжнародними партнерами та підтримка реформ і трансформаційних процесів.

Відмінність критеріїв оборонно-кризового та конструктивно-інноваційного векторів не означає їх відокремленості. Обидва вектори функціонують у межах єдиної системи стратегічних комунікацій держави та мають спільні базові характеристики – інституційну узгодженість, відповідність між повідомленнями і практичними діями, довіру та орієнтацію на досягнення визначених політичних цілей. Різниця полягає, насамперед, у характері завдань і критеріях, за якими оцінюється результативність комунікації на різних етапах війни та відновлення.

Оцінювання стратегічних комунікацій у такій логіці має бути контекстно диференційованим. Для оборонно-кризового вектора пріоритетними є своєчасність і достовірність інформації, її верифікація, міжінституційна координація, протидія дезінформації та підтримання суспільної стійкості. Для

конструктивно-інноваційного вектора більшого значення набувають довіра, прозорість, участь, партнерська взаємодія та підтримка довгострокових трансформацій. Такий підхід дає змогу оцінювати стратегічні комунікації як складову політичного управління, результативність якої визначається її внеском у реалізацію стратегічних цілей держави.

Для запропонованої двокомпонентної моделі цей підхід має наскрізне значення. В оборонно-кризовому векторі він пов'язаний із комунікацією безпекових ризиків, підтриманням довіри та суспільної стійкості. У конструктивно-інноваційному векторі ризик-комунікаційний підхід дає змогу аналізувати джерела невизначеності, пов'язані з процесами відновлення, реалізацією реформ, розподілом ресурсів і довгостроковими суспільно-політичними трансформаціями. Це підтверджує взаємозв'язок двох векторів і необхідність оцінювати стратегічні комунікації не тільки за короткостроковими інформаційними ефектами, а й за їх довгостроковим впливом на довіру, легітимність і здатність суспільства до адаптації.

Особливого значення в умовах війни набуває довіра як нематеріальний ресурс взаємодії між державою та суспільством. Вона визначає, якою мірою громадяни готові сприймати неповну інформацію, приймати обґрунтовані обмеження та підтримувати довгострокові рішення, пов'язані з війною і відновленням. Методологічно це означає, що аналіз стратегічних комунікацій має охоплювати не тільки точність і достовірність повідомлень, а й їх вплив на динаміку довіри між громадянами та державними інституціями.

К. Пол розглядає стратегічні комунікації через узгодження цілей, засобів і результатів у довгостроковій перспективі [233, с. 22–29]. Застосування цього підходу до воєнного контексту дає підстави розглядати довіру як одну зі стратегічних передумов результативної комунікації. Відповідно, комунікаційні рішення доцільно оцінювати з огляду на їх внесок у підтримання або відновлення довіри, навіть якщо в короткостроковій перспективі вони не забезпечують позитивної реакції аудиторій.

Рівень довіри в умовах війни має динамічний характер і формується не тільки через зміст повідомлень, а й через узгодженість між задекларованими позиціями та фактичними управлінськими діями. Розбіжність між словами і практикою може сприйматися аудиторіями як ознака інституційної неспроможності або приховування інформації. Це підвищує значення ризик-комунікаційного підходу, який дає змогу аналізувати стратегічні комунікації з огляду на їх здатність підтримувати когнітивну та емоційну стабільність суспільства.

Методологічного значення набуває також урахування підвищеної чутливості аудиторій до питань справедливості та відповідальності. В умовах війни комунікаційні повідомлення оцінюються не тільки за змістом, а й за тим, чи визнає держава наявні ризики, чи пояснює логіку складних рішень і чи визначає межі відповідальності. У цьому вимірі ризик-комунікація безпосередньо пов'язана з легітимаційною функцією стратегічних комунікацій, оскільки через неї відбувається узгодження суспільних очікувань із реальними можливостями держави.

Застосування ризик-комунікаційного підходу дає змогу уточнити критерії результативності стратегічних комунікацій у воєнний період. Їх оцінювання не може зводитися до позитивного інформаційного резонансу або короткострокового зниження суспільної напруги. Більш показовими є здатність комунікації підтримувати довіру, зменшувати простір для хаотичних інтерпретацій подій та сприяти збереженню суспільної стійкості в умовах тривалого протистояння.

Для конкретизації такого підходу доцільно виокремити систему критеріїв оцінювання стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану. Їх зміст визначається особливостями кризового інформаційного середовища, у якому висока динаміка подій, дефіцит перевіреної інформації та системний вплив ворожих інформаційних операцій виступають чинниками невизначеності, що ускладнюють сприйняття та оцінювання публічних повідомлень. За таких умов

результативність стратегічних комунікацій залежить від спроможності інституцій забезпечувати своєчасність, достовірність, узгодженість повідомлень та їх відповідність реальним управлінським діям.

Одним із базових критеріїв є оперативність реагування, що характеризує здатність суб'єктів стратегічних комунікацій своєчасно надавати суспільству необхідну інформацію та мінімізувати виникнення інформаційного вакууму. Оперативність не може оцінюватися виключно через швидкість поширення повідомлення. У воєнних умовах вона безпосередньо пов'язана з достовірністю інформації, оскільки передчасне оприлюднення неперевірених відомостей може посилювати невизначеність, спричиняти суперечливі інтерпретації та послаблювати довіру до офіційних джерел.

Рівень верифікації інформації передбачає спроможність комунікаційної системи перевіряти факти, розмежовувати підтверджену інформацію та попередні дані, своєчасно коригувати повідомлення у разі зміни обставин і підтримувати баланс між суспільною потребою в оперативному інформуванні та безпековими обмеженнями. Поєднання оперативності та верифікованості дає змогу розглядати своєчасність комунікації як складову її загальної якості.

Окремого значення набуває міжінституційна узгодженість стратегічних комунікацій, що відображає відповідність між повідомленнями різних державних інституцій, ухваленими політичними й управлінськими рішеннями та практичними діями. Суперечливість публічних позицій у період воєнного стану посилює інформаційну невизначеність і створює можливості для маніпулятивного використання розбіжностей у державній комунікації. Міжінституційна координація у цьому вимірі характеризує спроможність держави підтримувати послідовність комунікаційної політики та узгодженість публічних позицій.

Результативність протидії дезінформації також не варто визначати виключно за кількістю виявлених або спростованих повідомлень. Більш показовими є своєчасність виявлення дезінформаційних наративів, здатність

визначати їх цільові аудиторії та потенційні наслідки, оперативність вироблення комунікаційної відповіді, поширення достовірної альтернативної інформації та зменшення вразливості аудиторій до повторних маніпулятивних впливів. Такий підхід дає змогу враховувати як реактивну протидію дезінформації, так і превентивний компонент стратегічних комунікацій.

Важливим показником результативності залишається рівень довіри до офіційних джерел та здатність комунікації підтримувати суспільну стійкість. Довіра характеризує не тільки ставлення до державних інституцій, а й готовність громадян сприймати критично важливу інформацію, виконувати рекомендації та підтримувати координовану суспільну поведінку. Її оцінювання має враховувати загальний рівень інституційної довіри, а також сприйняття достовірності, послідовності та передбачуваності офіційної комунікації.

Для оборонно-кризового вектора стратегічних комунікацій основними критеріями результативності є оперативність реагування, достовірність і верифікація інформації, міжінституційна узгодженість, результативність протидії дезінформаційним впливам, рівень довіри до офіційних джерел та здатність комунікації підтримувати суспільну стійкість.

Ризик-комунікаційний підхід дає змогу перейти від оцінювання реакції на окремі події до аналізу довгострокових наслідків комунікаційної політики для суспільної стійкості, довіри та легітимності державної влади. Він доповнює ситуаційний аналіз кризових комунікацій і створює методологічне підґрунтя для подальшого застосування результативного та наративного підходів, які дають змогу досліджувати зв'язок стратегічних комунікацій із досягненням стратегічних цілей та формуванням смислових рамок війни і відновлення.

Воєнний стан істотно трансформує умови функціонування стратегічних комунікацій, оскільки ризик стає однією з центральних категорій суспільного сприйняття. У ситуації воєнного конфлікту інформаційне середовище характеризується високим рівнем невизначеності, фрагментарністю знань та емоційною напруженістю. Окреслене безпосередньо впливає на інтерпретацію

публічних повідомлень і характер суспільної реакції. За таких умов стратегічні комунікації не можуть розглядатися лише як передача фактів або інформаційний супровід управлінських рішень. Вони впливають на формування суспільних уявлень про характер і масштаб загроз, спроможність державних інституцій реагувати на них та перспективи подальшого розвитку подій.

Ризик-орієнтований підхід дає змогу змістити аналітичний фокус зі змісту окремих повідомлень на дослідження їх впливу на суспільне сприйняття небезпеки, прийнятність управлінських рішень і рівень довіри до державних інституцій. Інформація в межах такого підходу розглядається як чинник, здатний впливати на поведінкові реакції, суспільні очікування та готовність громадян до адаптації в умовах тривалої загрози.

Теоретичне підґрунтя такого бачення представлене у працях Р.Л. Гіта та Г.Д. О'Гейра, які розглядають ризик-комунікацію як процес формування прийнятних інтерпретацій небезпеки, а не як засіб усунення страху чи тривоги. У кризових і воєнних умовах її завдання полягає у зменшенні деструктивної невизначеності через пояснення причин, меж і можливих наслідків ризику, що дає аудиторіям змогу співвідносити власні очікування з діями інституцій [210].

Методологічно це дає підстави аналізувати стратегічні комунікації як механізм управління суспільним сприйняттям ризику, а не лише як канал поширення інформації.

У воєнному контексті ця логіка набуває особливої ваги, оскільки ризик перестає бути абстрактною ймовірністю та набуває екзистенційного виміру. Загрози фізичній безпеці, економічній стабільності та соціальній цілісності виступають важливими факторами конфлікту, що формують середовище, у якому навіть фактично коректні повідомлення можуть викликати недовіру, якщо не відповідають суспільним очікуванням щодо відповідальності, прозорості та компетентності державних інституцій. Ризик-орієнтований підхід у такому випадку дає змогу виявити комунікаційні вразливості, пов'язані зі способом сприйняття повідомлень, їх символічним значенням і психологічним впливом.

Українські дослідження у сфері інформаційної та національної безпеки підтверджують, що в умовах гібридної війни та асиметричного конфлікту інформаційний простір стає самостійним виміром протистояння, у якому комунікаційні прорахунки можуть мати довгострокові наслідки. В. Горбулін, О. Додонов та Д. Ланде звертають увагу на те, що фрагментація інформаційних потоків і недостатня узгодженість комунікацій посилюють інформаційну асиметрію та створюють додаткові ризики для стійкості держави [24, с. 15–18]. Стратегічні комунікації за таких умов сприяють структуруванню інформаційного середовища та зменшенню простору для хаотичних інтерпретацій і маніпулятивних впливів. Окремим предметом аналізу має бути роль медіа як самостійного суб'єкта інформаційної безпеки, оскільки структура медіасередовища впливає на поширення, верифікацію та суспільну інтерпретацію стратегічних повідомлень [46, с. 29–36].

Методологічна цінність ризик-орієнтованого підходу полягає також у переході від оцінювання оперативного інформаційного ефекту до аналізу довгострокових наслідків комунікації. Короткострокова позитивна реакція аудиторій не обов'язково свідчить про зміцнення довіри або суспільної стійкості. Надмірна орієнтація на миттєве заспокоєння чи мобілізацію може формувати відкладені ризики, пов'язані з розчаруванням, комунікаційною втомою або відчуттям маніпулятивності. Це зумовлює необхідність аналізувати стратегічні комунікації з урахуванням співвідношення між суспільною невизначеністю та очікуваннями щодо спроможності держави контролювати ситуацію.

Д. Дубов застерігає від надмірного розширення поняття стратегічних комунікацій та його зведення до сукупності інформаційних впливів. Дослідник розглядає стратегічні комунікації як інтегровану діяльність, у межах якої повідомлення, дії та політичні рішення формують узгоджену логіку довгострокового впливу [41, с. 9–10]. З методологічної позиції це означає, що управління ризиком у комунікаційній сфері не може бути відокремлене від реальних управлінських практик і політичних рішень.

Ризик-орієнтований підхід не передбачає мінімізації або замовчування загроз. Його методологічна логіка ґрунтується на відкритому визнанні ризику та чіткому поясненні причин, обмежень і логіки дій державних інституцій. Така комунікація сприяє формуванню більш реалістичних суспільних очікувань і підтриманню довіри. Натомість уникнення складних тем або применшення масштабу проблем у воєнних умовах може мати протилежний ефект і посилювати недовіру до офіційних джерел. Стратегічні комунікації в цьому вимірі можуть розглядатися як один із механізмів формування колективної адаптивності. Узгоджене пояснення ризиків, обмежень і можливих перспектив сприяє переходу від переважно реактивної поведінки до усвідомленого сприйняття умов тривалої війни. Це зменшує ймовірність хаотичних суспільних реакцій, підтримує соціальну згуртованість і посилює здатність громадян адаптуватися до тривалої нестабільності.

Застосування цього підходу розширює аналіз кризового реагування через урахування довгострокових наслідків комунікаційної політики для суспільної стійкості та легітимності державної влади. На цій основі можливий подальший перехід до оцінювання результативності стратегічних комунікацій у воєнному та повоєнному контекстах.

Проблема результативності стратегічних комунікацій у воєнних умовах виходить за межі оцінювання короткострокового інформаційного ефекту. Комунікаційні рішення можуть мати багаторівневі наслідки, що проявляються у динаміці суспільної довіри, готовності громадян до тривалого протистояння та сприйнятті легітимності державної політики. За таких умов результативність стратегічних комунікацій набуває стратегічного виміру й має оцінюватися у взаємозв'язку з довгостроковими політичними та безпековими цілями держави.

Методологічною основою такого аналізу може бути підхід К. Пола, який розглядає стратегічні комунікації через співвідношення цілей, засобів і досягнутих результатів. У межах цієї логіки комунікація постає складовою загальної стратегії та оцінюється з погляду її внеску в реалізацію визначених

політичних і безпекових завдань [233, с. 22–29]. Для воєнного контексту це означає, що комунікаційні дії необхідно аналізувати у взаємозв'язку з ширшою логікою державної політики.

У воєнний період стратегічні цілі держави характеризуються високою динамічністю та багатовимірністю. Вони охоплюють завдання воєнної стратегії та безпекової політики, підтримання внутрішньої стійкості, збереження міжнародної підтримки та формування передумов для повоєнного відновлення. Стратегічні комунікації за таких обставин мають сприяти узгодженості між задекларованими цілями, ухваленими рішеннями та практичними діями державних інституцій. Саме відповідність між цими складовими є важливим показником довгострокової результативності комунікаційної політики.

Окремої уваги потребує співвідношення короткострокових і довгострокових наслідків комунікаційних рішень. Повідомлення, спрямовані на оперативну мобілізацію суспільства або зниження тривожності, можуть мати негативні відкладені наслідки, якщо сформовані ними очікування не відповідають подальшим діям держави чи реальному розвитку подій. Тому позитивна реакція аудиторій у конкретний момент не може розглядатися як достатній показник результативності стратегічних комунікацій.-повтор

Ця проблема пов'язана з ризиком виникнення вторинної кризи, який В. Кумбс розглядає в межах ситуаційної теорії кризових комунікацій. Невідповідність між очікуваннями аудиторій, комунікаційною позицією інституції та її подальшими діями може спричинити кризу довіри, наслідки якої виходять за межі первинної кризової ситуації [186]. У воєнних умовах такий ефект може набувати системного характеру та впливати на сприйняття державної політики загалом. Тому результативність стратегічних комунікацій необхідно аналізувати з урахуванням їх потенційного стабілізаційного та дестабілізаційного впливу.

Особливої ваги у воєнний період набуває інституційна узгодженість стратегічних комунікацій. Множинність суб'єктів публічної політики підвищує

ризик фрагментації повідомлень і появи суперечливих сигналів, що послаблюють сприйняття цілісності державної позиції. В. Ліпкан та І. Діордіца пов'язують результативність стратегічних комунікацій у сфері національної безпеки з належною координацією між політичними, безпековими та адміністративними інституціями [87, с. 138–139]. Згідно з цим, інституційна узгодженість характеризує спроможність держави підтримувати послідовність між управлінськими рішеннями, практичними діями та їх публічним представленням.

Оцінювання результативності стратегічних комунікацій у воєнний період не може обмежуватися кількісними показниками. Значна частина їх ефектів проявляється у змінах суспільних настроїв, рівні довіри, характері сприйняття державної політики та готовності громадян до взаємодії з інституціями. Це потребує застосування якісних аналітичних інструментів, здатних виявляти зміни у ставленні аудиторій та їх поведінкових орієнтаціях. У такому вимірі стратегічні комунікації виступають одним із чинників підтримання взаємних очікувань між державою та суспільством в умовах тривалої невизначеності.

Для конкретизації результативності стратегічних комунікацій у період відбудови доцільно виокремити систему критеріїв, що відображає зміну характеру стратегічних завдань держави. Якщо в умовах воєнного стану першочергового значення набувають оперативність, достовірність інформації, міжінституційна узгодженість і здатність протидіяти дезінформаційним впливам, то в процесі відновлення зростає роль довгострокової довіри, прозорості державної політики, суспільної участі та сталості партнерської взаємодії.

Рівень суспільної довіри у період відбудови доцільно пов'язувати не тільки із загальним ставленням громадян до державних інституцій, а й зі сприйняттям конкретних рішень щодо пріоритетів відновлення, розподілу ресурсів, реалізації реформ та виконання публічно заявлених зобов'язань. У цьому вимірі довіра

відображає відповідність між очікуваннями суспільства, змістом комунікації та практичними діями інституцій.

Прозорість і підзвітність дій інституцій передбачають доступність суспільно значущої інформації про процеси відбудови, джерела фінансування, процедури ухвалення рішень, строки реалізації проєктів та результати їх виконання. Їх значення виходить за межі інформування, оскільки відкритість створює можливості для громадського контролю та впливає на легітимність рішень у сфері відновлення.

Якість зворотного зв'язку та рівень суспільної участі характеризують реальну спроможність громадян, територіальних громад, бізнесу, експертного середовища та громадянського суспільства впливати на визначення пріоритетів і реалізацію політики відновлення. За такого підходу стратегічні комунікації переходять від переважно одностороннього інформування до моделі взаємодії та співучасті, у межах якої позиції заінтересованих сторін можуть бути враховані під час формування та реалізації політичних рішень.

Сталість взаємодії з міжнародними партнерами та донорами доцільно оцінювати не за обсягами фінансової допомоги як такими, а через якість і передбачуваність партнерських відносин. У комунікаційному вимірі показовими є рівень довіри міжнародних партнерів до українських інституцій, регулярність і прозорість звітності, послідовність державної політики, сталість форматів співпраці та готовність зовнішніх суб'єктів продовжувати або розширювати взаємодію.

Важливим виміром результативності є також здатність стратегічних комунікацій підтримувати реалізацію реформ і довгострокових трансформацій. Йдеться про те, наскільки комунікаційна політика сприяє розумінню суспільством цілей і змісту реформ, формує реалістичні очікування щодо їх результатів та підтримує готовність громадян до участі у процесах відновлення. У такому підході результативність визначається не тільки безпосередньою

реакцією аудиторій, а й внеском комунікації у формування передумов для довгострокового розвитку.

Для конструктивно-інноваційного вектора стратегічних комунікацій пріоритетного значення набувають суспільна довіра, прозорість і підзвітність дій інституцій, якість зворотного зв'язку, рівень суспільної участі, сталість взаємодії з міжнародними партнерами та здатність комунікацій підтримувати реалізацію реформ і трансформаційних процесів.

Методологічний аналіз результативності стратегічних комунікацій у воєнному та повоєнному контекстах дає підстави розглядати їх як інструмент стратегічної узгодженості державної політики. У цьому вимірі результативність визначається здатністю комунікаційної політики підтримувати зв'язок між стратегічними цілями, практичними діями державних інституцій та їх суспільним сприйняттям.

У воєнних і повоєнних умовах стратегічні комунікації дедалі виразніше виявляють смислотворчий характер. Війна трансформує інформаційний простір у середовище боротьби за інтерпретацію подій, їх причин і наслідків. За таких обставин комунікація впливає на те, як суспільство осмислює війну, роль держави, характер загроз і перспективи майбутнього. Стратегічні комунікації в цьому вимірі доцільно розглядати як процес формування наративних рамок, через які структурується суспільне сприйняття реальності. Дж. Фарвелл підкреслює, що в умовах конфлікту стратегічна комунікація спрямована на формування такого контексту сприйняття, у межах якого дії держави можуть бути осмислені як послідовні, обґрунтовані та легітимні [201]. Це надає підстави аналізувати комунікацію як механізм формування когнітивних рамок, здатних впливати на суспільне сприйняття у довгостроковій перспективі.

Український досвід війни особливо виразно демонструє значення смислового виміру стратегічних комунікацій. Г. Почепцов наголошує, що в умовах гібридних конфліктів боротьба за смисли стає одним із центральних вимірів протистояння, оскільки через смислові конструкції формуються

уявлення про ворога, жертву, справедливість і майбутнє [117, с. 123–126]. Державна комунікація не може обмежуватися реагуванням на окремі інформаційні атаки. Вона має формувати узгоджену систему політичних наративів, здатних підтримувати суспільну згуртованість, пояснювати стратегічні цілі держави та структурувати суспільне сприйняття війни й перспектив розвитку.

Методологічно це потребує аналізу стратегічних комунікацій на рівні повідомлень і глибинних смислових структур. Наративи, які формуються державними інституціями, виступають когнітивними орієнтирами, через які громадяни співвідносять особистий досвід із ширшим баченням війни, державних цілей та перспектив розвитку. Результативність стратегічних комунікацій у смисловому вимірі відповідно залежить від їх здатності поєднувати індивідуальний досвід втрат і невизначеності зі спільним баченням цілей та майбутнього. Такий аналіз має також розмежовувати аргументацію, переконання і маніпулятивний вплив, оскільки в умовах інформаційного протистояння однакові комунікаційні канали можуть використовуватися для принципово різних способів формування політичних установок [81, с. 67–72].

Стратегічні комунікації безпосередньо пов'язані з формуванням і підтриманням суспільної довіри. Якщо офіційні повідомлення держави не відповідають реальним управлінським рішенням або суперечать повсякденному досвіду громадян, їхня переконливість поступово знижується, що може посилювати недовіру до державної політики. Тому ефективність стратегічних комунікацій визначається не лише змістом і способом подання повідомлень, а й узгодженістю між декларованими цілями, публічною комунікацією та практичними діями органів влади. У довгостроковій перспективі така відповідність є однією з важливих передумов легітимності комунікаційної політики держави. Тому смислова результативність стратегічних комунікацій визначається не риторичною привабливістю повідомлень, а відповідністю між задекларованими смислами та практиками публічного управління. Така

узгодженість набуває значення одного з критеріїв легітимності комунікаційної політики у довгостроковій перспективі.

Українські дослідники у сфері національної безпеки звертають увагу на ризики смислової фрагментації комунікацій для суспільної стійкості. В. Горбулін, О. Додонов та Д. Ланде пов'язують інформаційну безпеку держави в умовах гібридної війни зі здатністю інституцій формувати узгоджені смислові рамки, які звужують простір для маніпуляцій і дезінформаційних впливів [24, с. 15–18]. У цьому вимірі стратегічні комунікації виконують функцію смислової інтеграції суспільства, підтримуючи спільне розуміння цілей, загроз і перспектив.

У воєнних умовах наративи виконують також мобілізаційну функцію, однак їх результативність залежить від здатності уникати надмірної спрощеності та символічної інфляції. Надмірно уніфіковані або декларативні наративи поступово втрачають переконливість, особливо за умов тривалої війни та зміни суспільних настроїв. Тому стратегічні комунікації мають поєднувати сталість базових смислів із можливістю адаптувати способи їх інтерпретації відповідно до етапу війни, суспільних очікувань і характеру актуальних викликів.

Цифровізація політичної комунікації додає до цього аналізу короткі візуальні та меметичні формати, здатні швидко концентрувати складні політичні смисли, але водночас посилювати ризик їх спрощення та емоційної поляризації [73, с. 83–95].

Тоді як у повоєнний період зміст стратегічних комунікацій поступово зміщується від наративів виживання до наративів відновлення та розвитку. На цьому етапі комунікація сприяє переосмисленню воєнного досвіду та його інтеграції в колективну пам'ять. Ф. Франдзен та В. Йогансен зазначають, що посткризові наративи впливають на формування інституційної пам'яті та визначають спосіб закріплення кризового досвіду в суспільній свідомості – як травматичного розриву або як досвіду, що став підґрунтям для змін [202, с. 221–227].

Для України перехід від воєнних наративів до наративів відновлення має особливе значення, оскільки межа між воєнним періодом і повоєнною фазою залишається розмитою. Стратегічні комунікації за таких умов мають підтримувати суспільну стійкість і водночас поступово формувати уявлення про майбутнє, що виходить за межі логіки війни. Відсутність такого переходу може сприяти закріпленню кризових моделей сприйняття та ускладнювати суспільне прийняття реформ і процесів відновлення.

Зміна інформаційної парадигми глобального середовища посилює потребу в контекстуальному аналізі каналів, аудиторій і темпів циркуляції повідомлень, оскільки одні й ті самі наративи можуть набувати різного значення залежно від платформи та інформаційного контексту [53, с. 238–246].

У період відновлення стратегічні комунікації дедалі тісніше пов'язуються з формуванням суспільних очікувань щодо довгострокових змін. В. Ліпкан та І. Діордіца наголошують на значенні довіри до стратегій, розрахованих на тривалу перспективу [87, с. 138–139]. У такій логіці комунікаційна політика має пояснювати зміст і послідовність трансформацій, співвідносити їх із суспільними очікуваннями та підтримувати готовність громадян до участі у процесах відбудови.

Наративний аналіз дає змогу простежити, як змінюються завдання стратегічних комунікацій залежно від етапу розвитку суспільства. Під час війни вони спрямовані, передусім на підтримання спільних орієнтирів, суспільної згуртованості та здатності до мобілізації. У повоєнний період на перший план виходять переосмислення пережитого досвіду, формування уявлень про майбутнє та суспільне сприйняття реформ і довгострокових трансформацій.

Таблиця 1.2

Методологічні підходи до аналізу стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення

Методологічний підхід	Аналітичний фокус	Основні інструменти аналізу	Застосування у дослідженні
-----------------------	-------------------	-----------------------------	----------------------------

Ситуаційний (SCCT)	Тип кризи, приписувана відповідальність, очікування аудиторій, попередній досвід взаємодії.	Аналіз кризових кейсів; контент-аналіз офіційних повідомлень; зіставлення комунікаційної реакції з характером події.	Оборонно-кризовий напрям: оцінювання адаптивності реакції держави, своєчасності, відповідальності та узгодженості повідомлень.
Ризик-орієнтований	Сприйняття загроз, невизначеність, довіра, очікування та поведінкові реакції аудиторій.	Аналіз ризик-повідомлень; дискурс- і контент-аналіз; дані опитувань щодо довіри та сприйняття ризиків.	Наскрізне застосування: в умовах воєнного стану – пояснення безпекових ризиків; у процесі відновлення – комунікація невизначеності, реформ, ресурсних обмежень і строків.
Результативний	Відповідність між стратегічними цілями, засобами комунікації, практичними діями та досягнутими результатами.	Система процесуальних, результативних і суспільно-політичних критеріїв; поєднання кількісних та якісних показників.	Диференційоване оцінювання оборонно-кризового та конструктивно-інноваційного напрямів.
Наративний	Смислові рамки, стратегічні наративи, образи загроз, держави, війни, відновлення та майбутнього.	Наративний, дискурсивний і фрейм-аналіз; аналіз змістової узгодженості повідомлень та практичних дій.	В умовах воєнного стану – підтримання суспільної згуртованості, легітимація рішень і формування стратегічних наративів; у процесі відновлення – переосмислення досвіду, легітимація реформ і формування образу майбутнього.
Концепт стійкості як наскрізна аналітична категорія	Здатність комунікаційної системи адаптуватися, зберігати функціональність, довіру та смислову узгодженість.	Аналіз інституційної, інформаційної та комунікативної стійкості; оцінювання довіри, адаптивності, самоорганізації та відновлення взаємодії.	Поєднує обидва напрями та дає змогу оцінювати довгострокові наслідки стратегічних комунікацій.

Складено автором на основі [186, с. 129–162; 210, с. 5–30; 233, с. 22–29; 201, с. 17–36; 202, с. 69–87] та розробленого в дисертації підходу до аналізу стратегічних комунікацій.

Методологічного значення для дисертаційного дослідження набуває поняття стійкості (resilience), яке можна вважати певним орієнтиром для забезпечення стабільності держави та суспільства в умовах гібридних загроз, невизначеності та інформаційних війн. Застосування концепту стійкості змінює змістовий акцент у стратегічних комунікаціях від реактивної моделі (реагування на кризу) до проактивної адаптивної моделі. На відміну від поняття «опір» (resistance), яке передбачає збереження статичного стану чи повернення до початкової точки, стійкість (resilience) розглядається як здатність системи адаптуватися, трансформуватися та зберігати функціональність під час тривалого кризового, інформаційного чи іншого деструктивного впливу. М. Назаров, досліджуючи проблему національної стійкості України, відзначає, що

у науковій думці зміст категорії «стійкість» варіюється залежно від предметної сфери дослідження [98, с. 64–69]. Автор наводить приклади, що в екологічній науці під стійкістю розуміють потенціал екологічної системи поглинати трансформації та продовжувати своє існування. У загальнотеоретичному контексті вона тлумачиться як динамічний процес, що об'єднує адаптивні ресурси для збереження належного рівня функціонування, виправлення порушень або успішного пристосування до стресорів, деструктивних впливів та інших загроз. З огляду на це дослідник зауважує, що формування стійкості постає як тривала стратегія або процес розбудови ефективних взаємозв'язків усередині суспільства, а також між суспільними й політичними акторами [98, с. 64–69]. Наводячи інші приклади визначення стійкості, М. Назаров схиляється до використання терміну «стійкість», що “стосується опору, але це також стосуватиметься можливості відновити потенційну шкоду” [98, с. 64–69].

Емпіричне вивчення суспільної стійкості у воєнний час підтверджує її багатокомпонентність і залежність від інституційних, соціальних та поведінкових чинників, що дає підстави використовувати стійкість як наскрізну категорію оцінювання комунікаційної системи. [236, с. 113–133].

Інший дослідник – Я. Лазебник – зазначає розмаїття підходів до вивчення феномену стійкості як у зарубіжній, так і вітчизняній науці [80, с. 223–228]. Дослідник підсумовує, що «поняття стійкості є міждисциплінарним, але перші спроби його інтерпретації були зроблені технічними науками. Нині існують різні інтерпретації національної стійкості, але, на думку вчених, вона має відповідати єдиним вимогам і включати в себе структурно-функціональну, екологічну та адаптивну стійкості» [80, с. 227]. Осмислюючи трактування поняття стійкості, вважаємо, що його зміст може включати елемент опіру як стану протистояння існуючому деструктивному впливу.

На міждисциплінарний характер, розмаїття підходів трактування та трансформацію у вивченні поняття стійкості, відсутність єдиного його визначення вказує О. Резнікова [142, с. 21–24]. Аналізуючи різні підходи до

визначення поняття «стійкість», дослідниця доходить висновку, що принципово важливим для розуміння та подальшої концептуалізації поняття стійкості має низка таких характеристик як: «сфера досліджень; об'єкт, щодо якого розглядається стійкість; зовнішні чинники/впливи, щодо яких об'єкт має бути стійким; мета досягнення стійкості певного об'єкта; сторони, зацікавлені у відповідному результаті; суб'єкти/чинники, здатні вплинути на досягнення такого результату» [142, с. 21]. На думку О. Резнікової «узагальнене визначення поняття «стійкість» характеризує реакцію об'єкта на певні зовнішні подразники, а також його здатність адаптуватися до їх впливів без значної втрати функціональності» [142, с. 21].

Згідно з К. Фольке, стійкість - це вміння системи адаптуватися й вистояти під час зовнішніх потрясінь, зберігаючи свою основу, функціонал та ідентичність, а також продовжувати розвиватися в нових умовах [142, с. 24].

У довіднику ООН, стійкість виражається у спроможності системи, суспільства чи громади оперативно й ефективно протидіяти загрозам, абсорбувати їхній вплив, адаптуватися та відновлювати функціонування, зберігаючи базові структури. Головним аспектом є вміння подолати небезпеку або повернутися до нормального стану після неї. Зокрема, рівень стійкості громади визначається її ресурсною забезпеченістю та здатністю до самоорганізації на всіх етапах кризової ситуації [142, с. 24].

Для стратегічних комунікацій методологічна цінність поняття стійкості полягає в переорієнтації із «захисту інформаційного середовища» на формування внутрішньої здатності суб'єктів та об'єктів (адресатів, аудиторії) комунікації протистояти деструктивним впливам. У науці найбільш дослідженими або такими, які активно досліджуються, є національна, суспільна та інформаційна стійкість. Порівняно з іншими, інформаційна є менш вивченим поняттям. Національна стійкість розглядається як концепт безпекової політики держави, що визначає спроможність державних інституцій, суспільства та сектору безпеки протистояти загрозам усіх видів (зокрема воєнним, економічним та

інформаційним) і швидко відновлювати функціонування [142, с. 21–24]. Суспільна (соціальна) стійкість є елементом національної стійкості, що характеризує рівень згуртованості суспільства, горизонтальну довіру, наявність соціального капіталу та спроможність громадянських інституцій до самоорганізації під час криз. Інформаційна стійкість розкриває здатність інформаційного простору, медійної інфраструктури та громадян протистояти маніпуляціям, дезінформації, деструктивним психологічним операціям (ІПСО) та системному інформаційному тиску. На наш погляд, є ще один вимір стійкості, який є малодослідженим у науці і який може стати однією зі складових національної та суспільної стійкості. Мова йде про комунікативну стійкість, де системі стратегічні комунікації виступають безпосереднім інструментом, який поєднує інституційний рівень (держава) з ментальним та поведінковим (суспільство).

У цьому вимірі суспільно-політична стабільність може розглядатися як один із проявів інформаційної стійкості, оскільки інформаційні загрози здатні трансформуватися у недовіру, поляризацію та ослаблення колективної здатності до дії [95, с. 41–54].

На основі вивчення концептів національної, суспільної та інформаційної стійкості можна вивести сутність поняття комунікативної стійкості як динамічної спроможності комунікаційної системи (держави, суспільства, організацій та окремої особистості) ефективно вибудовувати, підтримувати та відновлювати інформаційно-комунікативні зв'язки в умовах криз, інформаційно-психологічного тиску та деструктивних зовнішніх чи внутрішніх впливів

Основним елементом комунікативної стійкості можна визначити довіру, а саме здатність системи формувати та зберігати високий рівень інституційної та міжособистісної довіри, яка виступає головним противником дезінформації та паніки).

Характеристиками комунікативної стійкості є такі:

- адаптивність і гнучкість стратегічних наративів, їхня спроможність змінюватися відповідно до викликів, зберігаючи при цьому базові ціннісні орієнтири та смислове ядро;

- комунікативна автономія та самоорганізація, що виражається у спроможності суспільства та його окремих груп самостійно генерувати конструктивні смисли, здійснювати фактчекінг та підтримувати горизонтальну взаємодію навіть у разі тимчасової дезорганізації офіційних джерел;

- готовність до смислового протистояння, що вказує на здатність системи не лише відбивати інформаційні атаки (реактивна медіаграмотність), а й утримувати власну суб'єктність у формуванні порядку денного.

Окремого дослідницького значення набуває аналіз цифрових та інноваційних технологій участі, зокрема можливостей застосування штучного інтелекту в публічному управлінні та його впливу на залучення громадян, підзвітність інституцій і сталість суспільної взаємодії. [184].

Смисловий рівень протистояння доцільно доповнювати аналізом консцієнтального впливу, спрямованого на ціннісні орієнтації, самоідентифікацію та когнітивні рамки, через які суспільство інтерпретує війну й політичні рішення [108, с. 5–12]. О. Любиченко зазначає посилення уваги науковців до поняття інформаційної стійкості та аналізує основні підходи до його трактування в українській науці [85]. Зокрема, дослідниця розглядає інформаційну стійкість як «аналітичний інструмент для осмислення здатності суспільства протидіяти системним інформаційним впливам, дезінформації, маніпуляціям та когнітивним атакам» та наголошує, що цей концепт зосереджується на адаптивних можливостях суспільства, рівні суб'єктності соціальних акторів, ступені соціальної довіри, сформованості національної ідентичності та інституційній спроможності [85].

Також згадана дослідниця що концепт інформаційної стійкості поступово перетворюється на комплексну дослідницьку модель, яка поєднує критичне мислення (когнітивний вимір), суспільну єдність і довіру (соціальний вимір),

ефективність державних структур (інституційний вимір), цифрову безпеку зі страткомом (технологічний вимір) та розвиток відповідних навичок через освіту (освітній вимір) [85]. І. Кресіна, Н. Хома, О. Ніколаєв та В. Паталаха визначають інформаційну стійкість як «здатність протидіяти пропаганді, дезінформації тощо» та розглядають її як один із важливих чинників національної стійкості України [160].

Хоча поняття інформаційна стійкість та комунікативна стійкість є суміжними й тісно пов'язаними, вони відрізняються за об'єктом, характеристиками та акцентами в безпековому дискурсі. Інформаційна стійкість зосереджена на повідомленні та каналі (чи є інформація правдивою, чи захищений канал, чи розпізнана дезінформація). Комунікативна стійкість охоплює весь процес взаємодії (як сприймається зміст, чи є довіра до джерела, чи спроможна система генерувати власні смисли). Інформаційна стійкість виступає безпековим фільтром проти зовнішніх загроз. Комунікативна стійкість є конструктом, що забезпечує внутрішній соціальний капітал та життєздатність системи комунікації з усіма її складовими та характеристиками. Інформаційна стійкість створює необхідну основу для захищеного та якісного інформаційного середовища, на якій вибудовується комунікативна стійкість як спроможність вести ефективний діалог та діяти узгоджено у надзвичайних умовах. Поняття «інформаційна стійкість» є переважно захисно-інформаційним, тоді як «комунікативна стійкість» позначає процес, має соціальний вимір і має суб'єктний характер і характеризує взаємодію учасників комунікативної дії, функціонування системи як внутрішньої, так і зовнішньої комунікації, включає аспекти інформаційної політики і стратегій держави.

Таблиця 1.3

Співвідношення понять інформаційної та комунікативної стійкості

Параметр порівняння	Інформаційна стійкість	Комунікативна стійкість
Основний фокус	Потоки даних, медіасередовище, зміст повідомлень та інформаційна інфраструктура.	Взаємодія, процеси смислотворення, соціальні зв'язки та довіра між суб'єктами.

Зміст поняття	Спроможність системи захищати інформаційний простір від дезінформації, маніпуляцій та ПІСО.	Спроможність системи підтримувати безперервний діалог, адаптувати наративи та зберігати згуртованість під час кризи.
Функціональне значення	Переважно реактивне й оборонне: фактчекінг, блокування деструктивних впливів, захист критичної інформаційної інфраструктури, медіаграмотність.	Переважно проактивне й адаптивне: формування власних наративів, управління смислами, розвиток інституційної та міжособистісної довіри.
Спрямованість	Достовірність даних, якість інформаційного поля, стійкість медіасистем.	Соціальні зв'язки, смислова узгодженість, сталість взаємодії «держава – суспільство».
Критерії результативності	Мінімізація впливу ворожої пропаганди, високий рівень критичного мислення, здатність розпізнавати дезінформацію.	Збереження суб'єктності, високий рівень суспільної довіри, швидкість відновлення ефективної взаємодії в умовах кризи, війни та надзвичайних ситуацій.

Складено автором на основі узагальнення підходів до національної та інформаційної стійкості [98, с. 64–69; 80, с. 223–228; 142, с. 21–24; 85; 160, с. 41–52].

Комунікативна стійкість є ширшим за інформаційну стійкість поняттям, оскільки охоплює не лише захищеність інформаційного середовища, а й здатність суб'єктів комунікації підтримувати довіру, смислову узгодженість і безперервну взаємодію в умовах кризових та деструктивних впливів. Методологічна цінність цього поняття для дослідження стратегічних комунікацій полягає у можливості комплексно осмислити зв'язок між державою і суспільством, інформаційною безпекою, соціальним капіталом та суспільною згуртованістю.

Висновки до першого розділу

Проведений теоретико-методологічний аналіз показав, що стратегічні комунікації не можуть бути зведені до сукупності інформаційних інструментів або окремих комунікаційних заходів. Їх формування відбувається на перетині політичних, безпекових, управлінських і комунікаційних процесів, а характер функціонування визначається стратегічними цілями держави, інституційним середовищем та конкретними політичними умовами. Еволюція наукових підходів засвідчує перехід від розуміння комунікації як засобу передавання вже ухвалених рішень до її трактування як складової політичного управління, що бере участь у формуванні, обґрунтуванні, легітимації та суспільному сприйнятті державної політики.

Для українського контексту принципове значення має нормативне закріплення стратегічних комунікацій як скоординованого використання комунікаційних можливостей держави для досягнення стратегічних цілей. Водночас основні проблеми пов'язані не стільки з відсутністю нормативного визначення, скільки з практичною реалізацією цього принципу, міжінституційною координацією та забезпеченням узгодженості між політичними цілями, рішеннями, практичними діями та їх публічним представленням.

Встановлено, що воєнний стан істотно змінює функціональне призначення стратегічних комунікацій. В умовах тривалої невизначеності вони стають складовою безпекової та політичної стратегії держави, оскільки від узгодженості рішень, дій і публічних повідомлень залежать суспільна довіра, стійкість до інформаційних впливів та здатність держави і суспільства адаптуватися до кризового середовища. За таких умов стратегічні комунікації мають бути інтегровані у процеси формування й реалізації політичних рішень, а не виконувати лише функцію їх подальшого інформаційного супроводу.

Аналіз кризових і воєнних комунікацій засвідчив необхідність поєднання ситуаційного та ризик-орієнтованого підходів. Ситуаційний підхід дає змогу враховувати характер загроз, динаміку подій та особливості аудиторій, тоді як ризик-орієнтований розширює аналіз через оцінювання впливу комунікації на сприйняття невизначеності, передбачуваність дій державних інституцій, суспільну довіру та готовність громадян адаптуватися до тривалої нестабільності. Відповідно, результативність стратегічних комунікацій має оцінюватися не лише за короткостроковою реакцією аудиторій, а й з урахуванням їх довгострокових політичних і суспільних наслідків.

Встановлено взаємозв'язок стратегічних комунікацій із національною, інформаційною та комунікативною стійкістю. Інформаційна стійкість характеризує передусім здатність протидіяти дезінформації та захищати інформаційне середовище, тоді як комунікативна стійкість охоплює ширшу

спроможність підтримувати довіру, смислову узгодженість і безперервну взаємодію між державою та суспільством в умовах кризових і деструктивних впливів. Такий підхід дає змогу комплексно аналізувати зв'язок між інформаційною безпекою, суспільною довірою, соціальним капіталом та згуртованістю.

Окремого значення набуває оцінювання результативності стратегічних комунікацій. Кількість повідомлень, охоплення аудиторій або інтенсивність інформаційної діяльності характеризують комунікаційну активність, але не є достатніми показниками її стратегічного впливу. Результативність доцільно визначати через відповідність комунікацій стратегічним цілям держави, їх вплив на суспільну довіру, легітимність політичних рішень, стійкість до маніпулятивних впливів, якість зворотного зв'язку та здатність підтримувати реалізацію довгострокових державних пріоритетів. Для цього доцільним є поєднання кількісних і якісних методів та розмежування процесуального, результативного і суспільно-політичного рівнів оцінювання.

Проведений аналіз став підґрунтям для обґрунтування двокомпонентної моделі стратегічних комунікацій держави, що передбачає паралельне функціонування оборонно-кризового та конструктивно-інноваційного компонентів. Оборонно-кризовий компонент пов'язаний із реагуванням на безпекові загрози, підтриманням суспільної стійкості, протидією дезінформації та збереженням спроможності держави діяти в умовах тривалого протистояння. Конструктивно-інноваційний компонент орієнтований на процеси відновлення, легітимацію реформ, залучення громадян, розвиток партнерської взаємодії та формування підтримки довгострокових трансформацій. Обидва компоненти не є взаємовиключними або послідовними: в умовах тривалої війни вони функціонують паралельно та змінюють співвідношення залежно від стратегічних завдань держави.

Таким чином, сформовані у першому розділі теоретичні та методологічні засади дають змогу комплексно досліджувати стратегічні комунікації України в

умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, окремо простежуючи функціонування двох компонентів і механізми їх взаємодії.

РОЗДІЛ 2

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

2.1. Інституційна система стратегічних комунікацій держави в умовах воєнного стану

В умовах воєнного стану стратегічні комунікації набувають особливого значення для забезпечення національної безпеки, державної та суспільної стійкості, а також підтримання інституційної спроможності держави реагувати на безпекові й інформаційні виклики. Їх функціонування виходить за межі інформування громадськості та комунікаційного супроводу окремих управлінських рішень. Стратегічні комунікації інтегруються у діяльність державних інституцій і виконують координаційну, легітимаційну та стабілізаційну функції, забезпечуючи узгодженість публічних позицій, синхронізацію комунікаційних дій та підтримання суспільної довіри в умовах тривалого воєнного протистояння [149, с. 112–118].

У межах запропонованої вище моделі інституційна система стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану становить організаційну основу оборонно-кризового компонента. Її функціонування передбачає координацію діяльності органів державної влади, інституцій сектору безпеки і оборони та дипломатичної служби, а також узгодження їхніх комунікаційних практик із загальними цілями державної інформаційної політики. Водночас важливого значення набувають інституційні зв'язки із суб'єктами, відповідальними за політику відновлення, регіональний розвиток і міжнародне партнерство, оскільки реалізація частини завдань в умовах воєнного стану формує інституційні та комунікаційні передумови подальшого відновлення України.

Повномасштабна російсько-українська війна істотно підвищила вимоги до координації державної інформаційної політики. Фрагментарність, несинхронізованість або суперечливість публічних повідомлень у кризових умовах можуть створювати додаткові інформаційні вразливості, послаблювати суспільну довіру та ускладнювати реалізацію політичних і безпекових рішень. За таких умов одним із ключових завдань інституційної системи стратегічних комунікацій є забезпечення узгодженості позицій органів державної влади, координації міжвідомчих дій та оперативної адаптації комунікаційних практик до змін інформаційного й безпекового середовища.

Стратегічні комунікації доцільно розглядати як інтегровану складову процесів ухвалення та реалізації політичних рішень, кризового управління, оборонного планування й зовнішньополітичної діяльності. Такий підхід корелює з концепцією К. Пола, який пов'язує стратегічну комунікацію з координацією дій, повідомлень, образів та інших форм сигналізування відповідно до стратегічних цілей держави. Принципове значення має узгодженість між комунікаційними повідомленнями та практичними діями, оскільки останні також формують сприйняття державної політики цільовими аудиторіями [233, с. 22–29].

Інституціоналізація стратегічних комунікацій передбачає наявність нормативно-правових орієнтирів, чіткого розподілу повноважень, сталої міжвідомчої координації та організаційних механізмів, що забезпечують включення комунікаційної функції до процесу формування і реалізації державної політики. У цьому сенсі нормативна визначеність є не лише формальною передумовою діяльності відповідних суб'єктів, а й чинником послідовності державної комунікації та зниження ризику ситуативних або взаємно суперечливих рішень [149, с. 112–118].

Інституційна спроможність системи стратегічних комунікацій визначається не лише формально встановленими повноваженнями її суб'єктів, а й здатністю державних інституцій узгоджено реалізовувати їх у кризовому

середовищі. Г. Зеленько, аналізуючи «пастки» інституційної спроможності Української держави, акцентує на ризиках нормативних лакун, дублювання функцій і недостатньої відповідальності інституцій. Для системи стратегічних комунікацій це актуалізує потребу в чіткому розмежуванні компетенцій, усталених процедурах координації та інституційній відповідальності за реалізацію комунікаційної політики [47].

Базові орієнтири для функціонування системи стратегічних комунікацій у безпековому середовищі формують Стратегія національної безпеки України, Стратегія інформаційної безпеки та Стратегія воєнної безпеки України [133; 134; 136]. Ці документи визначають пріоритети національної стійкості, протидії інформаційним загрозам, міжвідомчої взаємодії, забезпечення обороноздатності. Для дослідження стратегічних комунікацій їх значення полягає в тому, що комунікаційна діяльність постає складовою ширших механізмів реалізації політики безпеки, а не автономним інформаційним процесом.

Стратегія інформаційної безпеки безпосередньо пов'язує державну політику в інформаційній сфері з протидією дезінформації, пропаганді, інформаційно-психологічним та іншим деструктивним впливам [134]. Це створює нормативну основу для переходу від епізодичного реагування на окремі інформаційні атаки до системної діяльності, що включає моніторинг інформаційного середовища, оцінювання загроз, формування узгоджених повідомлень, кризове реагування та розвиток суспільної стійкості.

Важливою складовою системи стратегічних комунікацій є діяльність спеціалізованих інституцій, відповідальних за протидію інформаційним загрозам. Центр протидії дезінформації є робочим органом Ради національної безпеки і оборони України та здійснює аналіз і моніторинг інформаційного простору, виявлення поточних і прогнозованих загроз інформаційній безпеці, а також заходи з протидії дезінформації, пропаганді та маніпулятивним впливам [111]. Його функціонування посилює аналітичний компонент державної системи реагування на інформаційні загрози.

Окрему функціональну нішу займає Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. Відповідно до чинної редакції його статуту, установа бере участь у розбудові системи державних стратегічних комунікацій, реалізації заходів із захисту національного інформаційного простору та протидії дезінформації [123]. Поєднання в діяльності Центру аналітичних, комунікаційних і координаційних завдань відображає характерну для сучасної інституційної моделі тенденцію до інтеграції інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій.

Розвиток стратегічних комунікацій як інструменту протидії дезінформації потребує переходу від реактивного спростування окремих повідомлень до системної роботи з інформаційним середовищем. О. Новакова та О. Черненко пов'язують результативність такого підходу з послідовною взаємодією суб'єктів політичної комунікації, формуванням власного інформаційного контенту та здатністю держави протистояти деструктивним інформаційним впливам. В інституційному вимірі це посилює значення координації між органами влади, спеціалізованими структурами та громадянським суспільством [103, с. 308–314].

Важливе місце в інституційній системі стратегічних комунікацій посідає Президент України як глава держави та суб'єкт формування і реалізації політики у сферах національної безпеки, оборони та зовнішніх відносин. У цьому вимірі особливого значення набуває забезпечення зв'язку між стратегічними політичними рішеннями, безпековими цілями та їх публічним поясненням. Офіс Президента України, відповідно до затвердженого Положення, є постійно діючим допоміжним органом, що забезпечує організаційне, аналітичне, консультативне та інформаційне супроводження діяльності Президента [131].

В умовах воєнного стану публічна комунікація вищого державного керівництва набуває особливого значення, оскільки одночасно виконує функції пояснення політичних і безпекових рішень, підтримання суспільної стійкості, представлення позиції України на міжнародному рівні та реагування на кризові події. Її результативність значною мірою залежить від узгодженості з

комунікаційною діяльністю Кабінету Міністрів України, органів сектору безпеки і оборони, дипломатичної служби та інших суб'єктів державної політики.

Координацію стратегічних комунікацій за участю Президента України доцільно розглядати у ширшому контексті трансформації інституту президентства під впливом безпекових викликів. О. Кондратенко простежує динаміку сфер компетенції інституту Президента України та зміни його ролі в умовах кризових і безпекових трансформацій. У комунікаційному вимірі це посилює значення інституту президентства у формуванні стратегічних пріоритетів і публічному представленні позиції держави, водночас зберігаючи нормативно визначений розподіл повноважень між державними інституціями [63].

На рівні виконавчої влади стратегічні політичні рішення набувають практичного втілення через конкретні механізми державної політики. Комунікаційна спроможність органів виконавчої влади у цьому контексті визначається якістю міжвідомчої координації, послідовністю пояснення управлінських рішень, наявністю механізмів зворотного зв'язку та здатністю адаптувати комунікаційні практики до змін суспільних очікувань. У науковому доробку Т. Сивак стратегічні комунікації розглядаються як інституціоналізований елемент системи публічного управління, що потребує нормативного, організаційного та технологічного забезпечення [149].

Структурно-функціональна адаптація органів виконавчої влади до умов воєнного стану безпосередньо впливає на їхню комунікаційну спроможність. С. Ситник пов'язує функціонування виконавчої влади в умовах воєнного стану з адаптивними змінами, перерозподілом функцій і трансформацією механізмів управління. Відповідно, стратегічні комунікації органів виконавчої влади доцільно розглядати як складову цієї інституційної адаптації, оскільки зміни компетенцій і процедур визначають характер міжвідомчої взаємодії, швидкість реагування та способи публічного пояснення рішень [150].

В умовах воєнного стану результативність комунікацій органів виконавчої влади залежить також від здатності поєднувати відкритість із законними обмеженнями, зумовленими вимогами безпеки. Інформаційна втома, висока швидкість поширення повідомлень, зростання суспільних очікувань щодо оперативності реагування та конкуренція офіційної інформації з неформальними цифровими джерелами підвищують вимоги до аналітичної й комунікаційної спроможності державних інституцій. За таких умов стратегічні комунікації дедалі тісніше інтегруються у процеси реалізації державної політики та міжінституційної взаємодії.

Результативність комунікацій органів виконавчої влади пов'язана також з інституційною спроможністю уряду. Н. Кононенко розглядає ефективність і легітимність українських урядів як взаємопов'язані характеристики, на які впливають інституційні обмеження та якість механізмів урядування. З позицій стратегічних комунікацій це дає змогу пов'язати переконливість публічного пояснення рішень зі здатністю виконавчої влади забезпечувати їх послідовну реалізацію, демонструвати результативність та нести відповідальність за наслідки державної політики [65].

Окремий інституційний блок становить сектор безпеки і оборони. Його специфіка визначається тим, що комунікаційні рішення тут безпосередньо пов'язані із захистом держави, застосуванням сили, захистом чутливої інформації, підтриманням бойової та суспільної стійкості, а також міжнародною легітимацією дій України. Нормативну основу цього напрямку формують, зокрема, Стратегія воєнної безпеки України та акти, що визначають повноваження Міністерства оборони України [125; 136].

У межах сектору безпеки і оборони стратегічні комунікації є одним із механізмів формування та відтворення дискурсу безпеки. Через публічні заяви, офіційні повідомлення, стратегічні наративи та інші форми комунікації визначені державою загрози й безпекові пріоритети отримують публічне вираження та включаються у ширший політичний контекст. Дискурс безпеки має

інституційний характер, оскільки його зміст формується у взаємодії політичного керівництва, органів сектору безпеки і оборони, дипломатичних структур та інших суб'єктів державної політики.

За умов посилення мілітаризації безпекового середовища особливого значення набуває узгодження комунікаційних практик цивільних і військових інституцій. Йдеться не про уніфікацію всіх повідомлень, а про забезпечення їх несуперечливості, відповідності фактичним діям і спільним стратегічним цілям. Для Міністерства оборони України нормативно визначено функції, пов'язані з інформаційним забезпеченням державної політики у сфері оборони, взаємодією з громадськістю та медіа, що створює інституційне підґрунтя для реалізації комунікаційних завдань [125].

Організаційно-правова інституціоналізація стратегічних комунікацій у сфері оборони є окремою передумовою їх системності. І. Іжутова обґрунтовує необхідність удосконалення організаційно-правових засад формування та розвитку системи стратегічних комунікацій у сфері оборони України, зокрема через чіткі механізми координації, розподіл функцій і розвиток професійної спроможності відповідальних структур. Це дозволяє розглядати інституціоналізацію стратегічних комунікацій як перехід від ситуативної взаємодії до процедурно закріпленої моделі, інтегрованої у планування та реалізацію безпекової політики [171].

Збройні Сили України, Служба безпеки України, розвідувальні органи, Міністерство внутрішніх справ України та інші суб'єкти сектору безпеки і оборони здійснюють комунікацію відповідно до власних компетенцій. В умовах воєнного стану їхні публічні повідомлення виконують не лише інформаційну, а й безпекову функцію, оскільки можуть впливати на поведінку населення, сприйняття ризиків, довіру до державних інституцій і здатність суспільства дотримуватися необхідних безпекових практик. Саме тому міжвідомча координація у цій сфері є одним із ключових критеріїв інституційної спроможності системи стратегічних комунікацій.

Цифровізація безпекового середовища розширює інституційний контур стратегічних комунікацій. В. Ліпкан та І. Діордіца, аналізуючи національну систему кібербезпеки як складову системи забезпечення національної безпеки України, підкреслюють необхідність взаємодії державних і недержавних суб'єктів та узгодження їхніх повноважень. Для стратегічних комунікацій це має принципове значення, оскільки протидія інформаційним і кіберзагрозам потребує синхронізації моніторингу, оперативного інформування, міжвідомчої координації та захисту інформаційного середовища [88].

Інституційну архітектуру стратегічних комунікацій доцільно також розглядати через механізми багаторівневої координації, що сформувалися в Україні у воєнний період. У межах цього процесу політичні інститути мають визначальне значення для формування та реалізації стратегічних комунікацій, оскільки саме в межах їхніх повноважень визначаються політичні пріоритети, ухвалюються управлінські рішення та здійснюється їх публічне обґрунтування. Узгодженість комунікацій між політичними інститутами підвищує спроможність держави протидіяти інформаційним загрозам, зміцнювати суспільну довіру та підтримувати стабільність політичної системи в умовах воєнного стану.

Стратегічні комунікації під час війни виходять за межі інформаційної політики у вузькому розумінні. Інформаційна безпека в умовах гібридної війни передбачає спроможність держави підтримувати узгоджене інформаційне середовище, протидіяти дезінформації та зберігати довіру громадян до офіційних джерел [134]. Відповідно, стратегічні комунікації охоплюють управлінську координацію, кризове інформування, довгострокові наративи та інші засоби підтримання суспільної стійкості.

У системі національної безпеки стратегічні комунікації доцільно розглядати як інтегрований елемент, що поєднує інформаційну політику, кризову комунікацію, публічну дипломатію та координацію між органами державної влади. Така інтеграція пояснює, чому їх вплив на суспільну стійкість

є наслідком не окремих інформаційних заходів, а інституційної організації комунікаційної діяльності держави.

Українська модель стратегічних комунікацій у воєнний період сформувалася як відповідь на системний характер російських інформаційних впливів. Однією з її визначальних рис стала багаторівневість: комунікаційні функції розподілені між державними інституціями, сектором безпеки й оборони, дипломатичною службою, регуляторами та органами влади на місцевому рівні. Важливою передумовою результативності цієї моделі є інституційна спроможність держави, що охоплює стратегічне планування, міжвідомчу координацію, оперативне ухвалення рішень та узгоджену реалізацію комунікаційної політики в умовах воєнних і повоєнних викликів [148].

Формування комунікативної стійкості суспільства доцільно розглядати як результат взаємодії трьох основних груп суб'єктів – державних інституцій, громадянського суспільства та міжнародних партнерів. Їхні функції відрізняються, проте взаємодоповнюють одна одну та формують багаторівневу систему підтримання суспільної стійкості в умовах гібридної війни.

На державному рівні основними механізмами є стратегічне планування комунікацій, міжвідомча координація, оперативне інформування, узгодження публічних повідомлень із політичними рішеннями та формування довгострокових стратегічних наративів. Значення державних інституцій полягає у створенні передбачуваного комунікаційного середовища, у якому громадяни можуть розуміти логіку рішень, оцінювати ризики та орієнтуватися в умовах інформаційної невизначеності. Відповідність між повідомленнями, рішеннями та практичними діями держави є однією з основних передумов формування довіри.

Комунікативна стійкість, відповідно, формується не за лінійною моделлю «держава – суспільство», а через багаторівневу мережеву взаємодію. Держава забезпечує інституційну узгодженість і стратегічну спрямованість комунікацій, громадянське суспільство – горизонтальні зв'язки, самоорганізацію та зворотний

зв'язок, міжнародні партнери – зовнішню підтримку, обмін інформацією та міжнародну легітимність. Взаємодія цих рівнів знижує вразливість суспільства до гібридних інформаційних впливів і підтримує його здатність до адаптації, координації та колективної дії.

Результативність цієї моделі залежить від рівня інституціоналізації стратегічних комунікацій, зокрема чіткого розподілу повноважень, наявності координаційних механізмів і процедур узгодження повідомлень у сфері національної безпеки [148]. В умовах війни недостатня узгодженість комунікацій породжує суперечливі сигнали, посилює недовіру та створює додаткові можливості для маніпулятивного впливу.

Одним із принципів українського підходу стало узгодження ключових державних повідомлень за принципом «єдиного голосу», що спрямоване на зменшення суперечностей між публічними позиціями органів влади та підтримання довіри до офіційних джерел.

З погляду комунікативної політики держави в кризовий період стратегічні комунікації в Україні поєднали механізми державної інформаційної політики, кризової комунікації, інформаційної безпеки та аналізу психологічних операцій. Практично це проявляється у регулярному інформуванні, узгодженні офіційних повідомлень, підготовці пояснювальних матеріалів щодо управлінських рішень і системній роботі з чутливою інформацією.

Особливе місце в системі протидії дезінформації посідає Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, створений у 2021 році. Його діяльність охоплює моніторинг інформаційного середовища, аналіз ворожих наративів, підготовку роз'яснень та розвиток стратегічної аналітики.

Суттєвий внесок у консолідацію інформаційного простору здійснює сектор безпеки й оборони. У воєнний період його стратегічні комунікації поєднують оперативне інформування, підтримання довіри, спростування дезінформації, зниження панічних настроїв і формування відповідальної інформаційної поведінки. У цьому разі комунікація стає складовою управління ризиками,

оскільки зменшує невизначеність, підвищує передбачуваність дій держави та підтримує морально-психологічну витривалість суспільства. Комунікаційна складова оборони, відповідно, має розглядатися як частина загальної архітектури безпеки, а не як допоміжна діяльність.

Міжнародний напрям також безпосередньо впливає на суспільну стійкість. Міністерство закордонних справ України протидіє російським дезінформаційним кампаніям у міжнародному середовищі, пояснює причини й наслідки агресії, підтримує взаємодію з партнерами та спростовує пропагандистські наративи й геополітичну риторику, спрямовану на виправдання російської агресії та делегітимацію України. Публічна дипломатія в умовах війни сприяє збереженню міжнародної підтримки та зміцненню легітимності України на зовнішньополітичному рівні [196]. Стійкість зовнішньої підтримки, своєю чергою, впливає і на внутрішнє сприйняття спроможності держави та перспектив подальшого спротиву.

Безпековий контур стратегічних комунікацій доповнюють Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, кіберполіція, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення та Центр протидії дезінформації при РНБО України. Їхня діяльність охоплює протидію кібератакам, реагування на інформаційні інциденти, виявлення дезінформаційних наративів та застосування регуляторних інструментів. Сукупність цих функцій формує багаторівневий контур інформаційної стійкості, у якому комунікаційні та безпекові механізми взаємопов'язані.

Зовнішньополітичний вимір інституційної системи забезпечується дипломатичною службою та Міністерством закордонних справ України. Закон України «Про дипломатичну службу» пов'язує діяльність дипломатичних органів із реалізацією зовнішньої політики та захистом національних інтересів України [120], а Положення про Міністерство закордонних справ України визначає МЗС головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у сфері зовнішніх зносин [124].

У воєнний період дипломатична комунікація інтегрує представлення офіційної позиції України, взаємодію з урядами іноземних держав і міжнародними організаціями, роботу із закордонними медіа, публічну дипломатію та протидію дезінформації у зовнішньому інформаційному середовищі. Важливою інституційною інфраструктурою цієї діяльності є мережа закордонних дипломатичних установ України [130]. Стратегічне оформлення публічної дипломатії та зовнішніх комунікацій МЗС посилює їх системність. Станом на 2026 рік Міністерство оприлюднило оновлені Стратегію публічної дипломатії та Комунікаційну стратегію МЗС на 2026–2030 роки, водночас зберігши доступ до стратегій попереднього періоду [96]. Це демонструє інституційну тяглість зовнішньополітичних комунікацій і їх адаптацію до зміненого міжнародного та безпекового середовища.

Для зіставлення української інституційної моделі важливими є підходи НАТО, Європейського Союзу та Сполучених Штатів, у яких стратегічні комунікації закріплені в різних організаційних і координаційних механізмах.

Розвиток стратегічних комунікацій у НАТО є одним із найбільш інституціоналізованих прикладів включення комунікаційної функції до безпекової політики. У межах Альянсу комунікація пов'язується зі стратегічним плануванням, публічною дипломатією, військовою діяльністю та досягненням політичних цілей. Така модель виходить із того, що інформаційний ефект рішень і дій має враховуватися на етапі їх планування, а не лише після реалізації.

Сучасне розуміння стратегічних комунікацій у НАТО виходить із їх інтеграції в управлінські та безпекові процеси, де комунікаційний ефект дій співвідноситься зі стратегічними цілями. Н. Болт, Л. Гайден, Дж. Алтуїс і М. Штольце наголошують на важливості концептуальної ясності та узгодженості термінології в межах безпекових структур. Для України це має значення з погляду поглиблення сумісності з євроатлантичними підходами не лише на рівні інструментів, а й у професійній термінології, процедурах планування та міжінституційній координації [178]. Принциповою рисою підходу НАТО є

узгодженість слів і дій. Політичні та військові рішення оцінюються також з огляду на їхній комунікаційний ефект для різних аудиторій, а публічні повідомлення мають відповідати фактичній поведінці інституцій Альянсу. Такий підхід зменшує ризик розриву між задекларованими цілями та практикою їх реалізації [223].

Для України NATO Strategic Communications Policy 2009 року має важливе значення як один із ранніх нормативних документів, у якому стратегічні комунікації пов'язуються з координованим використанням комунікаційних спроможностей для підтримки політики, операцій і діяльності Альянсу. У цьому контексті документ є важливим орієнтиром для подальшого розвитку в Україні узгодженого використання публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю та інформаційних інструментів у межах єдиної стратегічної логіки [222, с. 1–3].

Досвід операцій НАТО в умовах міжнародних конфліктів продемонстрував, що досягнення безпосередніх військових цілей не гарантує довгострокової політичної результативності без підтримання легітимності, довіри та зрозумілості мандату. Це сприяло поступовому включенню комунікаційного виміру до ширшого операційного середовища та посиленню уваги до довгострокових наслідків інформаційної взаємодії. Інституційним центром розвитку відповідної експертизи став створений у Ризі Центр передового досвіду НАТО зі стратегічних комунікацій. Його дослідницька діяльність охоплює дезінформацію, інформаційні операції, цифрові платформи, гібридні впливи та суспільну стійкість. Наявність спеціалізованої експертної інституції демонструє перехід від ситуативного реагування до системного аналізу інформаційного середовища. [221].

Інституціоналізація цього підходу відображена і в практичних документах НАТО та NATO StratCom COE, у яких систематизуються підходи до стратегічного планування, наративів, координації та оцінювання комунікаційних ефектів. Для українського контексту їх значення полягає у можливості зіставити національні практики з усталеними підходами Альянсу та посилити процедурну

сумісність стратегічних комунікацій. Теоретично такий підхід корелює з концепцією К. Пола, у якій стратегічна комунікація пов'язується з координацією дій, повідомлень, образів та інших форм сигналізування відповідно до стратегічних цілей. Для багатосторонніх безпекових структур це важливо, оскільки суперечність між рішеннями, практичними діями та їхнім публічним поясненням може послаблювати довіру як усередині організації, так і серед зовнішніх аудиторій[178; 223].

Американська модель стратегічних комунікацій поєднує безпековий, дипломатичний і ціннісний виміри. У зовнішньополітичному контексті комунікація використовується для пояснення стратегічних намірів, підтримання союзницьких відносин, легітимації міжнародних рішень і взаємодії з іноземними аудиторіями. Важливою її складовою є публічна дипломатія, що функціонує поряд із класичними дипломатичними та безпековими інструментами.

Інституційне закріплення цього підходу простежується у документах Міністерства оборони США, де стратегічні комунікації розглядаються як процес, що потребує інтеграції політики, доктрини, планування, операцій та міжвідомчої координації. Така логіка є важливою для українського досвіду, оскільки демонструє необхідність формалізованих процедур узгодження комунікаційних дій між безпековими, дипломатичними й цивільними інституціями [241].

Теоретично ціннісний вимір зовнішньої комунікації пояснюється концепцією «м'якої сили» Дж. Ная. Її зміст полягає у здатності держави досягати бажаних результатів через привабливість культури, політичних цінностей і політики, а не лише через примус чи матеріальні стимули. Для України в умовах війни це підкреслює значення міжнародної довіри, культурної присутності та ціннісної аргументації як доповнення до дипломатичних і безпекових інструментів [225, с. 11].

Інституційно публічна дипломатія США реалізується через структури Державного департаменту, відповідальні за роботу з іноземними аудиторіями, міжнародні освітні та професійні обміни, культурні програми й цифрову

комунікацію. У такий спосіб стратегічна взаємодія виходить за межі офіційних заяв і охоплює довгострокове формування партнерських зв'язків та взаємного розуміння. [242].

Місцевий рівень є необхідною складовою багаторівневої системи стратегічних комунікацій, оскільки саме тут загальнодержавні рішення безпосередньо співвідносяться з безпековими, соціальними та гуманітарними потребами територіальних громад. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» закріплює повноваження органів місцевого самоврядування та принципи відкритості їх діяльності [128], тоді як у період воєнного стану додаткового значення набувають механізми діяльності військових адміністрацій [132; 140].

Військові адміністрації та органи місцевого самоврядування є важливими суб'єктами кризової комунікації на територіальному рівні. Оперативне доведення інформації про евакуацію, безпекові обмеження, наслідки обстрілів, стан критичної інфраструктури та порядок отримання допомоги безпосередньо пов'язане з виконанням управлінських і захисних функцій. Нормативне підґрунтя оповіщення та інформування населення про загрози закріплене також у Кодексі цивільного захисту України [57].

Загальнодержавних рішень, а як самостійний компонент багаторівневої системи стратегічних комунікацій. О. Новакова визначає місцеве самоврядування як важливий чинник стійкості українського суспільства та підкреслює значення громадсько-політичної участі й політичної комунікації. У воєнний період це надає комунікаціям громад додаткового інституційного значення, оскільки саме на місцевому рівні поєднуються оперативне інформування, реалізація державної політики та безпосередній зворотний зв'язок із населенням [99, с. 5–11].

Дослідження кризових комунікацій у надзвичайних ситуаціях засвідчують, що результативність територіальної комунікації залежить від своєчасності, точності, зрозумілості повідомлень і налагодженої взаємодії між суб'єктами

реагування [116, с. 155–160]. У воєнних умовах ці вимоги набувають додаткового значення через високий рівень невизначеності, фрагментацію інформаційного середовища та можливість навмисного поширення неправдивої інформації противником.

Суспільна консолідація формується також на місцевому рівні через спроможність територіальних громад забезпечувати кризове інформування, прозорість рішень, інституційну спроможність і взаємодію з військовими адміністраціями. Комунікації на місцевому рівні дають змогу адаптувати загальнодержавні повідомлення до конкретних безпекових і соціальних умов, забезпечувати оперативність реагування та підтримувати довіру через безпосередню взаємодію влади з населенням [135].

На інституційному рівні комунікативна стійкість суспільства залежить від спроможності політичних інститутів забезпечувати послідовність, достовірність і передбачуваність комунікації, узгоджувати повідомлення з управлінськими рішеннями та підтримувати сталі канали взаємодії з громадянами. Саме на цьому рівні значною мірою формується довіра до держави як суб'єкта політичного управління та джерела суспільно значущої інформації.

Місцевий рівень наближує стратегічні комунікації до повсякденного досвіду громадян. Органи місцевого самоврядування, місцеві адміністрації, громадські ініціативи та місцеві медіа адаптують загальнодержавні повідомлення до безпекових, соціальних та інформаційних потреб територіальних громад. Тут також реалізуються механізми зворотного зв'язку, які дають змогу враховувати потреби населення та коригувати комунікаційні практики відповідно до змін суспільних настроїв.

Окремою складовою інституційної системи є взаємодія держави з громадянським суспільством. Волонтерство, діяльність громадських організацій, професійних спільнот, фактчекінгових ініціатив та експертних мереж створюють додаткові канали поширення перевіреної інформації, підтримують горизонтальні зв'язки та посилюють здатність суспільства до

самоорганізації. У цьому сенсі стратегічні комунікації формуються не лише вертикальною взаємодією державних інституцій, а й через мережеву кооперацію з недержавними акторами.

Легітимаційна функція стратегічних комунікацій особливо виразно проявляється у воєнний період, коли суспільна підтримка рішень залежить від довіри до політичних інститутів, зрозумілості їх аргументації та відповідності між заявленими цілями і практичними діями. О. Новакова та М. Остапенко розглядають легітимацію політичної влади в умовах воєнного стану через взаємозв'язок ефективності інститутів, довіри, законності та взаємодії з громадянським суспільством. Це підтверджує, що включення представників недержавних організацій у комунікаційні процеси має супроводжуватися збереженням інституційної відповідальності держави й підтриманням довіри до її рішень [101].

Роль таких мереж доцільно аналізувати крізь призму формальних і неформальних інститутів. Неформальні практики взаємодії, довірчі мережі та професійні спільноти часто забезпечують оперативність обміну інформацією, якої складно досягти суто адміністративними процедурами. Разом із тим включення недержавних акторів до системи стратегічних комунікацій потребує збереження інституційної відповідальності держави, чіткого розмежування повноважень та недопущення підміни офіційних каналів неформальними джерелами.

В умовах інформаційної війни та асиметричного конфлікту результативність стратегічних комунікацій залежить від рівня їх інституціоналізації, чіткості розподілу компетенцій, здатності до міжвідомчої координації та відповідності публічних повідомлень політичним рішенням і практичним діям. Оперативність сама по собі не гарантує результативності: комунікаційна реакція, що не узгоджена з фактичними діями інституцій або суперечить повідомленням інших органів влади, може посилювати невизначеність і знижувати довіру.

Результативність зазначених механізмів залежить від узгодженості дій між органами влади, сектором безпеки й оборони, дипломатичною службою та місцевим самоврядуванням. Інституціоналізація стратегічних комунікацій і наявність чітких координаційних процедур зменшують фрагментарність повідомлень та сприяють переходу від ситуативного реагування до системного підтримання суспільної стійкості [148].

З позицій інституційного аналізу істотним ризиком є фрагментація комунікаційного простору внаслідок послаблення міжвідомчої координації. Розбіжності між позиціями органів державної влади, сектору безпеки й оборони та дипломатичної служби можуть породжувати суперечливі сигнали, знижувати суспільну довіру та підвищувати вразливість до дезінформаційних впливів. Тому інституційна цілісність системи стратегічних комунікацій потребує постійної координації, а не лише ситуативного узгодження повідомлень.

Проведений аналіз надає підстави визначити інституційну систему стратегічних комунікацій України як багаторівневу та функціонально диференційовану мережу взаємодії політичних, безпекових, дипломатичних, місцевих і спеціалізованих інформаційно-комунікаційних інституцій. Її структура поєднує вертикальні механізми формування й реалізації державної політики з горизонтальною координацією між органами влади, громадянським суспільством, медіа та іншими стейкхолдерами.

Такий розподіл функцій не означає ізольованого функціонування окремих рівнів. Результативність системи визначається якістю їх взаємодії, міжвідомчою координацією, наявністю механізмів зворотного зв'язку та відповідністю публічних повідомлень реальним діям державних інституцій. Поєднання вертикальної координації з горизонтальними зв'язками підвищує адаптивність системи до змін інформаційного й безпекового середовища та зменшує ризик комунікаційної фрагментації.

Інституційна результативність цієї системи залежить не лише від формальної наявності органів і процедур, а й від якості їх координації, розподілу компетенцій та спроможності підтримувати суспільну легітимність рішень.

В умовах інформаційного протистояння, спричиненого збройною агресією Російської Федерації проти України, результативність стратегічних комунікацій залежить від рівня їх інституціоналізації, чіткості розподілу компетенцій, здатності до міжвідомчої координації та відповідності публічних повідомлень політичним рішенням і практичним діям.

Проблема легітимації має також інституційний вимір, пов'язаний із реальною якістю реформ і спроможністю політичних інститутів. Н. Кононенко аналізує співвідношення легітимації та імітації реформ у слабко інституціоналізованій демократії. У контексті стратегічних комунікацій це застерігає від ситуації, коли комунікаційне обґрунтування випереджає або підміняє зміст політичних змін: довгострокова довіра формується лише тоді, коли публічні наративи відповідають практичним результатам інституційної діяльності [64].

Отже, інституційна система стратегічних комунікацій України в умовах воєнного стану забезпечує організаційне поєднання безпекових, управлінських, інформаційних і зовнішньополітичних функцій. У межах запропонованої двокомпонентної моделі вона становить основу оборонно-кризового компонента, орієнтованого на реагування на загрози, підтримання державної та суспільної стійкості, координацію рішень і протидію деструктивним інформаційним впливам. Водночас сформовані під час війни інституційні спроможності, механізми координації та мережі довіри створюють передумови для переходу до конструктивно-інноваційного компонента стратегічних комунікацій, пов'язаного з відновленням, реформами та довгостроковим розвитком.

2.2. Вплив стратегічних комунікацій на суспільну стійкість та консолідацію населення

Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України зумовила істотне зростання ролі стратегічних комунікацій у забезпеченні державної та суспільної стійкості. В умовах системного інформаційного протистояння дезінформація, інформаційно-психологічні операції, кібератаки та інші форми гібридного впливу використовуються не лише для викривлення окремих фактів, а й для послаблення довіри до державних інституцій, дезорганізації суспільної взаємодії та зниження спроможності громадян до узгоджених колективних дій. За таких умов стратегічні комунікації набувають значення інтегрованого елементу безпекової політики, що поєднує інформування, публічне пояснення політичних рішень, протидію маніпулятивним впливам і підтримання стійких комунікаційних зв'язків між державою та суспільством [138].

Одним із ключових напрямів інформаційного впливу в умовах війни є цілеспрямоване послаблення суспільної згуртованості через поширення недовіри, поглиблення політичної та соціальної поляризації, формування суперечливих інтерпретацій подій і делегітимацію політичних інститутів. Відповідно, результативність стратегічних комунікацій не може визначатися лише обсягом або оперативністю офіційного інформування. Принципового значення набуває здатність держави забезпечувати послідовність і аргументованість публічних повідомлень, пояснювати логіку ухвалених рішень, підтримувати сталі механізми зворотного зв'язку та формувати умови, за яких громадяни можуть співвідносити офіційні позиції з власним досвідом і альтернативними джерелами інформації.

У межах гібридної війни інформаційний вимір набуває значення, співмірного з воєнним, економічним і політичним, а комунікація використовується як інструмент стратегічного впливу, спрямованого на

порушення функціональної спроможності держави, легітимності політичних рішень і здатності суспільства до самоорганізації [138]. За таких умов Україна була змушена вибудовувати багаторівневу систему стратегічних комунікацій, орієнтовану на оперативне реагування, доказовість, міжінституційну координацію та захист населення від інформаційних впливів.

Дискурс безпеки за таких умов формується як один із ключових смислових компонентів стратегічних комунікацій. У його межах визначаються характер і джерела загроз, об'єкти захисту та способи реагування на них. В умовах повномасштабної війни державний дискурс безпеки формується навколо необхідності реагування не лише на воєнні та інформаційні виклики, а й на екзистенційні загрози, що безпосередньо стосуються збереження державного суверенітету, політичної суб'єктності та суспільної цілісності України

Практична реалізація стратегічних комунікацій у цьому середовищі залежить від інституційної спроможності державних органів забезпечувати узгодженість дій, безперервність інформаційної взаємодії та адаптацію комунікаційної політики до змін безпекового середовища.

Функціонування системи стратегічних комунікацій потребує скоординованої взаємодії суспільно-політичних структур на стратегічному та операційному рівнях. Міжінституційна координація дає змогу узгоджувати комунікаційні рішення, зменшувати фрагментарність повідомлень і посилювати стійкість держави до інформаційних загроз.

Суспільна стійкість у період повномасштабної війни є багатовимірним явищем, що характеризує здатність суспільства протистояти екзистенційним загрозам, адаптуватися до змін і зберігати функціональність державних інституцій, цілісність соціальних зв'язків та спроможність до колективної дії. Її підтримання потребує врахування відмінностей між соціальними групами, зокрема їхніх ціннісних орієнтацій, інформаційних потреб, рівня політичної участі та моделей сприйняття публічних повідомлень. Диференціація

стратегічних комунікацій відповідно до характеристик таких груп підвищує їх результативність і сприяє суспільній консолідації [145, с. 41–45; 139].

Психологічний ресурс суспільної стійкості доцільно розглядати також через збереження й відновлення індивідуальних та колективних ресурсів. С. Гобфолл пов'язує стресостійкість із здатністю людей і спільнот накопичувати, захищати та відновлювати ресурси у взаємодії з соціальним і культурним середовищем. У комунікативному вимірі це підкреслює значення повідомлень і практик, які підтримують відчуття контролю, соціальної пов'язаності та доступності ресурсів у тривалих кризових умовах [210, с. 51–55].

У межах українського безпекового дискурсу стійкість розглядається як здатність держави й суспільства зберігати функціональність, адаптуватися до кризових змін і відновлюватися після потрясінь, що безпосередньо пов'язано з ефективністю інституційних механізмів управління та комунікації [145, с. 41–44]. Для цього дослідження суспільна стійкість розглядається через взаємодію інституційної спроможності, довіри й соціальної згуртованості та якості комунікаційних зв'язків між державою і суспільством.

Окремого концептуального осмислення потребує комунікативна стійкість суспільства як складова ширшої суспільної стійкості. Її доцільно відмежовувати від інформаційної стійкості, яка характеризує передусім здатність держави та суспільства протидіяти дезінформації, маніпулятивним впливам та іншим інформаційним загрозам. Комунікативна стійкість натомість відображає здатність зберігати й відтворювати функціональні зв'язки між державою, громадянами та іншими суспільними суб'єктами в умовах тривалого інформаційного тиску, високої невизначеності та зовнішньої дестабілізації.

У межах цього дослідження комунікативна стійкість суспільства визначається як здатність в умовах тривалих інформаційних, психологічних та інших гібридних впливів зберігати й відтворювати функціональні комунікаційні зв'язки, суспільну довіру та спільні ціннісно-сміслові орієнтири, критично сприймати інформацію, адаптуватися до змін інформаційного середовища та

підтримувати спроможність до діалогу, самоорганізації й колективної дії. За такого розуміння комунікативна стійкість є динамічною властивістю суспільної взаємодії, від якої залежить можливість підтримувати довіру, обмін достовірною інформацією та координацію дій у кризових умовах [212, с. 2–5].

В умовах гібридної війни значення комунікативної стійкості посилюється, оскільки деструктивний інформаційний вплив спрямовується на порушення зв'язків між державою та суспільством, зниження довіри до політичних інститутів, поляризацію соціальних груп і послаблення їхньої здатності до узгодженої колективної дії. Стійкість до таких впливів визначається спроможністю своєчасно виявляти дезінформацію, підтримувати сталі вертикальні та горизонтальні комунікаційні зв'язки, забезпечувати зворотний зв'язок і зберігати спільні смислові орієнтири.

Суспільно-політична стабільність у цьому контексті є одним із результатів стійкого інформаційного середовища. Є. Міненко, К. Захаренко, Р. Драпушко та О. Волянюк пов'язують виклики воєнного стану з проблематикою інформаційної безпеки, дезінформації та суспільно-політичної стабільності. Це дає підстави розглядати комунікативну стійкість не лише як здатність окремих аудиторій критично сприймати інформацію, а й як умову недопущення трансформації інформаційного впливу у ширшу політичну дестабілізацію [97, с. 43–47].

Формування комунікативної стійкості суспільства ґрунтується на взаємодії кількох механізмів: інституційній координації комунікацій, підтриманні суспільної довіри, розвитку критичного сприйняття інформації, забезпеченні зворотного зв'язку й громадянської участі, збереженні спільних ціннісних орієнтирів та розвитку горизонтальних комунікаційних мереж. Їх взаємодія створює середовище, у якому зовнішній інформаційний вплив не призводить автоматично до руйнування довіри, суспільної фрагментації чи втрати спроможності до колективної дії [139].

Комунікативна стійкість не може формуватися виключно через діяльність державних інституцій. Держава забезпечує стратегічну узгодженість,

достовірність і передбачуваність комунікацій, тоді як громадянське суспільство, медіа, волонтерські та професійні спільноти підтримують горизонтальні зв'язки, сприяють поширенню перевіреної інформації, розвитку медіаграмотності, громадському контролю та самоорганізації. Міжнародні партнери доповнюють цю взаємодію експертною та інституційною підтримкою, обміном інформацією і протидією транснаціональним дезінформаційним кампаніям. У результаті комунікативна стійкість формується як наслідок багаторівневої взаємодії держави, громадянського суспільства та міжнародного середовища.

Медіа в такій системі виступають не лише каналом поширення повідомлень, а й окремим суб'єктом інформаційної безпеки. К. Захаренко та Є. Міненко акцентують на ролі медіа у підтриманні стабільності інформаційного середовища та протидії пропагандистським впливам. Відтак результативність стратегічних комунікацій залежить також від якості взаємодії державних інституцій із професійними медіа, збереження стандартів перевірки інформації та спроможності інформаційного простору відтворювати достовірні суспільно значущі повідомлення [46, с. 30–34].

Стратегічні комунікації впливають на суспільну стійкість через узгодження інформаційних потоків, формування спільних рамок інтерпретації подій і підтримання довіри до державних інституцій. Послідовність, доказовість і передбачуваність публічних повідомлень дають змогу зменшувати вплив чинників невизначеності та сприяють суспільній консолідації. У кризових умовах стратегічні комунікації виконують також мобілізаційну функцію, підтримуючи готовність до колективної дії, сприйняття необхідних політичних рішень і стійкість суспільства до дестабілізаційних впливів.

Теоретичною основою для пояснення цього взаємозв'язку може слугувати підхід М. Кастельса, у якому комунікаційний простір розглядається як середовище формування смислів, що впливають на політичну поведінку, довіру та здатність спільнот до колективної дії [181, с. 136–140]. Для аналізу українського досвіду цей підхід дає змогу простежити, як стратегічні комунікації

впливають на соціальні зв'язки, колективні очікування та моделі політичної поведінки, від яких значною мірою залежить суспільна стійкість.

Громадянське суспільство формує переважно горизонтальний рівень комунікативної стійкості. Волонтерство, діяльність громадських організацій, професійних і експертних спільнот, медіа та місцевих мереж сприяють поширенню інформації, зворотному зв'язку, громадському контролю, розвитку медіаграмотності та адаптації загальнонаціональних повідомлень до потреб окремих соціальних груп і територіальних громад. Їх діяльність посилює здатність суспільства до самоорганізації та зменшує залежність інформаційного середовища від виключно вертикальних каналів державної комунікації.

Стійкі моделі взаємодії влади й громадянського суспільства є важливою умовою того, щоб горизонтальні комунікації не залишалися ситуативними. У колективній монографії, присвяченій досвіду взаємодії влади і громадянського суспільства в різних країнах, акцент зроблено на механізмах участі, співпраці та інституціоналізації суспільного діалогу. Для України це означає доцільність розглядати громадянське суспільство не як додаткову аудиторію державних повідомлень, а як партнера у формуванні стійкого комунікаційного середовища [16, с. 7–11].

Горизонтальні комунікаційні зв'язки мають особливе значення для суспільної стійкості, оскільки підтримують взаємодію між громадянами навіть за умов порушення традиційних каналів комунікації або зниження довіри до окремих інституцій. Розвинені мережі громадянської взаємодії забезпечують циркуляцію інформації, взаємну підтримку та мобілізацію ресурсів у кризових ситуаціях.

Практичним проявом горизонтальної самоорганізації є громадські ініціативи, які створюють додаткові канали обміну інформацією, взаємодопомоги та участі. О. С. Комова розглядає громадські ініціативи як складову процесу формування громадянського суспільства. У воєнному середовищі їх комунікаційне значення посилюється, оскільки вони здатні

оперативно мобілізувати ресурси, передавати локально значущу інформацію та підтримувати суспільні зв'язки за умов високої невизначеності [63, с. 553–554].

На рівні суспільного сприйняття важливими передумовами консолідації залишаються довіра до офіційних джерел, узгодженість публічних повідомлень і рівень політичної культури. Особливого значення набуває адресність комунікацій, оскільки різні соціальні групи по-різному сприймають інформацію, оцінюють ризики та реагують на політичні рішення. Урахування цих відмінностей дає змогу точніше визначати зміст і канали стратегічних комунікацій та підтримувати довіру до державних інституцій.

У кризових умовах персоніфікація політичної комунікації також впливає на сприйняття інституцій і державної політики. М. Розумний аналізує харизму і трансформаційне лідерство в нових незалежних державах, що дозволяє враховувати роль лідерства у формуванні політичної мобілізації та суспільних очікувань. Для стратегічних комунікацій важливо, щоб персоніфікований ресурс лідерства не підміняв інституційні механізми, а підтримував зрозумілість стратегічних цілей і довіру до державної політики [148, с. 157–161].

Суспільна консолідація при цьому має ґрунтуватися не лише на узгодженості інформаційного простору, а й на спільних демократичних цінностях, що формують основу політичної культури та зміцнюють національну ідентичність суспільства. До них належать повага до людської гідності, свободи, прав людини, верховенства права, політичного плюралізму, відповідальності та громадянської участі. В умовах війни стратегічні комунікації сприяють збереженню цих ціннісних орієнтирів, пов'язуючи завдання суспільної мобілізації та стійкості з демократичним характером державної політики.

Трансформація політичної культури під впливом війни посилює значення громадянської суб'єктності як ресурсу стійкості. В. Корнієнко пов'язує воєнний досвід із змінами політичної культури, національної ідентичності, громадянського суспільства, волонтерства та демократичної резильєнтності. У комунікативному вимірі це означає, що суспільна консолідація підтримується не

лише спільним сприйняттям загрози, а й активним відтворенням громадянських норм, цінностей і моделей участі [75, с. 103–107].

Символічні та меморіальні практики також можуть посилювати спільний простір ідентичності. Т. Бевз і Т. Василевська розглядають музейні практики як інструмент формування національної ідентичності та суспільної консолідації. Для стратегічних комунікацій це розширює інструментарій довгострокового смислотворення: поряд з оперативними повідомленнями значення мають способи публічного осмислення спільного досвіду, пам'яті та символів, які підтримують відчуття належності до політичної спільноти [9, с. 118–122].

Стратегічні комунікації впливають також на формування демократичного світогляду та зміцнення національної ідентичності, що ґрунтуються на визнанні людської гідності, свободи, відповідальності, суспільного діалогу, участі громадян у політичних процесах та довіри до демократичних інституцій. Підтримання цих орієнтирів в умовах війни є важливою передумовою суспільної стійкості та консолідації населення.

Демократичний світогляд у кризових умовах є важливою ціннісною основою суспільної стійкості. В. Гапоненко та В. Рихлік розглядають його трансформацію через демократичні цінності, громадянську позицію, громадянську активність і соціальний капітал. Для стратегічних комунікацій це означає необхідність підтримувати не лише мобілізаційну готовність суспільства, а й відчуття громадянської суб'єктності, участі та приналежності до демократичної політичної спільноти [19, с. 200–204].

Окремий вимір консолідації пов'язаний із деколонізацією способів опису України та подоланням зовнішньо нав'язаних інтерпретацій її історії й ідентичності. М. Рябчук аналізує токсичний вплив «імперського знання» та виклики деколонізації. Для стратегічних комунікацій це означає потребу послідовно підтримувати суб'єктну українську рамку, яка зміцнює національну ідентичність і зменшує вразливість суспільства до наративів, побудованих на запереченні української політичної самостійності [150, с. 89–93].

Комунікативна стійкість суспільства має багаторівневий характер і проявляється на інституційному, суспільному, місцевому та міжнародному рівнях. Їх взаємодія дає змогу поєднувати загальні принципи стратегічних комунікацій з особливостями різних соціальних груп, територій і комунікаційних середовищ.

На суспільному рівні комунікативна стійкість виявляється у здатності громадян, громадських організацій, медіа, волонтерських і професійних спільнот підтримувати горизонтальні зв'язки, поширювати перевірену інформацію, здійснювати громадський контроль та координувати колективні дії. Важливою її характеристикою є збереження суспільного діалогу навіть за наявності розбіжностей у політичних позиціях та оцінках окремих рішень.

На міжнародному рівні комунікативна стійкість пов'язана зі спроможністю держави та інших українських суб'єктів підтримувати сталі зв'язки з міжнародними партнерами, протидіяти зовнішнім дезінформаційним кампаніям і забезпечувати узгодженість внутрішніх та зовнішніх стратегічних наративів. Міжнародна підтримка одночасно впливає на внутрішній комунікаційний простір, посилюючи відчуття політичної суб'єктності держави та її включеності у ширшу систему міжнародної взаємодії.

Комунікативна стійкість суспільства формується через постійну взаємодію інституційних, горизонтальних, місцевих і міжнародних комунікацій. Порушення зв'язків на одному з рівнів може послаблювати загальну стійкість комунікаційної системи, тоді як їх узгоджене функціонування підвищує здатність суспільства адаптуватися до інформаційних і політичних викликів, зберігати довіру та підтримувати спроможність до колективної дії.

Українська модель стратегічних комунікацій у воєнний період засвідчує, що консолідація населення залежить від інституційної узгодженості, доказовості, регулярності та прозорості комунікацій, які підтримують довіру й спільне розуміння подій. За таких умов стратегічні комунікації трансформуються з інструменту інформування у складову інформаційної

оборони та системи національної безпеки, що поєднує реагування на інформаційні атаки з формуванням довгострокових наративів [138].

Одним із важливих чинників суспільної стійкості є довіра між державою й громадянами. Значення у її формуванні мають неформальні інститути, через які поширюються суспільно значущі норми, практики взаємодії та моделі колективної поведінки. Вони доповнюють діяльність формальних політичних інститутів і сприяють зміцненню легітимності державних комунікацій.

Довіра має не лише ціннісне, а й ресурсне значення для функціонування суспільства. М. Остапенко та Л. Бунгеа розглядають довіру до влади як ресурс суспільного розвитку, що впливає на сприйняття політичних інститутів і готовність громадян до взаємодії. У воєнний період це особливо важливо, оскільки накопичений кредит довіри визначає спроможність держави комунікувати складні рішення в умовах високої невизначеності та ризику [110, с. 17–20].

У воєнний період довіра набуває функціонального значення, оскільки впливає на готовність населення сприймати офіційні повідомлення як достовірні, дотримуватися управлінських рішень і виявляти громадянську активність через участь у колективних діях, спрямованих на протидію загрозам. За відсутності довіри навіть розвинені комунікаційні механізми втрачають частину своєї результативності.

Стратегічні комунікації впливають на рівень довіри через узгодженість, регулярність і передбачуваність інформаційних дій держави. В умовах впливу численних чинників невизначеності відсутність суперечливих сигналів і сталість комунікаційних практик знижують тривожність та обмежують можливості для деструктивних інформаційних впливів. Передбачуваність комунікації розглядається також як один із чинників підтримання легітимності влади та сприйняття її рішень як обґрунтованих [139]. Для України це актуалізує перехід від фрагментарних реактивних повідомлень до системної комунікаційної політики зі сталою логікою стратегічних наративів.

Легітимність управлінських рішень у період війни формується через поєднання правових підстав із публічним поясненням складних і суспільно чутливих заходів. Цьому сприяє використання політичних технологій, орієнтованих на діалог із суспільством, прогнозування суспільних реакцій, сегментацію аудиторій та адаптацію комунікаційних повідомлень до різних соціальних груп.

Легітимаційна функція стратегічних комунікацій особливо виразно проявляється в умовах воєнного стану, коли суспільна підтримка політичних і управлінських рішень значною мірою залежить від довіри до державних інституцій, зрозумілості їх аргументації та відповідності між заявленими цілями і практичними діями. О. Новакова та М. Остапенко розглядають легітимацію політичної влади в умовах воєнного стану через взаємозв'язок ефективності інститутів, довіри, законності та взаємодії з громадянським суспільством. Це дає підстави стверджувати, що залучення недержавних акторів до комунікаційних процесів має поєднуватися зі збереженням інституційної відповідальності держави та підтриманням довіри до її рішень [106, с. 7–10].

Мобілізаційні рішення, обмеження, регулювання інформаційного простору та зміни у соціально-економічній політиці потребують послідовного пояснення їх причин, цілей і очікуваних наслідків. Стратегічні комунікації у цьому випадку пов'язують логіку безпекових рішень із повсякденним досвідом громадян, підтримуючи їх суспільне сприйняття та довіру до процесу політичного управління [151, с. 53–57].

Психологічний вимір суспільної стійкості також пов'язаний зі стратегічними комунікаціями. Тривала війна впливає на емоційні стани, мотивацію та здатність населення витримувати довготривалий стрес. За таких умов комунікація може виконувати стабілізаційну функцію через підтримання відчуття сенсу, перспективи та колективної відповідальності. Поєднання раціонального пояснення з емоційно зрозумілими наративами сприяє

зменшенню наслідків інформаційного перевантаження та підтриманню психологічної витривалості.

Тривала війна трансформує структуру соціальної напруженості й підвищує вимоги до чутливості державної комунікації. М. Остапенко аналізує зміни соціальної напруженості в умовах війни, що дозволяє враховувати різний досвід соціальних груп, накопичення втрат, невизначеність і ризик посилення внутрішніх суперечностей. Отже, стратегічні комунікації мають не лише підтримувати стійкість, а й уникати повідомлень, здатних поглиблювати відчуття несправедливості, виключення або дистанції між групами [112, с. 15–19].

Підхід М. Кастельса до комунікаційної влади дає змогу пояснити зв'язок між формуванням домінантних смислів, політичною поведінкою та соціальною згуртованістю [181, с. 136–140]. В українському випадку наративи солідарності, відповідальності та спротиву стали одним із чинників підтримання внутрішньої єдності. Їх переконливість при цьому залежить від відповідності між публічними повідомленнями та практичними діями держави.

Тривалість війни актуалізує також проблему інформаційної втоми. Накопичення стресу та зниження чутливості до повідомлень можуть послаблювати увагу до критично важливої інформації. Це потребує адаптації інтенсивності, форматів і тональності комунікації без втрати її стратегічної послідовності. Така адаптивність дає змогу підтримувати контакт із суспільством і його залученість у довгостроковій перспективі.

Відкритість щодо реального стану справ та пояснення складних обставин також впливають на формування довіри. Готовність державних інституцій визнавати проблеми та водночас чітко визначати цілі й пріоритети посилює сприйняття держави як відповідального суб'єкта політичного управління. Це сприяє розвитку демократичної політичної культури, формуванню відповідальної громадянської позиції та підвищує рівень громадянської

активності, що виявляється у солідарній поведінці, самоорганізації та участі громадян у колективних діях.

Для подальшої концептуалізації комунікативної стійкості суспільства доцільно визначити її основні критерії, що дають змогу оцінювати не лише наявність відповідних комунікаційних практик, а й їхню спроможність підтримувати функціональність суспільної взаємодії в умовах гібридних загроз.

Першим критерієм є рівень довіри до джерел суспільно значущої інформації та політичних інститутів. Йдеться не про безумовну підтримку державної політики, а про готовність громадян сприймати офіційні повідомлення як достовірне джерело інформації, співвідносити їх з іншими джерелами та враховувати під час ухвалення рішень. Зниження довіри підвищує вразливість інформаційного середовища до маніпулятивних наративів і дезінформації.

Другим критерієм є узгодженість і передбачуваність комунікації. Комунікативно стійке середовище характеризується відсутністю системних суперечностей між повідомленнями державних інституцій, відповідністю публічних заяв практичним діям та послідовністю стратегічних наративів упродовж тривалого часу. Особливої ваги це набуває в умовах високої невизначеності, коли суперечливі сигнали можуть посилювати тривожність і знижувати довіру до системи управління.

Третім критерієм є здатність суспільства критично сприймати інформацію та протистояти маніпулятивним впливам. Вона охоплює спроможність розрізняти достовірну й недостовірну інформацію, виявляти маніпулятивні прийоми, перевіряти джерела та уникати автоматичного поширення повідомлень, спрямованих на провокування страху, недовіри або соціальної поляризації. Розвинене критичне сприйняття зменшує залежність суспільної стійкості від оперативності державного спростування кожного окремого випадку дезінформації.

Четвертим критерієм є наявність сталих вертикальних і горизонтальних комунікаційних зв'язків. Вертикальний рівень охоплює взаємодію між державними інституціями та громадянами, горизонтальний – обмін інформацією і координацію між громадянами, громадськими організаціями, волонтерськими ініціативами, професійними спільнотами, медіа та територіальними громадами. Стійкість цих зв'язків підтримує обмін інформацією та координацію дій навіть за умов порушення окремих каналів комунікації.

П'ятим критерієм є адаптивність комунікаційної системи. У процесі тривалої війни змінюються інформаційні потреби, емоційні стани та моделі поведінки аудиторій, тому результативність комунікації залежить від спроможності інституцій коригувати формати, канали та інтенсивність взаємодії без втрати стратегічної послідовності. Адаптивність передбачає також урахування регіональних, соціальних, вікових та інших особливостей аудиторій.

Шостим критерієм є збереження здатності до суспільного діалогу та колективної дії. Комунікативна стійкість проявляється не у відсутності суперечностей чи критики, а у спроможності суспільства підтримувати взаємодію, обговорювати проблеми та координувати спільні дії за наявності політичних, соціальних або інформаційних розбіжностей. Саме ця характеристика дає змогу відрізнити суспільну консолідацію від інформаційної уніфікації.

Рівень комунікативної стійкості суспільства, відповідно, може визначатися через сукупність взаємопов'язаних характеристик: довіру, узгодженість комунікацій, критичне сприйняття інформації, стійкість вертикальних і горизонтальних зв'язків, адаптивність комунікаційної системи та збереження спроможності до діалогу й колективної дії. Такий підхід дає змогу розглядати комунікативну стійкість як окремий аналітичний компонент ширшої суспільної стійкості.

Попри загальну результативність української моделі стратегічних комунікацій у період повномасштабної війни, її вплив на суспільну стійкість не

є безумовним. Тривале збройне протистояння породжує структурні та психологічні виклики, які обмежують результативність окремих комунікаційних практик і потребують постійної адаптації інституційних підходів. Тому поряд із позитивним впливом стратегічних комунікацій на консолідацію населення необхідно враховувати межі їхньої ефективності та потенційні ризики для довгострокової суспільної стійкості.

Одним із таких викликів є інформаційна втома, що виникає в умовах тривалої кризової комунікації. Постійна інформаційна напруга може призводити до зниження чутливості до повідомлень, селективного сприйняття інформації та прагнення обмежувати взаємодію з новинним потоком. За таких обставин навіть достовірні й оперативні інформації можуть втрачати мобілізаційний потенціал, а інформаційні прогалини – заповнюватися чутками, спрощеними інтерпретаціями або ворожими наративами.

Окремим викликом є необхідність підтримувати баланс між прозорістю та безпекою. В умовах війни обмеження доступу до певної інформації може бути зумовлене безпековими потребами, однак відсутність зрозумілого пояснення таких обмежень здатна знижувати довіру та створювати простір для спекуляцій. Стратегічні комунікації мають пояснювати причини, межі та безпекову доцільність відповідних рішень, зберігаючи при цьому максимально можливий рівень відкритості.

Ризиком для комунікативної стійкості суспільства є також надмірна централізація комунікацій. Узгодженість державних повідомлень залишається необхідною в умовах війни, проте її не слід ототожнювати з повною уніфікацією інформаційного простору. Надмірна стандартизація повідомлень може послаблювати чутливість комунікацій до регіональних і соціальних відмінностей та обмежувати простір для суспільного діалогу. Тому важливого значення набуває взаємодія із органами місцевого самоврядування та територіальними громадами, які адаптують загальнонаціональні повідомлення до потреб конкретних аудиторій.

Довготривала психологічна витривалість суспільства також визначає межі комунікаційного впливу. Стратегічні комунікації можуть підтримувати мотивацію, знижувати рівень невизначеності та сприяти осмисленню складних подій, однак вони не здатні компенсувати наслідки тривалого стресу, людських втрат або соціально-економічних проблем. Їх результативність залежить від відповідності публічних повідомлень реальним політичним рішенням і практичним заходам підтримки населення.

Стратегічні комунікації, відповідно, є необхідною, але не самодостатньою умовою суспільної стійкості та консолідації населення. Їх результативність визначається здатністю держави реагувати на зміни суспільних настроїв, підтримувати баланс між узгодженістю та відкритістю, урахувати потреби різних груп і поєднувати комунікаційні інструменти з реальними політичними, управлінськими та соціально-економічними рішеннями. [212, с. 6–9].

Проблематика суспільної стійкості безпосередньо пов'язана зі станом політичної безпеки та стабільністю політичного поля. У колективній монографії «Політична безпека України: проблема стабілізації політичного поля країни» увагу зосереджено на механізмах стабілізації та реагування на політичні ризики. У комунікативному вимірі це підтверджує, що стратегічні комунікації здатні підтримувати стійкість лише за умови взаємозв'язку з інституційною ефективністю, політичною відповідальністю та реальною спроможністю держави реагувати на загрози [115, с. 7–11].

Послаблення комунікативної стійкості суспільства може бути наслідком не тільки зовнішнього інформаційного впливу, а й внутрішніх дисфункцій комунікаційної системи – втрати довіри, недостатньої координації, слабого зворотного зв'язку, інформаційної втоми та руйнування горизонтальних зв'язків. Поляризація й зниження взаємної довіри між соціальними та територіальними групами обмежують спроможність до самоорганізації та колективної дії. Відповідно, протидія гібридним інформаційним впливам має охоплювати не

тільки захист офіційних каналів комунікації, а й підтримання горизонтальних мереж громадянської взаємодії.

Проведений аналіз дає підстави розглядати комунікативну стійкість суспільства як окремий компонент суспільної стійкості, що формується у процесі багаторівневої взаємодії державних інституцій, громадянського суспільства, громадян та міжнародних партнерів. Її зміст охоплює спроможність протидіяти деструктивним інформаційним впливам, зберігати довіру, сталі вертикальні та горизонтальні зв'язки, спільні ціннісно-сміслові орієнтири, можливість суспільного діалогу та готовність до координованої колективної дії.

Ширший контекст суспільних трансформацій під час війни підтверджує, що стійкість формується не лише як реакція на загрози, а й як здатність суспільства змінювати власні практики, ідентичності та моделі взаємодії. У колективній монографії «Україна у боротьбі: війна та перетворення суспільства» воєнний досвід осмислюється саме через такі суспільні зміни. Це дає підстави трактувати стратегічні комунікації як один із механізмів, через які трансформації отримують публічне пояснення, закріплюються у спільних орієнтирах і перетворюються на ресурс довготривалої стійкості [160, с. 7–11].

Комунікативна стійкість суспільства має динамічний характер і проявляється у здатності комунікаційної системи зберігати функціональність, адаптуватися до змін інформаційного середовища та відновлювати ефективну взаємодію після кризових або деструктивних впливів. Її наявність не означає відсутності суспільних суперечностей чи критики, а передбачає збереження можливості діалогу, довіри та координації між різними учасниками політичного і суспільного процесу.

Важливим результатом функціонування цих механізмів є накопичення комунікаційного капіталу – довіри, партнерських зв'язків, усталених практик взаємодії, досвіду самоорганізації та спільних смислових орієнтирів. Цей ресурс забезпечує зв'язок між комунікаціями воєнного часу та комунікаціями відновлення, оскільки сформовані під час війни мережі взаємодії та практики

суспільної координації можуть надалі використовуватися для підтримки реформ, залучення громадян до процесів відновлення та зміцнення взаємодії з міжнародними партнерами.

Отже, комунікативна стійкість суспільства є одним із результатів функціонування оборонно-кризового вектора стратегічних комунікацій і водночас формує ресурсну основу для конструктивно-інноваційного вектора. Такий взаємозв'язок дає змогу простежити, як сформовані в умовах війни довіра, комунікаційні зв'язки та практики взаємодії можуть підтримувати суспільну участь, легітимність реформ і процеси відновлення.

Водночас вплив стратегічних комунікацій має об'єктивні межі. Інформаційна втома, необхідність балансувати між прозорістю та безпекою, ризики надмірної централізації та відмінності у сприйнятті єдиних наративів різними соціальними групами створюють виклики для довгострокової стійкості. Стратегічні комунікації не можуть компенсувати структурні соціально-економічні проблеми або наслідки тривалого стресу. Їх результативність безпосередньо залежить від відповідності комунікаційної політики реальним управлінським рішенням, соціальній політиці та практичним заходам підтримки населення.

Подальший розвиток української моделі стратегічних комунікацій потребує посилення прогнозування та стратегічної аналітики, урахування динаміки суспільних настроїв, диференціації комунікації для різних аудиторій і розширення ролі місцевого рівня. Це дає змогу поступово доповнювати реактивні механізми протидії інформаційним загрозам більш проактивними підходами, орієнтованими на довгострокову суспільну стійкість.

Комунікативна стійкість суспільства і комунікаційний капітал при цьому не є тотожними поняттями. Комунікативна стійкість характеризує здатність системи суспільної взаємодії зберігати функціональність, адаптуватися до деструктивних впливів і відновлювати ефективні зв'язки після кризових

порушень. Комунікаційний капітал відображає накопичений у процесі такої взаємодії ресурс довіри, зв'язків, усталених практик і спільних смислів.

Таке розмежування дає змогу простежити ресурсний зв'язок між комунікаціями воєнного часу та комунікаціями відновлення. Довіра, партнерські мережі, навички самоорганізації та сталі канали взаємодії, сформовані в умовах війни, можуть надалі використовуватися для залучення громадян до процесів відновлення, підтримки реформ, громадського контролю, суспільного діалогу щодо пріоритетів розвитку та взаємодії з міжнародними партнерами. [161, с. 6–10].

Між оборонно-кризовим і конструктивно-інноваційним векторами стратегічних комунікацій, відповідно, існує не лише функціональний, а й ресурсний взаємозв'язок. У межах оборонно-кризового вектора стратегічні комунікації сприяють формуванню комунікативної стійкості та накопиченню комунікаційного капіталу, тоді як у межах конструктивно-інноваційного вектора цей ресурс може використовуватися для суспільної участі, легітимації реформ, підтримання довіри та реалізації довгострокових трансформацій.

Ресурсний зв'язок між стійкістю воєнного періоду та повоєнною трансформацією корелює з ширшими дослідженнями адаптивних змін політичної системи України. У колективній монографії, присвяченій функціонуванню політичної системи в умовах повоєнної відбудови, увага зосереджується на необхідності інституційної адаптації до нових суспільних і політичних умов. У комунікативному вимірі це підтверджує, що накопичені під час війни практики координації, довіри та участі мають бути трансформовані у сталі механізми післявоєнного врядування [1, с. 7–11].

Перехід від воєнної мобілізації до довгострокової солідарності потребує завчасного формування спільних орієнтирів повоєнного розвитку. Колективна монографія «Суспільно-політична солідарність в Україні у повоєнний період» акцентує саме на проблематиці збереження й трансформації солідарності після завершення гострої фази війни. Для стратегічних комунікацій це означає

необхідність уже під час війни пов'язувати поточні жертви, обмеження та зусилля із зрозумілим баченням майбутнього, яке не руйнує плюралізм, а створює основу для довгострокового суспільного діалогу [157, с. 36–40].

Важливим компонентом суспільної стійкості є також формування переконливої перспективи майбутнього. Комунікація перспектив відновлення, модернізації та європейської інтеграції надає спротиву довгострокового смислу, зменшує невизначеність і підтримує готовність суспільства до тривалого протистояння. У такий спосіб конструктивно-інноваційний вектор починає реалізовуватися ще під час війни та взаємодіє з оборонно-кризовим вектором, що підтверджує не послідовний, а паралельний і взаємопов'язаний характер обох напрямів стратегічних комунікацій.

2.3. Міжнародний вимір стратегічних комунікацій України в умовах воєнного стану

У сучасному міжнародному середовищі стратегічні комунікації є складовою безпекової політики, кризового управління та зовнішньополітичної взаємодії. Трансформація характеру конфліктів, поширення гібридних загроз і посилення ролі цифрового інформаційного простору змінили співвідношення між воєнними, політичними та комунікаційними засобами впливу. Відтак здатність держави послідовно пояснювати власні рішення, узгоджувати повідомлення з практичними діями та підтримувати довіру партнерів безпосередньо впливає на її міжнародну суб'єктність і стійкість.

Досвід міжнародних конфліктів і криз показує, що результативність державної політики визначається не лише ресурсами та інституційними можливостями, а й спроможністю формувати зрозумілу логіку власних дій для зовнішніх і внутрішніх аудиторій. У цьому сенсі стратегічні комунікації забезпечують зв'язок між політичними, дипломатичними, безпековими та

гуманітарними рішеннями, зменшуючи ризик суперечливих сигналів і фрагментації публічної позиції [223].

Дослідження причин міжнародних конфліктів також засвідчує значення історичних інтерпретацій, колективної пам'яті та політичних наративів для сучасної зовнішньополітичної взаємодії. Ф. Барановський розглядає історичний контекст як один із чинників, здатних загострювати міжнародні суперечності та впливати на демократичний і ліберальний порядок. Для стратегічних комунікацій це означає необхідність враховувати не лише актуальний інформаційний порядок денний, а й глибші історико-політичні рамки, через які зовнішні аудиторії інтерпретують війну та позицію України [175, с. 62–65].

Міжнародний вимір стратегічних комунікацій охоплює легітимацію політичних рішень, консолідацію партнерів, підтримання коаліційної взаємодії та зниження інформаційної невизначеності. З позицій реалізму комунікація не замінює матеріальні ресурси держави, однак впливає на те, як партнери оцінюють її наміри, надійність і здатність дотримуватися взятих зобов'язань. Саме тому передбачуваність публічної позиції є важливою складовою міжнародної довіри.

Довіра у багатосторонньому середовищі має не лише репутаційне, а й функціональне значення. Вона впливає на готовність держав і міжнародних організацій підтримувати спільні рішення, розподіляти ризики та діяти в умовах неповної інформації. Послідовність комунікації, відповідність заяв фактичним діям і здатність аргументувати політичні рішення формують передумови для стійкої взаємодії навіть за високого рівня кризової невизначеності.

Значення довіри як результату системної публічної комунікації підтверджують і порівняльні дослідження OECD. У звіті 2021 року публічна комунікація розглядається як урядова функція, що може сприяти кращій політиці, відкритості, двосторонньому діалогу та зміцненню довіри в умовах дезінформації й цифрової трансформації. Для міжнародної комунікації України

це підсилює вимогу поєднувати переконливу аргументацію з прозорістю, підзвітністю та відкритістю до зворотного зв'язку [228, с. 22–25].

Воєнні конфлікти засвідчують, що комунікаційні помилки можуть посилювати політичні й безпекові ризики навіть за наявності формально узгоджених рішень. Суперечливі повідомлення ускладнюють координацію, знижують довіру та створюють додаткові можливості для зовнішнього інформаційного впливу. Відповідно, системні стратегічні комунікації мають розглядатися як механізм підтримання узгодженості міжнародної взаємодії, а не як допоміжний інформаційний супровід.

Для України міжнародний вимір стратегічних комунікацій безпосередньо пов'язаний із захистом політичної суб'єктності, підтриманням міжнародної коаліції, забезпеченням сталої безпекової та фінансової допомоги, а також із формуванням довгострокового бачення місця України в європейській і євроатлантичній системах безпеки. Цей напрям відповідає завданням зовнішньополітичної діяльності, визначеним у Стратегії зовнішньополітичної діяльності України [139].

Важливим прикладом практичного поєднання дипломатичної, безпекової та комунікаційної складових є польсько-українська взаємодія у сфері військової дипломатії. Ф. Барановський, М. Камьонка та Г. Мельник показують, що після 2022 року військова дипломатія Польщі щодо України стала елементом ширшої політики підтримки, в якій дипломатичні рішення, оборонна взаємодія та публічна аргументація взаємно підсилюють одне одного [176, с. 286–289].

Для порівняльного аналізу доцільно виокремити кілька моделей, які відображають різні інституційні логіки стратегічних комунікацій: безпеково-координаційну модель НАТО, багаторівневий нормативно-політичний підхід Європейського Союзу, дипломатично-безпекову модель Сполучених Штатів Америки та превентивно-стійкісні практики держав Балтії. Їх зіставлення дає змогу визначити не універсальний зразок, а інституційні механізми, релевантні для українського контексту.

У цьому міжнародному контексті окремого значення набуває протидія зовнішнім інформаційним впливам і наративам, спрямованим на делегітимацію України та послаблення підтримки її міжнародної суб'єктності.

Одним із ключових механізмів російського інформаційного впливу є системне формування та поширення наративів, спрямованих на виправдання збройної агресії та заперечення політичної суб'єктності України. У межах такого дискурсу легітимація війни здійснюється через конструювання образу зовнішньої загрози, маніпулювання причинно-наслідковими зв'язками та представлення застосування сили як вимушеної, превентивної або безальтернативної дії. Для внутрішньої аудиторії держави-агресора відповідні наративи виконують мобілізаційну та легітимаційну функції, тоді як у міжнародному інформаційному середовищі вони спрямовані на розмивання відповідальності за агресію, формування альтернативних інтерпретацій причин війни та послаблення політичної підтримки України [196].

Ідеологічний вимір російсько-української війни додатково пояснює, чому боротьба за інтерпретацію причин, цілей і характеру агресії безпосередньо впливає на суспільну стійкість. Б. Калініченко розглядає ідеологічні чинники російсько-української війни у взаємозв'язку з інформаційною політикою, інформаційною безпекою, гібридною війною та стратегічними комунікаціями. Для української моделі стратегічних комунікацій це підсилює значення послідовного формування власних смислових рамок, здатних нейтралізувати нав'язані агресором інтерпретації та підтримувати політичну суб'єктність України [54, с. 280–283].

Протидія такому інформаційному впливу не може обмежуватися спростуванням окремих дезінформаційних повідомлень. Одним із завдань стратегічних комунікацій України є делегітимація наративів, що виправдовують агресію, та формування послідовної рамки українського спротиву, заснованої на захисті державного суверенітету, праві на самооборону, демократичних цінностях і політичній суб'єктності України.

Такі процеси відображають ширшу трансформацію світового порядку, за якої інформаційний простір дедалі виразніше стає одним із вимірів міжнародного протистояння. Це посилює значення стратегічних комунікацій у забезпеченні національної та міжнародної безпеки.

Російська модель гібридної агресії в інформаційному вимірі характеризується поєднанням дезінформації, психологічних операцій, маніпулятивних технологій, спеціальних інформаційних акцій, мереж ботів, проксі-медіа та кібератак у взаємопов'язану систему впливу. Г. Почепцов звертає увагу на створення «паралельної реальності» через конструювання альтернативних інтерпретацій подій, які нав'язуються внутрішнім і зовнішнім аудиторіям [117, с. 251–252]. Матеріали Європейської служби зовнішніх дій також характеризують дезінформаційну діяльність РФ як системну та координовану, засновану на поєднанні медійних, дипломатичних, розвідувальних і кібернетичних інструментів впливу [196].

Зовнішній інформаційний вплив доповнюється діяльністю політичних акторів, здатних ретранслювати проросійські позиції у демократичних політичних системах. С. Дмитренко аналізує фактори електоральної підтримки проросійських політичних сил у Європі. Для стратегічних комунікацій України це актуалізує потребу враховувати не лише прямі дезінформаційні кампанії, а й політичні канали поширення сприятливих для держави-агресора інтерпретацій, які можуть опосередковано впливати і на внутрішнє відчуття стабільності міжнародної підтримки [35, с. 107–110].

За таких умов стратегічні комунікації України доцільно розглядати не як сукупність реактивних інформаційних повідомлень, а як структурований елемент інформаційної та безпекової політики держави.

К. Пол визначає стратегічні комунікації як системний процес координації дій, повідомлень і символів, спрямований на вплив на сприйняття, поведінку та рішення цільових аудиторій у довгостроковій перспективі [233, с. 22–25]. У контексті війни такий підхід дає змогу розглядати стратегічні комунікації як

складову політичного управління, що поєднує інформаційну діяльність із практичними рішеннями держави та їх суспільним сприйняттям.

Реалізація стратегічних комунікацій передбачає використання комунікаційних механізмів, що забезпечують узгодження стратегічних цілей держави зі способами їх публічного пояснення та реалізації. На відміну від ситуативних інформаційних заходів, такі технології мають довгострокову спрямованість і використовуються для підтримки легітимності політичних рішень, стратегічних наративів та суспільної стійкості.

Міжнародний вимір стратегічних комунікацій України розгортається також у взаємодії з інституційними моделями НАТО та Європейського Союзу, які після 2014 року посилили механізми протидії гібридним та інформаційним загрозам.

Після 2014 року, а особливо після початку повномасштабної російської агресії, підходи НАТО до стратегічних комунікацій дедалі тісніше пов'язуються з протидією гібридним загрозам, захистом демократичних суспільств і підвищенням стійкості до дезінформаційних кампаній. Для України цей досвід важливий насамперед як приклад інституційного включення комунікації до процесів політичного та безпекового управління.

Підхід Європейського Союзу має іншу інституційну логіку. Стратегічні комунікації ЄС поєднують зовнішньополітичні, безпекові та інтеграційні завдання з підтриманням нормативної легітимності, інституційної прозорості та політичної солідарності між державами-членами. У такій системі комунікація є не лише засобом протидії зовнішнім впливам, а й механізмом пояснення спільних рішень у багаторівневому політичному середовищі.

Після 2014 року Європейський Союз посилив інституційні механізми протидії дезінформації та зовнішньому інформаційному втручання. Важливу роль у цьому процесі відіграють Європейська служба зовнішніх дій та East StratCom Task Force, діяльність яких охоплює моніторинг дезінформаційних

нарративів, аналітичне опрацювання інформаційних загроз і підтримку стратегічної комунікації ЄС та держав-партнерів. [199].

Практичним інструментом систематизації та публічного викриття дезінформаційних нарративів у європейському просторі стала серія Disinformation Review. Її значення полягає не лише у спростуванні окремих повідомлень, а й у накопиченні структурованої доказової бази щодо повторюваних нарративів і способів інформаційного впливу. Для України такий підхід є релевантним як модель поєднання моніторингу, аналітики й публічного пояснення інформаційних загроз [197].

Міжнародне співробітництво у сфері інформаційної безпеки створює для України додаткові можливості координації протидії транснаціональним інформаційним загрозам. С. Дмитренко та О. Дмитренко наголошують на значенні обміну інформацією, спільних механізмів реагування та міжнародних стандартів захисту інформаційного середовища. Для стратегічних комунікацій це посилює потребу поєднувати національну комунікаційну політику з практиками партнерських держав і міжнародних організацій [37, с. 730–733].

Подальший розвиток цієї системи проявився у формуванні мережі спеціалізованих стратегічних комунікаційних груп EEAS. East StratCom Task Force, Task Force South та інші підрозділи поєднують аналіз інформаційного середовища, підтримку партнерів, проактивні кампанії та протидію FIMI. Для України така модель демонструє переваги постійної інституційної присутності в регіональних інформаційних середовищах, а не лише реагування на окремі інформаційні атаки [198].

Платформа EUvsDisinfo відображає перехід від реакції на окремі неправдиві повідомлення до систематизованого аналізу повторюваних дезінформаційних нарративів, їхніх джерел і способів поширення. Такий підхід дозволяє розглядати дезінформацію як довгострокову загрозу демократичним процесам, суспільній довірі та стійкості інформаційного середовища. [200].

Для Європейського Союзу принципове значення має також поєднання загальноєвропейської координації з адаптацією повідомлень до національних контекстів. Пандемія COVID-19, енергетичні кризи, міграційні процеси та спроби зовнішнього втручання у виборчі процеси продемонстрували, що однакові інформаційні сигнали можуть по-різному сприйматися в різних суспільствах. Тому стратегічна послідовність не виключає диференційованої роботи з аудиторіями.

Теоретичне пояснення цієї моделі може бути пов'язане з концепцією мережевого суспільства М. Кастельса, у межах якої політична влада дедалі більше залежить від здатності формувати та поширювати смисли в мережах комунікації. У практиці ЄС це проявляється у необхідності поєднувати фактологічну достовірність, нормативні цінності та інституційну координацію в умовах політичного плюралізму. [182, с. 45–48].

Після початку повномасштабної війни проти України стратегічні комунікації Європейського Союзу набули додаткового значення для пояснення санкційної політики, обґрунтування фінансової та безпекової підтримки України й підтримання солідарності держав-членів. Для України цей досвід демонструє, що сталість міжнародної підтримки залежить не лише від міжурядових домовленостей, а й від здатності системно пояснювати їх суспільствам держав-партнерів.

Зміна безпекового середовища зумовила ширше переосмислення зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу. С. Дмитренко, О. Дмитренко та Н. Жабінець пов'язують цю трансформацію з необхідністю адаптації ЄС до нових геополітичних ризиків. У контексті стратегічних комунікацій це означає, що пояснення підтримки України дедалі тісніше інтегрується з аргументацією щодо безпеки самого Європейського Союзу та майбутньої архітектури європейської безпеки [38].

Політика розширення ЄС створює для України окремий довгостроковий комунікаційний контекст. У Комунікації Європейської Комісії щодо політики

розширення 2023 року вступ до ЄС розглядається як геостратегічна інвестиція у мир, стабільність і процвітання Європи. Відтак міжнародні стратегічні комунікації України мають дедалі більше пов'язувати безпекову підтримку з аргументацією щодо реформ, демократичних стандартів і європейської інтеграції [194].

Публічна дипломатія як інструмент стратегічної взаємодії передбачає не лише передавання повідомлень, а й формування довгострокових відносин із зовнішніми аудиторіями. Р. Захарна обґрунтовує перехід від логіки одностороннього впливу до мережевої та реляційної моделі публічної дипломатії. Для України це особливо важливо у взаємодії з професійними, академічними, культурними та громадянськими мережами, які здатні підтримувати міжнародну довіру поза межами офіційної дипломатії [256].

Розвиток публічної дипломатії у цифровому та мережевому середовищі розширює її функції від представлення офіційної позиції до тривалої взаємодії з багатьма недержавними аудиторіями. У цьому сенсі нові виміри публічної дипломатії пов'язані з мережевими контактами, горизонтальною комунікацією та зростанням ролі громадських і професійних посередників. Для України це посилює значення системної роботи з іноземними суспільствами, університетами, експертними мережами та громадянським сектором [224].

Характерною рисою американського підходу є також коаліційний вимір. Узгодження позицій із союзниками, вироблення спільної аргументації та координація публічних повідомлень набувають особливого значення під час тривалих криз, коли політична сталість рішень залежить не лише від урядів, а й від суспільної підтримки у державах-партнерах.

Цифрова трансформація змінила середовище реалізації стратегічних комунікацій. Соціальні мережі та цифрові платформи розширили можливості безпосередньої взаємодії з міжнародними аудиторіями, але водночас посилили конкуренцію за увагу, швидкість поширення недостовірної інформації та роль недержавних акторів. За таких умов результативність комунікації дедалі більше

залежить від достовірності, послідовності та відповідності повідомлень реальним політичним діям.

Цифровізація дипломатії також змінює часову логіку міжнародної взаємодії. Ф. Сейб описує «дипломатію реального часу» як середовище, у якому політичні актори змушені реагувати на події та інформаційні потоки значно швидше, ніж у традиційній дипломатичній практиці. Для України це означає необхідність поєднувати оперативність цифрової комунікації з інституційною перевіркою, стратегічною послідовністю та контролем ризиків [239, с. 20–23].

У контексті російсько-української війни американський досвід важливий як приклад поєднання політичних рішень, безпекової допомоги та їхнього системного публічного обґрунтування. Підтримка України потребує постійної комунікації щодо причин російської агресії, цілей допомоги, розподілу відповідальності між союзниками та довгострокових наслідків для міжнародної безпеки.

Ідеологічний характер російсько-української війни також визначає специфіку зовнішньої аргументації України. Б. Калініченко пов'язує ідеологічні чинники війни з ширшим інформаційним і безпековим контекстом. У міжнародних стратегічних комунікаціях це потребує послідовного пояснення того, що війна стосується не лише територіального конфлікту, а й фундаментальних принципів суверенітету, демократії та міжнародного порядку [54, с. 280–283].

Окремий аналітичний інтерес становлять держави Балтії, чия комунікаційна політика формувалася в умовах тривалого гібридного та інформаційного тиску. Для Литви, Латвії та Естонії стратегічні комунікації стали складовою довгострокової політики національної стійкості, а не лише реакцією на окремі кризові епізоди.

Балтійський підхід ґрунтується на взаємозв'язку інформаційної безпеки, обороноздатності, суспільної згуртованості та медіаграмотності. Його принципова риса полягає у превентивному характері: держава інвестує не лише

у спростування дезінформації, а й у здатність суспільства критично оцінювати інформацію, зберігати довіру та діяти в умовах тривалого зовнішнього тиску.

Досвід держав Балтії підтверджує, що російський інформаційний вплив має системний і довгостроковий характер. А. Пабрікс та А. Кудорс аналізують механізми російського інформаційного впливу в Балтійському регіоні та підходи до його стримування. Для України цей досвід важливий тим, що показує доцільність поєднання державної політики, медіаграмотності, підтримки незалежних медіа та регіонального міжнародного співробітництва [231].

Естонський досвід особливо виразно демонструє взаємозв'язок стратегічних комунікацій і кібербезпеки. Діяльність Центру передового досвіду НАТО з кібероборони в Таллінні відображає необхідність комплексного аналізу загроз, у яких кібератаки, інформаційні операції та політичний тиск можуть застосовуватися паралельно. [220].

Активна участь громадянського суспільства, незалежних медіа, дослідницьких центрів та освітніх ініціатив розширює комунікаційні можливості держави й зменшує залежність суспільної стійкості від виключно вертикальних каналів інформування.

У дослідженнях NATO StratCom COE суспільна стійкість до гібридних загроз пов'язується з комплексом інституційних, інформаційних і соціальних спроможностей. Такий підхід дає змогу розглядати міжнародні стратегічні комунікації не лише як засіб зовнішнього представлення держави, а й як механізм обміну практиками стійкості, що посилює здатність партнерських суспільств протидіяти гібридним впливам [221].

У такій системі важливу роль відіграють громадські організації, професійні спільноти, волонтерські та експертні мережі, які підтримують горизонтальні зв'язки довіри, локальну самоорганізацію та поширення перевіреної інформації. Їх значення особливо зростає в умовах зовнішнього інформаційного впливу, спрямованого не лише на зміну окремих переконань, а й на послаблення взаємної довіри всередині суспільства.

Для України балтійський досвід є важливим прикладом довгострокової інституційної підготовки до криз. Він підтверджує, що суспільна стійкість формується до моменту загострення загроз через розвиток людського капіталу, медіаграмотності, експертних спроможностей і сталих механізмів взаємодії держави з громадянським суспільством.

Міжнародний досвід посткризового врегулювання засвідчує, що стратегічні комунікації зберігають значення після завершення гострої фази конфлікту. У період відновлення вони пов'язані з відновленням довіри, поясненням реформ, формуванням реалістичних суспільних очікувань і підтриманням діалогу між групами, що по-різному пережили наслідки війни.

Сучасна практика врегулювання регіональних конфліктів підтверджує, що безпековий та інформаційний виміри не можуть розглядатися ізольовано. Т. Стоян, С. Дмитренко та О. Дмитренко наголошують на комплексному характері сучасних конфліктів і необхідності поєднання політичних, безпекових та інформаційних механізмів їх врегулювання. Це підсилює аргумент щодо включення стратегічних комунікацій у посткризові й миробудівні процеси як повноцінного елементу політики [152, с. 76–79].

Практики миробудівництва підкреслюють значення інклюзивності комунікації, участі місцевих громад і узгодженості дій міжнародних та національних інституцій. Комунікація у постконфліктному середовищі має не лише пояснювати рішення, а й створювати канали зворотного зв'язку, через які різні групи можуть впливати на формування порядку денного відновлення. [246].

Досвід гуманітарних і техногенних криз доповнює цей висновок. У ситуаціях високої невизначеності критичного значення набувають достовірність, регулярність, зрозумілість повідомлень і здатність інституцій оперативно коригувати комунікацію відповідно до зміни ризиків. Ці характеристики є релевантними й для воєнного середовища, хоча зміст загроз і рівень допустимої відкритості істотно відрізняються.

Міжнародні стандарти комунікації ризиків наголошують на необхідності своєчасного інформування, врахування контексту аудиторій, взаємодії з громадами та підтримання довіри під час надзвичайних ситуацій. Ці принципи підтверджують, що кризова комунікація має бути двосторонньою та адаптивною, а не обмежуватися передаванням інструкцій від інституцій до населення. [254, с. 10–13].

Порівняння безпекових, постконфліктних і гуманітарних практик дозволяє виокремити спільні характеристики результативних стратегічних комунікацій: достовірність, узгодженість, передбачуваність, адаптацію до різних аудиторій, наявність зворотного зв'язку та відповідність повідомлень практичним діям. Водночас жодна міжнародна модель не може бути механічно перенесена в український контекст без урахування політичного устрою, безпекового середовища, суспільного досвіду та характеру війни.

Взаємодія з міжнародними партнерами в такій системі виконує не лише зовнішньополітичну, а й безпекову та комунікаційну функції.

Третім компонентом формування комунікативної стійкості є взаємодія з міжнародними партнерами. Транснаціональний характер інформаційних впливів у межах гібридної війни означає, що протидія їм не може обмежуватися національним інформаційним простором. Міжнародні організації, держави-партнери, експертні центри та міжнародні медіа посилюють спроможність України протидіяти дезінформаційним кампаніям через обмін інформацією, аналітичну й інституційну підтримку та міжнародну комунікацію [213, с. 4–6].

Міжнародне співробітництво у сфері інформаційної безпеки посилює внутрішню комунікативну стійкість, оскільки розширює можливості обміну даними, координації протидії транснаціональним загрозам і використання спільних підходів до захисту інформаційного простору. С. Дмитренко та О. Дмитренко розглядають перспективи такого співробітництва для України, що дозволяє трактувати міжнародний компонент не лише як зовнішньополітичний

ресурс, а і як чинник зміцнення національної інформаційної безпеки [37, с. 730–733].

Взаємодія з міжнародними партнерами впливає також на внутрішню стійкість суспільства. Стабільність міжнародної підтримки, послідовність позицій партнерів і присутність України в міжнародному політичному та інформаційному просторі підтримують політичну суб'єктність держави та її включеність у ширшу систему міжнародної взаємодії. З погляду реалізму, міжнародна підтримка водночас є складовою співвідношення політичних і безпекових інтересів держав, що визначає характер коаліційної взаємодії в умовах війни

Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України водночас стала чинником трансформації самих міжнародних підходів до стратегічних комунікацій. Україна в цьому процесі виступає не лише реципієнтом міжнародної підтримки, а й активним суб'єктом формування комунікаційного порядку денного, пов'язаного з російською агресією, європейською безпекою, санкційною політикою та міжнародною відповідальністю.

Упродовж воєнного періоду стратегічні комунікації України дедалі тісніше інтегрувалися у зовнішньополітичну та безпекову діяльність. Йдеться не лише про інформування міжнародних аудиторій, а й про формування стійких міжнародних наративів, аргументацію політичних рішень і використання геополітичної риторики для пояснення місця України у європейській системі безпеки.

Зовнішньополітична переорієнтація України після 2014 року була пов'язана з поступовим звуженням попереднього «східного вектора» та посиленням європейського й євроатлантичного напрямів. О. Кондратенко аналізує кризу східного вектора зовнішньої політики України як результат трансформації безпекового середовища та відносин з Російською Федерацією. У комунікаційному вимірі це означає необхідність послідовного пояснення

зовнішнім аудиторіям стратегічного вибору України та його безпекових підстав [62, с. 149–152].

Український досвід демонструє модель комунікаційної стійкості демократичної держави в умовах тривалої війни та системного інформаційного тиску. Її особливістю є поєднання оборонного, дипломатичного, суспільного та міжнародного вимірів, у межах яких зовнішня підтримка залежить від взаємної відповідності політичних аргументів, інституційної спроможності та практичних дій.

Особливу складність для міжнародної комунікації становлять впливи, спрямовані не лише на окремі факти, а на систему цінностей, історичних уявлень та ідентичностей. М. Остапенко розглядає консцієнтальну війну як елемент гібридного протистояння, що орієнтується на свідомість, цінності та смислові орієнтири суспільства. Це актуалізує для України потребу в міжнародних стратегічних комунікаціях, здатних працювати не лише зі спростуванням повідомлень, а й із довгостроковим поясненням української історичної та політичної суб'єктності [108, с. 7–9].

Сформовані у воєнний період міжнародна довіра, політична солідарність і коаліції підтримки становлять важливий репутаційний капітал України. В умовах асиметричного конфлікту цей ресурс частково компенсує нерівність матеріальних спроможностей сторін, посилює політичну суб'єктність держави та розширює можливості міжнародної взаємодії.

Стійкість міжнародної коаліції залежить також від політичної конфігурації в державах-партнерах. С. Дмитренко, аналізуючи електоральну підтримку проросійських політичних сил у Європі, звертає увагу на чинники, які створюють сприятливе середовище для політичної ретрансляції наративів держави-агресора. Для України це означає необхідність сегментованої роботи не лише з урядами, а й із партіями, медіа, експертними середовищами та суспільствами держав-партнерів [35, с. 107–110].

Додаткові виклики формуються у міжнародному інформаційному середовищі. Зміна глобального порядку денного, зниження уваги міжнародних аудиторій до тривалої війни та конкуренція з іншими кризами ускладнюють підтримання стабільного інтересу до України. Ці процеси відображають ширшу трансформацію світового порядку, що супроводжується змінами балансу сил, переосмисленням міжнародних безпекових механізмів і переглядом пріоритетів глобальної політики. За таких умов результативність стратегічних комунікацій залежить від спроможності держави адаптувати власну комунікаційну політику до змін міжнародного середовища та підтримувати сталі зв'язки з зовнішніми аудиторіями.

Водночас перетворення воєнної солідарності на довгострокові партнерства, інвестиції, технологічну співпрацю та підтримку відновлення не відбувається автоматично. Це потребує переходу від переважно оборонно-кризової логіки до комунікації, яка демонструє прозорість, інституційну спроможність, послідовність реформ, підзвітність і передбачуваність політики відновлення.

Підготовка до повоєнної трансформації має включати і комунікаційне представлення України як держави, здатної поєднати відновлення із модернізацією та інтеграцією у змінений міжнародний порядок. В. Гапоненко та О. Топчій аналізують освітні стратегії сталого розвитку в умовах повоєнної трансформації світового порядку. Для міжнародних стратегічних комунікацій це важливо як нагадування, що образ майбутньої України формується не лише через безпекову аргументацію, а й через демонстрацію довгострокових інтелектуальних, освітніх і модернізаційних пріоритетів [20, с. 12–16].

Отже, міжнародний вимір стратегічних комунікацій України виконує подвійну функцію. У воєнний період він підтримує зовнішню легітимність, коаліційну взаємодію та міжнародну суб'єктність держави, а водночас формує репутаційні та інституційні ресурси, що можуть бути використані у процесах відновлення. У межах двокомпонентної моделі це забезпечує зв'язок між

оборонно-кризовим і конструктивно-інноваційним компонентами стратегічних комунікацій.

Висновки до другого розділу

Проведений аналіз стратегічних комунікацій України в умовах війни засвідчив їх трансформацію з переважно допоміжного інструменту супроводу політичних і безпекових рішень у системний елемент державної політики, національної стійкості та міжнародної взаємодії. Повномасштабна війна перетворила комунікаційний простір на важливе середовище протистояння, у межах якого формуються довіра до державних інституцій, легітимність політичних рішень, суспільна мобілізація та здатність держави зберігати функціональну спроможність у кризових умовах.

Встановлено, що в Україні сформувалася багаторівнева система стратегічних комунікацій, яка поєднує нормативні, інституційні, організаційні та змістові компоненти. Її інституційна структура охоплює політичний рівень стратегічного керівництва, центральні органи виконавчої влади, сектор безпеки і оборони, дипломатичну службу, спеціалізовані інформаційні та аналітичні інституції, органи місцевого самоврядування і військові адміністрації. Формування нормативно-правового підґрунтя та закріплення стратегічних комунікацій у стратегічних документах держави сприяли переходу від ситуативних практик до більш сталої системи координації та інтеграції комунікаційної функції у процес ухвалення й реалізації державних рішень.

Особливе місце у стратегічних комунікаціях воєнного періоду належить сектору безпеки і оборони. Його діяльність спрямована на пояснення безпекових і воєнних рішень, підтримання довіри до державних інституцій, протидію інформаційно-психологічним операціям противника та зміцнення суспільної стійкості. Водночас результативність системи не може забезпечуватися виключно централізованими механізмами. Місцевий рівень стратегічних

комунікацій забезпечує безпосередній зв'язок державної політики з потребами громад і сприяє підтриманню територіальної стійкості та довіри до інституцій.

Встановлено, що суспільна стійкість формується у взаємодії інституційної спроможності держави, суспільної довіри, горизонтальних зв'язків та здатності громадян адаптуватися до тривалих кризових умов. Стратегічні комунікації виконують у цьому процесі зв'язувальну функцію між політичними рішеннями та їх суспільним сприйняттям. Важливого значення набувають стратегічні наративи, засновані на цінностях гідності, солідарності, відповідальності та спільної мети, які сприяють підтриманню суспільної згуртованості. Водночас доказовість, регулярність, прозорість та послідовність державної комунікації зменшують простір для дезінформаційних і маніпулятивних впливів.

Аналіз також підтвердив вагому роль громадянського суспільства, волонтерських мереж та незалежних медіа у підтриманні суспільної стійкості. Це свідчить, що стратегічні комунікації функціонують не лише як вертикальна система державного інформування, а як багаторівнева взаємодія державних і недержавних суб'єктів, здатна підтримувати горизонтальні зв'язки, самоорганізацію та стійкість інформаційного середовища.

Міжнародний вимір стратегічних комунікацій України став важливою складовою забезпечення політичної, безпекової та економічної стійкості держави. Його результативність пов'язана із формуванням ціннісно обґрунтованого міжнародного наративу про російську агресію як виклик міжнародному праву, демократичному порядку та колективній безпеці, системним представленням української позиції у міжнародних медіа й політичних форматах, а також координацією публічних позицій із ключовими міжнародними партнерами. Поєднання доказової аргументації з ціннісним компонентом сприяло підтриманню міжнародної солідарності та політичної, військової й фінансової підтримки України.

Водночас переконливість зовнішньої комунікації безпосередньо залежить від внутрішньої інституційної узгодженості, суспільної довіри та

передбачуваності державної політики. Таким чином, внутрішній і зовнішній виміри стратегічних комунікацій є взаємопов'язаними: стійкість і консолідація всередині держави посилюють її міжнародну суб'єктність, тоді як міжнародна підтримка зміцнює спроможність держави реалізовувати безпекові та політичні завдання.

Проаналізовані інституційні, суспільні та міжнародні механізми утворюють оборонно-кризовий компонент запропонованої двокомпонентної моделі стратегічних комунікацій України. Його результативність виявляється у підтриманні функціональної спроможності держави, суспільної згуртованості, зниженні вразливості до деструктивних інформаційних впливів та забезпеченні міжнародної підтримки. Водночас сформовані під час війни суспільна довіра, міжнародна суб'єктність та мережі партнерств становлять комунікаційний і репутаційний ресурс для відновлення, реформ і модернізації.

Отже, оборонно-кризовий компонент не втрачає свого значення з переходом до відновлення, а доповнюється конструктивно-інноваційним компонентом, орієнтованим на пояснення цілей розвитку, легітимацію реформ, залучення громадян, підтримання довіри міжнародних партнерів та формування передбачуваного образу держави. Такий взаємозв'язок забезпечує перехід від переважно кризової логіки стратегічних комунікацій до їх використання як ресурсу довгострокового відновлення України.

РОЗДІЛ 3

РОЛЬ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ

3.1. Стратегічні комунікації як чинник формування позитивного міжнародного іміджу України

Перехід до етапу довгострокового відновлення потребує переосмислення міжнародного позиціонування України та змісту її стратегічних комунікацій. Якщо в умовах повномасштабної війни зовнішня комунікація була зосереджена передусім на захисті політичної суб'єктності держави, мобілізації міжнародної підтримки та поясненні безпекових потреб, то перспектива відновлення потребує ширшого представлення України як спроможного, передбачуваного та відповідального партнера. За таких умов міжнародний імідж набуває значення не лише результату зовнішньополітичної комунікації, а й нематеріального ресурсу, від якого залежать довіра до реформ, готовність до інвестиційної взаємодії та сталість міжнародних партнерств.

У межах запропонованої двокomпонентної моделі цей розділ присвячено конструктивно-інноваційному компоненту стратегічних комунікацій. Якщо оборонно-кризовий компонент спрямований передусім на збереження державної та суспільної стійкості в умовах війни, то конструктивно-інноваційний пов'язаний із формуванням довіри до процесів відновлення, легітимацією реформ, залученням громадян та мобілізацією міжнародних і інвестиційних ресурсів. Обидва компоненти функціонально взаємопов'язані, оскільки комунікаційний і репутаційний капітал, сформований у воєнний період, створює підґрунтя для подальшої політики відновлення.

Стратегічні комунікації у процесі повоєнної трансформації забезпечують формування смислової рамки відновлення, через яку визначаються пріоритети розвитку, пояснюються політичні рішення та конструюється сприйняття України

зовнішніми аудиторіями. Важливим елементом цього процесу є геополітична риторика, через яку відновлення України позиціонується у ширшому контексті європейської безпеки, демократичної стійкості та трансформації міжнародного порядку. Від їх послідовності та змістової узгодженості залежить не лише розуміння цілей відновлення, а й готовність міжнародних партнерів до довгострокової політичної, фінансової та інвестиційної взаємодії.

Міжнародний імідж держави за таких умов набуває значення нематеріального ресурсу відновлення. Він впливає на рівень політичної довіри, готовність партнерів долучатися до фінансування реконструкції, масштабність донорських програм, інвестиційну привабливість та характер участі України у міжнародних економічних і безпекових форматах. Тому імідж держави доцільно розглядати як один із нематеріальних ресурсів реалізації довгострокових стратегічних цілей розвитку.

Іміджевий вимір міжнародного позиціонування України пов'язаний також зі способом персоніфікації державної політики. Ф. Барановський, досліджуючи роль візуального іміджу політичного лідера, показує, що сприйняття політичного суб'єкта формується не лише змістом повідомлень, а й сукупністю символічних та візуальних характеристик. Для міжнародних стратегічних комунікацій України це означає необхідність поєднувати персоніфіковану публічну дипломатію з послідовним інституційним представленням держави, щоб її міжнародне сприйняття не залежало виключно від окремих політичних постатей [4, с. 40–43].

У межах конструктивно-інноваційного компонента міжнародний імідж України має поступово доповнюватися образом спроможного, передбачуваного та інноваційного партнера. Йдеться не про відмову від безпекових наративів, а про їх поєднання з комунікацією інституційної спроможності, модернізації, реформ, інновацій та довгострокового розвитку.

Позитивний міжнародний імідж України має спиратися на реальні інституційні зміни, а не лише на привабливе зовнішнє представлення. В.

Гапоненко та Н. Чубур, аналізуючи інституційний розвиток політичної системи України, наголошують на значенні траєкторії демократичних трансформацій та якості інституційних змін. Для комунікацій повоєнного розвитку це означає, що образ модернізованої України буде переконливим лише за умови відповідності між декларованими реформами та фактичними змінами політичних інститутів [22, с. 43–47].

Довгострокова привабливість України пов'язана також із чіткістю її національної та громадянської ідентичності. Ю. Поліщук показує, що російсько-українська війна суттєво вплинула на співвідношення національної та громадянської ідентичностей і сприяла консолідації відповідних орієнтирів. У міжнародних стратегічних комунікаціях це створює підґрунтя для послідовного позиціонування України як політичної спільноти з виразною суб'єктністю, демократичними цінностями та власним баченням майбутнього, а не лише як держави, що перебуває в умовах геополітичного протистояння [114, с. 73–77].

Необхідність такого переходу зумовлена тривалістю війни, масштабами руйнувань і значним обсягом міжнародної підтримки, який потребує подальшого інституційного та репутаційного закріплення. Після 2022 року образ України у глобальному інформаційному просторі формується під впливом воєнних подій, ціннісних наративів, управлінських рішень, оцінок прозорості державної політики та представленого бачення майбутнього. Стратегічні комунікації за цих обставин пов'язують сформований під час війни репутаційний капітал із перспективами відновлення та модернізації держави.

Відповідно, формування міжнародного сприйняття України доцільно розглядати як довгостроковий напрям стратегічних комунікацій, а не як сукупність окремих інформаційних кампаній. Він охоплює зовнішньополітичну комунікацію, публічну та цифрову дипломатію, інституційну координацію, культурні й гуманітарні ініціативи, а також комунікацію реформ, відновлення та інвестиційних можливостей. Узгодження цих напрямів дає змогу зменшити

фрагментарність наративів і підтримувати послідовність міжнародного позиціонування держави.

Специфіка українського випадку полягає в тому, що формування образу держави повоєнного періоду відбувається ще під час війни. Тому стратегічні комунікації одночасно виконують завдання кризового реагування, міжнародної мобілізації та представлення довгострокового бачення розвитку. Поряд із поясненням поточних безпекових викликів Україна має комунікувати власну спроможність до відновлення, проведення реформ та відповідального управління міжнародними ресурсами.

Міжнародне позиціонування України відбувається в інформаційно-комунікаційному середовищі, яке продовжує зазнавати системного деструктивного впливу. Ю. Ніколаєць у монографічному дослідженні аналізує стратегії та практики протидії таким впливам у російсько-українській війні. Для формування позитивного міжнародного іміджу це важливо, оскільки зовнішня репутація України розвивається паралельно з постійною необхідністю нейтралізувати інформаційні кампанії, спрямовані на дискредитацію держави [104, с. 7–11].

За такої логіки міжнародне позиціонування України не має обмежуватися образом держави, що зазнала агресії та потребує зовнішньої підтримки. Його подальша трансформація передбачає посилення суб'єктності України як партнера, здатного брати участь у формуванні спільних рішень щодо безпеки, відновлення та розвитку Європи. У цьому аспекті реалізм дає змогу розглядати міжнародне позиціонування України через її спроможність не тільки формувати привабливий образ, а й конвертувати політичну суб'єктність, партнерства та безпековий внесок у довгостроковий вплив на міжнародний порядок. У цьому контексті геополітична риторика стратегічних комунікацій має підкреслювати не периферійне становище України, а її роль як суб'єкта формування європейського безпекового та політичного порядку. Відновлення відповідно постає не як

односторонній процес надання зовнішньої допомоги, а як сфера довгострокової взаємодії України з міжнародними партнерами.

Теоретичне осмислення міжнародного іміджу потребує його розмежування з категоріями репутації та державного бренду. Імідж відображає актуальне сприйняття держави міжнародними аудиторіями та може відносно швидко змінюватися під впливом політичних подій, криз і комунікаційних рішень. Репутація має більш накопичувальний характер і формується на основі тривалого досвіду взаємодії, послідовності політики та виконання державою взятих зобов'язань. Державний бренд є більш інструменталізованою формою позиціонування, орієнтованою на просування конкретних економічних, інвестиційних, туристичних або культурних переваг.

Для України в умовах війни та майбутнього відновлення визначальним є саме іміджево-репутаційний компонент. Рішення міжнародних партнерів щодо фінансової допомоги, інвестицій і політичної підтримки залежать не тільки від оцінки потреб держави, а й від довіри до її інституційної спроможності, послідовності реформ та відповідальності в управлінні ресурсами. Отже, міжнародний імідж і репутація набувають практичного значення для реалізації політики відновлення, оскільки впливають на готовність зовнішніх акторів до довгострокової взаємодії з Україною.

Репутаційна спроможність держави безпосередньо пов'язана з її інституційною спроможністю. У колективній монографії за редакцією Г. Зеленко проблеми інституційної (не)спроможності України розглядаються як системний виклик для ефективності держави та її демократичного розвитку. У міжнародному вимірі це означає, що довіра до України як партнера формується не лише комунікацією, а й здатністю державних інституцій послідовно реалізовувати політику, виконувати зобов'язання та забезпечувати передбачуваність реформ [173, с. 9–13].

Динамічність кризового інформаційного середовища актуалізує концепцію дипломатії реального часу (англ. real-time diplomacy), запропоновану Ф. Сейбом.

Її основою є положення про те, що швидкість і своєчасність комунікаційної реакції держави в умовах криз і воєнних конфліктів стають складовою політичного процесу та можуть впливати на позиції міжнародних партнерів [239, с. 89–93]. Для України цей підхід дає змогу пояснити значення оперативної зовнішньополітичної комунікації для підтримання міжнародної уваги та взаємодії з союзниками.

Важливою характеристикою української публічної та цифрової дипломатії стало поєднання доказової аргументації з ціннісно-емоційною складовою. Верифікована інформація про перебіг війни, гуманітарні наслідки агресії та потреби відновлення доповнюється апеляціями до свободи, людської гідності, солідарності та відповідальності за міжнародний порядок. Як зазначає Р. Захарна, такий підхід співвідноситься з концепцією спільної дипломатії (англ. *shared diplomacy*), у межах якої комунікація розглядається як процес формування довіри та довготривалих відносин між суспільствами [256, с. 37–41].

Міжнародне сприйняття війни формується не лише офіційними урядовими позиціями, а й інтерпретаціями академічних та експертних спільнот. Ю. Поліщук і А. Гурківська досліджують, як західні та українські епістемічні спільноти осмислюють російсько-українську війну у ціннісному та ідеологічному вимірах. Для стратегічних комунікацій це означає необхідність системної взаємодії з міжнародними експертними мережами, оскільки саме вони значною мірою формують інтелектуальні рамки сприйняття України в політичних середовищах держав-партнерів [113, с. 7–11].

Для аналізу міжнародного іміджу України важливим залишається концепт «м'якої сили» Дж. Ная, який пов'язує вплив держави зі здатністю формувати привабливість власних цінностей, культури та політичної моделі без застосування прямого примусу [225, с. 6–10]. Український досвід після 2022 року засвідчує розширення цієї логіки, оскільки ціннісна привабливість України поєднується з безпековою аргументацією, моральною легітимацією спротиву та правовим обґрунтуванням захисту державного суверенітету. У такому поєднанні

комунікаційні ресурси взаємодіють із політичними, дипломатичними та оборонними спроможностями держави. Внаслідок цього міжнародний образ України формується як образ держави, що захищає не лише власну територіальну цілісність, а й фундаментальні принципи міжнародного порядку.

Окремого значення у формуванні міжнародного сприйняття набувають глобальні медіа. Д. Голлін і П. Манчіні, досліджуючи медіасистеми, акцентують на взаємозв'язку між медіа, політичними інститутами та моделями політичної комунікації [208, с. 189–193]. Для України посилення присутності офіційних джерел у міжнародному медіапросторі сприяло переходу від переважно об'єкта зовнішніх інтерпретацій до активного учасника формування міжнародного інформаційного порядку денного.

Водночас глобальні медіа можуть не лише посилювати міжнародну видимість держави, а й спрощувати складні політичні процеси через персоніфіковані або фрагментарні інтерпретації. Тому результативність міжнародних стратегічних комунікацій залежить від послідовності офіційної позиції, доказовості повідомлень, їх узгодженості з практичними діями держави та здатності адаптувати зміст комунікації до особливостей різних міжнародних аудиторій.

Медіа також можуть посилювати міжнародну видимість держави й спрощувати складні політичні смисли до персоніфікованих або популістських рамок. К. Захаренко та Є. Міненко розглядають сучасні медіа як платформу, на якій комунікаційні технології можуть посилювати популістські моделі політичної взаємодії. Для України це означає необхідність підтримувати змістовну складність міжнародної комунікації та уникати надмірного зведення образу держави до короткострокових емоційних меседжів [45, с. 18–22].

Результативність публічної та цифрової дипломатії визначається не лише використанням сучасних каналів комунікації або змістом окремих наративів. Необхідною умовою є їх інституційне закріплення в системі державного управління, що забезпечує послідовність зовнішньополітичних позицій,

координацію між суб'єктами комунікації та довгострокову спрямованість міжнародного позиціонування України.

Сприйняття держави залежить і від ширшої медіаполітики, у межах якої формуються правила взаємодії політичних інститутів, медіа та суспільства. О. Новакова та М. Остапенко розглядають соціально-політичні чинники формування медіаполітики в сучасній Україні. У міжнародному вимірі це дає підстави пов'язувати якість зовнішньої комунікації із загальним станом інформаційного середовища, свободою медіа та довірою до каналів публічної інформації [102, с. 27–31].

Міжнародний імідж у такій моделі формується не окремими інформаційними повідомленнями, а сталою комунікаційною поведінкою держави, що відображає послідовність політичних рішень, інституційну відповідальність і спроможність виконувати взяті зобов'язання. Тому публічна та цифрова дипломатія потребують координації між ключовими суб'єктами державної влади та інтеграції у загальну систему стратегічних комунікацій.

Український досвід засвідчує значення політичного лідерства, інституційної спроможності дипломатичної служби та спеціалізованих урядових комунікаційних платформ для підтримання послідовності зовнішньополітичних наративів. Поєднання персоніфікованої публічної дипломатії, професійної дипломатичної діяльності та урядових комунікаційних інструментів сприяло переходу від переважно реактивного реагування до системнішої та проактивної моделі міжнародної комунікації.

Інституційний рівень формування міжнародного іміджу України доцільно розглядати через взаємодію трьох взаємопов'язаних складових: політичного лідерства Президента України, професійної дипломатичної діяльності Міністерства закордонних справ України та спеціалізованих урядових комунікаційних платформ. Їх функціональна взаємодія забезпечує представлення державної позиції на політичному, дипломатичному та

інформаційному рівнях і створює основу для довгострокового міжнародного позиціонування України.

На найвищому політичному рівні важливим суб'єктом зовнішніх стратегічних комунікацій є Президент України як Глава держави та її представник у міжнародних відносинах. Відповідно до Конституції України Президент представляє державу в міжнародних відносинах та здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю України [66].

Під час повномасштабної війни ця конституційна функція набула виразного комунікаційного змісту. Звернення Президента України до іноземних парламентів, міжнародних організацій, політичних та економічних форумів стали складовою зовнішньополітичної комунікації, спрямованої на аргументацію позиції України, мобілізацію міжнародної підтримки та утвердження її суб'єктності у міжнародних відносинах.

Комунікації Президента України стали одним із найбільш помітних каналів міжнародного представлення державної позиції. І. Цикуль аналізує оновлення стратегій комунікації інститутів влади під впливом російської агресії на прикладі президентських комунікацій. Для міжнародного іміджу цей досвід важливий як приклад швидкої адаптації політичного лідерства до кризового інформаційного середовища, однак у перспективі відновлення персоніфіковані комунікації мають бути дедалі тісніше поєднані з інституційною тяглістю державної політики [162, с. 37–41].

Організаційне та інформаційно-аналітичне забезпечення цієї діяльності здійснюється також Офісом Президента України. Нормативною основою його функціонування є Положення про Офіс Президента України, яке визначає завдання щодо експертного, інформаційного, правового та організаційного забезпечення діяльності Глави держави [131]. У сфері зовнішньополітичної комунікації це сприяє узгодженню міжнародних заяв із пріоритетами державної політики та координації позицій з іншими органами влади.

Інституційна роль Президента України у формуванні міжнародного іміджу, відповідно, не обмежується персоніфікованою публічною дипломатією. Вона охоплює представлення стратегічної позиції держави на найвищому політичному рівні та забезпечення її послідовності у взаємодії з міжнародними партнерами.

Професійне та операційне наповнення міжнародних стратегічних комунікацій забезпечує Міністерство закордонних справ України. Закон України «Про дипломатичну службу» визначає дипломатичну службу як складову державної служби, діяльність якої спрямована на практичну реалізацію зовнішньої політики України, захист національних інтересів держави та представлення її позиції у міжнародних відносинах [120]. Положення про Міністерство закордонних справ України додатково закріплює за МЗС функції у сфері реалізації зовнішньої політики, взаємодії з іноземними державами, міжнародними організаціями та зовнішніми аудиторіями [124].

В умовах воєнного стану та з урахуванням завдань повоєнного відновлення МЗС України забезпечує інституційну сталість міжнародних комунікацій. Дипломатична служба підтримує послідовність зовнішньополітичних наративів, адаптує повідомлення до різних міжнародних аудиторій та інтегрує тематику відновлення, реформ і європейської інтеграції у загальний контекст зовнішньополітичної комунікації.

Окреме значення має мережевий характер діяльності МЗС України. Через систему закордонних дипломатичних установ забезпечується постійна комунікаційна присутність держави у політичному, експертному та медійному середовищі інших країн. Така взаємодія сприяє довгостроковому формуванню міжнародної репутації України та зменшує ризик фрагментарності її зовнішнього позиціонування.

Важливим складником формування міжнародного іміджу України є спеціалізовані урядові комунікаційні платформи, які забезпечують змістовну конкретизацію та функціональну диференціацію міжнародних стратегічних

комунікацій. Їх розвиток відповідає потребі системного представлення України не лише як держави, що протистоїть агресії, а й як суб'єкта майбутнього відновлення, модернізації та довгострокового міжнародного партнерства.

Урядові комунікаційні інструменти у сфері міжнародного позиціонування мають спиратися на принципи узгодженості, прозорості та стратегічної спрямованості державної комунікаційної політики. У межах такої логіки комунікація з міжнародними аудиторіями, донорами, партнерськими організаціями та потенційними інвесторами має бути пов'язана з конкретними політичними рішеннями й результатами їх реалізації.

Прозорість є базовою передумовою довіри до міжнародного позиціонування України. Закон України «Про доступ до публічної інформації» закріплює нормативну основу відкритості діяльності органів публічної влади та доступу громадян до суспільно значущої інформації. У контексті відновлення цей принцип набуває зовнішньополітичного значення, оскільки відкритість рішень і даних безпосередньо впливає на оцінку підзвітності України міжнародними партнерами [121].

Практична реалізація таких принципів має також політико-інституційне значення, оскільки сприяє відкритості діяльності органів влади, підзвітності політичних інститутів і розширенню можливостей громадян брати участь у суспільно-політичному діалозі. У цьому сенсі стратегічні комунікації поєднують зовнішнє позиціонування держави з підтриманням демократичної легітимності політики відновлення.

Спеціалізовані урядові платформи забезпечують сталість ключових наративів і дають змогу інтегрувати тематику відбудови, реформ, антикорупційної політики та прозорого управління ресурсами у міжнародне позиціонування України. Завдяки цьому формується образ держави, спроможної поєднувати відновлення з інституційною модернізацією та відповідальним управлінням.

Взаємодія Президента України, Міністерства закордонних справ України та урядових комунікаційних платформ у сукупності формує цілісну інституційну модель міжнародних стратегічних комунікацій. Її значення полягає у переході від ситуативного реагування на зовнішні інформаційні виклики до довгострокового позиціонування України як передбачуваного, відповідального та спроможного партнера у процесі повоєнного відновлення.

Інституційна узгодженість міжнародної комунікації корелює з підходом *whole-of-government*. Т. Крістенсен і П. Легрейд розглядають його як реакцію на фрагментацію публічного управління та потребу посилення горизонтальної координації між органами влади. Для формування міжнародного іміджу України це означає, що зовнішні повідомлення про реформи, відновлення та інвестиції мають бути узгоджені між дипломатичними, економічними, безпековими та відновлювальними інституціями [185, с. 1059–1062].

Повоєнне відновлення України виходить за межі економічної реконструкції та відбудови інфраструктури, оскільки його результативність значною мірою залежить від рівня довіри міжнародних партнерів до державних інституцій. Стратегічні комунікації у цьому процесі забезпечують пояснення пріоритетів відновлення, механізмів використання ресурсів, логіки реформ та їх зв'язку з процесом європейської інтеграції, зокрема відповідністю державної політики європейським стандартам прозорості й підзвітності.

Міжнародна допомога не є автоматично гарантованим ресурсом відновлення. Її обсяги, тривалість і структура залежать від оцінки інституційної спроможності України, передбачуваності державної політики та ефективності управління наданими ресурсами. Тому комунікації відновлення мають формувати у міжнародних партнерів розуміння не лише масштабів потреб України, а й її здатності планувати, реалізовувати та контролювати програми реконструкції.

На сталість міжнародної підтримки впливають не лише внутрішні результати України, а й зовнішні політичні та економічні чинники.

О.Кондратенко аналізує зовнішні фактори впливу на суспільну солідарність у контексті повоєнної відбудови, звертаючи увагу на залежність відновлення від міжнародного середовища. Для стратегічних комунікацій це актуалізує потребу пояснювати відбудову як взаємозалежний процес, у якому українська спроможність має поєднуватися зі стабільністю партнерських зобов'язань [61, с. 35–39].

Важливим майданчиком для представлення такого підходу стали міжнародні конференції з відновлення України – Ukraine Recovery Conference (URC). Їх формат об'єднує представників урядів держав-партнерів, міжнародних фінансових інституцій, донорських організацій, бізнесу та громадянського суспільства. У межах цих платформ стратегічна комунікація виконує функцію не лише звітування про потреби та результати, а й довгострокового позиціонування України як держави, що пов'язує відновлення з модернізацією, сталим розвитком і європейськими принципами врядування [244].

Комунікаційний супровід відновлення також інтегрується у діяльність органів виконавчої влади. Йдеться про координацію міжнародної допомоги, залучення інвестицій, відновлення регіонів і громад, а також цифровий моніторинг реалізації проєктів. За таких умов стратегічні комунікації сприяють публічній легітимзації управлінських рішень і зниженню ризиків недовіри з боку міжнародних партнерів та донорів.

Міжнародне позиціонування відновлення має спиратися на чітко визначені державні пріоритети. У документі Міністерства розвитку громад та територій України «Ukraine Recovery Priorities 2025» відновлення представлено через систему пріоритетів, що поєднують інфраструктурні, соціальні та інституційні завдання. Для стратегічних комунікацій це створює основу для переходу від загальних закликів до підтримки України до структурованої комунікації конкретних напрямів відбудови та очікуваних результатів [219].

Окремого значення набувають комунікації, спрямовані на інвестиційну спільноту. Повоєнне відновлення України передбачає активне залучення

приватного капіталу, що потребує формування позитивного інвестиційного іміджу держави. У цьому напрямі стратегічні комунікації мають поєднувати інформацію про безпекові гарантії, антикорупційні механізми, судову реформу, захист прав інвесторів та передбачуваність державної політики. Такий підхід дає змогу представляти Україну не лише як державу, що потребує інвестиційних ресурсів, а й як партнера, спроможного створювати прозорі та зрозумілі умови для довгострокової економічної взаємодії.

Оцінка інвестиційної привабливості держави значною мірою залежить від якості врядування та передбачуваності правил. У World Development Report 2017 Світовий банк наголошує на ролі інституцій, політичних процесів і спроможності держави забезпечувати дієві правила та реалізацію політики. У контексті України це підтверджує, що позитивний інвестиційний імідж має формуватися через поєднання комунікаційних зусиль з реальним зміцненням інституцій, верховенства права та підзвітності [253, с. 2–5].

Важливим інструментом посилення довіри до процесів відновлення є цифровізація систем управління та моніторингу публічних інвестицій. Функціонування системи DREAM забезпечує реєстрацію, супровід і публічне відображення інформації про проєкти та програми публічних інвестицій, що підвищує прозорість процесів відновлення та розширює можливості контролю за реалізацією відповідних проєктів. У цьому випадку стратегічні комунікації поєднуються з цифровими управлінськими інструментами, оскільки відкритість інформації про планування, фінансування та виконання проєктів безпосередньо впливає на довіру міжнародних партнерів і донорів [190].

Інституціоналізація цифрового моніторингу відновлення була посилена у 2026 році постановою Кабінету Міністрів України № 945, якою врегульовано функціонування системи DREAM як інтегрованої інформаційно-аналітичної системи підготовки та моніторингу публічних інвестиційних проєктів і програм. Для міжнародного іміджу це має практичне значення, оскільки цифрова

прозорість робить підзвітність процесів відновлення більш перевірюваною для донорів, інвесторів і міжнародних фінансових інституцій [32].

Не менш важливим є соціальний вимір комунікацій відновлення. Для міжнародних аудиторій важливим є не лише масштаб реконструкції інфраструктури, а й те, наскільки державна політика враховує потреби громад, внутрішньо переміщених осіб, ветеранів і населення, постраждалого внаслідок війни. Представлення участі органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства та різних форм громадянської активності у процесах відновлення посилює сприйняття України як демократичної держави, орієнтованої на людиноцентричну модель розвитку.

Загалом комунікації у сфері відновлення доцільно розглядати як самостійний напрям стратегічних комунікацій, орієнтований на формування довіри до процесів реконструкції, залучення міжнародної допомоги та інвестицій, а також пояснення цілей і принципів повоєнної модернізації України. Їх результативність залежить від послідовності державної комунікації, прозорості ухвалення рішень, підзвітності використання ресурсів та здатності органів влади підтримувати довгострокову взаємодію з міжнародними партнерами.

Формування довгострокового міжнародного іміджу України у контексті повоєнного відновлення виходить за межі короткострокових комунікаційних кампаній, пов'язаних із війною або окремими етапами реконструкції. У стратегічній перспективі міжнародний імідж поступово трансформується у репутаційний капітал, який впливає на місце держави у системі міжнародних відносин, її спроможність залучати політичні, фінансові та інвестиційні ресурси, брати участь у міжнародних ініціативах і впливати на формування міжнародного порядку денного.

Репутаційний капітал формується на основі накопиченого досвіду взаємодії держави з міжнародними партнерами, послідовності її політики, передбачуваності рішень та відповідності між публічно декларованими

зобов'язаннями і практикою державного управління. Для України цей аспект набуває особливого значення, оскільки зі зміною інтенсивності воєнних дій міжнародна увага дедалі більше зосереджуватиметься на результативності реформ, прозорості відновлення та інституційній спроможності держави.

Проблема передбачуваності особливо важлива за умов високої політичної невизначеності. В. Корнієнко розглядає політичну невизначеність як характеристику середовища системних викликів, що потребує релевантних методологічних підходів до її осмислення. У міжнародних стратегічних комунікаціях це означає необхідність не приховувати невизначеність, а зменшувати її через послідовне пояснення сценаріїв, пріоритетів і меж державної політики [69, с. 38–42].

Довгостроковий міжнародний імідж України формується під впливом взаємопов'язаних характеристик – стійкості, передбачуваності та відповідальності. Стійкість у цьому контексті охоплює не лише здатність держави протистояти безпековим загрозам, а й спроможність підтримувати стабільність демократичних інститутів, економічних процесів і суспільної згуртованості в умовах тривалих викликів. Інституційна стійкість за таких умов стає однією з основ збереження довіри міжнародних партнерів у середньо- та довгостроковій перспективі.

Репутація повоєнної України залежатиме і від того, як міжнародні партнери оцінюватимуть трансформацію самої держави під час війни. У колективній монографії «Україна у боротьбі: війна та перетворення держави» аналізуються зміни системи державної влади, механізмів управління та демократичних процедур у воєнному середовищі. Для стратегічних комунікацій це означає необхідність демонструвати не лише стійкість держави, а й її здатність після війни трансформувати надзвичайні управлінські практики у демократичну та підзвітну модель врядування [156, с. 7–11].

Для довгострокового міжнародного позиціонування України принципове значення має передбачуваність державної політики. Для іноземних урядів,

міжнародних фінансових інституцій та інвесторів важливою є спроможність держави дотримуватися задекларованих стратегій, виконувати взяті зобов'язання та забезпечувати сталість реформ незалежно від політичних змін. У цьому аспекті стратегічні комунікації пов'язують публічно задекларовані наміри з практикою їх реалізації, зменшуючи невизначеність у сприйнятті України як довгострокового партнера.

Важливим чинником формування міжнародного іміджу України є європейська інтеграція та поглиблення євроатлантичної взаємодії. Комунікаційне супроводження процесу набуття членства в Європейському Союзі та поглиблення співпраці з НАТО має не лише інформаційне, а й політико-символічне значення. Воно закріплює сприйняття України як частини спільного ціннісного і нормативного простору, в якому верховенство права, демократичні процедури, підзвітність влади та інституційна спроможність становлять базові принципи політичного розвитку [195, с. 7–11].

Збереження міжнародної уваги до України у довгостроковій перспективі потребує переходу від переважно мобілізаційної логіки воєнного часу до комунікації сталого партнерства. У центрі такого підходу мають перебувати результати відновлення, інституційні реформи, інноваційний потенціал, розвиток регіонів і громад, а також внесок України у європейську безпеку. Це дає змогу поступово зміщувати акцент з образу держави, яка потребує підтримки, до образу держави, спроможної генерувати спільну політичну, безпекову та економічну цінність для міжнародних партнерів.

Комунікаційна робота з міжнародними аудиторіями не може обмежуватися євроатлантичним простором. М. Рябчук аналізує амбівалентну позицію країн Глобального Півдня щодо російської війни проти України та показує складність мотивів їхньої «нейтральності». Для міжнародного іміджу України це означає потребу в більш диференційованій дипломатичній та комунікаційній роботі з не-західними аудиторіями, яка враховує їх історичний досвід, уявлення про колоніалізм і власні геополітичні інтереси [145, с. 156–160].

Довгостроковий міжнародний імідж України також залежить від участі громадянського суспільства, бізнесу, місцевих громад, університетів, культурних інституцій, експертного середовища та української діаспори у зовнішній комунікації. За таких умов міжнародне позиціонування набуває мережевого характеру і перестає бути виключною функцією державних інституцій. Залучення недержавних акторів розширює канали міжнародної взаємодії, посилює присутність України у політичному, експертному та культурному середовищі інших держав і сприяє більш стійкому формуванню її міжнародної репутації.

Аналіз ролі стратегічних комунікацій у формуванні міжнародного іміджу України дає підстави розглядати їх як нематеріальний ресурс зовнішньої політики та повоєнного відновлення. Їх значення визначається впливом на рівень довіри міжнародних партнерів, сталість політичної підтримки, інвестиційну привабливість держави та перспективи її європейської й євроатлантичної інтеграції.

Теоретично такий підхід відповідає ширшому розумінню стратегічної комунікації як цілеспрямованої взаємодії, значущої для довгострокового успіху суб'єкта. А. Церфасс, Д. Верчич, Г. Нотгафт і К. Вердер пропонують розглядати стратегічну комунікацію як поле, що охоплює комунікацію, істотну для досягнення цілей і підтримання життєздатності організації чи інституції. Для держави це підсилює тезу про те, що міжнародний імідж не є окремою PR-функцією, а формується через системну відповідність комунікаційної поведінки довгостроковим політичним цілям [257, с. 487–490].

Іміджево-репутаційний вимір у цьому контексті формується внаслідок взаємодії політичних рішень, інституційної практики та комунікаційної поведінки держави. Відповідність між задекларованими цілями та практичними результатами реформ і відновлення визначає сприйняття України як передбачуваного й відповідального партнера. Тому стратегічні комунікації

мають забезпечувати не разовий інформаційний вплив, а довготривале формування довіри до державної політики.

Український досвід після 2022 року засвідчив посилення ролі публічної та цифрової дипломатії, багатоканальної взаємодії з міжнародними аудиторіями та координації між основними суб'єктами зовнішньополітичної комунікації. Водночас у перспективі відновлення їх зміст має поступово доповнюватися комунікацією реформ, інвестиційних можливостей, прозорого управління ресурсами та довгострокового бачення розвитку держави.

Легітимність міжнародної позиції України формується також у площині аргументації причин застосування сили та оцінки справедливості війни. В. Корнієнко, аналізуючи проблему легітимності *casus belli* у сучасній геополітиці, звертає увагу на складність політичного та нормативного обґрунтування воєнних дій. Для міжнародного іміджу України це підсилює значення правової та ціннісної аргументації, яка послідовно відрізняє оборонний характер українських дій від агресивної політики Російської Федерації [70, с. 24–28].

У межах конструктивно-інноваційного компонента стратегічних комунікацій це означає перехід від переважно мобілізаційної моделі, сформованої умовами війни, до моделі довгострокового партнерства. Її результативність визначатиметься спроможністю України трансформувати міжнародну солідарність і накопичений репутаційний капітал у стійку політичну, економічну та інвестиційну взаємодію. Такий підхід створює концептуальний перехід до аналізу комунікаційних стратегій відбудови, орієнтованих на сталий розвиток, інновації та суспільну довіру.

3.2. Комунікаційні стратегії відбудови: сталий розвиток, інновації та довіра суспільства

Повоєнна відбудова України потребуватиме не лише масштабних управлінських і фінансових рішень, а й зрозумілої та послідовної комунікації з

суспільством. Успішність відновлення значною мірою залежатиме від того, наскільки чітко будуть пояснюватися його пріоритети, етапність, ресурсні обмеження та очікувані результати. За таких умов стратегічні комунікації стають одним із механізмів формування довіри до політики відбудови та суспільної підтримки необхідних реформ.

Державна комунікація у період відбудови має розглядатися як окрема управлінська функція, а не як завершальний етап реалізації політики. М.-Х. Канель і В. Луома-ахо підкреслюють, що публічний сектор потребує комунікаційних механізмів, здатних зменшувати розриви між інституціями та громадянами, управляти очікуваннями й підтримувати довіру. Для відновлення України це означає необхідність інтегрувати комунікацію у планування реформ, а не обмежуватися інформуванням про вже ухвалені рішення [191, с. 243–247].

На відміну від кризових комунікацій, спрямованих передусім на реагування на безпосередні загрози, комунікації відбудови мають довгострокову спрямованість. Їх завдання полягає не лише в інформуванні про поточні дії органів влади, а й у формуванні суспільного розуміння стратегічних цілей розвитку, механізмів їх досягнення та очікуваних результатів. У цьому сенсі державна комунікація має виконувати функцію двосторонньої взаємодії, поєднуючи пояснення політики із залученням громадян та урахуванням зворотного зв'язку. [239].

Професіоналізація урядової комунікації має особливе значення в умовах тривалих трансформацій. К. Сандерс, М. Х. Канель Креспо та К. Гольц-Баха у порівняльному аналізі урядових комунікацій наголошують на важливості формалізованих правил, стратегічного планування та відмежування інституційної комунікації від партійно-політичної. У контексті відбудови це посилює вимогу до послідовності державних повідомлень незалежно від політичного циклу [248, с. 523–527].

Після 2022 року потреба у змістовному поясненні державної політики істотно зростає. Реформи у сферах енергетики, містобудування, екологічної

політики, соціального захисту, цифровізації та управління ресурсами безпосередньо впливають на повсякденне життя громадян і нерідко передбачають складні компроміси. За таких умов комунікація набуває політико-управлінського значення, оскільки впливає на зрозумілість рішень, рівень їх суспільної легітимності та готовність громадян брати участь у процесах відновлення.

Складність реформ після 2022 року актуалізує потребу в системній комунікаційній стратегії органів державної влади. А. Башук розглядає комунікаційні стратегії державної влади в умовах інформаційного суспільства як інструмент упорядкування взаємодії з громадськістю та забезпечення послідовності публічної політики. Для відбудови це означає необхідність поєднувати секторальні повідомлення про енергетику, соціальну політику, цифровізацію та інші реформи в єдину зрозумілу рамку трансформації [6, с. 259–263].

Змістовим орієнтиром комунікаційних стратегій відбудови є концепція сталого розвитку, яка поєднує економічний, соціальний та екологічний виміри трансформації. В українських умовах її реалізація пов'язана з модернізацією інфраструктури, підвищенням енергоефективності, раціональним використанням ресурсів, соціальною інклюзією та наближенням до європейських стандартів. Відповідно, стратегічні комунікації мають переводити довгострокові цілі у зрозумілу систему суспільних аргументів, пов'язуючи їх із конкретними змінами в якості життя, безпеці та розвитку громад. [258].

Політичний вимір сталого розвитку передбачає не лише визначення стратегічних цілей, а й формування суспільного розуміння їх довгострокового значення. В. Гапоненко та О. Топчій, аналізуючи політичні стратегії сталого розвитку освіти в умовах повоєнної відбудови України, пов'язують сталий розвиток з інституційною спроможністю, цифровізацією та громадянською освітою. Для комунікацій відбудови це означає необхідність представляти

сталість не як сукупність технічних вимог, а як систему ціннісних і політичних орієнтирів майбутнього розвитку [21, с. 12–16].

У цьому контексті сталий розвиток постає не лише як нормативний орієнтир, а й як комунікаційне завдання. Технічні рішення у сферах енергоефективності, екологічної безпеки, просторового планування та управління ресурсами потребують пояснення їх практичного значення для громадян. Відсутність такого пояснення може формувати сприйняття реформ як зовнішньо нав'язаних або недостатньо пов'язаних із реальними потребами суспільства.

Екологічний компонент відбудови також потребує окремої комунікаційної логіки. О. Вишенська розглядає комунікації екологічних політик як інструмент пояснення суспільству цілей, обмежень і наслідків відповідних рішень. Для повоєнної України це особливо актуально у сферах енергоефективності, поводження з відходами, відновлення природних ресурсів і просторового планування, де суспільна підтримка значною мірою залежить від зрозумілого зв'язку між екологічними стандартами та якістю життя [16].

Важливим елементом комунікаційних стратегій відбудови є встановлення зрозумілого причинно-наслідкового зв'язку між реформами та їх суспільними результатами. Громадяни мають отримувати інформацію не лише про зміст запланованих змін, а й про проблеми, які вони покликані розв'язати, очікувані результати та критерії оцінювання їх реалізації. Такий підхід посилює підзвітність політичних інститутів і створює підстави для більш обґрунтованого суспільного сприйняття політики відновлення.

Ефективність пояснення реформ залежить від того, наскільки комунікація інтегрована у практику публічного управління. О. Михайловська, І. Михайловський та О. Пилипенко пов'язують результативність публічного управління в кризових умовах із якістю комунікаційної взаємодії. У повоєнній відбудові це означає, що пояснення причин, етапів і результатів реформ має супроводжувати сам управлінський цикл, а не здійснюватися постфактум [103].

Окремий напрям комунікацій відбудови пов'язаний з інноваціями та цифровими інструментами. Їх значення полягає не лише в оптимізації управлінських процедур, а й у зміні характеру взаємодії між державою, громадянами, бізнесом та міжнародними партнерами. Цифровізація розширює можливості відкритого доступу до інформації про проекти, джерела фінансування, етапи реалізації та відповідальних суб'єктів, поєднуючи технологічні рішення з принципами прозорості й підзвітності.

Цифрові інструменти створюють публічну цінність лише тоді, коли відкриті дані є придатними для практичного використання громадянами, бізнесом і контролюючими акторами. М. Янссен пов'язує відкриті державні дані з формуванням публічної цінності та новими моделями взаємодії між державою і користувачами інформації. У комунікаціях відбудови це підсилює вимогу до зрозумілості, структурованості й інтерпретованості відкритих даних про проекти та фінансування [222].

Показовим прикладом є система DREAM, яка забезпечує цифрове управління публічними інвестиціями та відкритий доступ до інформації про планування і реалізацію відповідних проєктів. Її комунікаційне значення полягає у зменшенні інформаційної асиметрії між органами влади, громадянами, донорами та міжнародними фінансовими інституціями. Відкритість структурованих даних створює додаткові можливості для суспільного контролю й підвищує видимість управлінських процесів. [201].

Цифрова прозорість має доповнюватися комунікативною спроможністю публічних інституцій пояснювати дані та реагувати на запити користувачів. У довіднику з публічної комунікації за редакцією В. Луома-ахо та М.-Х. Канель увага приділяється довірі, легітимності, управлінню очікуваннями, діалогу та прозорості. Для системи DREAM це означає, що доступність інформації повинна поєднуватися з можливістю зрозуміти логіку рішень і критерії оцінювання результатів [228].

Стійка суспільна довіра, однак, не може формуватися лише завдяки цифровій відкритості. Вона залежить від інституційної спроможності органів публічної влади забезпечувати послідовність рішень, ефективне використання ресурсів і виконання взятих зобов'язань. У цьому сенсі комунікація має підтверджуватися практикою: невідповідність між задекларованими намірами та фактичними результатами здатна нівелювати позитивний ефект навіть добре вибудованої інформаційної політики.

Довіра до публічних інституцій формується через сукупність комунікаційних, організаційних і поведінкових практик. М. Фредрікссон та Й. Паллас розглядають публічну комунікацію як діяльність, що функціонує у специфічних умовах підзвітності, політичного мандату та суспільних очікувань. Це підтверджує, що комунікації відбудови мають враховувати інституційну природу органів влади й не можуть будуватися за моделями суто корпоративного просування [214, с. 1–3].

Зв'язок між якістю врядування, підзвітністю та результативністю політики має принципове значення для повоєнного відновлення. Інституційні правила, характер взаємодії між суб'єктами та здатність забезпечувати виконання рішень визначають, наскільки декларовані цілі трансформуються у практичні результати. Саме тому стратегічні комунікації мають бути інтегровані у процес управління, а не функціонувати як окремий інформаційний супровід після ухвалення рішень. [262].

Довготривалий характер відновлення потребує підходу, здатного підтримувати політику в умовах змін, ризиків і непередбачуваних подій. OECD пов'язує врядування для стійкості з адаптивністю інституцій, координацією та здатністю враховувати майбутні ризики. У комунікаційному вимірі це означає необхідність регулярно оновлювати суспільні очікування, пояснювати зміни пріоритетів і водночас зберігати послідовність загальної рамки відновлення [238].

Важливою складовою комунікацій відбудови є місцевий рівень. Саме у громадах значна частина стратегічних пріоритетів трансформується у конкретні проекти, що безпосередньо впливають на повсякденне життя населення. Суспільно-політичні структури на місцевому рівні охоплюють органи місцевого самоврядування, громадські організації, місцевих лідерів, бізнес і самих мешканців, взаємодія яких визначає рівень довіри до процесів відновлення.

Досвід українських громад під час війни показує, що локальна комунікація є важливим ресурсом самоорганізації та стійкості. Матеріали Асоціації міст України, присвячені комунікаціям громад у воєнний період, фіксують значення постійної взаємодії місцевої влади з мешканцями, партнерськими громадами та громадськими ініціативами. У відбудові ці практики можуть бути трансформовані у сталі механізми участі, обговорення пріоритетів та спільного контролю за проектами [67].

У громадах реалізуються проекти відновлення житла, цивільної інфраструктури, об'єктів критичної інфраструктури, соціальної реінтеграції та місцевого економічного розвитку. Тому комунікаційні стратегії територіальних громад мають передбачати регулярний діалог із мешканцями, пояснення критеріїв пріоритизації, обмежень і часової послідовності проектів, а також реальні механізми участі громадськості у плануванні та моніторингу.

Комунікації на місцевому рівні виконують також консолідаційну функцію. Вони сприяють відновленню горизонтальних зв'язків у громадах, що зазнали руйнувань і втрат, підтримують локальну самоорганізацію та формують відчуття спільної відповідальності за майбутнє. У цьому аспекті комунікаційні стратегії відбудови мають враховувати не лише інформаційні потреби, а й соціальні наслідки війни та нерівномірність досвіду різних територій.

Локальний рівень відновлення має бути пов'язаний із ширшою логікою суспільної стійкості. Н. Хома, І. Кресіна, О. Ніколаєв та В. Паталаха розглядають національну стійкість у контексті війни та післявоєнного відновлення як стратегічну характеристику держави й суспільства. Для комунікацій відбудови

це означає, що локальна участь, довіра й взаємодія громад мають розглядатися як частина довгострокової безпекової та розвиткової стратегії [173, с. 41–45].

Важливим принципом комунікаційних стратегій відбудови є інклюзивність. Процеси відновлення охоплюють соціальні групи з неоднаковими потребами, ресурсами та рівнем уразливості, зокрема ветеранів, осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, дітей, людей похилого віку та мешканців найбільш постраждалих регіонів. Комунікаційна політика має забезпечувати доступність інформації та можливість відповідних груп бути представленими у процесах формування й реалізації рішень.

Інклюзивність відновлення має передбачати не лише формальне представництво різних груп, а й урахування нерівності в доступі до ресурсів, послуг і можливостей участі. П. Брейвман розглядає справедливість у сфері здоров'я як результат структурних умов, що визначають нерівний доступ різних груп до життєво важливих ресурсів. Для комунікацій відбудови цей підхід є корисним методологічним орієнтиром: повідомлення і механізми залучення мають враховувати реальні бар'єри, а не лише номінальну доступність інформації [190].

Інклюзивність у цьому випадку означає не формальне розширення переліку аудиторій, а адаптацію каналів, форматів і способів залучення до реальних умов різних соціальних груп. Для одних аудиторій визначальним може бути цифровий доступ, для інших – безпосередня комунікація на рівні громади, доступність інформації для людей з інвалідністю або можливість участі через представницькі організації. Такий підхід знижує ризик відчуження від процесів відновлення.

Окремої уваги потребує комунікація складних і потенційно непопулярних реформ, пов'язаних із тарифною політикою, змінами у будівельних нормах, екологічними обмеженнями чи реструктуризацією соціальних програм. За відсутності зрозумілої аргументації такі рішення можуть посилювати соціальне напруження та створювати політичні ризики для послідовності реформ.

Натомість прозоре пояснення причин, короткострокових витрат і довгострокових результатів дає громадянам можливість оцінювати логіку запропонованих змін.

Комунікація потенційно непопулярних реформ потребує точності формулювань і чіткого пояснення змісту рішень. Н. Євтушенко досліджує евфемізацію комунікації між владою і громадськістю та її вплив на сприйняття публічних повідомлень. Для політики відбудови це підкреслює необхідність уникати надмірно пом'якшувальної риторики у випадках, коли громадянам потрібно зрозуміло пояснювати витрати, ризики, обмеження та можливі компроміси реформ [44, с. 51–55].

Управління складними політичними рішеннями передбачає конкуренцію інтересів, цінностей та інтерпретацій, тому їх комунікація не може зводитися до технічного представлення фактів. Політичні рішення потребують пояснення критеріїв вибору, можливих альтернатив, очікуваних наслідків і розподілу суспільних витрат та переваг. Такий підхід особливо важливий для політики відновлення, де обмежені ресурси неминуче потребують визначення пріоритетів [251].

Комунікаційні стратегії відбудови мають поєднувати формування довіри, залучення громадян і підтримання суспільної консолідації навколо цілей модернізації. Їх результативність залежить від того, наскільки комунікація забезпечує реальний зв'язок між політичними рішеннями, потребами громад і можливостями громадян впливати на процеси відновлення.

Послідовність комунікації важлива не лише для інформування, а й для формування стійкої репутації політики відновлення. Дж. Корнеліссен підкреслює значення інтегрованого підходу до комунікації, у межах якого повідомлення, поведінка організації та взаємодія зі стейкхолдерами мають бути узгодженими. Для державної політики це означає, що довіра до відбудови

залежатиме від відповідності між публічними обіцянками, процедурами та фактичними результатами [198].

Інституційний вимір комунікацій відбудови визначається багаторівневістю процесу та значною кількістю залучених суб'єктів. Центральні органи державної влади, органи місцевого самоврядування, громадянське суспільство, бізнес, міжнародні партнери й фінансові інституції мають різні повноваження та інтереси. За відсутності сталої координації окремі проєкти і програми можуть залишатися фрагментарними, а суперечливі публічні сигнали – послаблювати довіру до політики відновлення.

Координація комунікацій у складній системі відбудови потребує спільної рамки, яка поєднує стратегічні цілі, політичні рішення й щоденні управлінські практики. Ф. Ардженті розглядає стратегічну комунікацію як інструмент узгодження організаційних цілей, репутації та взаємодії зі стейкхолдерами. Хоча державне врядування має іншу природу, відповідний принцип узгодженості є релевантним для відновлення як багатосуб'єктного процесу [184].

Стратегічні комунікації у такій системі виконують координаційну функцію, пов'язуючи стратегічне планування з практичною реалізацією проєктів. Вони мають пояснювати принципи розподілу ресурсів, критерії пріоритетності окремих секторів і територій, часові обмеження та відповідальність інституцій. Чим складнішою є архітектура відновлення, тим більшого значення набуває узгодженість повідомлень між різними рівнями управління.

Масштаб завдань відновлення підтверджує необхідність такої координації. П'ята оцінка швидких збитків і потреб, підготовлена Урядом України, Світовим банком, Європейською Комісією та Організацією Об'єднаних Націй, оцінює потреби відновлення і реконструкції України майже у 588 млрд дол. США протягом наступного десятиліття. Такий масштаб потреб посилює значення прозорості, пріоритизації та послідовного пояснення рішень як українському суспільству, так і міжнародним партнерам. [260].

Порівняння оцінок потреб у відновленні демонструє, що масштаб і структура відбудови змінюються в міру тривалості війни та накопичення збитків. Четверта оцінка RDNA стала одним із ключових інструментів систематизації потреб і секторних пріоритетів. Для стратегічних комунікацій такі оцінки важливі як спільна доказова база, що дозволяє пояснювати пріоритизацію та динаміку фінансових потреб [261].

Особливе значення має взаємодія з міжнародними донорами та фінансовими інституціями. Комунікація у цьому напрямі має двосторонній характер: міжнародні партнери потребують системної інформації про перебіг відновлення, використання ресурсів і досягнуті результати, тоді як українське суспільство – зрозумілого пояснення логіки міжнародної допомоги, її умов, пріоритетів та обмежень.

Донорська комунікація має поєднувати підзвітність із збереженням української суб'єктності у визначенні пріоритетів. Практики Комісії ООН з миробудівництва демонструють, що сталі результати формуються за умов участі національних і місцевих акторів, а зовнішня підтримка не підміняє внутрішню відповідальність. Для відбудови України це означає необхідність комунікувати партнерство як спільне досягнення результатів, а не як одностороннє адміністрування допомоги [256].

Міжнародні конференції з відновлення України стали одним із майданчиків, де комунікація потреб, реформ та інвестиційних можливостей поєднується з формуванням довгострокового партнерства. Зокрема, *Ukraine Recovery Conference 2023* об'єднала представників урядів, міжнародних організацій, бізнесу та громадянського суспільства й акцентувала взаємозв'язок відновлення, реформ і залучення приватного сектору. [254].

Послідовність щорічних конференцій з відновлення створила окремий міжнародний комунікаційний контур, у межах якого відбудова поступово позиціонується не лише як гуманітарна потреба, а як процес реформ, інвестицій, приватного сектору та європейської інтеграції. Декларації *Ukraine Recovery*

Conference 2022–2024 відображають еволюцію цієї рамки та дають змогу простежити зміну міжнародних очікувань щодо пріоритетів відновлення [255].

Узгодження наративів між українськими інституціями та міжнародними партнерами не означає уніфікації позицій або відмови від власної суб'єктності. Навпаки, комунікації відбудови мають підкреслювати партнерський характер взаємодії, за якого Україна бере участь у визначенні пріоритетів, плануванні та реалізації політики, а міжнародна підтримка спрямовується на досягнення спільно погоджених цілей.

Комунікаційні стратегії відбудови мають враховувати часову динаміку процесу. Відновлення охоплює різні етапи – від термінового відновлення базових послуг і цивільної інфраструктури до структурної модернізації, інституційних реформ і довгострокових стратегій розвитку. Відповідно змінюються й комунікаційні пріоритети: від повідомлень про безпеку та доступність послуг до пояснення складних реформ, інвестиційної політики та результатів трансформації.

Управління суспільними очікуваннями є окремим завданням стратегічних комунікацій. Відновлення є тривалим і нерівномірним процесом, результати якого не можуть бути одночасними для всіх територій і соціальних груп. Чітке пояснення етапності, критеріїв відбору проєктів, джерел фінансування та ресурсних обмежень знижує ризик завищених очікувань і подальшого розчарування у державній політиці.

Окремої уваги заслуговує роль експертних та аналітичних спільнот. Аналітичні центри, університети, професійні асоціації й незалежні експерти можуть виконувати посередницьку функцію між державою та суспільством, пояснюючи складні політичні й технічні рішення та створюючи додаткові майданчики для їх публічного обговорення. Їх залучення посилює аргументованість дискусії та розширює спектр джерел, на основі яких громадяни оцінюють політику відновлення.

Залучення експертних та громадських середовищ є ефективним лише тоді, коли воно вбудоване у сталі механізми державно-громадянської взаємодії. Л. Ладонько, Н. Новікова та Н. Мірко акцентують на комунікаційній взаємодії органів державної влади з громадськістю як передумові результативного публічного управління. У відбудові це підсилює роль консультацій, експертного обговорення та зворотного зв'язку на етапах планування й моніторингу рішень [90].

У повоєнний період стратегічні комунікації мають забезпечувати узгодження інтересів держави, місцевих громад, бізнесу та міжнародних партнерів. Їх завдання полягає у формуванні спільної рамки відновлення, у межах якої принципи сталого розвитку, інноваційні рішення, прозорість і підзвітність поєднуються з чітким розподілом повноважень та відповідальності між учасниками.

Цифровізація процесів відбудови потребує окремого комунікаційного супроводу. Запровадження цифрових платформ, систем відкритих даних, електронних сервісів та інструментів моніторингу змінює характер взаємодії громадян із державою. Комунікація у цій сфері має не лише повідомляти про наявність нових інструментів, а й пояснювати принципи їх функціонування, можливості використання та практичну користь для різних соціальних груп.

Відкритість даних у такій моделі набуває не лише управлінського, а й комунікаційного значення. Публічний доступ до інформації про проекти відбудови, фінансування, етапи реалізації та відповідальних суб'єктів створює підстави для суспільного контролю. Водночас сама доступність даних не гарантує довіри: інформація має бути зрозумілою, актуальною, зіставною та придатною для практичного використання.

Практичний вимір зазначених проблем ілюструють результати опитування, проведеного у 2026 році в межах проекту Debris2Resource (D2R) за підтримки Програми LIFE Європейського Союзу. Дослідження охопило 147 представників зацікавлених сторін із різних регіонів України та було доповнене

професійними обговореннями з представниками територіальних громад. Отримані дані засвідчили, що поряд із ресурсними й технічними обмеженнями суттєвого значення набувають проблеми доступності та практичного тлумачення нормативної інформації, координації між учасниками процесу відновлення та поширення прикладних знань. Зокрема, 41 % опитаних не змогли однозначно визначити нормативні акти, які створюють труднощі у практичній діяльності, 34,5 % респондентів серед найбільш затребуваних напрямів підтримки назвали координацію та партнерства, а 30,3 % – навчання і прикладні методології [200].

Наведені результати дають підстави розглядати частину проблем відновлення не лише як наслідок ресурсних або нормативних обмежень, а й як прояв комунікаційних розривів між формуванням політики та її практичним застосуванням на місцевому рівні. Наявність нормативного регулювання сама по собі не забезпечує його ефективної реалізації, якщо відповідні вимоги залишаються складними для інтерпретації, бракує зрозумілих процедур їх застосування, а взаємодія між органами влади, громадами, операторами, бізнесом та іншими учасниками немає належного рівня координації. У цьому аспекті стратегічні комунікації відновлення виконують не лише інформаційну, а й координаційну та пояснювальну функції, забезпечуючи трансформацію управлінських і нормативних рішень у зрозумілі для конкретних груп зацікавлених сторін практичні орієнтири.

Показовим є також те, що найбільшою потребою респонденти визначили доступ до фінансування, грантів та інвестицій – 41,4 %. У комунікаційному вимірі цей результат актуалізує необхідність забезпечення своєчасного й доступного інформування громад про наявні фінансові механізми, умови участі у програмах підтримки, процедури залучення ресурсів та розподіл відповідальності між учасниками процесу. Таким чином, емпіричні дані підтверджують, що результативність політики відновлення залежить не лише від наявності ресурсів та інструментів, а й від якості комунікаційного середовища, у

межах якого відповідна інформація поширюється, інтерпретується та трансформується у практичні рішення. [200].

Результативність комунікаційних стратегій відбудови значною мірою залежить від їх відповідності місцевому контексту. Регіони та територіальні громади України відрізняються масштабами руйнувань, соціально-економічними умовами та пріоритетами відновлення. Тому загальнодержавні принципи комунікації мають поєднуватися з можливістю адаптації змісту, форматів і каналів взаємодії до потреб конкретних територій, зберігаючи при цьому узгодженість із цілями державної політики відновлення.

Проведений аналіз дає підстави розглядати комунікаційні стратегії відбудови як системний компонент повоєнної трансформації України, що виходить за межі інформування або супроводу окремих реформ. Їх значення полягає у формуванні суспільного розуміння змін, підтриманні довіри до інституційних рішень і створенні передумов для довгострокової підтримки політики сталого розвитку, інновацій та модернізації публічного управління.

У межах цього дослідження конструктивно-інноваційні стратегічні комунікації визначаються як функціональний напрям державної комунікаційної політики, спрямований на формування спільного бачення майбутнього, суспільну легітимацію реформ, забезпечення прозорості й підзвітності відновлення, залучення громадян до ухвалення рішень, представлення інноваційного потенціалу України та формування довіри, необхідної для міжнародного партнерства й інвестування.

Комунікації у сфері відбудови поєднують стратегічні цілі держави, регіональні потреби та практики реалізації проєктів на місцевому рівні. Через механізми координації, зворотного зв'язку та публічного пояснення рішень забезпечується узгодження економічних, соціальних та екологічних пріоритетів відновлення. Це зменшує фрагментарність політики та пов'язує окремі проєкти з довгостроковими цілями розвитку держави.

Особливого значення набуває суспільна довіра, яка формується не лише змістом повідомлень, а й досвідом взаємодії громадян з інституціями. Спроможність органів влади пояснювати складні трансформаційні рішення, залучати громадян до обговорення та моніторингу проєктів, забезпечувати відкритий доступ до даних і демонструвати результати реалізації програм впливає на легітимність політики відновлення.

Інвестиційна комунікація у процесі відбудови також не може зводитися до презентації окремих проєктів або іміджевого позиціонування. Її переконливість визначається правовою передбачуваністю, прозорістю процедур, публічною підзвітністю та послідовністю державної політики. Відтак інвестиційна привабливість формується не стільки декларативними повідомленнями, скільки підтвердженою практикою інституційною спроможністю держави виконувати взяті зобов'язання.

Комунікації відбудови мають багаторівневий характер. На національному рівні вони формують стратегічні наративи та забезпечують узгодженість державної політики, на регіональному – адаптують загальні пріоритети до специфіки територій, а на місцевому – підтримують участь громад у визначенні пріоритетів і співтворенні рішень. Така модель дозволяє поєднати загальнодержавні цілі з реальними потребами територій.

Отже, стратегічні комунікації у процесі повоєнної відбудови доцільно визначати як складову конструктивно-інноваційного компонента державної комунікаційної політики. Їх зміст охоплює формування суспільної довіри, легітимацію реформ, забезпечення прозорості й підзвітності, залучення громадян до ухвалення рішень, підтримку інноваційних перетворень та створення передумов для довгострокового міжнародного партнерства.

У такій моделі стратегічні комунікації пов'язують сталий розвиток, інституційну модернізацію та суспільну участь із практичними механізмами реалізації політики відновлення. Їх результативність визначається спроможністю держави не лише пояснювати ухвалені рішення, а й забезпечувати відповідність

між публічно задекларованими цілями, управлінськими діями та фактичними результатами. Саме така відповідність формує основу довгострокової довіри до політичної системи та її демократичної стійкості у повоєнний період.

3.3. Інструменти стратегічної комунікації у процесі відновлення та перспективи їх використання

Результативність політики відновлення значною мірою визначатиметься не лише якістю ухвалених рішень, а й тим, наскільки послідовно держава зможе пояснювати їх суспільству, партнерам та інвесторам. Масштаб завдань, тривала безпекова невизначеність і багаторівневий характер відбудови потребують інструментів стратегічної комунікації, здатних поєднувати інформування, координацію, підзвітність і зворотний зв'язок. За таких умов комунікація стає складовою самої архітектури відновлення, а не лише його інформаційним супроводом.

Комунікаційна спроможність держави у процесі відновлення залежить і від здатності адаптувати інформаційну політику до змін глобального середовища. Б. Калініченко, аналізуючи трансформацію сучасної інформаційної парадигми глобальної цивілізації, акцентує на зміні механізмів виробництва, поширення та сприйняття політично значущої інформації. Для відбудови України це означає необхідність використовувати інструменти стратегічної комунікації, здатні працювати одночасно з традиційними медіа, цифровими платформами та мережевими аудиторіями [53, с. 238–242].

У межах конструктивно-інноваційного компонента стратегічні комунікації мають бути інтегровані у процеси планування, реалізації, моніторингу та оцінювання політики. Їх функція полягає у забезпеченні відповідності між стратегічними цілями, управлінськими діями та публічними повідомленнями, що особливо важливо для формування довіри до політичної системи у період

тривалої трансформації. Такий підхід відповідає розумінню стратегічної комунікації як цілеспрямованого використання комунікації для реалізації місії та стратегічних цілей організації. [207, с. 3–5].

Інструменти стратегічної комунікації у процесі відновлення виконують кілька взаємопов'язаних функцій. Вони пояснюють масштаби проблем і пріоритети відбудови, переводять складні технічні та економічні дані у зрозумілу для різних аудиторій форму, забезпечують видимість процедур і результатів, а також підтримують взаємодію між державними органами, громадами, бізнесом, громадянським суспільством та міжнародними партнерами.

Функціональна різноманітність інструментів стратегічної комунікації потребує їх системного поєднання. І. Іжутова розглядає стратегічні комунікації у сфері національної безпеки як комплекс взаємопов'язаних інструментів, що мають працювати в межах узгодженої системи. У процесі відновлення цей принцип може бути перенесений на координацію інформаційних, цифрових, консультаційних та аналітичних механізмів [159, с. 52–55].

Особливість українського випадку полягає в тому, що значна частина процесів відновлення розгортається ще під час війни. Це зумовлює необхідність одночасно комунікувати довгострокові цілі розвитку й реагувати на поточні безпекові ризики, зміни суспільних настроїв та інформаційні атаки. Відтак інструменти стратегічної комунікації мають бути адаптивними за формою, але послідовними щодо базових цілей і принципів державної політики.

Смисловий вимір відновлення пов'язаний також із колективною пам'яттю, через яку суспільство інтерпретує воєнний досвід і визначає орієнтири майбутнього. О. Марченко та співавтори розглядають колективну пам'ять у семантичних контекстах постмодерності, підкреслюючи її роль у конструюванні спільних інтерпретацій. Для стратегічних комунікацій відновлення це актуалізує необхідність відповідального поєднання наративів пам'яті, втрат, стійкості та модернізації [218, с. 271–275].

Одним із ключових напрямів є комунікація з міжнародними партнерами та потенційними інвесторами. Її переконливість залежить не від інтенсивності презентаційної активності, а від доступності перевірюваної інформації про пріоритети, джерела фінансування, процедури реалізації проєктів і досягнуті результати. У цьому вимірі прозорість і передбачуваність управлінських рішень стають частиною репутації держави.

Цифрова екосистема DREAM є одним із практичних інструментів такого підходу. Публічний модуль системи забезпечує доступ до даних про проєкти відновлення та інвестиційні ініціативи в розрізі секторів, регіонів і громад, створюючи спільне інформаційне середовище для органів влади, громадян, донорів і бізнесу. Комунікаційна цінність системи полягає не лише в оприлюдненні даних, а й у можливості співвідносити публічні заяви з конкретними проєктами та етапами їх реалізації. [191].

Цифрові платформи є ефективними тоді, коли технологічна модернізація супроводжується зрозумілою комунікацією їх суспільної цінності. Матеріали Міністерства цифрової трансформації України, присвячені комунікаційному виміру цифрової держави, акцентують на взаємозв'язку цифрових сервісів, доступності інформації та взаємодії громадян із державою. Для відновлення це підсилює значення цифрових платформ як інструментів не лише адміністрування, а й довіри [97].

Структуровані аналітичні оцінки є іншим важливим інструментом комунікації відновлення. Вони дають змогу перейти від переважно емоційного представлення наслідків війни до доказового обґрунтування потреб, пріоритетів і послідовності інвестицій. На їх основі держава може пояснювати, чому певні напрями потребують першочергового фінансування, як співвідносяться короткострокові потреби й довгострокові цілі та за якими критеріями оцінюватимуться результати.

Аналітичні оцінки набувають комунікаційної цінності тоді, коли перетворюють складні масиви даних на зрозумілу основу для прийняття рішень.

О. Резнікова та В. Цюкало розглядають кризові комунікації в системі публічного управління як механізм, що поєднує оперативну інформацію, координацію та управлінське реагування. У відбудові ця логіка може бути використана для пояснення аналітичних оцінок потреб, ризиків і результатів [143].

Показовим прикладом є п'ята Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення України (RDNA5), підготовлена Урядом України, Групою Світового банку, Європейською Комісією та Організацією Об'єднаних Націй. Станом на 31 грудня 2025 року загальна вартість відновлення і реконструкції оцінюється майже у 588 млрд дол. США протягом наступного десятиліття. Такий масштаб потреб посилює значення доказової комунікації, пріоритизації та прозорого пояснення розподілу ресурсів. [251].

Цифрова прозорість набуває практичного значення лише за умови, що оприлюднена інформація є актуальною, зрозумілою, зіставною та доступною для перевірки. Формальне розміщення великих масивів даних не забезпечує підзвітності саме по собі. Комунікаційна політика має робити ці дані придатними для громадського та інституційного контролю, пояснюючи їх зміст і зв'язок із конкретними управлінськими рішеннями.

Вимога зрозумілості відкритих даних безпосередньо пов'язана з довірою до публічної комунікації. OECD розглядає публічну комунікацію і довіру до уряду як взаємопов'язані елементи сучасного врядування. Для систем відновлення це означає, що публікація даних має супроводжуватися поясненням методології, контексту та обмежень, інакше формальна відкритість не трансформується у суспільну довіру [229].

Інституційну узгодженість, цифрову відкритість і участь громад доцільно розглядати як взаємопов'язані принципи комунікаційного супроводу відбудови. Їх поєднання дає змогу перейти від переважно вертикальної моделі інформування до взаємодії, у межах якої громадяни, бізнес, експертне середовище та міжнародні партнери можуть долучатися до обговорення, моніторингу й оцінювання рішень.

Результативність такого підходу безпосередньо залежить від координації між інституціями. Центральні органи виконавчої влади, регіональні та місцеві структури, міжнародні партнери, фінансові інституції та громадянське суспільство діють у різних часових горизонтах і мають відмінні сфери відповідальності. За відсутності узгодження пріоритетів, термінології та публічних позицій виникає ризик фрагментації повідомлень і суперечливого пояснення політики відновлення.

Багаторівнева координація інструментів відновлення потребує врахування інституційної динаміки політичної системи. В. Гапоненко та Н. Чубур аналізують ключові точки біфуркації інституційного розвитку України, що дає змогу розглядати відбудову як період, у якому комунікаційні механізми мають підтримувати не лише поточне управління, а й сталість інституційних перетворень [22, с. 43–47].

Міжвідомча узгодженість у цьому процесі є складовою комунікаційної спроможності держави, а не лише організаційною процедурою. Для зовнішніх і внутрішніх аудиторій різні напрями відновлення мають складатися у цілісну логіку державної політики. Значення координаційної взаємодії між органами влади, місцевим самоврядуванням та інститутами громадянського суспільства підкреслюється і в українських дослідженнях публічного управління. [93, с. 18–22].

Інституційна координація має безпосередньо позначатися на якості публічних повідомлень. К. Захаренко та Є. Міненко розглядають медіа як суб'єкта інформаційної безпеки, здатного впливати на стабільність інформаційного середовища. У процесі відновлення це означає, що взаємодія органів влади з професійними медіа має бути вбудована у механізми перевірки даних, роз'яснення складних рішень і своєчасного реагування на інформаційні ризики [46, с. 29–33].

Необхідність формалізованої координації суб'єктів стратегічних комунікацій була окреслена Д. Дубовим ще на етапі становлення відповідної

системи в Україні. Для політики відновлення цей висновок набуває додаткового значення, оскільки кількість залучених інституцій зростає, а суперечливі повідомлення можуть безпосередньо впливати на довіру до рішень і передбачуваність державної політики. [41, с. 12–13].

На цій основі доцільно виокремити багаторівневу модель застосування комунікаційних інструментів. На національному рівні формуються загальні орієнтири та ключові наративи; на регіональному вони адаптуються до структури потреб і специфіки територій; на місцевому комунікація набуває безпосередньо партисипативного характеру через консультації, громадські обговорення, цифрові платформи та інші механізми залучення.

Місцевий рівень цієї моделі має особливе значення, оскільки саме громади перетворюють загальнодержавні пріоритети на конкретні проєкти. О. Новакова пов'язує розвиток місцевого самоврядування зі стійкістю українського суспільства в умовах російської агресії. Для інструментів стратегічної комунікації це підкреслює важливість локальних механізмів участі, регулярного зворотного зв'язку та адаптації загальних наративів до конкретного досвіду територій [99, с. 5–9].

Поєднання вертикальної інтеграції з горизонтальною координацією дозволяє пов'язати державні пріоритети з потребами конкретних громад. При цьому децентралізація комунікації не означає втрати стратегічної узгодженості: місцевий рівень має отримувати достатній простір для адаптації повідомлень, зберігаючи спільне розуміння цілей, критеріїв і принципів відновлення.

Горизонтальна координація має охоплювати не лише органи влади, а й експертні, громадські та професійні мережі. М. Хилько розглядає стратегічні комунікації як чинник зовнішньої політики і державної безпеки, наголошуючи на значенні взаємодії різних суб'єктів. У відбудові цей підхід підсилює доцільність мережових комунікаційних механізмів, які пов'язують державну політику з експертизою та суспільною участю [159, с. 52–55].

Окремий рівень становить координація з міжнародними донорами та фінансовими інституціями. Її завдання полягає не лише в обміні інформацією, а й в узгодженні очікувань, критеріїв результативності, пріоритетів фінансування та відповідальності сторін. Регулярні секторальні огляди, спільні аналітичні матеріали, брифінги та координаційні зустрічі можуть зменшувати ризик дублювання проєктів і створювати спільне розуміння логіки відновлення.

Партнерський характер такої взаємодії має бути відображений і в публічній комунікації. Представлення міжнародної допомоги виключно як зовнішнього ресурсу послаблює суб'єктність України та не відображає складності процесу. Натомість комунікація має показувати взаємну відповідальність сторін, участь України у визначенні пріоритетів і зв'язок міжнародної підтримки зі спільно погодженими цілями модернізації.

Партнерська модель відбудови потребує підтримання довіри як до держави, так і до механізмів міжнародної взаємодії. М. Остапенко та Л. Бунгеа розглядають довіру до влади як ресурс розвитку суспільства. У комунікації міжнародної допомоги це означає необхідність демонструвати не лише обсяги залучених ресурсів, а й правила їх використання, відповідальність інституцій та суспільно відчутні результати [107, с. 16–20].

Важливим інструментом стратегічної комунікації є системне представлення економічних та інвестиційних можливостей України. Йдеться не про просування окремих проєктів як ізольованих пропозицій, а про формування цілісного бачення відновлення, у якому інвестиції пов'язуються з модернізацією інфраструктури, європейською інтеграцією, структурними реформами та розвитком людського капіталу.

Представлення економічних можливостей України має доповнюватися інструментами публічної дипломатії, здатними формувати довгостроковий інтерес до держави. Стратегія публічної дипломатії МЗС України визначає публічну дипломатію як напрям зовнішньої комунікації, орієнтований на взаємодію з іноземними суспільствами та недержавними аудиторіями. Для

відновлення це розширює коло інструментів інвестиційного позиціонування за межі офіційних урядових переговорів [96].

Потреба у приватному капіталі особливо виразна з огляду на масштаб відновлення. RDNA5 підкреслює критичну роль приватного сектору та необхідність реформ, що покращують бізнес-середовище, доступ до фінансування, конкуренцію та наближення виробництва до зелених і цифрових стандартів Європейського Союзу. Відповідно, інвестиційна комунікація має спиратися на інституційні зміни, а не замінювати їх іміджевими повідомленнями. [251].

Окремого значення набуває комунікація ризиків. Воєнні загрози, страхування, захист капіталу, регуляторні зміни та нерівномірність відновлення територій залишаються джерелами невизначеності для інвесторів і партнерів. Надмірно оптимістичне представлення ситуації здатне підривати довіру, якщо воно не відповідає фактичним умовам. Більш переконливою є модель, за якої держава відкрито окреслює ризики та одночасно пояснює механізми їх зниження.

Комунікація ризиків є складовою стійкості процесів відновлення. Матеріали NATO Strategic Communications Centre of Excellence щодо суспільної стійкості до гібридних загроз підкреслюють необхідність поєднання інституційної готовності, суспільної взаємодії та комунікаційних механізмів. Для України такий підхід є важливим у поясненні воєнних, інвестиційних та інфраструктурних ризиків без надмірного посилення суспільної тривожності [221].

Комунікація з учасниками економічної діяльності не повинна обмежуватися взаємодією з великими міжнародними інвесторами. Українські підприємства, малий і середній бізнес, професійні спільноти та місцеві економічні суб'єкти безпосередньо впливають на зайнятість, відновлення виробничих ланцюгів і розвиток громад. Тому механізми взаємодії мають бути

диференційованими та передбачати не лише інформування, а й участь бізнесу у формуванні й обговоренні рішень.

Комунікація економічних аспектів відбудови має поєднувати безпековий, реформаторський і модернізаційний виміри. Відновлення в такій логіці розглядається не як повернення до довоєнного стану, а як процес структурної трансформації, пов'язаний з оновленням інфраструктури, адаптацією до норм Європейського Союзу, розвитком інновацій, підвищенням ресурсної ефективності та зміцненням інституцій.

Комунікація економічних аспектів відбудови має бути пов'язана з ширшими процесами трансформації політичної культури. В. Корнієнко розглядає воєнний досвід як чинник формування нової політичної суб'єктності, громадянської активності та демократичної резильєнтності. Для стратегічних комунікацій це означає, що повідомлення про модернізацію та відновлення мають акцентувати не лише на економічній доцільності, а й на відповідальності, громадянській участі та співтворенні політики відновлення [71, с. 102–106].

Переконливість такої комунікації визначатиметься її відповідністю практичним результатам. Пояснення реформ, інвестиційних проєктів і програм відновлення має спиратися на перевірені дані, відображати виконання визначених етапів і аргументовано пояснювати причини відхилень від запланованих показників. Це дає змогу перейти від декларативного інформування до доказової комунікації, у межах якої довіра підтримується послідовністю політики та підтвердженими результатами.

Цифрові й платформні інструменти займають окреме місце у цій системі, оскільки одночасно виконують інформаційну, координаційну та контрольну функції. Їх потенціал визначається можливістю створювати спільне інформаційне середовище для державних інституцій, громад, міжнародних партнерів, бізнесу й громадянського суспільства.

Платформні інструменти змінюють не лише канали поширення інформації, а й саму структуру політичної комунікації. Т. Шлемкевич аналізує політичні

комунікації в українському інформаційному просторі, що дозволяє розглядати цифрові платформи як середовище взаємодії держави, медіа та громадян. У процесі відновлення це підсилює потребу поєднувати технічну доступність платформ із зрозумілими правилами комунікаційної взаємодії [167, с. 42–46].

Нормативним підґрунтям відкритості залишається право на доступ до публічної інформації. Цифрові платформи розширюють практичні можливості реалізації цього права, однак їх результативність залежить від якості даних, регулярності оновлення, зрозумілості представлення та визначеності відповідальних суб'єктів. [121].

Відкриті дані у системі стратегічних комунікацій виконують не лише контрольну, а й превентивну функцію. Публічний доступ до перевіреної інформації про фінансування, статус проєктів і результати їх реалізації зменшує простір для спекуляцій і дає громадянам та міжнародним партнерам можливість самостійно співвідносити публічні повідомлення з фактичними даними.

Значення цього напряму посилюється тим, що відновлення може бути об'єктом цілеспрямованих інформаційних впливів. Теми міжнародної допомоги, бюджетних витрат, екологічних стандартів, реформ і нерівномірності відновлення територій можуть використовуватися для формування недовіри до державних інституцій та дискредитації партнерів. Особливо вразливими є ситуації, коли дефіцит офіційної інформації створює простір для маніпулятивних пояснень.

Інформаційні атаки на теми відновлення є частиною ширшого середовища воєнної інформаційної політики. Аналітичні матеріали Центру Разумкова щодо інформаційної політики України в умовах війни фіксують системність загроз, пов'язаних із дезінформацією, маніпуляціями та конкуренцією наративів. Для відбудови це означає необхідність завчасно визначати найбільш вразливі теми та готувати доказову основу для їх пояснення [161].

За таких обставин стратегічні комунікації мають орієнтуватися не лише на спростування вже поширеної дезінформації, а й на випереджальне пояснення

управлінських рішень. Європейська служба зовнішніх дій поєднує стратегічну комунікацію з протидією дезінформації та зовнішньому інформаційному втручанню, розглядаючи підвищення стійкості партнерів як один із напрямів відповідної діяльності. [198].

Випереджальне пояснення політики потребує послідовного планування комунікації. О. Шиманова, аналізуючи теоретико-методологічні засади комунікативних стратегій у політиці, наголошує на цілеспрямованому виборі повідомлень, аудиторій і способів взаємодії. У процесі відбудови такий підхід дає змогу перейти від ситуативного реагування до завчасного планування комунікації щодо можливих ризиків, ключових рішень і суспільно значущих змін [165, с. 214–218].

Інформаційна стійкість залежить не від кількості окремих спростувань, а від узгодженості дій і повідомлень, доступності доказової інформації та здатності інституцій підтримувати довіру. У сучасному трактуванні стратегічних комунікацій особливого значення набувають спільне розуміння цілей, координація суб'єктів та адаптація до змін інформаційного середовища. [178, с. 1–5].

Інституційна узгодженість у цьому випадку стає умовою інформаційної стійкості. Несинхронізовані повідомлення органів влади, різне тлумачення пріоритетів або використання неузгодженої термінології створюють інформаційні прогалини. Тому координація між центральними органами виконавчої влади, військовими адміністраціями, органами місцевого самоврядування та державними агенціями має охоплювати не лише обмін даними, а й узгодження змісту публічних позицій.

Цифрова відкритість процесів відновлення має і політичне значення. Доступ громадян до інформації про реалізацію проєктів, можливість контролю за використанням ресурсів і наявність каналів зворотного зв'язку посилюють прозорість та підзвітність політичних інститутів. У такий спосіб цифрові

інструменти стають частиною демократичних практик врядування, а не лише технологічним каналом поширення інформації.

Суспільна інформаційна стійкість пов'язана також зі здатністю громадян критично оцінювати повідомлення, співвідносити їх із перевірюваними даними та розуміти логіку державних рішень. Тому комунікації відбудови мають поєднувати інформування з поясненням механізмів міжнародної допомоги, екологічних стандартів, принципів кругової економіки, критеріїв відбору проєктів і розподілу ресурсів.

У межах конструктивно-інноваційного компонента протидія дезінформації набуває ширшої функції. Йдеться не лише про нейтралізацію окремих інформаційних загроз, а про створення середовища, у якому прозорість, своєчасність пояснень і доступність даних зменшують вразливість самої політики відновлення до маніпулятивних інтерпретацій.

Конструктивно-інноваційний компонент має зберігати демократичний характер навіть за умов високого рівня інформаційних загроз. В. Гапоненко та В. Рихлік пов'язують трансформацію демократичного світогляду з громадянською активністю, соціальним капіталом і ціннісною стійкістю. Для стратегічних комунікацій відновлення це означає, що протидія дезінформації має поєднуватися з підтримкою відкритої участі та критичного мислення [19, с. 198–202].

Результативність інструментів стратегічної комунікації доцільно оцінювати не лише за кількістю повідомлень, охопленням аудиторій або інтенсивністю кампаній. Більш показовими критеріями є рівень довіри, якість міжінституційної координації, доступність і використання відкритих даних, участь громадян у процесах відновлення та передбачуваність державної політики.

Оцінювання результативності стратегічних комунікацій потребує врахування не лише медійних показників, а й змін у поведінці, довірі та готовності до взаємодії. М. Сігер, Т. Селлноу та Р. Улмер у дослідженні

організаційних криз підкреслюють значення комунікаційних процесів для адаптації, навчання та відновлення після криз. Для України це дає підстави включати до оцінювання комунікацій відбудови показники довгострокової інституційної та суспільної адаптації [238, с. 141–145].

Перспективи подальшого використання стратегічних комунікацій пов'язані насамперед з їх інституціоналізацією. Комунікаційні процедури мають бути вбудовані у планування, реалізацію, моніторинг та оцінювання політики відновлення. Це потребує чіткого розподілу відповідальності, спільних стандартів роботи з інформацією, міжвідомчої координації та стабільних каналів взаємодії з громадянами й міжнародними партнерами.

Подальша інституціоналізація стратегічних комунікацій має спиратися на чітке розуміння їхньої ролі в політичній системі. Т.Шлемкевич аналізує теоретичні засади інформаційно-комунікаційного простору політики, що дозволяє розглядати інструменти комунікації як елементи ширшої політичної взаємодії. Для відновлення це означає необхідність закріплювати не окремі канали чи кампанії, а сталі процедури комунікаційного врядування [168, с. 62–66].

Подальший розвиток цифрових платформ має поєднувати відкритість даних із реальними можливостями суспільної участі. Доступ до інформації набуває політичного значення тоді, коли громадяни можуть не лише спостерігати за реалізацією проєктів, а й впливати на визначення пріоритетів, оцінювати результати та отримувати аргументовану відповідь від відповідальних інституцій.

Отже, інструменти стратегічної комунікації у процесі відновлення утворюють взаємопов'язану систему, що охоплює інституційну координацію, доказову комунікацію, цифрову прозорість, міжнародне та інвестиційне партнерство, громадянську участь і інформаційну стійкість. У межах конструктивно-інноваційного компонента їх призначення полягає у забезпеченні зв'язку між цілями відбудови, практикою державного управління та суспільними

очікуваннями. Їх довгострокова результативність визначатиметься тим, наскільки комунікація буде підтверджуватися послідовними рішеннями, відкритими процедурами та фактичними результатами політики відновлення.

Висновки до третього розділу

Проведений у третьому розділі аналіз дав змогу конкретизувати зміст конструктивно-інноваційного компонента стратегічних комунікацій держави та визначити його функції у процесі довгострокового відновлення України. Його призначення полягає у комунікаційному забезпеченні структурних перетворень, формуванні довіри до політики відбудови, легітимації реформ, зміцненні міжнародної суб'єктності держави та залученні громадян і партнерів до процесів відновлення. На відміну від оборонно-кризового компонента, орієнтованого переважно на підтримання стійкості та реагування на загрози, конструктивно-інноваційний компонент спрямований на формування довгострокового бачення розвитку та забезпечення суспільної й міжнародної підтримки його реалізації.

Встановлено, що міжнародний вимір стратегічних комунікацій у процесі відновлення безпосередньо пов'язаний із репутаційним капіталом держави, її політичною суб'єктністю та здатністю формувати довгострокові партнерства. Перехід від переважно воєнної аргументації потреб України до комунікації відновлення потребує ширшого позиціонування держави як спроможного, передбачуваного та відповідального партнера. Відкритість процедур, структуроване представлення потреб, доказовість пріоритетів і демонстрація інституційної спроможності створюють передумови для збереження політичної та фінансової підтримки, розвитку інвестиційної взаємодії й зміцнення довіри до реформ. За такого підходу Україна постає не лише як отримувач зовнішньої допомоги, а як суб'єкт міжнародної взаємодії, здатний визначати власні пріоритети відновлення та відповідати за їх реалізацію.

Внутрішній вимір конструктивно-інноваційного компонента визначається необхідністю забезпечення суспільної легітимності політики відбудови.

Результативність стратегічних комунікацій у цьому випадку залежить від зрозумілості рішень, відкритості процедур, доступності даних і реальних можливостей громадян впливати на визначення та оцінювання пріоритетів відновлення. Комунікація має не лише повідомляти про ухвалені рішення, а пояснювати їх логіку, ресурсні обмеження, очікувані результати та можливі наслідки для різних соціальних груп і територіальних громад. Особливого значення це набуває у процесах цифровізації, сталого розвитку, екологічної модернізації та переходу до кругової економіки, реалізація яких потребує не лише нормативних змін, а й трансформації суспільних практик.

Практичний рівень реалізації конструктивно-інноваційного компонента охоплює систему взаємопов'язаних інструментів стратегічної комунікації: міжвідомчу координацію, цифрові платформи та відкриті дані, аналітичні оцінки, комунікацію з міжнародними партнерами й інвесторами, консультаційні механізми, інструменти громадської участі та засоби протидії дезінформації. Їх результативність визначається не кількістю повідомлень або інтенсивністю інформаційної присутності, а узгодженістю дій інституцій, якістю інформації, можливістю її перевірки та відповідністю між задекларованими цілями й практичними результатами політики відновлення. Саме така відповідність формує основу довгострокової довіри та підзвітності державної політики.

Окремого значення набуває багаторівневий характер комунікацій відбудови. На національному рівні стратегічні комунікації мають забезпечувати цілісність державного бачення та міжвідомчу узгодженість, на регіональному – адаптацію загальних пріоритетів до особливостей територій, а на місцевому – безпосередню участь громад у визначенні потреб, моніторингу проєктів і оцінюванні результатів. Поєднання вертикальної координації з горизонтальною взаємодією дає змогу пов'язати загальнодержавні цілі з практикою їх реалізації та зменшити дистанцію між управлінськими рішеннями й суспільними очікуваннями.

Таким чином, конструктивно-інноваційний компонент стратегічних комунікацій не замінює оборонно-кризовий і не є виключно наступним етапом після завершення війни. В умовах тривалої безпекової невизначеності завдання відновлення, реформування та інституційної модернізації реалізуються паралельно із завданнями підтримання стійкості, протидії дезінформації та збереження міжнародної підтримки. Це підтверджує доцільність запропонованої двокомпонентної моделі стратегічних комунікацій держави, у межах якої оборонно-кризовий і конструктивно-інноваційний компоненти функціонально взаємопов'язані та забезпечують безперервність комунікаційної політики України від реагування на воєнні загрози до довгострокового відновлення й модернізації держави.

ВИСНОВКИ

Проведене дисертаційне дослідження дало змогу комплексно осмислити роль стратегічних комунікацій у державній політиці України в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, визначити взаємодію їх безпекового й відновлювального напрямів та обґрунтувати авторську модель стратегічних комунікацій держави. Встановлено, що стратегічні комунікації не можуть бути зведені до інформаційного супроводу діяльності органів влади або сукупності окремих комунікаційних кампаній. У політичному вимірі вони становлять інтегровану систему формування й реалізації державних смислів, координації інституцій, взаємодії з внутрішніми та зовнішніми аудиторіями, підтримання суспільної довіри і забезпечення легітимності політичних рішень. Їх результативність визначається передусім узгодженістю між стратегічними цілями, практичними діями держави та публічною комунікацією.

Теоретичний аналіз засвідчив еволюцію підходів до стратегічних комунікацій від їх переважно інструментального трактування до розуміння як складової політичного управління та інституційної взаємодії. Сучасне політологічне осмислення цього феномену потребує врахування не лише змісту повідомлень і каналів їх поширення, а й політичного контексту, інституційної взаємодії, стратегічних наративів, поведінкових реакцій аудиторій та відповідності комунікації реальним діям держави. Такий підхід дав змогу розглядати стратегічні комунікації як систему взаємодії, що охоплює інституційний, когнітивний та поведінковий виміри і поєднує інформаційну політику, публічне управління, безпекову політику, публічну дипломатію та механізми громадянської участі.

Специфіка стратегічних комунікацій у кризових, воєнних і посткризових умовах визначається зміною характеру політичних ризиків, часових горизонтів та суспільних очікувань. У кризовому середовищі пріоритетними є оперативність, достовірність, координація та здатність реагувати на

інформаційні загрози. Водночас тривала війна вимагає виходу за межі реактивної моделі та переходу до системного формування стратегічних наративів, підтримання суспільної стійкості й міжнародної довіри. Комунікації відновлення, своєю чергою, мають довгострокову спрямованість і пов'язані з легітимацією реформ, поясненням пріоритетів розвитку, залученням громадян та формуванням довіри до інституційних змін. В українських умовах ці режими не змінюють один одного лінійно, а функціонують паралельно, що зумовлює необхідність їх концептуального поєднання.

Методологічно стратегічні комунікації доцільно аналізувати через поєднання системного, структурно-функціонального, інституційного, неоінституційного, ситуаційного, кризового, аксіологічного, дискурсивного та наративного підходів. Таке поєднання надає змогу одночасно враховувати структуру суб'єктів комунікації, нормативні й неформальні механізми їх взаємодії, динаміку безпекового середовища, ціннісні засади політичної комунікації та роль наративів у формуванні суспільного сприйняття. Застосування комплексної методології дозволило простежити трансформацію української системи стратегічних комунікацій у 2022–2026 роках і визначити її розвиток як процес поступової інституціоналізації, розширення кола суб'єктів та переходу від переважно ситуативного реагування до більш інтегрованої моделі державної комунікаційної політики.

Дослідження інституційної системи стратегічних комунікацій України засвідчило її багатосуб'єктний характер. У ній взаємодіють органи державної влади, сектор безпеки і оборони, дипломатичні установи, органи місцевого самоврядування, медіа, громадянське суспільство, професійні спільноти, бізнес та міжнародні партнери. Сильними сторонами цієї системи стали адаптивність, здатність до швидкої мобілізації, розвиток горизонтальних зв'язків і накопичення практик міжвідомчої взаємодії. Водночас зберігаються структурні обмеження, пов'язані з фрагментарністю інформаційної політики, несинхронністю окремих публічних повідомлень, неоднаковою інституційною

спроможністю суб'єктів та недостатньо формалізованими механізмами координації. Подальша інституціоналізація стратегічних комунікацій має бути спрямована на закріплення відповідальності, професійних стандартів, процедур оцінювання результативності та стабільних механізмів міжвідомчої взаємодії.

Повномасштабна агресія Російської Федерації проти України підтвердила, що сучасне політичне протистояння відбувається одночасно у воєнному, інформаційному, психологічному та ціннісному вимірах. Російський інформаційний вплив функціонує не лише через поширення неправдивих повідомлень, а й через системне конструювання інтерпретаційних рамок, спрямованих на виправдання агресії, заперечення політичної суб'єктності України, дискредитацію державних інституцій і послаблення міжнародної підтримки. Відповідно, стратегічні комунікації України мають поєднувати оперативне спростування дезінформації з довгостроковою делегітимацією наративів агресора, підтриманням смислової рамки легітимності українського спротиву та послідовним поясненням політичних і безпекових цілей держави.

Визначено, що суспільна стійкість формується не лише завдяки доступу до достовірної інформації, а через взаємодію інституційної спроможності держави, довіри до демократичних інститутів, горизонтальних зв'язків, громадянської участі та здатності суспільства адаптуватися до тривалого кризового середовища. Стратегічні комунікації у цій системі виконують інтегративну функцію: вони сприяють підтриманню спільних смислових орієнтирів, зменшенню інформаційної невизначеності, поясненню політичних рішень та збереженню суспільного діалогу. При цьому стійкість не повинна ототожнюватися з однорідністю поглядів або безумовною підтримкою державної політики. Її демократична основа полягає у здатності суспільства зберігати критичність, довіру, взаємодію та можливість відкритого обговорення навіть в умовах високого рівня безпекового тиску.

На цій основі уточнено зміст комунікативної стійкості суспільства як здатності підтримувати функціональність публічної взаємодії, довіру до

інституцій та осмислене реагування в умовах тривалого інформаційного, безпекового і соціального тиску. Комунікативна стійкість не зводиться до захисту від дезінформації: вона характеризує якість зв'язків між державою та суспільством, доступність інформації, наявність сталих каналів зворотного зв'язку й реальну можливість громадян брати участь у виробленні та оцінюванні політичних рішень. У запропонованій моделі вона виконує наскрізну функцію, поєднуючи завдання воєнного реагування з довгостроковими процесами відновлення та демократичної модернізації.

Міжнародний вимір стратегічних комунікацій визначено як важливий чинник зміцнення політичної суб'єктності України. У період повномасштабної війни публічна дипломатія, цифрові канали державної комунікації, діяльність дипломатичних представництв і взаємодія з міжнародними медіа сприяли системному представленню української позиції, аргументації безпекових потреб і підтриманню міжнародної солідарності. Водночас міжнародна підтримка визначається сукупністю політичних, безпекових, економічних та інституційних чинників, серед яких стратегічні комунікації відіграють важливу, але не самодостатню роль. Їх значення полягає у здатності держави послідовно пояснювати власні пріоритети, підтверджувати їх практичними діями та формувати довіру до України як відповідального і передбачуваного партнера.

Перехід до довгострокового відновлення потребує трансформації міжнародного позиціонування України. Комунікація має поступово доповнювати аргументацію, пов'язану з безпековими й гуманітарними потребами, представленням України як держави, здатної формувати власний порядок денний відновлення, реалізовувати структурні реформи, забезпечувати прозорість використання ресурсів і брати відповідальність за довгострокові результати. Репутаційний капітал, сформований у воєнний період, може стати ресурсом відновлення лише за умови його підкріплення інституційною спроможністю, передбачуваністю політики, відкритістю процедур та

практичними результатами реформ. У цьому полягає зв'язок між міжнародним іміджем, довірою партнерів та інвестиційною привабливістю держави.

Комунікаційні стратегії відбудови мають бути інтегровані у процес формування та реалізації державної політики, а не функціонувати як завершальний етап після ухвалення рішень. Їх завдання полягає у поясненні логіки пріоритетів, ресурсних обмежень, етапності реформ і очікуваних результатів, а також у створенні механізмів залучення громадян, територіальних громад, бізнесу та міжнародних партнерів. Відкритість процедур і можливість зворотного зв'язку є необхідними умовами суспільної легітимності політики відновлення. Особливого значення це набуває у сферах, що передбачають суттєву зміну усталених практик, зокрема цифровізації, екологічної модернізації, сталого розвитку та кругової економіки.

Практична реалізація стратегічних комунікацій у процесі відновлення потребує системи взаємопов'язаних інструментів. До них належать механізми міжвідомчої координації, цифрові платформи й відкриті дані, аналітичні оцінки, комунікація з міжнародними партнерами та інвесторами, консультаційні формати, інструменти громадської участі та засоби протидії дезінформації. Їх ефективність визначається не кількістю інформаційних продуктів, а здатністю забезпечувати доказовість, узгодженість, доступність інформації та відповідність між задекларованими цілями й фактичними результатами. Цифровізація у цьому контексті має оцінюватися як інструмент підзвітності й взаємодії, а не як самодостатній показник модернізації.

Обґрунтовано багаторівневий характер стратегічних комунікацій відновлення. На національному рівні вони мають забезпечувати цілісність державного бачення, узгодження стратегічних пріоритетів і міжвідомчу координацію; на регіональному – адаптацію загальної політики до територіальної специфіки; на місцевому – безпосередню участь громад у визначенні потреб, обговоренні рішень, моніторингу проєктів і оцінюванні результатів. Поєднання вертикальної інтеграції з горизонтальною координацією

дає змогу зменшувати дистанцію між державними рішеннями та реальними потребами громад і водночас зберігати стратегічну узгодженість політики.

Теоретичним результатом дисертації є обґрунтування авторської моделі стратегічних комунікацій держави, що поєднує оборонно-кризовий і конструктивно-інноваційний компоненти. Оборонно-кризовий компонент охоплює комунікаційні механізми підтримання стійкості держави і суспільства, протидії інформаційним та гібридним загрозам, збереження спроможності до опору і підтримання міжнародної солідарності. Конструктивно-інноваційний компонент пов'язаний із комунікаційним забезпеченням відновлення, легітимацією реформ, інституційною модернізацією, громадянською участю, міжнародним партнерством та залученням інвестицій. Обидва компоненти функціонують не як послідовні етапи, а як взаємопов'язані складові єдиної системи, оскільки вже в умовах війни формуються комунікаційні та інституційні передумови майбутнього відновлення.

Взаємодія двох компонентів ґрунтується на спільних стратегічних цілях, ціннісних орієнтирах, інституційних механізмах, наративах та ресурсі суспільної й міжнародної довіри. Саме ця взаємодія дає змогу пояснити специфіку українського випадку, в якому одночасно відбуваються спротив зовнішній агресії, адаптація державних інституцій, реалізація реформ і підготовка до довгострокового відновлення. Запропонована модель дозволяє уникнути штучного розриву між комунікаціями воєнного часу та комунікаціями відбудови й розглядати їх як різні функціональні режими однієї державної комунікаційної політики.

Запропоновано також функціональне розмежування критеріїв результативності стратегічних комунікацій залежно від домінуючого компонента. Для оборонно-кризового компонента визначальними є оперативність, достовірність і верифікація інформації, міжінституційна координація, стійкість до дезінформаційних впливів та збереження довіри в кризових умовах. Для конструктивно-інноваційного компонента пріоритетного

значення набувають прозорість і підзвітність політики відновлення, якості зворотного зв'язку, громадянська участь, сталість міжнародного партнерства, суспільне прийняття реформ і спроможність апробованих рішень до масштабування. Такий підхід дає змогу оцінювати стратегічні комунікації за їх політичними, інституційними та суспільними наслідками, а не лише за показниками інформаційного охоплення.

Практичне значення одержаних результатів підтверджується можливістю їх застосування у сфері зеленого відновлення, управління відходами руйнувань і впровадження принципів кругової економіки. Аналіз практик міжнародного проєкту LIFE D2R засвідчив доцільність поєднання інституційної координації, доказового пояснення технологічних рішень, взаємодії з громадами, цифрової прозорості та міжнародного партнерства. Приклад пілотної роботи в Ірпені та Бородянці показує, що комунікація є важливою умовою переходу від технічного рішення до його суспільного й інституційного прийняття, особливо коли йдеться про нові матеріали, технології, стандарти безпеки та зміну усталених практик управління ресурсами.

Практичне застосування результатів дослідження пов'язане також із комунікаційним забезпеченням європейської інтеграції та адаптації української політики відновлення до нормативних вимог Європейського Союзу. Упровадження нових стандартів у сфері будівельної продукції, екологічних характеристик матеріалів, цифрової та ресурсної ефективності потребує зрозумілої комунікації з органами влади, громадами, виробниками, підрядниками й інвесторами. Стратегічні комунікації в цьому випадку виконують функцію інституційного зв'язку між європейськими нормативними вимогами, українською державною політикою та практикою реалізації реформ на місцевому рівні.

Перспективи подальших досліджень пов'язані насамперед із розробленням методичних підходів до вимірювання комунікативної стійкості та результативності стратегічних комунікацій у процесі відновлення. Доцільним є

поєднання кількісних і якісних індикаторів, які враховуватимуть рівень довіри, якість зворотного зв'язку, громадянську участь, сприйняття реформ, стійкість до маніпулятивних впливів та здатність різних соціальних груп включатися у трансформаційні процеси. Окремого наукового опрацювання потребують стратегічні комунікації зеленого відновлення, механізми формування довіри до вторинних матеріалів і нових технологій, а також порівняльне вивчення українського досвіду державами, що одночасно протидіють зовнішній агресії, здійснюють демократичні реформи та готуються до масштабної посткризової трансформації.

Узагальнення результатів дослідження підтверджує, що стратегічні комунікації в Україні набули значення не допоміжної інформаційної функції, а важливої складової політичного управління, національної стійкості та державної модернізації. Їх подальший розвиток має ґрунтуватися на інституціоналізації, міжвідомчій координації, підзвітності, громадянській участі, підтриманні міжнародної довіри та інтеграції комунікацій безпосередньо у цикл формування й реалізації державної інформаційної політики. Запропонована двокомпонентна модель дає змогу концептуально поєднати завдання безпеки й відновлення та розглядати стратегічні комунікації як один із механізмів забезпечення безперервності державної політики в умовах війни, демократичної трансформації, європейської інтеграції та довгострокового відновлення України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаптивні зміни у функціонуванні політичної системи України в умовах повоєнної відбудови: монографія / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2024. DOI: <https://doi.org/10.53317/978-617-14-0360-4> (дата звернення: 01.06.2025).
2. Архипова Є. О., Дмитренко Н. О. Ефективна комунікація між органами державної влади та громадськістю як умова розвитку демократичного суспільства. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 1. С. 92–96. URL: https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/st-16_Dmitrenko_Grom.radi.pdf (дата звернення: 05.09.2025).
3. Бабка В. Л. Історична пам'ять як фактор політичного впливу в незалежній Україні: дис. канд. політ. наук: 23.00.03. Київ: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2017. 249 с. URL: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/81f3e10b-4baf-45ea-8f46-2d526a28d032/content> (дата звернення: 25.08.2026).
4. Барановський Ф. В. Роль візуального іміджу політичного лідера в демократичному суспільстві. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2023. № 2 (58). С. 40–47. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.2\(58\).285597](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.2(58).285597) (дата звернення: 01.06.2025).
5. Барановський Ф. В., Шульгач І. Р. Технології інформаційного впливу на прийняття політичних рішень. Національні інтереси України. 2025. № 8 (13). С. 1082–1094. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-8\(13\)-1082-1094](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-8(13)-1082-1094). (дата звернення: 14.01.2026).
6. Башук А. І. Комунікаційні стратегії державної влади в умовах інформаційного суспільства: монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня “Рута”», 2019. 584 с. URL: https://scc.knu.ua/upload/iblock/3a4/dis_Bashuk.pdf (дата звернення: 17.09.2025).

7. Бебик В. М. Політологія для політика і громадянина: монографія. Київ: МАУП, 2004. 421, [1] с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001438> (дата звернення: 12.11.2025).

8. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз: монографія. Київ: МАУП, 2005. 440 с. URL: <https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/6bdfd0d0-63a6-4ed5-badb-cf1fd7555f75> (дата звернення: 30.01.2026).

9. Бевз Т., Василевська Т. Музейні практики як інструмент формування національної ідентичності та суспільної консолідації. Політичні дослідження. 2025. № 1 (9). С. 116–136. URL: <https://pd.ipiend.gov.ua/article/view/334286> (дата звернення: 13.01.2025).

10. Бойко О. Д. Політичне маніпулювання: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2010. 432 с. URL: <https://studfile.net/preview/9985172/> (дата звернення: 16.04.2026).

11. Буканов Г. М. Політична комунікація влади і суспільства в умовах воєнного стану в Україні. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2025. № 2 (66). С. 72–78. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2025.2\(66\).337624](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2025.2(66).337624).

12. Бульбенюк С. С., Манелюк Ю. М. Інформаційний менеджмент у державній політиці: виклики часу та відповіді на них. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2021. № 3 (51). С. 31–36. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2021.3\(51\).246416](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2021.3(51).246416).

13. Вайєр А. М. Інтерактивні форми політичної комунікації. Актуальні проблеми політики. 2019. Вип. 64. С. 134–144. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/90984c5e-826b-47e1-b9ca-4f0ddd7d864b> (дата звернення: 01.08.2026).

14. Вельгус В. Метанаратив, гранд-нарратив та мікронаратив за концепцією Ж.-Ф. Ліотара: питання термінологічної уніфікації у політології. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Серія 22. Політичні науки та методики викладання соціально-політичних дисциплін. 2025. Вип. 37. С. 119–129. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2025.37.11> (дата звернення: 13.11.2025).

15. Вишенська О. Комунікації екологічних політик. Львів: Видавництво ЛНУ, 2021. URL: <https://lnu.edu.ua/> (дата звернення: 05.01.2025).

16. Влада і громадянське суспільство у країнах світу: досвід взаємодії: монографія / О. Майборода та ін. Київ: ППіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2025. DOI: <https://doi.org/10.53317/978-617-14-0428-1> (дата звернення: 12.10.2025).

17. Вонсович С. Г. Політична маніпуляція у міждисциплінарному контексті: основні підходи. Регіональні студії. 2024. Вип. 36. С. 22–26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2024.36.3>.

18. Ганжуров Ю. Парламентаризм як об'єкт електоральної комунікації. Політичний менеджмент. 2004. № 5. С. 92–99. URL: <https://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0000776532> (дата звернення: 30.09.2025).

19. Гапоненко В. А., Рихлік В. А. Трансформація демократичного світогляду в умовах глобальних загроз. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2022. Вип. 42. С. 198–204. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.42.25> (дата звернення: 02.03.2025).

20. Гапоненко В. А., Топчій О. С. Освітні стратегії сталого розвитку в умовах повоєнної трансформації світового порядку. Сучасні гуманітарні дискусії. 2025. № 1 (3). С. 12–16. DOI: [https://doi.org/10.60022/1\(3\)-2MHD](https://doi.org/10.60022/1(3)-2MHD).

21. Гапоненко В. А., Топчій О. С. Політичні стратегії сталого розвитку освіти в умовах повоєнної відбудови України. Сучасні гуманітарні дискусії. 2025. № 1. С. 12–16. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/2520976c-18bf-4b0a-ae4f-24f9a218d7df> (дата звернення: 29.03.2026).

22. Гапоненко В. А., Чубур Н. В. Інституційний розвиток політичної системи України: основні точки біфуркації. Міжнародні та політичні

дослідження. 2023. Вип. 36. С. 43–50. DOI: <https://doi.org/10.18524/2707-5206.2023.36.288706> (дата звернення: 21.07.2025).

23. Головатий М. Ф. Масова стихійна поведінка в дзеркалі сучасної політичної психології: анатомія явища. Політика і духовність в умовах глобальних викликів. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22. 2014. Спецвипуск. С. 28–34. URL: <https://enpuir.edu.ua/entities/publication/e316e29b-f6d0-49ff-aadb-1220e2c36086> (дата звернення: 19.11.2025).

24. Горбулін В. П., Додонов О. Г., Ланде Д. В. Інформаційні операції та безпека суспільства: загрози, протидія, моделювання: монографія. Київ: Інтертехнологія, 2009. 164 с. ISBN 978-966-1648-12-7. URL: https://search.nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21ALL=%28%3C.%3EA%3D%D0%93%D0%9E%D0%A0%D0%91%D0%A3%D0%9B%D0%86%D0%9D%24%3C.%3E%29 (дата звернення: 17.01.2025).

25. Гордійчук О. О. Вплив ментальності та політичних традицій українців на зміст та ефективність політичної комунікації. Політичне життя. 2025. № 1. С. 94–103. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.1.6> (дата звернення: 12.01.2026).

26. Грабовець І., Черноус Л. Стратегія кризової комунікації у системі «влада–громадськість» в умовах воєнного стану в Україні: етапи, чинники, характерні риси. Грані. 2025. Т. 28, № 1. С. 216–222. DOI: <https://doi.org/10.15421/172526> (дата звернення: 24.01.2026).

27. Дабіжа В. В. Політична комунікація як інструмент наукової дипломатії. Сучасний науковий журнал. 2024. № 6 (4). С. 104–111. DOI: <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2024-6-13> (дата звернення: 26.01.2026).

28. Даниленко С. І. Громадянський вимір комунікаційної революції: модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних

мереж: монографія. Київ: ІМВ, 2010. 312 с. ISBN 978-966-2123-23-4. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/aref/20120411000344> (дата звернення: 25.12.2025).

29. Даниленко С. І. Політичні комунікації як чинник трансформації політичної культури транзитивного суспільства. Політичний менеджмент. 2013. № 1–2. С. 119–128. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/danylenko_politychni.pdf (дата звернення: 01.12.2025).

30. Даниліна О. Стратегії і тактики комунікації в кризових ситуаціях. Інтегровані комунікації. 2025. № 1 (19). С. 35–41. DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2652.2025.14>.

31. Денисюк С. Г. Культурологічні виміри політичної комунікації: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2012. 392 с. ISBN 978-966-641-471-0. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/8740> (дата звернення: 15.08.2026).

32. Деякі питання функціонування Цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи підготовки та моніторингу публічних інвестиційних проектів та програм публічних інвестицій (DREAM): постанова Кабінету Міністрів України від 15.07.2026 № 945. URL: <https://docs.dtkr.ua/doc/945-2026-%D0%BF> (дата звернення: 17.02.2026).

33. Дзюрах Ю. М., Шинкаренко В. О. Соціальні мережі як інструмент маркетингових комунікацій в публічному управлінні. Публічне управління та митне адміністрування. 2025. № 2 (45). С. 13–20. URL: <https://www.customs-admin.umsf.in.ua/v2-45-2025> (дата звернення: 15.08.2026).

34. Дзяна Г. О., Дзяний Р. Б. Управління комунікаціями в умовах криз. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2022. № 2. С. 13–21. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.2.2> (дата звернення: 13.01.2025).

35. Дмитренко С. П. Проросійські політичні сили в Європі: фактори електоральної підтримки. Зовнішні справи. 2024. Т. 34. № 4. С. 104–115. DOI: [https://doi.org/10.46493/2663-2675.34\(4\).2024.104](https://doi.org/10.46493/2663-2675.34(4).2024.104).

36. Дмитренко С. П., Дмитренко О. С. Безпекова складова сучасної інформаційної політики в Україні. Національні інтереси України. 2025. № 6 (11). С. 1077–1093. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-6\(11\)-1077-1093](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-6(11)-1077-1093).

37. Дмитренко С. П., Дмитренко О. С. Особливості міжнародного співробітництва у сфері інформаційної безпеки: перспективи для України. Національні інтереси України. 2025. № 7 (12). С. 724–738. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-7\(12\)-724-738](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-7(12)-724-738).

38. Дмитренко С. П., Дмитренко О. С., Жабінець Н. В. Європейський Союз: переосмислення безпекової та зовнішньої політики. Публічне управління і політика. 2025. № 5 (9). DOI: <https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.5.08>.

39. Дубас О. П. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті: політологічний аналіз : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2004. 23 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&S21STR=%D0%A15%2A676%24 (дата звернення: 17.08.2026).

40. Дубов Д. В. «Стратегічний наратив»: до проблеми реалізації сутнісної складової стратегічних комунікацій в Україні: аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. 3 листопада 2016 р. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/informaciyni-strategii/strategichniy-narativ-do-problemi-realizacii-sutnisnoi> (дата звернення: 11.10.2025).

41. Дубов Д. В. Стратегічні комунікації: проблеми концептуалізації та практичної реалізації. Стратегічні пріоритети. Серія «Політика». 2016. № 4 (41). С. 9–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sppol_2016_4_4 (дата звернення: 04.04.2026).

42. Захаренко К. В. Відповідальність засобів масової інформації в системі інформаційної безпеки суспільства. Politicus. 2019. № 5. С. 4–9. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-5-4-9> (дата звернення: 05.01.2026).

43. Захаренко К. В. Особливості формування ефективної державної інформаційної політики. Політичне життя. 2019. № 3. С. 71–76. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2019.3.11> (дата звернення: 13.12.2025).

44. Захаренко К. В. Специфіка позиціонування політичної партії в інформаційному просторі держави і суспільства. Держава і право. 2019. Вип. 85. С. 338–348. DOI: <https://doi.org/10.33663/1563-3349-2019-85-338> (дата звернення: 18.12.2025).

45. Захаренко К. В., Міненко Є. С. Сучасні медіа як платформа для популізму: комунікаційні та політичні аспекти. Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Серія 22. 2024. Вип. 36. С. 18–27. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2024.36.02> (дата звернення: 02.01.2026).

46. Захаренко К. В., Міненко Є. С. Інститут медіа як суб'єкт інформаційної безпеки. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методики викладання соціально-політичних дисциплін. 2023. Вип. 34. С. 29–36. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2023.34.04> (дата звернення: 23.01.2026).

47. Зеленько Г. «Пастки» інституційної спроможності Української держави: причини виникнення і способи подолання. Політичні дослідження. 2024. № 2 (8). С. 25–52. DOI: <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2024-2-2> (дата звернення: 12.01.2026).

48. Зернецька О. В., Зернецький П. В. Політичний дискурс: комунікативні стратегії інформаційної доби. Вісник Львівського університету. Серія журналістика. 2004. Вип. 25. С. 90–96. URL: <https://ivinas.gov.ua/pro-institut/viddil-globalnikh-i-tsivilizatsijnikh-protsesiv/zernetska-olha-vasylivna-2.html> (дата звернення: 30.08.2026).

49. Зернецький П. В., Зернецька О. В. PR-маніпуляційний вплив: комунікативна теорія і практика. Політичний менеджмент. 2003. № 3. С. 101–103. URL:

<https://www.ukma.edu.ua/index.php/osvita/fakulteti/fgn/zagalnouniversitetska-kafedra-angliskoji-movi/publikatsii> (дата звернення: 30.08.2026).

50. Зіменко О. Є. Феномен інформаційного впливу у науковому середовищі: теорії, дефініції. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. № 1. С. 90–97. DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2022.257331>.

51. Зіменко О. Є. Інформаційний вплив: поняття та еволюція в сучасній науковій думці. Вісник Харківської державної академії культури. 2021. Вип. 60. С. 24–35. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5333.060.02> (дата звернення: 18.01.2026).

52. Калініченко Б. М. Сучасні ЗМІ як інструмент інформаційної війни. Politicus. 2018. № 1. С. 77–82. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2018-1-77-82> (дата звернення: 25.01.2026).

53. Калініченко Б. М. Трансформація сучасної інформаційної парадигми глобальної цивілізації. Політологічний вісник. 2025. Вип. 96. С. 238–246. DOI: <https://doi.org/10.17721/2415-881x.2025.96.238-246> (дата звернення: 16.11.2025).

54. Калініченко Б. М. Ідеологічні чинники російсько-української війни 2014–2025 років. Політологічний вісник. 2025. Вип. 99. С. 276–287. DOI: <https://doi.org/10.17721/2415-881x.2025.99.276-287> (дата звернення: 23.11.2025).

55. Каприця Р. О. Комунікативні стратегії політичних еліт України в умовах гібридної війни: типологія та моделі реалізації. Політичне життя. 2026. № 2. С. 141–148. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2026.2.15> (дата звернення: 10.12.2025).

56. Каприця Р. О. Інституційні та соціально-політичні передумови формування комунікативних стратегій політичних еліт незалежної України. Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 22 квітня 2026 р. / заг. ред. С. Ківалова. Одеса: Фенікс, 2026. Т. 2. С. 357–360. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.33305> (дата звернення: 10.08.2025).

57. Кодекс цивільного захисту України: Кодекс України від 02.10.2012 № 5403-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5403-17> (дата звернення: 14.05.2026).

58. Козаков В. М., Рашковська О. В., Ребкало В. А., Романенко Є. О., Чаплай І. В. Державно-громадянська комунікація: шлях від кризи до взаємодії: монографія. Київ: ДП «Вид. дім “Персонал”», 2017. 288 с. URL: <https://umo.edu.ua/navchaljno-naukovi-informacijni-resursi> (дата звернення: 04.10.2025).

59. Комова О. С. Процес формування громадянського суспільства та громадські ініціативи сьогодення. Build-Master-Class-2024: proceedings of the International Scientific-Practical Conference of Young Scientists, Kyiv, 5–7 November 2024. Kyiv: KNUCA, 2024. С. 553–554. URL: <https://repository.knuba.edu.ua/handle/123456789/15970> (дата звернення: 09.02.2025).

60. Комунікації громад під час війни. Київ: Асоціація міст України, 2023. URL: <https://www.auc.org.ua/> (дата звернення: 15.04.2026).

61. Кондратенко О. Ю. Зовнішні фактори впливу на суспільну солідарність в Україні у контексті перспектив повоєнної відбудови. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2025. № 4 (68). С. 35–46. DOI: [https://doi.org/10.20535/2706-5626.2025.4\(68\).345908](https://doi.org/10.20535/2706-5626.2025.4(68).345908) (дата звернення: 28.04.2025).

62. Кондратенко О. Ю. Криза східного вектора зовнішньої політики України. Політичні дослідження. 2022. № 1 (3). С. 138–163. DOI: <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2022-1-7> (дата звернення: 13.01.2026).

63. Кондратенко О. Ю. Інститут Президента України: динаміка сфер компетенції. Політичні дослідження. 2023. № 1 (5). С. 87–107. DOI: <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2023-1-5> (дата звернення: 17.01.2026).

64. Кононенко Н. Між легітимацією та імітацією: меритократичні реформи в слабко інституціоналізованій демократії (на прикладі України). Політичні

дослідження. 2026. № 1 (11). С. 69–90. URL: <https://pd.ipiend.gov.ua/article/view/356046> (дата звернення: 18.03.2026).

65. Кононенко Н. Інституційна спроможність українських урядів: проблеми ефективності та легітимності. Політичні дослідження. 2024. № 2 (8). С. 53–72. URL: <https://pd.ipiend.gov.ua/article/view/315749> (дата звернення: 22.02.2025).

66. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.01.2026).

67. Корнієвський О. А. Комунікація влади та громадськості в умовах воєнного стану. Політичне життя. 2025. № 1. С. 88–93. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.1.5> (дата звернення: 23.01.2026).

68. Корнієвський О. А., Дубовик Н. А., Тернова А. І. Політична комунікація в епоху цифрових медіа та її вплив на формування громадської думки. Український політико-правовий дискурс. 2026. № 19. С. 21–40. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18278962> (дата звернення: 24.12.2025).

69. Корнієнко В. О. Політична невизначеність в умовах системних викликів: концептуалізація та релевантність методологічних підходів. Політичні дослідження. 2025. № 1 (9). С. 38–61. DOI: <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2025-1-2> (дата звернення: 23.07.2025).

70. Корнієнко В. О. Свіфтівський парадокс у сучасній геополітиці: проблема легітимності casus belli. Політичні дослідження. 2026. № 1. С. 24–51. DOI: <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2026-1-2> (дата звернення: 20.06.2026).

71. Корнієнко В. О. Трансформація політичної культури України в умовах війни: від екзистенційного виклику до нової суб'єктності. Політичне життя. 2025. № 4. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.4.15> (дата звернення: 19.06.2026).

72. Корнієнко В. О., Денисюк С. Г. Репутація як складова політичної комунікації. Політологічний вісник. 2011. Вип. 52. С. 320–328. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/8665> (дата звернення: 30.08.2026).

73. Корнієнко В. О., Примуш М. В. Меметизація політичних партій: трансформація політичної комунікації в цифрову епоху. Політичне життя. 2025. № 2. С. 83–95. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.2.9> (дата звернення: 18.01.2026).

74. Кострубіцька А. В. Свобода слова та окремі аспекти державного регулювання діяльності засобів масової інформації під час війни. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. Т. 33 (72), № 3. С. 93–97. DOI: <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2022.3/16> (дата звернення: 19.11.2025).

75. Круглашов А. А. Політичне маніпулювання у президентських виборчих кампаніях в Україні (2004, 2010 рр.). Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2012. Вип. 5 (61). С. 281–294. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2012_5_24 (дата звернення: 16.03.2025).

76. Кузіна Є. І. Психологічні механізми інформаційного впливу на особистість дорослої людини. Психологічні перспективи. 2022. № 40. С. 75–86. DOI: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2022-40-kyz> (дата звернення: 03.11.2025).

77. Кузіна Є. І. Інформаційне суспільство як чинник формування особистості. Габітус. 2021. № 25. С. 97–101. URL: <https://habitus.od.ua/25-2021> (дата звернення: 30.08.2026).

78. Кухта П. В. Кризи, їх причини та наслідки. Ефективна економіка. 2012. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1439> (дата звернення: 19.10.2025).

79. Ладонько Л., Новікова Н., Мірко Н. Основні аспекти комунікаційної взаємодії органів державної влади з громадськістю. Державне управління:

удосконалення та розвиток. 2020. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.4> (дата звернення: 01.11.2025).

80. Лазебник Я. Концепція національної стійкості: український контекст. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 56. С. 223–228. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.56.25> (дата звернення: 13.01.2025).

81. Лисенко Ю. В., Манелюк Ю. М. Маніпулювання як складова політичної комунікації в умовах інформаційних протистоянь. Politicus. 2024. Вип. 1. С. 67–72. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-1.10> (дата звернення: 14.11.2025).

82. Луценко А. В., Піскорська Г. А. «М'яка сила» в сучасній геополітиці: монографія. Київ: Центр вільної преси, 2011. 216 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/367180697_Lucenko_AV_Piskorska_GA_M%27aka_sila_v_sucasnij_geopoli_tici_Monografia_Kiiv_2011 (дата звернення: 30.08.2026).

83. Луценко К. О., Луценко В. Ю. Актуальні тенденції розвитку комунікацій в системі маркетингу. Вчені записки Університету «КРОК». 2018. № 3 (51). С. 151–156. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2018-51-151-156>.

84. Лушагіна Т. Комунікативна політика органів публічної влади під час війни. Публічне управління та регіональний розвиток. 2023. № 20. С. 471–491. DOI: <https://doi.org/10.34132/pard2023.20.09> (дата звернення: 18.10.2025).

85. Любиченко О. О. Інформаційна стійкість у дослідженнях гібридних загроз: теоретичні інтерпретації та український досвід. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2026. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2026.2.23> (дата звернення: 13.10.2025).

86. Ліпкан В. А. Державна ідентичність: новий термін політичної та правової науки. Регіональні студії. 2024. Вип. 38. С. 33–40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2024.38.5> (дата звернення: 26.10.2025).

87. Ліпкан В. А., Діордіца І. В. Національна система кібербезпеки як складова системи стратегічних комунікацій. Правова доктрина сектору безпеки України: актуальні питання сьогодення: зб. наук. праць за матеріалами V Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 21 квітня 2017 р. Харків: Точка, 2017. С. 138–139. ISBN 978-617-669-214-0. URL: https://ek.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=PRAVO&P21DBN=PRAVO (дата звернення: 18.03.2025).

88. Ліпкан В. А., Діордіца І. В. Національна система кібербезпеки як складова частина системи забезпечення національної безпеки України. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 5. С. 174–180. URL: <https://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/5/40.pdf> (дата звернення: 08.04.2025).

89. Макаренко Л. П. Стратегічні комунікації як засіб запобігання та протидії інформаційним війнам. Регіональні студії. 2022. № 30. С. 75–81. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2022.30.13> (дата звернення: 05.11.2025).

90. Марчук В. Політична комунікація в умовах інформаційної війни: механізми протидії дезінформації. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія. 2026. № 23. С. 147–156. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2026-23-15> (дата звернення: 23.01.2026).

91. Меленко О. С., Кушнір В. К. Стратегічні комунікації як інструмент забезпечення національної безпеки. 2019. С. 88–91.

92. Михайловська О. В., Михайловський І. М., Пилипенко О. О. Вплив комунікацій на ефективність публічного управління в умовах криз. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: Право, публічне управління та адміністрування. 2024. № 12. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-02-07> (дата звернення: 12.01.2026).

93. Михайловська О. Комунікаційна взаємодія в системі публічного управління: практичний вимір. Геополітика України: історія і сучасність. 2021.

№ 2 (27). С. 18–25. DOI: [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2021.2\(27\).18-25](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2021.2(27).18-25) (дата звернення: 14.08.2026).

94. Моделі політичної комунікації: політичні партії та громадянське суспільство / Ю. А. Тищенко, П. Байор, М. М. Товт, С. А. Горобчишина ; Український незалежний центр політичних досліджень. Київ: Агентство «Україна», 2010. 148 с. ISBN 976-966-2157-27-7. URL: <https://catalog.lounb.org.ua/bib/388664> (дата звернення: 30.08.2026).

95. Міненко Є. С., Захаренко К. В., Драпушко Р. Г., Волянчук О. Я. Суспільно-політична стабільність як складова системи інформаційної безпеки: виклики в умовах воєнного стану. Міждисциплінарні дослідження складних систем. 2023. № 23. С. 41–54. DOI: <https://doi.org/10.31392/iscs.2023.23.041> (дата звернення: 08.01.2026).

96. Міністерство закордонних справ України. Стратегії МЗС. Стратегія публічної дипломатії МЗС 2026–2030 рр.; Комунікаційна стратегія МЗС 2026–2030 рр. URL: <https://mfa.gov.ua/pro-ministerstvo/strategiyi-mzs> (дата звернення: 18.08.2026).

97. Міністерство цифрової трансформації України. Цифрова держава: комунікаційний вимір. 2022. URL: <https://thedigital.gov.ua/> (дата звернення: 28.05.2025).

98. Назаров М. С. Національна стійкість України: від концептуальних засад до практичної реалізації. Politicus. 2020. № 2. С. 64–69. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2020-2-64-69> (дата звернення: 13.01.2026).

99. Новакова О. В. Розвиток місцевого самоврядування як чинник стійкості українського суспільства в умовах російської військової агресії. Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Серія 22. 2023. Вип. 34. С. 5–11. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2023.34.01> (дата звернення: 20.01.2026).

100. Новакова О. В., Остапенко М. А. Еволюція геополітичних цінностей та орієнтацій українців під впливом війни. Міжнародні та політичні

дослідження. 2023. Вип. 36. С. 94–103. DOI: <https://doi.org/10.18524/2707-5206.2023.36.288711> (дата звернення: 12.08.2026).

101. Новакова О., Остапенко М. Проблеми та механізми легітимації політичної влади в умовах воєнного стану українського суспільства. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методики викладання соціально-політичних дисциплін. 2025. Вип. 37. С. 5–13. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2025.37.01> (дата звернення: 13.08.2026).

102. Новакова О., Остапенко М. Соціально-політичні чинники формування медіаполітики в сучасній Україні. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методики викладання соціально-політичних дисциплін. 2024. Вип. 36. С. 27–35. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2024.36.03> (дата звернення: 13.08.2026).

103. Новакова О., Черненко О. Розвиток стратегічних комунікацій як засіб боротьби з дезінформацією в українському суспільстві. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2023. Вип. 49. С. 308–314. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.49.38> (дата звернення: 28.08.2026).

104. Ніколаєць Ю. О. Інформаційно-комунікаційне середовище України в умовах російсько-української війни: стратегії та практики протидії деструктивним впливам: монографія. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2026. 152 с. URL: <https://ipiend.gov.ua/publication/informatsijno-komunikatsijne-seredovyshche-ukrainy-v-umovakh-rosijsko-ukrainskoi-vijny-stratehii-ta-praktyky-protydii-destruktyvnym-vplyvam/> (дата звернення: 14.06.2025).

105. Ніколаєць Ю. Інформаційно-комунікаційний простір України в умовах російсько-української війни (2014–2023). Сіверянський літопис. 2023. № 2 (170). С. 140–152. DOI: <https://doi.org/10.58407/litopis.230216> (дата звернення: 18.01.2026).

106. Остапенко М. А. Політична комунікація: теоретичні аспекти дослідження. Політичний менеджмент. 2012. № 3. С. 135–144. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/ostapenko_politychna.pdf (дата звернення: 29.12.2025).

107. Остапенко М. А., Бунгеа Л. С. Довіра до влади як ресурс розвитку суспільства. Регіональні студії. 2023. Вип. 35. С. 16–21. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2023.35.2> (дата звернення: 07.08.2025).

108. Остапенко М. Консцієнтальна війна як елемент гібридної війни. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. 2022. Вип. 32. С. 5–12. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series22.2022.32.01>.

109. Остапенко М. Соціальна напруженість: зміни в умовах війни. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 22. 2023. Вип. 33. С. 13–24. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2023.33.02>.

110. Панарін А. С. Політична стабільність та конфлікт: дослідження проблеми взаємозв'язку. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія. 2013. Вип. 23 (4). С. 49–58. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/visnik/fsnm/program_56a619996abb8.pdf (дата звернення: 14.08.2026).

111. Питання Центру протидії дезінформації: Указ Президента України від 07.05.2021 № 187/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1872021-38841> (дата звернення: 26.02.2026).

112. Політична безпека України: проблема стабілізації політичного поля країни. Прогнозна оцінка, механізми забезпечення: монографія / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ: ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2024. DOI: <https://doi.org/10.53317/978-617-14-0362-8>.

113. Поліщук Ю. М., Гурківська А. І. Війна Росії проти України очима західних та української епістемічних спільнот: ціннісні та ідеологічні аспекти:

монографія. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2025. 208 с. ISBN 978-617-14-0536-3. URL: <https://ipiend.gov.ua/publication/the-russian-war-against-ukraine-through-the-eyes-of-western-and-ukrainian-epistemic-communities-value-and-ideological-aspects-monograph/> (дата звернення: 16.11.2025).

114. Поліщук Ю. Національна та громадянська ідентичності в Україні в умовах російсько-української війни: константи та зміни. Політичні дослідження. 2024. № 2 (8). С. 73–93. URL: <https://pd.ipiend.gov.ua/article/view/315758> (дата звернення: 10.03.2025).

115. Попович Я. М., Маракін В. І. Інструменти й механізми реалізації політичних комунікацій в українському суспільно-політичному просторі (результати експертного дослідження). Міжнародні та політичні дослідження. 2025. Вип. 39. С. 61–71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2707-5206.2025.39.5>.

116. Потеряйко С. П., Терент'єва А. В., Твердохліб О. С., Белікова К. Г. Кризові комунікації в умовах надзвичайних ситуацій: колективна монографія. Київ: ІДУНДЦЗ, 2023. 208 с. ISBN 978-617-8015-25-1. URL: <https://indcz.dsns.gov.ua/upload/1/9/3/4/3/6/3/monografiia-komunikaciyi-ns-112023.pdf> (дата звернення: 07.02.2026).

117. Почепцов Г. Г. Сенси і війни: Україна і Росія в інформаційній і сенсиовій війнах / пер. з рос. Т. Гуменюк. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 312 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21ALL=%28%3C.%3EA%3D%D0%9F%D0%9E%D0%A7%D0%95%D0%9F%D0%A6%24%3C.%3E%29 (дата звернення: 30.08.2026).

118. Почепцов Г. Комунікація, війна і ми. Дзеркало тижня. 22 лютого 2022 р. URL: <https://zn.ua/ukr/SOCIUM/komunikatsiji-vijna-i-mi.html> (дата звернення: 08.11.2025).

119. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/64/2022> (дата звернення: 13.08.2026).

120. Про дипломатичну службу: Закон України від 07.06.2018 № 2449-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19> (дата звернення: 10.03.2026).

121. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення: 10.01.2026).

122. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 № 1207-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1207-18> (дата звернення: 01.08.2026).

123. Про затвердження нової редакції Статуту державної установи «Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки»: наказ Державного комітету телебачення і радіомовлення України від 05.05.2026 № 72. URL: <https://comin.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-novoi-redaktsii-ctatutu-derzhavnoi-ustanovy-tsentr-stratehichnykh-komunikatsii-ta-informatsiinoi-bezpeky> (дата звернення: 22.07.2026).

124. Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України: постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 № 281 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/281-2016-%D0%BF> (дата звернення: 01.06.2026).

125. Про затвердження Положення про Міністерство оборони України: постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 № 671 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/671-2014-%D0%BF> (дата звернення: 24.05.2026).

126. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон України від 24.02.2022 № 2102-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2102-20> (дата звернення: 25.12.2025).

127. Про Заяву Верховної Ради України «Про відсіч збройній агресії Російської Федерації та подолання її наслідків»: Постанова Верховної Ради України від 21.04.2015 № 337-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/337-19> (дата звернення: 17.01.2026).

128. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 27.08.2026).

129. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18.01.2018 № 2268-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2268-19> (дата звернення: 12.09.2025).

130. Про Положення про закордонні дипломатичні установи України: Указ Президента України від 15.03.2021 № 99/2021 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/99/2021> (дата звернення: 03.01.2026).

131. Про Положення про Офіс Президента України: Указ Президента України від 25.06.2019 № 436/2019 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/436/2019> (дата звернення: 19.04.2026).

132. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/389-19> (дата звернення: 08.06.2026).

133. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020 // База даних «Законодавство

України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/392/2020> (дата звернення: 12.12.2025).

134. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки»: Указ Президента України від 28.12.2021 № 685/2021 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/685/2021> (дата звернення: 29.07.2026).

135. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про запровадження національної системи стійкості»: Указ Президента України від 27.09.2021 № 479/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/2021> (дата звернення: 23.04.2025).

136. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25.03.2021 № 121/2021 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/121/2021> (дата звернення: 17.03.2026).

137. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» : Указ Президента України від 25.02.2017 № 47/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/47/2017> (дата звернення: 21.01.2026).

138. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 квітня 2018 року «Про широкомасштабну антитерористичну операцію в Донецькій та Луганській областях»: Указ Президента України від 30.04.2018 № 116/2018. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1162018-24086> (дата звернення: 11.01.2026).

139. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України»: Указ Президента України від 26.08.2021 № 448/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/2021> (дата звернення: 10.05.2025).

140. Про утворення військових адміністрацій: Указ Президента України від 24.02.2022 № 68/2022 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/68/2022> (дата звернення: 11.04.2026).

141. Проноза І. І. Політична комунікація та риторичні механізми психологічного впливу на громадську думку в умовах інформаційної війни. Регіональні студії. 2026. Вип. 45. С. 96–100. URL: <https://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/> (дата звернення: 30.07.2026).

142. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища: монографія. Київ: НІСД, 2022. 456 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-book.2022.01>.

143. Резнікова О. О., Цюкало В. Ю. Кризові комунікації в системі публічного управління. Київ: НІСД, 2020. URL: <https://niss.gov.ua/> (дата звернення: 28.11.2025).

144. Розумний М. Харизма і трансформаційне лідерство в нових незалежних державах. Політичні дослідження. 2025. № 1 (9). С. 154–175. DOI: <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2025-1-8>.

145. Рябчук М. Зворотний бік «нейтральності». Російська війна в Україні й амбівалентна позиція країн Глобального Півдня. Політичні дослідження. 2024. № 2 (8). С. 156–183. URL: <https://pd.ipiend.gov.ua/article/view/315778> (дата звернення: 05.06.2026).

146. Рябчук М. Картографування «нації нізвідки». Токсичний вплив «імперського знання» та виклики деколонізації. Політичні дослідження. 2024. № 1 (7). С. 86–109. URL: <https://pd.ipiend.gov.ua/article/view/305725> (дата звернення: 14.05.2025).

147. Різун В. В. Теорія масової комунікації: підручник для студентів галузі 0303 «Журналістика та інформація». Київ: Просвіта, 2008. 260 с. ISBN 978-966-2133-41-7. URL: https://search.nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=VFEIR&P21DBN=VFEIR

&S21ALL=%28%3C.%3EU%3D%D0%A811%24%3C.%3E%29 (дата звернення: 01.08.2026).

148. Савков А., Сивак Т. Передумови інституціоналізації стратегічних комунікацій у системі публічного управління України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління. 2019. Вип. 2 (12). С. 50–63. DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2019/12-5/8>.

149. Сивак Т. В. Стратегічні комунікації у системі публічного управління України: монографія. Київ: НАДУ, 2019. 338 с. ISBN 978-966-394-097-7. URL: https://www.researchgate.net/publication/347906870_STRATEGICNI_KOMUNIKACII_U_SISTEMI_PUBLICNOGO_UPRAVLINNA_UKRAINI (дата звернення: 15.10.2025).

150. Ситник С. В. Адаптивні структурно-функціональні зміни органів виконавчої влади в Україні в умовах воєнного стану. Politicus. 2023. № 5. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2023-5.14>.

151. Смолянчук В. Ф. Системні засади національної безпеки України. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2018. № 2 (37). С. 107–126. DOI: <https://doi.org/10.21564/2075-7190.37.133543>.

152. Стоян Т. А., Дмитренко С. П., Дмитренко О. С. Сучасна практика врегулювання регіональних конфліктів: безпековий та інформаційний виміри. Гілея: науковий вісник. 2025. Вип. 203–204 (1–2). С. 75–81. DOI: [https://doi.org/10.31392/Hileya-POLITI-CAL-2025.203-204\(1-2\).09](https://doi.org/10.31392/Hileya-POLITI-CAL-2025.203-204(1-2).09).

153. Суспільно-політична солідарність в Україні в умовах війни: монографія / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ: ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2024. 400 с. DOI: <https://doi.org/10.53317/978-617-14-0361-1>.

154. Суспільно-політична солідарність в Україні у повоєнний період: монографія / О. Рафальський, О. Майборода, Г. Зеленко та ін. Київ: ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2025. DOI: <https://doi.org/10.53317/978-617-14-0496-0>.

155. Терещенко Д. А. Стратегії кризових комунікацій органів публічного управління в умовах ВАНІ-світу та воєнного стану. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2026. № 1. С. 96–102. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2026.1.14>.

156. Україна у боротьбі: війна та перетворення держави: монографія / за ред. О. Рафальського, Г. Зеленько. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2025. 208 с. ISBN 978-617-14-0505-9. URL: <https://ipien.gov.ua/publication/ukraina-u-borotbi-vijna-ta-peretvorennia-derzhavy-monohrafiia/> (дата звернення: 09.04.2025).

157. Україна у боротьбі: війна та перетворення суспільства: монографія / за ред. Ю. О. Ніколайця. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2025. 248 с. DOI: <https://doi.org/10.53317/978-617-14-0504-2>.

158. Уманців Ю., Шкуропадська Д. Національна стійкість України в умовах воєнного стану. *Scientia fructuosa*. 2023. Т. 151, № 5. С. 4–19. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2023\(151\)01](https://doi.org/10.31617/1.2023(151)01).

159. Хилько М. М. Стратегічні комунікації як чинник зовнішньої політики і державної безпеки. 2017. С. 52–57.

160. Хома Н., Кресіна І., Ніколаєв О., Паталаха В. Національна стійкість України: зміст і стратегія безпеки в контексті війни та післявоєнного відновлення. *European Political and Law Discourse*. 2025. Vol. 12, No. 3. Р. 41–52. DOI: <https://doi.org/10.46340/eppd.2025.12.3.4> (дата звернення: 03.10.2025).

161. Центр Разумкова. Інформаційна політика України в умовах війни. 2022. URL: <https://razumkov.org.ua/> (дата звернення: 07.05.2025).

162. Цикуль І. Особливості оновлення стратегій комунікації інститутів влади в умовах російської агресії: на прикладі комунікацій Президента України. *Wschód Europy / East of Europe*. 2023. Vol. 9, No. 1. Р. 37–53. DOI: <https://doi.org/10.17951/we.2023.9.1.37-53> (дата звернення: 24.06.2026).

163. Чеховська М. М., Рагнєв А. О. Стратегічний наратив у системі стратегічних комунікацій. *Право і суспільство*. 2018. № 5. Ч. 2. С. 32–37. URL: <https://elar.navs.edu.ua/handle/123456789/30771> (дата звернення: 25.08.2026).

164. Шевчук О. В. Політична маніпуляція: поняття, концепції, механізм реалізації. *Актуальні проблеми політики*. 2021. Вип. 68. С. 83–89. DOI: <https://doi.org/10.32837/app.v0i68.1290>.

165. Шиманова О. Теоретико-методологічні засади дослідження комунікативних стратегій в політиці. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2015. № 10 (230). С. 212–222. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2015/230/pdf/212-222.pdf> (дата звернення: 11.12.2025).

166. Шиманова-Стефанишин О. В. Політична комунікація в умовах воєнного стану в Україні: політологічний аналіз основних меседжів. *Регіональні студії*. 2022. № 30. С. 112–117. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2022.30.19>.

167. Шлемкевич Т. В. Політичні комунікації в українському інформаційному просторі. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. № 16. С. 42–47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-2-6>.

168. Шлемкевич Т. В. Теоретичні засади дослідження інформаційно-комунікаційного простору політики. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2019. Т. 1, № 13. С. 62–69. URL: <https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/view/333> (дата звернення: 30.08.2026).

169. Шугаєв А. В., Мальченко М. С. Політична комунікація і політична PR-комунікація: проблеми диференціації. *Acta Academiae Beregsasiensis, Philologica*. 2025. Т. 4, № 1. С. 65–76. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6726/2025-1-65-76>.

170. Євтушенко Н. Евфемізація процесу комунікації між владою і громадськістю. Публічне управління та регіональний розвиток. 2023. Вип. 19. С. 51–65. DOI: <https://doi.org/10.34132/pard2023.19.03> (дата звернення: 20.05.2026).

171. Іжутова І. В. Рекомендації щодо вдосконалення організаційно-правових засад формування та розвитку системи стратегічних комунікацій у сфері оборони України. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 6. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.6.29>.

172. Іжутова І. В. Стратегічні комунікації у сфері національної безпеки України. Київ, 2021. URL: <https://nuou.org.ua/> (дата звернення: 05.04.2025).

173. Інституційна (не)спроможність держави в Україні: як розірвати замкнене коло: монографія / кол. авт.: Г. Зеленько (кер., наук. ред.) та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2025. 480 с. DOI: <https://doi.org/10.53317/978-617-14-0363-5>.

174. Argenti P. Strategic Corporate Communication. 7th ed. New York: McGraw-Hill, 2016. URL: <https://www.mheducation.com/> (дата звернення: 19.01.2025).

175. Baranovskyi F. Sources of International Conflicts in Contemporary and Historical Context as a Threat to the Global Democratic and Liberal Order: Causes of Occurrence and Ways of Eradication. Different Shades of the Past: History as an Instrument of Contemporary International Conflicts. Berlin; Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2023. P. 59–76. URL: <https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.1515/9783111000596-toc/html> (дата звернення: 12.06.2025).

176. Baranovskyi F., Kamionka M., Melnyk H. Polish Military Diplomacy Concerning Ukraine in 2022–2024: Between Centrism and Peripherality of Direction. Balkan Social Science Review. 2024. Vol. 24. P. 281–298. DOI: <https://doi.org/10.46763/BSSR242424281b>.

177. Bennett W. L., Segerberg A. The Logic of Connective Action: Digital Media and the Personalization of Contentious Politics. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. 256 p. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9781139198752>.

178. Bolt N., Haiden L., Althuis J., Stolze M. Understanding Strategic Communications: NATO Strategic Communications Centre of Excellence Terminology Working Group Publication No. 3. Riga: NATO StratCom COE, 2023. P. 1–44. URL: <https://stratcomcoe.org/publications/understanding-strategic-communications/> (дата звернення: 17.06.2025).

179. Botan C. H. (ed.). The Handbook of Strategic Communication. Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell, 2021. 400 p. ISBN 978-1-118-85214-9. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781118857205>.

180. Braveman P. Health Equity. Oxford: Oxford University Press, 2017. URL: <https://global.oup.com/academic/> (дата звернення: 03.01.2026).

181. Canel M.-J., Luoma-aho V. Public Sector Communication: Closing Gaps Between Citizens and Public Organizations. Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell, 2018. 266 p. ISBN 978-1-119-13561-6. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781119135630>.

182. Castells M. Communication Power. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2013. 574 p. URL: <https://books.google.com/books?id=3Q8oAAAAQBAJ> (дата звернення: 19.06.2025).

183. Chadwick A. The Hybrid Media System: Politics and Power. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2017. DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780190696726.001.0001>.

184. Cholysheva O., Karnaukh A., Volianiuk O., Ostapenko M., Holishevska A. Public Participation and Innovative Technologies: The Role of Artificial Intelligence in Public Administration and Sustainable Development. Salud, Ciencia y Tecnología – Serie de Conferencias. 2024. Vol. 3. Art. 974. DOI: <https://doi.org/10.56294/sctconf2024974>.

185. Christensen T., Lægreid P. The Whole-of-Government Approach to Public Sector Reform. Public Administration Review. 2007. Vol. 67, No. 6. P. 1059–1066.

DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2007.00797.x> (дата звернення: 17.08.2025).

186. Coombs W. T. *Ongoing Crisis Communication: Planning, Managing, and Responding*. 5th ed. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, 2019. 256 p. ISBN 978-1-5443-3195-9. URL: https://books.google.com/books/about/Ongoing_Crisis_Communication.html?id=kfQ-uQEACAAJ (дата звернення: 27.12.2025).

187. Coombs W. T. *Protecting Organization Reputations During a Crisis: The Development and Application of Situational Crisis Communication Theory*. *Corporate Reputation Review*. 2007. Vol. 10, No. 3. P. 163–176. DOI: <https://doi.org/10.1057/palgrave.crr.1550049>.

188. Cornelissen J. *Corporate Communication: A Guide to Theory and Practice*. 5th ed. London: Sage, 2020. URL: <https://uk.sagepub.com/en-gb/eur/corporate-communication/book261467> (дата звернення: 20.06.2026).

189. Cornish P., Lindley-French J., Yorke C. *Strategic Communications and National Strategy: A Chatham House Report*. London: Chatham House, 2011. 42 p. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/r0911stratcomms.pdf> (дата звернення: 12.07.2025).

190. DREAM. *Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management*. URL: <https://dream.gov.ua/> (дата звернення: 15.02.2025).

191. DREAM. Система управління публічними інвестиціями. Офіційний портал. URL: <https://dream.gov.ua/ua> (дата звернення: 28.05.2026).

192. Entman R. M. *Projections of Power: Framing News, Public Opinion, and U.S. Foreign Policy*. Chicago: University of Chicago Press, 2003. DOI: <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226210735.001.0001>.

193. Esser F., Strömbäck J. (eds.). *Mediatization of Politics: Understanding the Transformation of Western Democracies*. London: Palgrave Macmillan, 2014. 246 p. DOI: <https://doi.org/10.1057/9781137275844>.

194. European Commission. 2023 Communication on EU Enlargement Policy. Brussels, 2023. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/2023-communication-eu-enlargement-policy_en (дата звернення: 24.07.2025).

195. European Commission. Ukraine 2023 Report. Brussels: European Commission, 2023. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en (дата звернення: 22.07.2025).

196. European External Action Service. 2022 Report on EEAS Activities to Counter Foreign Information Manipulation and Interference. Brussels, 2023. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/2022-report-eeas-activities-counter-fimi_en (дата звернення: 09.08.2025).

197. European External Action Service. Disinformation Review. 2022. URL: <https://euvsdisinfo.eu/disinfo-review/> (дата звернення: 19.08.2025).

198. European External Action Service. EEAS Strategic Communication Task Forces. Brussels: EEAS, 2025. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eeas-strategic-communication-task-forces_en (дата звернення: 27.03.2026).

199. European External Action Service. Tackling disinformation, foreign information manipulation and interference. Brussels: EEAS. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/tackling-disinformation-foreign-information-manipulation-interference_en (дата звернення: 07.09.2025).

200. EUvsDisinfo. European External Action Service. EUvsDisinfo Database and Analysis. URL: <https://euvsdisinfo.eu/> (дата звернення: 08.09.2025).

201. Farwell J. P. Persuasion and Power: The Art of Strategic Communication. Washington, DC: Georgetown University Press, 2012. 304 p. ISBN 978-1-58901-942-3. URL: https://books.google.com/books/about/Persuasion_and_Power.html?id=X6xkKUra1DMC (дата звернення: 05.10.2025).

202. Frandsen F., Johansen W. Organizational Crisis Communication: A Multivocal Approach. London: SAGE Publications, 2017. 280 p. ISBN 978-1-4462-9705-6. URL:

https://books.google.com/books/about/Organizational_Crisis_Communication.html?id=L0kHkAEACA AJ (дата звернення: 14.01.2026).

203. Fredriksson M., Pallas J. Public Sector Communication. The International Encyclopedia of Strategic Communication. Wiley, 2018. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781119010722.iesc0141> (дата звернення: 23.02.2026).

204. Freedman L. Strategy: A History. Oxford ; New York: Oxford University Press, 2013. XVI, 751 p. ISBN 978-0-19-932515-3. URL: <https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb43883977q> (дата звернення: 14.10.2025).

205. Grunig J. E. (ed.). Excellence in Public Relations and Communication Management. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1992. XIV, 666 p. ISBN 978-0-8058-0227-6. URL: <https://www.routledge.com/Excellence-in-Public-Relations-and-Communication-Management/Grunig/p/book/9780805802269> (дата звернення: 24.10.2025).

206. Habermas J. The Theory of Communicative Action. Vol. 1: Reason and the Rationalization of Society / trans. T. McCarthy. Boston : Beacon Press, 1984. 465 p. ISBN 978-0-8070-1507-0.

207. Hallahan K., Holtzhausen D., van Ruler B., Verčič D., Sriramesh K. Defining Strategic Communication. International Journal of Strategic Communication. 2007. Vol. 1, No. 1. P. 3–35. DOI: <https://doi.org/10.1080/15531180701285244> (дата звернення: 11.06.2026).

208. Hallin D. C., Mancini P. Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511790867> (дата звернення: 23.12.2025).

209. Heath R. L., Johansen W. (eds.). The International Encyclopedia of Strategic Communication. Hoboken: Wiley-Blackwell, 2018. Vol. 1–3. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781119010722>.

210. Heath R. L., O'Hair H. D. (eds.). Handbook of Risk and Crisis Communication. New York: Routledge, 2009. 696 p. ISBN 978-0-8058-5777-1. URL:

<https://www.routledge.com/Handbook-of-Risk-and-Crisis-Communication/Heath-OHair/p/book/9780805857771> (дата звернення: 29.01.2026).

211. Hobfoll S. E. *Stress, Culture, and Community: The Psychology and Philosophy of Stress*. New York: Plenum Press, 1998. 296 p. URL: <https://link.springer.com/book/9780306459429> (дата звернення: 18.11.2025).

212. Janssen M. *Open Government Data and Public Value*. Berlin: Springer, 2021. URL: <https://link.springer.com/> (дата звернення: 20.04.2026).

213. Kutsenko O. Resilience under fire: navigating societal challenges, agency, and innovation in times of war. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*. 2025. Vol. 38, No. 1. P. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.1080/13511610.2025.2465177>.

214. Lasswell H. D. *The Structure and Function of Communication in Society. The Communication of Ideas* / ed. L. Bryson. New York: Harper & Brothers, 1948. P. 37–51. URL: <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=425949> (дата звернення: 14.06.2026).

215. LIFE Debris2Resource: Green Recovery Ukraine Project. Результати опитування про переробку та повторне використання відходів руйнувань. 7 квітня 2026 р. URL: <https://www.d2r.com.ua/blog/rezultati-opituvannya-pro-pererobky-ta-povtorne-vikoristannya-vidhodiv-ruynuivan> (дата звернення: 18.08.2026).

216. Lippmann W. *Public Opinion*. New York: Harcourt, Brace and Company, 1922. 427 p. URL: https://openlibrary.org/books/OL6642799M/Public_opinion (дата звернення: 01.02.2026).

217. Luoma-aho V., Canel M.-J. (eds.). *The Handbook of Public Sector Communication*. Hoboken: Wiley, 2020. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781119263203> (дата звернення: 25.01.2025).

218. Marchenko O., Pushonkova O., Kondratieva I., Hladun O., Kolomiiets O., Pianzin S., Kalinichenko B., Sipko L. *The Phenomenon of Collective Memory in the*

Semantic Contexts of Post-Modernity. BRAIN. 2024. Vol. 15, No. 3. P. 271–280. DOI: <https://doi.org/10.70594/brain/15.3/21> (дата звернення: 08.11.2025).

219. Ministry for Development of Communities and Territories of Ukraine. Ukraine Recovery Priorities 2025. Kyiv, 2025. URL: <https://mindev.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/rdna4-ukraine-recovery-priorities-2025.pdf> (дата звернення: 16.07.2026).

220. NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence. Tallinn: CCDCOE. URL: <https://ccdcoe.org/> (дата звернення: 21.11.2025).

221. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. Building Societal Resilience to Hybrid Threats. Riga, 2019. URL: <https://stratcomcoe.org/> (дата звернення: 17.12.2025).

222. NATO. NATO Strategic Communications Policy. SG(2009)0794. Brussels, 14 September 2009. 7 p. URL: <https://info.publicintelligence.net/NATO-STRATCOM-Policy.pdf> (дата звернення: 24.12.2025).

223. NATO. Strategic Communications. Brussels: North Atlantic Treaty Organization. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_157177.htm (дата звернення: 04.01.2026).

224. Neumann B. Public Diplomacy: New Dimensions. 2016.

225. Nye J. S. Soft Power: The Means to Success in World Politics. New York: PublicAffairs, 2004. 191 p. URL: <https://www.hks.harvard.edu/publications/soft-power-means-success-world-politics> (дата звернення: 18.06.2026).

226. OECD. Building Trust and Reinforcing Democracy: Preparing the Ground for Government Action. OECD Public Governance Reviews. Paris: OECD Publishing, 2022. DOI: <https://doi.org/10.1787/76972a4a-en>.

227. OECD. Governance for Resilience. Paris: OECD Publishing, 2020. URL: <https://www.oecd.org/> (дата звернення: 26.01.2025).

228. OECD. OECD Report on Public Communication: The Global Context and the Way Forward. Paris: OECD Publishing, 2021. 240 p. DOI: <https://doi.org/10.1787/22f8031c-en> (дата звернення: 10.03.2026).

229. OECD. Public Communication and Trust in Government. Paris: OECD Publishing, 2021. URL: <https://www.oecd.org/gov/open-government/public-communication.htm> (дата звернення: 08.08.2025).

230. Ostapenko M., Karnaukh A., Holishevskaya A., Babarykina N., Kulyk V. The Role of Civil Society in Countering Disinformation: International Experience and Prospects for Ukraine. *Journal of Information Policy*. 2025. Vol. 15. P. 332–359. DOI: <https://doi.org/10.5325/jinfopoli.15.2025.0013>.

231. Pabriks A., Kudors A. Countering Russia's Information Influence in the Baltic States. Riga, 2016. URL: <https://www.liia.lv/en/publications/countering-russias-information-influence-in-the-baltic-states-531> (дата звернення: 18.01.2026).

232. Parenti M. *Inventing Reality: The Politics of News Media*. 2nd ed. New York: St. Martin's Press, 1993. 274 p. ISBN 978-0-312-08629-9. URL: <https://dokumen.pub/inventing-reality-the-politics-of-news-media-2nbsped-0312020139-9780312020132.html> (дата звернення: 10.11.2025).

233. Paul C. *Strategic Communication: Origins, Concepts, and Current Debates*. Santa Barbara, CA: Praeger, 2011. 256 p. ISBN 978-0-313-38641-1. URL: <https://www.bloomsbury.com/us/strategic-communication-9780313386411/> (дата звернення: 22.11.2025).

234. Popovych Y. M., Marakin V. I. Conceptual Model of the Deliberative Mechanism of Political Communications in the Ukrainian Social and Political Space. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2025. № 52. С. 257–263. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/12580/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%201.pdf> (дата звернення: 12.04.2026).

235. Putnam R. D., Leonardi R., Nanetti R. Y. *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1993. 258 p. ISBN 978-0-691-03738-7. DOI: <https://doi.org/10.2307/j.ctt7s8r7>.

236. Reznikova O., Kornievskiy O. Resilience of Ukrainian Society in the Wartime: Components and Influencing Factors. *Eastern Journal of European Studies*. 2024. Vol. 15, No. 1. P. 113–133. DOI: <https://doi.org/10.47743/ejes-2024-0105>.

237. Sanders K., Canel Crespo M. J., Holtz-Bacha C. Communicating Governments: A Three-Country Comparison of How Governments Communicate with Citizens. *The International Journal of Press/Politics*. 2011. Vol. 16, No. 4. P. 523–547. DOI: <https://doi.org/10.1177/1940161211418225> (дата звернення: 09.08.2026).

238. Seeger M., Sellnow T., Ulmer R. *Communication and Organizational Crisis*. Westport: Praeger, 2003. URL: <https://www.bloomsbury.com/> (дата звернення: 03.03.2025).

239. Seib P. *Real-Time Diplomacy: Politics and Power in the Social Media Era*. New York: Palgrave Macmillan, 2012. XI, 199 p. DOI: <https://doi.org/10.1057/9781137010902> (дата звернення: 31.05.2025).

240. Stone D. *Policy Paradox: The Art of Political Decision Making*. 3rd ed. New York: W. W. Norton & Company, 2012. 416 p. URL: <https://wwnorton.co.uk/books/9780393912722-policy-paradox> (дата звернення: 25.06.2025).

241. U.S. Department of Defense. 2006 Quadrennial Defense Review Strategic Communication Roadmap. Washington, DC: Department of Defense, 2006. URL: https://www.esd.whs.mil/Portals/54/Documents/FOID/Reading%20Room/Other/2006_QDR_Strat_Comm_Roadmap.pdf (дата звернення: 09.02.2026).

242. U.S. Department of State. Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs. Washington, DC. URL: <https://www.state.gov/bureaus-offices/under-secretary-for-public-diplomacy-and-public-affairs/> (дата звернення: 18.02.2026).

243. Ukraine Recovery Conference 2023. Ukraine and UK Co-Chairs' Statement. London, 22 June 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/ukraine-recovery-conference-2023-ukraine-and-uk-co-chairs-statement> (дата звернення: 24.03.2025).

244. Ukraine Recovery Conference. Official conference materials. URL: <https://www.urc-international.com/> (дата звернення: 09.04.2026).

245. United Nations Peacebuilding Commission. Annual Sessions and Reports. 2016–2020. URL: <https://www.un.org/peacebuilding/commission> (дата звернення: 19.02.2025).

246. United Nations. Peacebuilding. New York: United Nations. URL: <https://www.un.org/peacebuilding/> (дата звернення: 22.02.2026).

247. United Nations. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development: Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, A/RES/70/1. New York: United Nations, 2015. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda> (дата звернення: 09.04.2025).

248. van Leeuwen T. Discourse and Practice: New Tools for Critical Discourse Analysis. Oxford : Oxford University Press, 2008. 224 p. DOI: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195323306.001.0001>.

249. Walzer M. Just and Unjust Wars: A Moral Argument with Historical Illustrations. 5th ed. New York : Basic Books, 2015. 416 p. ISBN 978-0-465-05271-4.

250. Wendt A. Social Theory of International Politics. Cambridge : Cambridge University Press, 1999. 429 p. ISBN 978-0-521-46960-9.

251. World Bank, Government of Ukraine, European Commission, United Nations. Ukraine – Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5): February 2022 – December 2025. Washington, DC: World Bank, 2026. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> (дата звернення: 19.04.2025).

252. World Bank, Government of Ukraine, European Commission, United Nations. Ukraine: Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4). 2025. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099022025114040022/pdf/P1801741ca39ec0d81b5371ff73a675a0a8.pdf> (дата звернення: 08.07.2026).

253. World Bank. World Development Report 2017: Governance and the Law. Washington, DC: World Bank, 2017. DOI: <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-0950-7> (дата звернення: 02.08.2025).

254. World Health Organization. Communicating risk in public health emergencies: a WHO guideline for emergency risk communication (ERC) policy and practice. Geneva: WHO, 2017. 78 p. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241550208> (дата звернення: 20.02.2025).

255. World Health Organization. Risk communication and community engagement readiness and response to coronavirus disease (COVID-19): interim guidance, 19 March 2020. Geneva: WHO, 2020. 5 p. URL: <https://www.who.int/publications-detail-redirect/risk-communication-and-community-engagement-readiness-and-initial-response-for-novel-coronaviruses> (дата звернення: 19.03.2026).

256. Zaharna R. S. Battles to Bridges: U.S. Strategic Communication and Public Diplomacy after 9/11. London: Palgrave Macmillan, 2010. DOI: <https://doi.org/10.1057/9780230277922> (дата звернення: 28.05.2026).

257. Zerfass A., Verčič D., Nothhaft H., Werder K. Strategic Communication: Defining the Field and Its Contribution to Research and Practice. International Journal of Strategic Communication. 2018. Vol. 12, No. 4. P. 487–505. DOI: <https://doi.org/10.1080/1553118X.2018.1493485> (дата звернення: 06.12.2025).

№вих. 0989/03 від 03.09.2026р.

АКТ

впровадження результатів дисертаційного дослідження
Науменко Марини Михайлівни
на тему: «Роль стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану
та повоєнного відновлення України»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 052 Політологія

ТОВ «Центр екології та розвитку нових технологій», як учасник консорціуму міжнародного проєкту LIFE Debris2Resource: Green Recovery Ukraine (LIFE D2R-GreenUA), ознайомилося з результатами дисертаційного дослідження Науменко Марини Михайлівни на тему «Роль стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України» та засвідчує їх практичну цінність для реалізації комунікаційної складової проєктної діяльності у сфері відновлення України.

Окремі теоретичні положення та практичні рекомендації, сформульовані в дисертаційному дослідженні, були використані під час імплементації проєкту LIFE D2R-GreenUA, зокрема при формуванні підходів до комунікації з ключовими стейкхолдерами, інформаційному супроводі проєктної діяльності, представленні цілей і результатів проєкту, а також у взаємодії з представниками органів місцевого самоврядування, професійного середовища та інших зацікавлених сторін.

Практичне застосування отримали положення дисертаційного дослідження щодо ролі стратегічних комунікацій у процесах повоєнного відновлення України, необхідності узгодження комунікації між різними групами зацікавлених сторін, забезпечення послідовності ключових повідомлень, а також використання комунікаційних інструментів для підвищення поінформованості та залучення цільових аудиторій до реалізації ініціатив у сфері сталого відновлення.

Використання зазначених напрацювань сприяло систематизації комунікаційних підходів у межах реалізації проєкту, посиленню взаємодії зацікавлених сторін та більш послідовному представленню проєктних рішень у контексті відновлення України.

ТОВ «Центр екології та розвитку нових технологій» вважає результати дисертаційного дослідження Науменко Марини Михайлівни такими, що мають теоретико-практичне значення та можуть бути використані у подальшій реалізації проєктів і програм, пов'язаних із відновленням України, сталим розвитком та взаємодією із заінтересованими сторонами.

Директор ТОВ «Центр екології та розвитку нових технологій»

Владіслав АНТИПОВ

IBAN UA103348510000000002600116955

Банк АТ «ПУМБ» в м. Київ

ЄДРПОУ 40118586

ІПН 401185826532

CLUSTER
OF CIRCULAR
ECONOMY

WUA
Waste Ukraine Analytics

WASTE UKRAINE ANALYTICS LIMITED LIABILITY COMPANY

Україна, 04080, місто Київ,
вул. Хвойки Вікентія, 15/15

ЄДРПОУ: 43959813

Тел. +38 (067)-401-18-73

e-mail: dmytro.matushevskiy@wua.digital

«03» вересня 2026 р. № 2026/09-1

АКТ

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Науменко Марини Михайлівни
на тему: «Роль стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану
та повоєнного відновлення України»
зі спеціальності 052 Політологія**

Waste Ukraine Analytics Limited Liability Company (WUA), як учасник консорціуму міжнародного проєкту LIFE Debris2Resource: Green Recovery Ukraine (LIFE D2R-GreenUA), ознайомилося з результатами дисертаційного дослідження Науменко Марини Михайлівни на тему «Роль стратегічних комунікацій в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України» та засвідчує їх практичну цінність для реалізації комунікаційних завдань у межах проєкту.

Окремі положення та практичні рекомендації дисертаційного дослідження були використані під час реалізації комунікаційної складової проєкту LIFE D2R-GreenUA, зокрема при визначенні ключових цільових аудиторій, формуванні та адаптації ключових повідомлень, інформаційному супроводі проєктної діяльності, а також представленні цілей і результатів проєкту для професійного середовища, органів місцевого самоврядування, партнерів та інших заінтересованих сторін.

Практичне застосування отримали положення дослідження щодо ролі стратегічних комунікацій у процесах відновлення України, необхідності узгодження комунікації між учасниками проєкту та ключовими стейкхолдерами, забезпечення послідовності повідомлень, адаптації змісту комунікації до потреб різних аудиторій, а також використання комунікаційних інструментів для підвищення поінформованості та залучення заінтересованих сторін до ініціатив у сфері сталого відновлення та кругової економіки.

Використання зазначених напрацювань сприяло більш системному представленню цілей та результатів проєкту, узгодженню комунікації між партнерами консорціуму, посиленню взаємодії з представниками професійного середовища, органів місцевого самоврядування та іншими заінтересованими сторонами, а також формуванню зрозумілого зв'язку між практичними рішеннями у сфері управління відходами та ширшими завданнями відновлення України. Діяльність Waste Ukraine Analytics як спеціалізованої аналітичної платформи у сфері поводження з відходами слугувала одним із практичних середовищ застосування цих комунікаційних підходів.

Waste Ukraine Analytics Limited Liability Company вважає результати дисертаційного дослідження Науменко Марини Михайлівни такими, що мають теоретико-практичне значення та можуть використовуватися під час реалізації міжнародних і національних проєктів у сфері відновлення України, зокрема для стратегічної взаємодії зі стейкхолдерами, комунікаційного супроводу проєктної діяльності та представлення результатів ініціатив у сфері сталого розвитку та кругової економіки.

Директор / уповноважена особа
Waste Ukraine Analytics LLC

/ Матушевський Д.

